

Riksdagens protokoll

2009/10:47

Torsdagen den 10 december

Kl. 09.00 – 22.59

Protokoll
2009/10:47

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 4 december.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2009/10:67 till socialutskottet
2009/10:70 till konstitutionsutskottet

Framställning
2009/10:RB2 till finansutskottet

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 2009/10:SfU2 och SfU8
Finansutskottets betänkande 2009/10:FiU16
Konstitutionsutskottets betänkanden 2009/10:KU16, KU22 och KU33

4 § Utbildning och universitetsforskning

*Utbildning och
universitetsforskning*

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU1
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (prop. 2009/10:1 delvis).

Anf. 1 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! I dag är det, precis som andre vice talmannen sade, Nobeldagen, och hela världens blickar riktas mot Stockholm. Vad kan vara viktigare än att ha en diskussion och debatt om vad som är framgångsfaktorerna inom utbildning och forskning? I dag debatterar vi allt från förskola till forskning. Det är precis så det är. De barn som i dag börjar i förskolan är samtidigt framtidens forskare.

Maja som precis har lärt sig att knyta skorna på förskolan Rönnen är kanske morgondagens Nobelpristagare i kemi. Maja ska färdas länge genom utbildningssystemet, och vår politiska uppgift är att göra den resan väl värd. Då krävs det en skola och forskningsresurser i världsklass samt en syn på kunskap som förenar både spets och allas rätt till förstklassig utbildning. Målen måste sättas högt och vara långsiktiga.

Utbildning avgör individens frihet, trygghet och möjlighet till utvecklande jobb men också samhällets förmåga till omställning, utveckling och tillväxt. Sverige utvecklas när vi lär oss nytt.

Därför vill vi se en politik som öppnar dörrar till ett livslångt lärande med återkommande möjligheter för alla, inte bara några. Möjligheten att utbilda sig är självklart extra viktig när det är lågkonjunktur.

All utbildning i Sverige ska vara av hög kvalitet. Vårt högkvalificerade samhälle ställer allt högre krav på formell utbildning. Det kräver att hela utbildningssystemet från förskolan till universitet och doktorandstudier fungerar bra och ger människor de kunskaper och färdigheter som krävs i vårt moderna samhälle. En hög utbildningsnivå hos befolkningen har också bidragit till svenska framgångar under decennier och är central även för en fortsatt stark svensk utveckling.

Fru talman! Sverige är ett litet land i en mycket stor värld. Det som gör att det har gått bra för Sverige är att vi har varit duktiga på att tillvarata och utveckla alla begåvningar som finns i vårt land. Sverige har varit mycket duktigt på att skapa möjligheter och åter möjligheter för barn, ungdomar och vuxna att utveckla sina begåvningar, utbilda sig, åter utbilda sig och omskola sig när det behövs ny kompetens. Därför behöver vi möjligheternas utbildningssystem i Sverige.

Huvudinriktningen på den socialdemokratiska skol- och utbildningspolitiken är tydlig. Fokus ska ligga på lärande och dokumenterat resultat. Elevernas vilja och lust att lära sig måste stimuleras. Vi vill ha kompetenta, kritiskt granskande och kreativa elever. Det handlar om tydliga mål, systematisk uppföljning och höga förväntningar, ömsesidig respekt för arbetsro och trygghet, ett aktivt värdegrundsarbete och inte minst ett tydligt professionellt ledarskap i skolan.

Vi socialdemokrater vill att alla barn, oavsett barnets förutsättningar, föräldrarnas utbildning eller inkomst, ska ha rätt att utvecklas och nå kunskapsmålen. Skolans sätt att fungera har här en avgörande betydelse för om eleverna når målen eller inte. Om inte skolan lyckas i sitt uppdrag slår den sociala bakgrunden igenom. Därför måste alla skolor vara bra skolor.

Det finns inga skiljelinjer i svensk utbildningspolitik mellan om man vill ha ordning och reda i skolan eller om man är för eller emot kunskap. Den stora skillnaden handlar i stället om synen på människor, om man ska kunna lära sig mer och hela tiden få en ny chans. Ska vi ha en skola som sorterar elever och dömer ut den som inte har gått en spikrak väg genom alla utbildningar? Eller ska vi ha en sammanhållen skola och ett utbildningssystem som hela tiden ger en chans, en chans och en chans till?

Vad vi nu ser i Sverige är en ökad segregation och en uppdelning av barn efter föräldrars inkomst och sociala ställning. Det är en segregation som riskerar att öka i takt med minskade resurser till skolan. Det här är

djupt oroande. Den borgerliga majoriteten diskuterar kepsar och mobiltelefoner samtidigt som dörrarna stängs för mängder av unga människor.

Fru talman! Jag ska ta det här från början: Förskolan. Det är här som grunden läggs – denna svenska exportsuccé. Delegationer från hela världen kommer för att se på den svenska förskolan, hur man lyckas kombinera omsorg med pedagogiskt utvecklingsarbete, som dessutom leder till jämställdhet.

I det borgerligas Sverige behandlas lärarna inom förskolan hela tiden som andra klassens lärare, som inte ska ha möjlighet till forskning och där cheferna inte ska ha rätt till utbildning. Dessutom inför man vårdnadsbidrag och barnomsorgspong som drar resurser från förskolan. De barn som har det största behovet av förskolan riskerar att stängas ute. I Stockholm stängs nu förskolor, och barn riskerar att inte komma i kontakt med det svenska språket förrän de börjar i skolan.

Vi vill i stället att förskolans roll stärks för alla barn. En förskola med omsorg och lärande på lekens grund ska vara starten på det livslånga lärandet. Vi vill i stället förstärka kvaliteten i förskolan och garantera att alla förskolor har utbildad personal och följer den nationella läroplanen; helt enkelt möjligheternas förskola.

Trots att Skolverket konstaterar att en av de främsta anledningarna till att resultaten nu sjunker i den svenska skolan är att segregeringen ökar gör den borgerliga majoriteten tvärtom. Den framgångsrika skolan är den sammanhållna skolan där barn går tillsammans och där man lär av varandra. Vad gör den borgerliga regeringen? Jo, man inför system så att utbildningsvalen skjuts nedåt i åldrarna. De val som görs vid tolv års ålder kommer att påverka möjligheterna att sedan komma in på önskat gymnasieprogram.

Utbildningsministern aviserar elitklasser inom grundskolan. Agnarna ska sällas från vetet, och ett nytt parallellt betygssystem införs från förskoleklass.

Barn är olika och kräver självklart olika resurser. Stora skattesänkningar leder nu till att lärare sägs upp. Vi vet vilka barn som kommer att få betala för detta. Vi säger i stället att barnen inte ska betala krisen. Därför vill vi öronmärka pengar till skolan och se till att de kommer till användning där de behövs allra bäst. Självklart ska skolan också garantera att alla får läxhjälp. Det är så man skapar möjligheternas skola.

Så går jag över till gymnasieskolan, där återvändsgrändens politik blir ännu tydligare och där kunskapskraven sänks för hälften av eleverna. Det handlar inte om, som regeringen påstår, att alla ska läsa på högskolan. Det handlar om att alla ska uppnå en grundläggande kunskapsnivå, som faktiskt de flesta arbetsgivare i dag efterfrågar, det vill säga den grundläggande högskolebehörigheten. Dagens och framtidens arbetsliv och samhälle kräver dessa gedigna kunskaper av alla. Förändringarna på arbetsmarknaden och kraven på att förvärvsarbetande ska kunna byta arbetsplats, yrke eller bransch gör att unga som inte har fått tillräckligt med kunskaper på gymnasiet kommer att få det svårt och än svårare i framtiden.

Ungefär hälften av gymnasieeleverna går i dag på yrkesförberedande program. Trots att 80–90 procent av eleverna på dessa program når grundläggande behörighet till högskolan, väljer den borgerliga regeringen att sänka kunskapskraven för alla. Enligt Statistiska centralbyrån tän-

ker sig 60 procent av alla gymnasieelever att studera vidare på högskolan inom tre år efter sin examen. Av dessa finns hälften bland dem som läser på barn- och fritidsprogrammet, 40 procent av dem som går på elprogrammet och en fjärdedel av dem som läser på hotell- och restaurangprogrammet.

Åren 2006–2007 nådde enligt Skolverket 91 procent av eleverna på byggprogrammet högskolebehörighet. Det är fler än på teknikprogrammet och bara 0,2 procent färre än bland eleverna på det samhällsvetenskapliga programmet. Ändå väljer man att stoppa dessa elevers möjligheter. Vi vill i stället ha en modern gymnasieskola med såväl förstärkta yrkesinriktade som teoretiska program och självklart en modern lärlingsutbildning med bättre koppling till arbetslivet men utan att göra avkall på kunskapskraven.

Fru talman! Så till vuxenutbildningen. Den kommunala vuxenutbildningen har varit den andra chansen i Sverige. För den som hoppat av gymnasiet eller inte fått de betyg som krävs för att utbilda sig vidare har möjligheten att komplettera på komvux varit den stora bryggan till kvalificerad yrkesutbildning och till universitet och högskolor.

Det första den borgerliga regeringen gjorde när man tillträdde var att slakta vuxenutbildningen. Och nu när det är lågkonjunktur finns det 30 000 färre utbildningsplatser jämfört med 2006, då det var högkonjunktur. Återvändsgrändens politik är ett faktum. Dessutom har man hittat på mängder av saker som försvårar att läsa vidare. Gamla betyg ratas, man får inte läsa upp betyg på komvux om man bestämt sig för en ny bana och komvuxbetygen hamnar i en sämre kvotgrupp vid antagning till högskolan.

Fru talman! Vi vill i stället hela tiden ge människor nya chanser, fler platser på vuxenutbildningen och möjligheter att gå vidare. Detta är inte minst viktigt nu när det är kris. Det är då unga människor ska ha möjlighet att fylla på sina kunskapsluckor.

Fru talman! I stället för den återvändsgrändspolitik som de borgerliga för vill vi ha ett utbildningssystem som hela tiden ger nya möjligheter. Vi socialdemokrater vill utveckla svensk skola och höja kvaliteten så att varje barn i Sverige får de chanser som en bra skolgång ger. Det är en investering i framtiden, i människors frihet och möjligheter, i svensk konkurrenskraft och i framtidens jobb. Det är så vi får Nobelpristagare även från Sverige.

Anf. 2 AMINEH KAKABAVEH (v):

Fru talman! Jag vill meddela kammaren att jag kanske kommer att förlänga debatten med några minuter. Eftersom Rossana Dinamarca inte är här kommer jag att ta debatten för Vänsterpartiets räkning. Jag har ju bara rätt att gå upp en gång i den här debatten, så ni får tåla att jag håller ett lite längre anförande. Jag hoppas att det inte gör så mycket.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet anser att investeringar i utbildning måste ge långsiktiga möjligheter till livslångt lärande. Det är en naturlig utgångspunkt oavsett människors bakgrund. Livslångt lärande lägger grunden för utveckling av vårt samhälle, näringslivet, kulturen, välfärdssektorn och individen.

Högerregeringen genomför förändringar i det reguljära utbildningssystemet utan att ta hänsyn till arbetsmarknadens behov. Vi i Vänsterpartiet menar att det redan nu råder brist på utbildad arbetskraft inom en rad områden, och denna utveckling förvärras av högerregeringens politik.

Fru talman! På grund av regeringens passiva finanspolitik har Sverige drabbats hårdare av den ekonomiska krisen än vad de flesta jämförbara länder gjort. Den svenska arbetslösheten är nu för första gången högre än EU-snittet och beräknas nästa år uppgå till över 11 procent.

Regeringens politik har medfört att antalet personer som är anslutna till a-kassan nu är cirka en halv miljon färre jämfört med när regeringen tog över makten 2006. Försämringarna har inneburit att arbetslöshetsförsäkringen inte längre garanterar en skälig inkomstrygghet vid arbetslöshet. Detta innebär naturligtvis hårdare påfrestningar på den privata ekonomin och för dem som blir arbetslösa. Men urholkningen av arbetslöshetsförsäkringen leder också till att den samlade efterfrågan i ekonomin sjunker, vilket förvärrar lågkonjunkturen.

Vänsterpartiets budgetmotion är framför allt inriktad på att skapa fler jobb och utbildningar. För 2011 anslår vi 20 miljarder kronor mer än regeringen till den kommunala sektorn, vilket motsvarar 40 000 fler platser inom den offentliga sektorn. Vi lägger också fram ett förslag om ett investeringsstöd på 8 miljarder till kommunsektorn under 2010. Stödet ska gå till investeringar som hotas i lågkonjunkturen, investeringar som vi behöver för att ytterligare stimulera ekonomin och skapa arbetstillfällen. Det handlar om satsningar och upprustningar av till exempel skolor och sjukhus samt infrastruktur, el, vatten, fjärrvärme, vägar och bostäder.

Fru talman! Sverige står inför en stor generationsväxling på arbetsmarknaden. I flera branscher, inte minst i den offentliga sektorn, riskerar vi att stå inför en brist på kvalificerad arbetskraft inom flera områden. Samtidigt som arbetslösheten bland unga är hög finns det eftersatta behov av fortbildning inom stora yrkesgrupper, exempelvis inom äldreomsorgen. Vänsterpartiet anslår därför medel till riktade utbildnings- och kompetenshöjningssatsningar som bidrar till att slussa de yngre in i arbetslivet där pensionsavgångarna kommer att bli många framöver. Vår bedömning är att förslagen i Vänsterpartiets budgetmotion sammantaget ökar antalet sysselsatta med 40 000 personer under 2010. För 2011 och 2012 tyder våra beräkningar på en ökning av antalet sysselsatta med ca 60 000 personer.

Fru talman! För att stärka alla elevers rätt till kunskap anser vi i Vänsterpartiet att det behövs en permanent förstärkning av skolans resurser. Framför allt behövs det fler vuxna i skolan. Det behövs pedagogisk personal som kan hjälpa eleverna i deras lärande, men även personal som kan ge stöd på annat sätt. Det innebär att vi avvisar den kortsiktiga resursförstärkning med 500 000 kronor för år 2010 som högerregeringen föreslår under anslaget 1:11.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet anser att all gymnasieutbildning ska ge tillräckliga kunskaper för såväl fortsatta studier som arbets- och samhällsliv och anser därför att försöket med lärlingsutbildning ska upphöra eftersom antalet kurser reducerats. Vänsterpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet kommit överens om åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten, bland annat genom att ge dem bättre

möjligheter att studera. Vi skjuter till 100 miljoner kronor för 2010 som en följd av att vi föreslår en förstärkning av studie- och yrkesvägledningen i gymnasieskolan. Vidare vill vi tillföra totalt 745 miljoner kronor mer än högerregeringen till anslag 1:15, Statligt stöd till vuxenutbildningen. Av dessa medel går 545 miljoner kronor till ett ungdomslyft med 10 000 platser på komvux samt 700 platser inom yrkeshögskolan.

Det stora behovet hos många människor att komplettera sin tidigare utbildning möter vi genom satsningen Kunskapslyftet. Genom satsningen tillförs anslaget 200 miljoner kronor, vilket innebär ytterligare 5 000 platser på komvux.

Fru talman! Flickor måste våga gå ut utan att vara rädda för överfall. Vi vill stärka tjejers självförtroende, och därför föreslår Vänsterpartiet att feministiskt självförsvar ska erbjudas alla flickor från årskurs 7. Under detta utgiftsområde avsätter vi totalt 5 miljoner kronor för att stärka arbetet med feministiskt självförsvar ute på skolorna.

Vänsterpartiet anser vidare att resurserna till anslag 2:54 för särskilda utgifter inom universitet och högskolor med mera ska öka med 812 miljoner kronor utöver regeringens förslag för 2010. Vi avsätter 400 miljoner kronor för att genomföra en kvalitetsförstärkning av högskoleutbildningen, framför allt inom samhällsvetenskap och humaniora.

Vi i Vänsterpartiet vill ge unga bättre möjligheter att studera. Vi vill öka antalet högskoleplatser med 2 500 fler än högerregeringen för 2010 och avsätter därför 122 miljoner kronor för denna åtgärd. Därtill avsätter vi 100 miljoner kronor för praktik och karriärvägledning vid högskola och universitet. Satsningarna är gemensamma med Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Fru talman! Enligt vår uppfattning är det ett stort problem med den nuvarande lärarutbildningen att alla examina inte ger behörighet till forskarutbildning. Vi vill därför se en förlängning av vissa examina på avancerad nivå inom lärarutbildningen och avsätter 120 miljoner kronor för detta ändamål.

Sist men inte minst vill vi i Vänsterpartiet avsätta 40 miljoner kronor för att finansiera studentinflytande och 30 miljoner kronor till studiesocial verksamhet vid universitet och högskolor efter kårobligatoriets upphörande. Enligt vår mening är det viktigt att studieinflytandet säkras och att den studiesociala verksamheten bibehålls.

Fru talman! När vi talar om en likvärdig skola är det viktigt, särskilt för de borgerliga företrädarna, att understryka att det inte betyder att allt ska vara likadant. När det kommer till användningen av ordet rättvisa är det dock exakt lika som avses. Rättvisa handlar för mig om att utjämna skillnader. Vi vet att det finns skillnader i förutsättningar när man väljer att studera vidare. För en del är steget stort, för andra är det mindre.

När man ser på den samlade utbildningspolitik som högerregeringen hittills presenterat inser man att det inte handlar om intresse för rättvisa, utan politiken går ut på att begränsa möjligheterna till bildning för en del människor.

Regeringen har fått kritik av bland andra TCO och SFS. I sin rapport menar de att bristen på tid mellan lärare och elever har påverkat kvaliteten. Det är en bra rapport. Förhoppningsvis tar regeringen till sig kritiken och förbättrar utbildningen som är viktig för vår välfärd och framtida utveckling.

Det är viktigt att människor som går på universitet och högskolor och skuldsätter sig för att kunna göra det lär sig ordentligt. En del klarar kanske att sitta med böcker och dator hemma, men det finns människor som inte klarar sig utan undervisning av lärare. Enligt rapporten kommer bristen på tid mellan lärare och studenter att försämra kvaliteten på högskoleutbildningen. Man föreslår därför minst 15 timmar lärarledd undervisning i veckan. I dag gäller minst nio timmar undervisning i veckan, men det fungerar inte. Vi kan kanske komma in mer på detta under debatten.

Anf. 3 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! I dag på Nobeldagen hyllar vi kunskapen. Då måste man ställa sig frågan hur man uppnår kunskap. Det är en fråga som vi förtroendevalda borde ställa oss oftare så att vi kan fundera över vilka förutsättningar vi vill ge lärare och elever ute i landet. Vilka förutsättningar kan vi ge lärarna så att de på bästa sätt kan lyfta fram det bästa hos eleverna? Hur kan vi ge eleverna förutsättningar att utveckla sina högst individuella möjligheter till kunskap?

Jag anser att vi i dag står inför ett stort vägval, likriktning eller mångfald. Jag har många gånger här i kammaren förvånats över att vi har en borgerlig regering som likriktar i stället för att skapa mångfald, som inskränker möjligheterna till individens utveckling och som stänger dörrarna.

I morse hörde jag på *Ekot* att man på Högskoleverket är oroad över att de som börjar gymnasiet inte känner till vilka nya regler alliansregeringen har infört för antagning till högskolan. Finns det något som är viktigt inom utbildning så är det förutsägbarhet.

Detsamma gäller inom företagande. Det finns inget som kan stjälpå företagsamhet så som ett hattande fram och tillbaka med regler där procentsatser höjs och sänks och så vidare. Det medför ett otroligt merjobb för alla företagare.

För elever som ska börja gymnasiet är det viktigt att veta vart deras gymnasieutbildning leder. Då är det ganska allvarligt att Högskoleverket är oroligt över att de elever som börjar gymnasiet inte vet om vilka nya regler som den borgerliga regeringen har hittat på. Det är ett underbetyg för regeringen. Man ger inte gymnasieeleverna långsiktiga möjligheter att påverka sin egen framtid. Det är detta min kritik handlar om.

Vi rödgröna vill skapa en möjligheternas skola och öppna de dörrar som ni har stängt. Det är skolan som ska ge kunskaperna.

Om vi ska ha en modern möjligheternas skola i en värld där globaliseringen ökar, där flexibiliteten ökar, där behovet av snabba omställningar ofta ökar, där vi även i framtiden kommer att ha kriser som kräver omskolning är det fel att skapa en skola där man i årskurs 5 måste bestämma vad man ska läsa på högskolan för att ha de rätta meritvärdena för att komma in på det rätta programmet på gymnasiet och sedan på det rätta programmet på högskolan. Det blir stängda dörrar.

Det gäller också att skapa resurser. Här i Stockholmsregionen möter vi inte så mycket av krisens Sverige.

Jag har nyligen varit i Kristianstad och besökt skolor. Jag intresserade mig för hur kommunen hade klarat krisen. Det är en borgerligt styrd kommun. Jag blev lite förvånad. De kan inte förbruka cirka en tredjedel

av de extra miljoner de har fått av regeringen för 2010. Varför? För att de är ansvarsfulla.

Min eloge till de kommunekonomen som är ansvarsfulla och inser att man inte kan anställa folk när regeringen ger extra resurser för bara ett år. Eftersom regeringen vägrar att ge kommunerna extra resurser för 2011 och 2012 kan man inte använda pengarna för att anställa långsiktigt. Man måste avskeda i stället.

Trots att Kristianstad inte förbrukar cirka en tredjedel av sina extra resurser har man gjort besparingar och nedskärningar på barnomsorgen samtidigt som den ökar i volym. Varför? För att regeringen inte ger resurser långsiktigt, utan kortsiktigt.

För att visa på motsatsen kan jag berätta att när jag under förra mandatperioden satt i Kommunförbundets styrelse fick vi vid något budgetmöte höra av Kommunförbundets ekonomer att man hade fått så mycket resurser av en socialdemokratisk regering, stödd av Miljöpartiet och Vänsterpartiet, att man inte behövde klaga längre.

Då menade vi allvar med att ge kommunerna möjligheter och resurser att utföra sitt uppdrag. Den här regeringen har glömt bort det. Det handlar om valfläsk; tydligare kan det inte vara.

Vi politiker ska ge kommunerna resurser att skapa möjligheternas skola, inte de tidiga valen.

När jag räknade upp dem förut glömde jag att vi kommer att få ännu en stängd dörr, nämligen när utbildningsministern ska införa betyg för förskoleklasser som han har utlovat. Det blir intressant.

I går fick vi också en intressant Timss-rapport om att Sverige tyvärr har tappat i resultat när det gäller matte och fysik. Det är väldigt allvarligt. Det är viktigt att vi tar till oss detta.

Utbildningsministern pratade genast om lärarutbildning. Det är klart att vi ska se över lärarutbildningen. Det kommer en proposition, men jag är inte säker på att den kommer att råda bot på detta.

Vi måste också fundera över hur man gör saker och ting snabbare. Då handlar det om något väldigt bra som alliansregeringen har infört, nämligen Lärarlyftet. Jag gillar Lärarlyftet, men jag noterar att man i budgeten för nästa år har tagit pengar från Lärarlyftet. Man gör nämligen inte av med pengarna. Man får inte lärarna att utbilda sig så man börjar plocka pengar för att finansiera andra delar i budgeten.

Samtidigt aviserar man en översyn. Det är på tiden. Det skulle man ha tänkt på lite tidigare, tycker jag. Miljöpartiet har varit inne på det två år i rad. Vi menar att man för länge sedan borde ha funderat över hur man ska ändra detta.

Det kan till exempel vara riktade satsningar. Det är inte säkert att alla lärare som behöver fortbildning söker. Fortbildning är det snabbaste sättet vi från statsmaktens sida har för att förändra undervisningen i skolan. Fortbildning går snabbare än att förändra lärarutbildningen.

Man kan fundera över om den inte borde riktas mot lärare som inte på många år har satt sin fot på en högskola, kanske inte sedan de gick färdigt sin utbildning.

Man kan också fundera över, vilket vi föreslår, att höja ersättningsnivån. Det är en hel del ensamstående, framför allt kvinnor med barn, som inte har råd att gå Lärarlyftet eftersom ersättningen är så mager.

Vi skulle över huvud taget behöva en starkare kvalitetsstatsning. Sedan den här regeringen lade ned Myndigheten för skolutveckling och tog bort kunskapsöverföringen mellan olika skolhuvudmän har vi ett problem när det gäller hur goda erfarenheter ska förmedlas mellan skolor. Det gjorde Myndigheten för skolutveckling.

Jag gråter inte över nedlagda myndigheter, men jag kritiserar när uppdrag försvinner som en del av en ideologisk styrning där staten ska dra sig tillbaka och inte uppfylla sitt uppdrag att vara kunskapsförmedlare och bilda nätverk. Det saknas nu.

Jag förstår att Skolverket inte utför detta. De får inte göra det enligt den här regeringens tankar.

Fru talman! Vi behöver en möjligheternas skola. Vi behöver inte en stängda dörrarnas skola. Vi behöver en framtidens skola i Sverige. För det behöver vi en ny regering.

Anf. 4 SOFIA LARSEN (c):

Fru talman! Sverige befinner sig i ett mycket tufft ekonomiskt läge. De senaste ett och ett halvt åren har Sverige och världen befunnit sig i den största ekonomiska kris som vi har sett sedan depressionen på 30-talet. Det är en global kris som satt djupa och tydliga sår och spår i nationer och branscher, men också i enskilda människors och familjers liv.

Trots denna globala kris står Sverige starkare än många andra länder i Europa och världen. De flesta menar att läget stabiliserat sig så pass att man kan tala om att en ljusning och vändning är på väg. Innan vi törs och kan vara tydliga med att vändningen är här återstår mycket av konkret politiskt arbete.

I tider som dessa är det oerhört viktigt att satsa rätt, att våga vara tydlig och se konkreta åtgärder som leder till jobb och fler företag som leder till en god tillväxt så att vi kan få en välfärd i vårt land.

Fortbildning och utbildning är två grundbultar för att gå mot jobb, välfärd och tillväxt. En satsning på att utveckla kompetenser förbättrar förutsättningarna att möta kriser och snabbt göra en återhämtning.

Det är också mycket viktigt för att ge den enskilda människan en stabil grund att stå på för sin egen utveckling och för att kunna vara med när det vänder till goda tider igen.

Vi har några stora utmaningar. De har hängt med i många år. År 2006, när alliansregeringen tog över, hade vi en enormt hög ungdomsarbetslöshet. I goda tider var ungdomsarbetslösheten i Sverige en av Europas högsta.

Vi fick ned den. Tyvärr har den stigit igen. Det är en stor utmaning som vi måste tackla.

Vi har en annan utmaning, nämligen att alltför många elever lämnar gymnasiet utan tillräckliga kunskaper.

En tredje utmaning är själva omställningen. Människor ska gå från utanförskap tillbaka till ett arbete.

Med reform efter reform och resurs efter resurs möter regeringen dessa utmaningar för att ge den enskilde eleven och den enskilde arbetslöse möjlighet att komma tillbaka och få en framtidstro.

I höstens budget från regeringen finns ett kraftfullt paket som innebär att man satsar på utbildningsplatser i den reguljära verksamheten. Det är viktigt. Man satsar närmare 4 ½ miljarder kronor extra under 2010 och

2011 för att utöka antalet utbildningsplatser. Det är ungefär 26 000 nya platser som årligen tillkommer.

2 miljarder kronor går till den kommunala vuxenutbildningen, komvux. Det innebär 13 000 nya platser. Det är en storsatsning som omfattar både yrkesvux och teoretiska studier. Eftersom varje helårsplats innefattar mer än en individ räknar vi med att 30 000 personer får del av dessa utbildningsplatser i komvux.

Regeringen satsar som sagt mycket på den kommunala vuxenutbildningen och framför allt på yrkesvux. Förutom den extra miljard som tillförs har vi tidigare tillfört 600 miljoner. Det är för att vi har sett att just yrkesutbildningen för vuxna har varit eftersatt. Kommunerna har inte haft råd och den ordentliga viljan att satsa. Nu ser den här regeringen, alliansregeringen, att vuxna människor också kan få en yrkesutbildning med bra kvalitet. Det blir också mer av den varan nu.

Komvux är i grunden ett kommunalt ansvar. Staten kompletterar. Det är det som vi nu har gjort med kraft när det behövs.

De nya platserna fördelas också efter behov till kommunerna. De som är i störst behov av fler platser får också fler platser. Det ska inte vara som tidigare, att de smetas ut överallt, oavsett om kommunerna har behov av dem eller inte. Nu får kommunerna fler platser om de behöver det.

Dessa platser är också beräknade utifrån vad kommunerna själva har sagt att de vill ha och vad de regionala samordnarna har sagt att det finns behov av. Sedan har kommunerna i stort sett fått de utbildningsplatser som de har krävt och önskat sig för att de också ska kunna ha en bra kvalitet i utbildningen.

Inom yrkeshögskolan är det 3 000 nya platser som tillkommer. Även yrkeshögskolan fick själv säga hur många platser man behövde, sedan har man tilldelats dessa platser. Det är viktigt att det finns utbildningsplatser inom yrkeshögskolan men också att de är av bra kvalitet.

Det blir också 10 000 nya högskoleplatser. Det får vi höra mer om senare i debatten.

Dessa nya utbildningsplatser är en viktig pusselbit för att Sverige ska ta sig ur krisen och också för att ge människor ett gott hopp och en bra grund för framtiden.

Fru talman! Dessa storsatsningar som regeringen gör är mycket tydliga. När man då läser oppositionens gränslösa förslag framstår de som helt oseriösa. Det låter kanske bra att alltid säga mer, mer, mer om precis allting. Men är det kopplat till verkligheten? Det är viktigt att också se vad som finns där ute. Det gäller att sätta människan först, inte politisk överbudspolitik som Socialdemokraterna och den övriga oppositionen valt att göra.

Vi kan också se att oppositionens budgetar spretar åt tre helt olika håll. Ni säger att ni är eniga men visar med all tydlighet i denna budget att det inte alls stämmer. Även om ni har lyckats få ihop ett gemensamt förslag har ni räknat på tre helt olika sätt och kommit fram till tre helt olika kostnader. Det skiljer till och med många miljoner mellan de förslag som ni har kommit fram till.

Hur har oppositionen tänkt sig detta? Vem ska sköta alla dessa utbildningsplatser som ni nu säger är så viktiga? Inom de olika utbildningarna säger man själv att man inte klarar av och inte har behov av fler

platser. Hur ska ni hantera alla dessa platser? Har retoriken och argumentationen tagit överhanden över verkligheten?

Det är faktiskt inte likt Socialdemokraterna att vara så ekonomiskt vårdslösa och oseriösa. Var har den gamla socialdemokratiska politiken där man var ekonomiskt ansvarstagande tagit vägen? Det är ett signum som verkar vara ett minne blott.

Ni är splittrade, och ni har underfinansierade förslag. Det är det som numera är signifikant för oppositionens politik.

Fru talman! Vad passar bättre än att ha en utbildningspolitisk debatt på Nobeldagen? Det är mycket trevligt. Vi kan med stolthet visa på de stora insatser som regeringen har gjort under denna mandatperiod. Vi har storsatsat på förebyggande verksamhet. Elever ska få det stöd och den hjälp som de är i behov av. Vi har satsat på en bra utvärdering. Vi satsar på lärarna, och vi stärker rektorerna. Allt detta görs för att vi ska få framgångsrika skolor i hela landet.

Vi fortsätter att satsa på läsa-räkna-skriva. Vi fortsätter med Lärarlyftet. Det införs ett nytt förskolläraryft, vilket är viktigt. En rektorsutbildning införs och blir obligatorisk, och vi fördubblar anslaget för den. En ny lärarutbildning kommer, vi har satt en ny gymnasieskola i sjön, och vi satsar 250 miljoner kronor på att vi ska kunna implementera dessa olika reformer.

Vi genomför reformer som stärker elevernas möjligheter att nå målen i skolan. Vi stärker deras möjligheter till jobb och en bra framtid. Vi gör kraftfulla satsningar som ger elever och studenter möjligheter att gå en ljusare framtid till mötes samtidigt som vi stimulerar till och ger förutsättningar för fler jobb.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag med anledning av propositionen. (Applåder)

Anf. 5 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Sofia Larsen när det gäller fördelningen av resurser till komvux, alltså vuxenutbildningen. Det är intressant att regeringen först avskaffade fördelningen av resurser till komvux över hela landet utifrån utbildningsbakgrund. Nu säger Sofia Larsen att resurserna fördelas efter behov ute i landet. Det är intressant. Kan Sofia Larsen utveckla detta? Det verkar som om ni har velat uppfinna ägget en gång till. Det fanns ett sådant system i landet som var ganska effektivt och som byggde på invånarnas utbildningsbakgrund. Det avskaffade ni. Nu verkar ni ha insett att det behövs en sådan fördelning av resurserna till vuxenutbildning och återinför detta. Hade det inte varit bättre att helt enkelt behålla det gamla systemet?

Anf. 6 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Först och främst ska jag säga att det nu satsas mycket på platser i den kommunala vuxenutbildningen. Det är ett viktigt grepp för att många människor ska kunna få en bra grund att stå på. Resurserna fördelas också enligt de önskemål som har funnits från kommunerna själva och från de regionala samordnarna som regeringen har tillsatt. Det innebär att man ser på vilket antal utbildningsplatser det finns behov av och hur många människor som har behov av detta. Då handlar det inte bara om den bakgrund man har som enskild människa utan också om ett

behov kopplat till arbetslöshet och kopplat till vad man ser behövs för att komma in på arbetsmarknaden. Det är mycket viktigt. Det gäller också att kunna se vilka önskemål som finns.

Det som jag tycker är glädjande är att vi från regeringen också har kunnat tillgodose de önskemål och behov som har funnits från kommunerna. Det känns bra, och det är bra att regeringen har kunnat erbjuda det.

Jag kan passa på att ställa en fråga till Mats Pertoft. Han talade om att det är viktigt med mångfald. Det var bra att han sade att mångfald är bättre än likriktning. Men hur ska Mats Pertoft kunna genomföra en politik med mångfald när han vill regera ihop med socialister och vänsterpartister? Socialisternas signum har inte direkt varit mångfald.

Anf. 7 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Förunderligt är det i ideologiernas värld. Jag kan upplysa Sofia Larsen om att det största hot mot mångfalden som jag möter när jag diskuterar dessa saker till exempel med friskolevärlden är den borgerliga alliansregeringen.

Det satsas väldigt mycket på vuxenutbildningen, och det är bra. Det är bra att ni har lärt er läxan. Första året efter ert maktövertagande chockade ni ju Kommunsverige med era drastiska och dessutom oväntade neddragningar inom vuxenutbildningen.

Samtidigt får i alla fall jag signaler om att kommunerna inte alls får så mycket som de har begärt. Sofia Larsen har inte svarat på min fråga om vad det är som gör att ni först avskaffar den tidigare resursfördelningsmodellen – en modell för att fördela vuxenutbildningsmedlen till landets alla kommuner – för att sedan införa en annan modell. Hade det inte varit bättre att behålla den förra modellen som dessutom var betydligt mer objektiv och långsiktigt hållbar eftersom den byggde på utbildningsnivån i kommunerna och även hade fungerat i många år? Den frågan har Sofia Larsen alltså inte svarat på.

Långsiktigt måste utbildningsnivån höjas, särskilt i de kommuner där utbildningsnivån är låg. Det måste även alliansregeringen inse. Man kan inte bara bygga det här på gissningslekar.

Min fråga kvarstår: Varför först avskaffa en modell för att sedan införa en liknande men sämre modell?

Anf. 8 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Det är inget konstigt att antalet utbildningsplatser inom den kommunala vuxenutbildningen varierar efter konjunktur. Så har det alltid varit, oavsett vem som suttit vid regeringsrodret. Socialdemokraterna och Miljöpartiet drog under förra mandatperioden drastiskt ned anslaget till vuxenutbildningen. Att i en högkonjunktur dra ned något är helt naturligt för att sedan i en lågkonjunktur igen stärka resurserna. Så fungerar samspelet, och detta är helt naturligt.

Skillnaden är ett par tusen platser när det gäller vad kommunerna önskade och vad de sedermera fick. Den kommunala vuxenutbildningen är i grunden ett kommunalt ansvar. Staten skjuter till, stimulerar till ännu mer. Det har aldrig funnits något hinder, och finns inget hinder, för en kommun att lägga till lite extra om man så skulle vilja. Detta är alltså kommunens huvudansvar.

Vi har sett till att yrkesvux, yrkesutbildningen inom komvux, stärks, något som kommunerna tyvärr inte prioriterat i den utsträckning som vi hade önskat och som vi nu kan se att de som går på yrkesvux tidigare önskat. Den här regeringen har gjort det som Mats Pertofts tidigare regeringskamrater inte hade möjlighet eller vilja att göra.

Att det behövs en högre utbildningsnivå håller jag helt med om. Men viktigt är att också kunna se till att alla som så önskar kan få en utbildning på den nivå som tillförs. Man ska få en andra chans, men man ska också kunna ha en tydlig fortsättning. I dag saknar var tredje 20-åring en färdig gymnasieutbildning. Vi behöver platser för det. Men vi ska framför allt ha en grundskola och en gymnasieutbildning som klarar sin utbildning, så att vuxenutbildningen blir namnet värd.

Anf. 9 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Det Sofia Larsen säger om att vi vill ha mer än den borgerliga regeringen är helt riktigt. Vi tycker inte att det är okej att ungdomsarbetslösheten närmar sig 27 procent. Därför säger vi att man måste sätta in åtgärder. Något är fel när vi nu när det är lågkonjunktur har 30 000 färre utbildningsplatser inom den kommunala vuxenutbildningen än vi hade 2006 när det var högkonjunktur.

Sofia Larsen kan prata hur länge och hur mycket som helst om vikten av detta. Men ni satsar ju inte. Ni väljer att sänka skatterna i stället för att anslå pengar till det som i en kris är väldigt positivt, nämligen att man utbildar sig. Att täppa till kunskapsluckor är otroligt viktigt.

På samma sätt är det med kommunerna. En mängd människor har tvingats ut ur arbetslöshetsförsäkringen, precis som cancersjuka nu kastas ut ur sjukförsäkringen. Detta drabbar kommunerna. Någonstans måste pengarna tas. En mängd människor står och knackar på hos socialkontoren för att där söka socialbidrag. De pengarna hade i stället kunnat användas till skolan. Självklart måste staten då gå in med pengar långsiktigt så att man vet vad som gäller 2010 och 2011.

Vi var väl på samma träff i går där Lärarförbundet berättade om varslan. Nu är det 500 lärare som har sagts upp, och fler står på tur. Att inte tro att det här drabbar eleverna och resultaten är, tycker jag, ganska naivt. Er politik är att det är viktigare att sänka skatterna än att satsa på barn och ungdomar. Om det här pratar vi alltså på Nobeldagen. Detta är anmärkningsvärt.

Anf. 10 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Marie Granlund tycker inte att det är okej med en hög ungdomsarbetslöshet nu i en lågkonjunktur. Men uppenbart tycker hon att det var helt okej att Sverige hade Europas högsta ungdomsarbetslöshet under den högkonjunktur som vi 2006 befann oss i och när alliansregeringen tog över. Då satt den socialdemokratiska regeringen väldigt tryggt och sade: Vi behöver inte göra någonting. Ungdomarna får klara sig själva. Men Sverige hade, som sagt, Europas högsta ungdomsarbetslöshet under den högkonjunktur som vi då befann oss i.

Vi ska inte acceptera den ungdomsarbetslöshet vi nu har. Därför gör vi nu stora insatser. Vi stimulerar till företagande och fler jobb, och vi ger ordentliga möjligheter till fler utbildningsplatser. Kommunerna får

önskade utbildningsplatser, och yrkeshögskolan får det antal platser som man säger att man maximalt klarar av.

Det är inte seriöst att köra med de siffror som Socialdemokraterna kör med. Det är, som sagt, förvånande att man har lämnat den tidigare ansvarsfulla ekonomiska politiken.

När det gäller att sänka skatterna går ni med på tre fjärdedelar av allt som regeringen hittills sagt – året efter och hela tiden går ni med på det regeringen senast gjort. Det ska bli mycket spännande att se hur det är nästa höst. Då är ni säkert också med på ett fjärde jobbskatteavdrag.

Jag ska passa på att ställa en fråga till Marie Granlund som i drygt tio minuter i stort sett bara pratade om regeringens politik. Knappt ens under några sekunder valde Marie Granlund att prata om den egna politiken. Också detta är anmärkningsvärt i en budgetdebatt. Men det blir kanske så när man inte har så många egna konkreta förslag.

Marie Granlund sade också att det ska vara öppna dörrar. Självklart ska det vara öppna dörrar. Men vilka dörrar vill ni öppna som regeringen hittills inte har öppnat? Ni har ju inga egna förslag om att stärka för ungdomarna och skolan.

Anf. 11 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Det är otroligt att en företrädare för ett regeringsparti står här och säger att man gör insatser. Det gör man inte! Ungdomsarbetslösheten ligger på 27 procent. Vad kommer sedan att hända med dessa unga? Att vara ung och inte känna sig behövd – att känna att ingen efterfrågar vad man kan – är förödande. Detta är något som vi 10–15 år framöver kommer att få leva med.

Åtgärder måste sättas in. Det kan man göra om man vill. En gång i tiden samarbetade Centerpartiet och Socialdemokraterna. Under förra krisen genomförde vi ett brett kunskapslyft. Nu säger man bara att det är helt okej att det finns färre platser i dag än det fanns när det var högkonjunktur.

Båda har vi lyssnat på Skolverkets rapport om vad det är som gör att resultaten i den svenska skolan sjunker. Skolverkets analys är att den sammanhållna skolan tyvärr börjar bli ett minne blott. Därför vill jag fråga Sofia Larsen om det över huvud taget finns några tankar på hur man ska minska segregationen och klyftorna. Nu går utvecklingen åt fel håll. Skolverket säger att tidiga val inte är bra, men sådana inför ni. Det tycker inte vi är bra. Skolverket säger också att klyftorna och skillnaderna ökar, men det gör ni inget åt. Ni vägrar att styra resurserna dit där de allra bäst behövs.

Tar man över huvud taget Skolverkets rapport på allvar?

Anf. 12 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna lämnade efter sig en situation där var tredje 20-åring inte har en färdig gymnasieutbildning. Var tredje 20-åring i Sverige har inte en färdig gymnasieutbildning. Det Sverige, den situationen för våra ungdomar i detta land, lämnade Socialdemokraterna efter sig.

Det denna regering har gjort är att gå ifrån en skola som sorterar. Vi går ifrån den skola som Socialdemokraterna stod för, där man lämnar alldeles för många barn och elever åt sig själva. Vi ser nu till att man från

den dagen man börjar både förskolan och skolan ska få stöttning och stimulans utifrån varje enskild persons egna förutsättningar och behov. Det handlar om tidiga insatser med läsa-skriva-räkna, en bra uppföljning och ett tydligt ledarskap i form av en ny rektorsutbildning. Vi ger lärarna verktyg och en fortbildning värd namnet. Det har vi i Allians för Sverige och regeringen genomfört.

Vi genomför en skola där alla ges en ärlig chans, och vi lämnar den skola som sorterar – den skola som Socialdemokraterna lämnade efter sig.

Anf. 13 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! När man lyssnar på Sofia Larsen blir man lite förbannad eftersom hon anklagar oss i oppositionen för att inte satsa någonting utan bara lova. Precis som de första talarna sade har denna högerregering minskat skatterna för de rika. De fattigas högre skatter går till dem som redan har, och man fördelar resurserna utifrån dem som har det bäst ställt. Det är inte vår politik. Vänsterpartiets politik bygger på rättvisa och fördelning.

För att Sofia ska få höra det igen kan jag säga att vi tillsammans med Miljöpartiet och Socialdemokraterna har satsat 100 miljoner mer än högerregeringen på utbildning och förstärkning av studie- och yrkesvägledning på gymnasiet. Vi i Vänsterpartiet lägger 745 miljoner kronor mer än regeringen i anslag till stöd för vuxenutbildning. När det gäller ungdomslyft har vi 545 miljoner kronor till det, och det innebär 10 000 fler platser på komvux och 700 fler platser inom yrkeshögskolan.

Detta är en satsning, och det är också ett bevis på att vi har en mycket bättre politik när det gäller rättvisa och resurser. Vad har ni gjort? Jo, klassklyftorna ökar, och sorteringsskolan är ett faktum. Varje gång man är i ett område som Hässelby gård och Botkyrka – överallt – säger människor att det är en sorteringsskola. De fattiga är kvar utan resurser, utan vuxna och utan stöd, och lärarna har inte rätt utbildning.

Anf. 14 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Först skulle jag vilja ge en eloge till Amineh Kakabaveh som faktiskt var den enda från oppositionspartierna som i sitt anförande pratade om sin egen politik och de budgetåtgärder vi i dag ska diskutera.

Om jag ska ge en kort kommentar kring skattepolitiken är det så att det regeringen har gjort är att stimulera och se till att människor med vanliga och normala inkomster får mer pengar i sin egen plånbok. Vi ser till att man får bestämma mer över sitt eget liv. De flesta som jobbar har fått 1 500 kronor mer kvar i sin egen plånbok. Det har aldrig någon överenskommelse gjort tidigare vad gäller till exempel de fackliga i den delen. Jag tycker nog att Vänsterpartiet behöver ta debatten med sina egna kamrater, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som också vill sänka skatterna. Det är snarast den debatten Amineh behöver ta, inte den med oss på allianssidan.

En sak är märklig. Är det verkligen så att en av de största posterna i Vänsterpartiets budgetförslag är en satsning på feministiskt självförsvar? Det kan vara viktigt, men i en tid då en skola med stora luckor har lämnats efter anser jag att vi behöver satsa på andra saker först – tidiga insatser, stöd och hjälp. Jag skulle också vilja säga att det är något verklig-

hetsfrämmande när Vänsterpartiet plockar bort de satsningar vi har på läsa-räkna-skriva, som är så otroligt viktigt. Det handlar om att ge alla en chans från start. Vi står för inkludering. Den politik ni verkar föra är exkludering. Hur kommer det sig, egentligen?

Anf. 15 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är lättare sagt än gjort. I alla fall jag träffar varje dag 200–300 elever i olika eftersatta och socialt utsatta områden, och där ser man verkligen vilken effekt högerregeringens politik har haft på fattiga människor.

Det är inte konstigt att vi satsar 5 miljoner på feministiskt självförsvar. Mäns våld mot kvinnor kostar nämligen så mycket mer – tio gånger mer än 5 miljoner. Vi satsar i Sverige och i världen eftersom det är viktigt att flickor vågar stå på sig, vågar andas och kan gå ut utan att vara rädda. Det ska man satsa på när de är barn. Det är viktigt för oss att satsa på ungdomarna. Det är en självklarhet att de har rätt att gå ut utan att vara rädda för att bli överfallna. De ska inte behöva ha nyckeln i ena handen och mobilen i den andra när det är mörkt. Vi vill skapa ett samhälle där det finns möjlighet för alla att andas. Det tycker vi är viktigt.

Vi är stolta över vår politik när det gäller skatterna. Vi vet att det är skatterna som ger möjligheter. Ni sänker skatterna och ger inte heller kommunerna möjlighet att bedriva sina verksamheter. Precis som svenska folket tycker vi att det är viktigare att satsa på skattefinansierade verksamheter än att sänka för de rika och att de fattiga ska betala för 20 procent av Sveriges rika människor. Det är det vår politik bygger på – rättvisa.

Vi tycker att det är viktigt att satsa på de små, för de är vår framtid. Det har vi också tydligt gjort klart. Jag behöver kanske inte upprepa en gång till hur mycket Vänsterpartiet vill satsa, enskilt och tillsammans med de rödgröna, för det är tydligt och klart: 100 miljoner mer än regeringen.

Anf. 16 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Jag håller helt med Amineh Kakabaveh om att kvinnors rättigheter är ett otroligt viktigt område som ska satsas på, och det gör regeringen bland annat inom rättsväsen och även Jämställdhetsdepartementet och de delarna.

En kort kommentar vad gäller skatterna: Det jobbskatteavdrag som nu genomförs ger faktiskt mest till dem som Amineh diskuterar, nämligen de med låga och normala inkomster. Max i jobbskatteavdraget är 1 752 kronor. Det spelar ingen roll om du tjänar drygt 28 000 kronor i månaden eller om du tjänar 3 miljoner kronor i månaden. Det är en fördelningspolitik som ger mest till dem med låga och normala inkomster, en fördelningspolitik som oppositionen och Vänstern aldrig tidigare har klarat av.

Det är på grund av denna politik som vi nu kan ge kommunerna 17 miljarder kronor extra under nästa år. Jämfört med 2006, då Vänsterpartiet samarbetade med dåvarande sosseregeringen, kommer denna regering att ha tillfört 38 miljarder kronor till kommunsektorn 2010. Det är ytterligare 38 miljarder kronor som kan gå till välfärd för människor ute i

Anf. 17 MARGARETA PÅLSSON (m):

Fru talman! I måndags kom en intressant rapport från Sveriges Kommuner och Landsting. Den visar på de faktorer som avgör vilka resultat eleverna uppnår. Saker sker inte av en slump, utan när framgångsfaktorer samverkar kommer också resultaten. Med andra ord: Varför är vissa skolor framgångsrika? Och varför är andra skolor i samma kommun eller skolor i likvärdiga områden utan sådana goda resultat?

SKL visar att kommuner med helt olika förutsättningar pekar på samma faktorer som gör att de uppnår goda resultat. Det visste vi i alliansen när vi arrangerade vår hearing den 1 april 2008. Den hette Framgångsrika skolor. Att vi där bjöd in forskarna Lennart Grosin och Trevor Dolan var ingen tillfällighet. Det är just de som har lärt oss vad som gör skolor framgångsrika.

SKL är naturligtvis ute efter att hitta anledningen till att vissa skolor lyckas bättre än andra. I rapporten kommer man fram till följande sju faktorer

1. gott ledarskap
2. kompetenta lärare
3. höga förväntningar på alla elever
4. uppföljning av verksamheten
5. tydlig ansvarsfördelning mellan politiker och tjänstemän
6. tidig uppfångning av barn med behov av särskilt stöd
7. samsyn på mål och inriktning för verksamheten.

Jag läste naturligtvis rapporten, och så funderade jag över de sju punkterna. Vad har vi i alliansen gjort under våra tre år i regering som kan bidra till att elever uppnår bra resultat?

När det gäller ledarskapet är svaret en obligatorisk, akademisk rektorsutbildning med hög kvalitet. Den får vi höra mer om senare i dag.

För att lyfta lärare har vi Lärarlyftet. Nu kommer också Förskollärarylyftet. Det kommer förslag om en ny lärarutbildning i en proposition i månadsskiftet januari/februari.

Vi pratar ofta om höga förväntningar och vikten av höga förväntningar. När jag har frågat varför det går dåligt i skolan har alltför många politiker och tjänstemän sagt till mig: Ja, med dessa elever kan man inte förvänta sig mer med tanke på hur föräldrarna är och vilket ursprung de har.

Jag är så trött på att höra det. En kommun som tidigt började prata om höga förväntningar var Haninge. Det skedde först genom en socialdemokratisk ordförande och därefter genom en moderat. De har verkligen satt på kartan att deras elever lyckas när man har höga förväntningar på dem.

När det gäller uppföljning av verksamheten pekar jag i första hand på kunskapskontroller och på nationella prov redan i årskurs 3. Det mötte stort motstånd när vi beslutade om det. Men kritiken har tystnat, och nu

tycker även sossarna att det är bra. Frågan är varför Socialdemokraterna kallar det sortering när vi genomför uppföljningsåtgärder men inte när de själva föreslår det.

Den fjärde punkten gäller ansvarsfördelningen mellan politiker och tjänstemän. Alliansen har gjort en del, inte minst genom den nya skollag som är på väg fram, men detta är huvudsakligen en kommunal fråga. Jag tittade på vilka kommuner som SKL har med i sin rapport. Det är 16 kommuner med synnerligen bra resultat. Elva av dem har en moderat kommunstyrelseordförande, en har en folkpartistisk och fyra har en socialdemokratisk ordförande. Det är fem skånska kommuner, och samtliga fem har moderata ordförande.

SKL betonar vikten av att tidigt fånga upp barn med särskilda behov. Vad har vi gjort åt det? Vi har återinfört speciallärarutbildningen, och vi genomför en läsa-skriva-räkna-satsning för en halv miljard om året. Jag kan inte förstå hur Vänstern kan vara emot den satsningen.

Alliansen har lagt fast sin politik genom budgetpropositionen. Vi värnar starka offentliga finanser. Vi har ordning och reda på bankerna. Vi lägger mer pengar på kommuner, mer pengar på infrastruktur och mer pengar på pensionärer. Vi satsar på utbildning och omställning. Vi har en politik som gör att det lönar sig bättre att arbeta och som gör att fler vill anställa. Mot det står en vänsterkartell som vill höja skatter för samtliga och ersättningar för dem som inte arbetar. Oppositionens budskap är hela tiden: Alliansen ger för lite. Det är för sent. Det är för magert. Det är för klen.

Det gäller till exempel oppositionens önskemål om fler platser på komvux och yrkesvux. Vi lägger nu 2,11 miljarder på dessa. Vänstern lade som mest 1,89 miljarder under den förra mandatperioden. Vi lägger så mycket som kommunerna och samordningsmänniskorna vill ha. De säger att det behövs ca 20 000 platser, och det får de. Men Socialdemokraterna säger att de vill ha ytterligare 25 000 platser utöver det. Vi bygger vår satsning på vad huvudmännen vill ha. Ska man då anta att de ljuger inför regeringen och att de i själva verket vill ha 45 000 platser? Det är inte seriöst och inte ansvarstagande. Jag undrar dessutom varifrån lärarna skulle komma om vi skulle inrätta 45 000 platser. Skulle de kanske vara utbildade? Varifrån skulle lokalerna komma? Skulle det vara något slags Ur och Skur i det fria? Har ni inga krav på kvaliteten när ni äskar nya platser?

Oppositionens budget spretar i vanlig ordning. De flesta punkterna står endast ett parti för, och när ni satsar på samma sak har ni ofta olika summor till satsningarna. Alla står bakom satsningarna på ROT-avdrag för skolan. Det är en satsning som många säkert hade välkomnat, men som vanligt är det något fel. I det här fallet är det fel på anslaget. 400 miljoner per år ska fördelas på 200 skolor. I min lilla kommun har vi aldrig lyckats reparera en skola för 2 miljoner. Till en sådan satsning behövs nog tio gånger mer.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet.
(Applåder)

Anf. 18 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Margareta Pålsson är nöjd med utvecklingen. Jag kan inte vara nöjd när så många människor är arbetslösa. Jag kan inte vara nöjd när så många ungdomar är arbetslösa.

Det första ni gjorde när ni kom till makten var att slakta komvux. Det är klart att det tar tid att bygga upp det igen. Allt det här hade kunnat vara på plats och vara färdigt när konjunkturen vände. Det skiljer 30 000 platser. Det var absolut möjligt att ha det. Det fanns 2006. Ni tog bort det eftersom det här med återkommande utbildning inte är viktigt. Det är inte viktigt att hela tiden få en chans till, att kunna byta bana och göra någonting åt sin situation när det värsta inträffar. Ni blir svaret skyldiga. Om era åtgärder har haft effekt, varför är då arbetslösheten så hög? Det är uppenbart att det behövs mer.

På samma sätt är det med skolan. Det största lärarförbundet är djupt oroligt eftersom vi i går kväll fick reda på att 500 lärare sägs upp och 1 000 till är varslade. Bekymrar inte det er alls? Kommunerna säger att de inte vågar ha de anställda kvar eftersom man inte vet hur ekonomin ser ut 2011 och 2012. Det krävs långsiktighet i det här. Annars kommer barnen att få betala krisen, precis som de fick göra på 90-talet. Det krävs faktiskt ett ansvarstagande för att barnen inte ska behöva göra det. Tycker Margareta Pålsson att det är okej att 500 lärare nu sägs upp?

Anf. 19 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag har aldrig sagt att jag är nöjd med hur det ser ut. Jag har aldrig sagt att jag är nöjd med den höga arbetslöshet som vi har. Jag har aldrig sagt att jag är nöjd med det underskott vi har i våra statsfinanser. Vi är inne i den djupaste lågkonjunktur som Sverige har skådat sedan 30-talet. Att det skulle gå spårlöst förbi välfärdssektorn är en utopi som jag inte tror att någon egentligen tror på. Det är klart att det märks.

Däremot är jag nöjd med det sätt som vår regering sköter den här lågkonjunkturen på. Vi ser nu att de flesta länderna i Europa har misslyckats med sin ekonomi. Misslyckats är kanske fel ord att använda, men de har det ännu mer bekymmersamt än Sverige.

Man kan enligt den senaste uppföljningen på Finansdepartementet konstatera att vi kommer att ha ekonomin i balans 2014. Det kommer vi att vara rätt så ensamma om i Europa. År 2014 tror finansministern att vi åter har överskott. Det är jag nöjd med. Jag är naturligtvis inte nöjd med att 500 lärare är uppsagda. Men jag tror att de flesta uppsägningarna beror på att det är färre elever. Som vi ser i SKL:s rapport är det inte mer pengar som i första hand behövs för att nå framgång i skolan. Framgångsrika skolor beror just på de sju faktorer som jag räknade upp.

Anf. 20 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Nej, det är klart att en kris inte går spårlöst förbi. Men man kan göra allt som står i ens makt för att människor ska komma undan så lätt som möjligt. När vi lämnade makten 2006 hade vi ett överskott i statens finanser. Nu lånar man till skattesänkningar. Det säger ganska mycket.

Man gör så i stället för att folk ska betala lite mer i skatt så att man kan satsa på utbildning. Man kan satsa på skolan så att inte lärare behöver sägas upp, och man kan satsa på utbildning så att människor får möjlighet att reparera sina kunskapsbrister i stället för att behöva knacka på hos socialkontoren och söka socialbidrag. Det finns ett val. Det finns hela tiden ett val.

Jag skulle också vilja fråga om Margareta Pålsson anser att den komvuxutbildning som bedrevs 2006 inte var kvalitativ. Uppenbarligen gick det då att ha väldigt många fler platser och bereda väldigt många fler människor möjligheten att faktiskt komma vidare i sina liv. Det är så man ska hantera en kris, nämligen att ge möjligheter att göra någonting nytt. Det är det som ni inte gör.

Jag tror inte att mer pengar till skolan alltid är lösningen. Men som det ser ut nu skulle jag vilja fråga: Tror inte Margareta Pålsson att lärare gör skillnad? Kommer ni att gå ut med att det ska vara färre lärare i skolan för att den kommer att bli mycket bättre då? Det är ju nonsens! Det är klart att lärare gör skillnad! Det är klart att hur stora klasserna är gör skillnad för elevernas kunskapsinhämtning.

Vi vet vilka elever som drabbades hårdast av krisen på 90-talet. Det var elever som inte hade föräldrar som kunde stötta och hjälpa till, och det är därför som det är så viktigt att staten tar sitt ansvar och ger kommunerna möjlighet att även när det är kris ha kvar den kvalitet som man haft i skolan.

Anf. 21 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Marie säger att vi lånar till skattesänkningar. Ja, vi lånar. Sedan är frågan vad det är som vi lånar till. Lånar vi till de stora satsningarna på kommunsektorn? Lånar vi till skattesänkningar? Lånar vi till satsningen på de arbetslösa, eller lånar vi till infrastrukturen? Ni väljer naturligtvis att säga att vi lånar till skattesänkningar.

Ni påstår alltid att de här skattesänkningarna är roten till allt ont, och jag undrar precis som Sofia undrade: Hur kan det då vara så att ni säger ja till 75 procent av våra skattesänkningar? Det har varit så hela mandatperioden att när vi kommer med budgeten och föreslår ett jobbskatteavdrag skriker ni i högan sky: Nej, nej, nej! Och året därpå säger ni: Ja, vi tar det men vi tar inte det nya. Så går det ett år till och så skriker ni när vi kommer med vårt förslag och säger sedan: Okej, vi tar ettan och tvåan, men vi tar inte trean. Och så kommer det fjärde skatteavdraget och då säger ni: Okej, vi tar det tredje, men vi tar inte detta i alla fall.

Det ska bli spännande att se i valrörelsen om ni ska stå här och säga nej till det fjärde fortfarande. Vi vet ju vem det drabbar mest om ni skulle återställa våra jobbskatteavdrag. Det drabbar dem mest som tjänar minst. De lågavlönade som har fått ungefär en månadslön mer om året tack vare våra jobbskatteavdrag skulle verkligen lida av om ni tog bort jobbskatteavdraget.

När det gäller satsningarna på ungdomsarbetslösheten gör vi mycket. Om vi gör tillräckligt får framtiden utvisa, men jag kan säga att ni inte gjorde tillräckligt när vi i en högkonjunktur hade Europas högsta ungdomsarbetslöshet. Det är illa som det ser ut nu, men med er politik blir det ännu dyrare att anställa en ung människa, och det leder inte till att fler får arbete.

Anf. 22 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Margareta Pålsson tar upp det här med budgeten i stort och ansvarsfull budgetpolitik och ekonomi, och jag tänkte fråga lite om det. Om man lyssnar på expertisen framgår det att de är väldigt tydliga med vilka stödåtgärder som ger mer jobb i en krissituation. Det mest effektiva sättet enligt ekonomerna att skapa nya jobb är att öka bidragen till kommunsektorn. I stället väljer alliansen att gå vidare med ytterligare ett jobbskatteavdrag. Det är ganska anmärkningsvärt att man är ineffektiv och bygger sin politik på okunskap.

Dessutom, om ni i stället för att bara ge extra bidrag till kommunerna 2010, vilket är rent valfläsk, även skulle ge det bidraget 2011 och 2012, då skulle kommunerna kunna behålla lärare i anställning som de nu måste avskeda. Ingen ansvarsfull ekonom eller personalchef vågar behålla personer anställda bara över ett år. Man vill ha det finansierat. Man vill ha pengar att betala ut lönerna för flera år i rad med om man är ansvarsfull. Vad säger Margareta Pålsson om denna ansvarslösa politik som alliansen för?

Anf. 23 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jo, hon säger att det är en ansvarsfull politik. Mats Perftoft pratade om experter. Hela världen är full av experter. Somliga benämns som experter av andra, somliga utropar sig själva till experter. Och man lyssnar naturligtvis på dem man vill. Om det är så att det viktigaste är att öka pengarna till kommunsektorn kan jag konstatera att vi när nästa år kommer har ökat anslagen med 38 miljarder. Det är väl lite svårt för Mats Perftoft att tala om när hans regering gjorde en sådan satsning!

Nästan alla utvecklade länder har infört någon form av jobbskatteavdrag. Du kanske lyssnade med samma intresse som jag när Obama vann presidenttiteln i USA. Vad pratade han om? Jo, jobbskatteavdrag! Denne store man som kommer till Oslo i dag för att motta fredspriset tycker att det är en framgång när det gäller att skapa arbete, precis som vår regering. Om han sedan kallas expert eller något annat kan vi diskutera en annan gång.

Jag skulle vilja fråga Mats, nu när jag har lite tid över, vad han tänker om betygen i framtiden och vad hans kompisar i Socialdemokraterna och Vänstern tänker om betygen. Vad är er gemensamma bild? Ska vi ha betyg och när ska de börja ges?

Anf. 24 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag får väl hjälpa Margareta Pålsson med minnet. Jag har sagt det flera gånger och jag kan upprepa det flera gånger till. Vi kommer i det rödgröna samarbetet att ge besked i skolfrågorna i god tid före valet.

Jag antar att ni måste göra något liknande när det gäller om skolan ska förstatligas eller inte och vad alliansen nu har enats kring. Det finns många frågor som man diskuterar i de olika samarbetena.

Men jag noterar att vad Margareta Pålsson gör är att hon inte med ett ord svarar på min kritik mot att alliansen ser till att kommunerna måste avskeda lärare. Alliansen ger inte några extra resurser 2011 och 2012. Man gör det bara ett år, valåret, för man vill så förtvivlat gärna vinna

valet även om SCB:s siffror i dag pekar på en rejäl rödgrön majoritet på 50 procent.

Fortfarande svarar Margareta Pålsson inte på min fråga. Inom det rödgröna samarbetet säger vi att vi vill ha jobb, och det effektivaste sättet att skapa jobb är att satsa på kommunerna. Där går pengarna direkt till anställningar. Vi vill ha fler lärare. Vi vill behålla de lärare vi har. Det effektivaste sättet att få fram fler lärare och behålla dem vi har är att ge större bidrag till kommunerna även 2011 och 2012. Regeringen gör ingenting, varken det ena eller det andra.

Vad säger Margareta Pålsson om detta? Har ni skippat frågan om att vi ska ha lärare? Ni tycks tro att eleverna lär sig ändå.

Anf. 25 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Tyvärr är jag inte så snabb i matte att jag här och nu kan räkna ut hur många promille 500 lärare är av de upp emot 150 000 lärarna i enbart grundskolan. Kan jag få lite hjälp av de matematiskt begåvade? Det är inte så att vi inte vill ha några lärare. Jag är dock helt övertygad om att lärartätheten inte har minskat på grund av att så många elever försvunnit från grundskolan.

Det är stor skillnad mellan oss i alliansen och er i vänsterkartellen. Vi har stor tilltro till våra kommunpolitiker. Vi har alltid hyllat det kommunala självstyret. Vi har alltid hyllat principen att de ska få pengarna och att de som är nära verksamheten ska bestämma vad de ska göra med dem. Vi kan inte sitta här och säga att de ska göra så eller så. Vi tror på dem, och om de inte sköter sig – det är naturligtvis med dem på samma sätt som med riksdagsledamöter, att alla inte är perfekta – kommer de, precis som vi, att bytas ut vid nästa val.

Att säga att vi inte bryr oss om att det ska finnas lärare är att ta i, Mats.

Anf. 26 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! En politik är trovärdig när man även i sådana kriser som den Sverige och andra länder hamnat i satsar på barn och ungdomar. De är vår framtid. I stället för att satsa på barn och ungdomar har högerregeringen minskat deras möjligheter att utbilda sig och arbeta. Vi har många ungdomar som är arbetslösa i områden som redan är socialt och ekonomiskt utsatta.

I stället för att ge resurser drar man in pengarna. Man ger inte pengar till kommunsektorn. Man sänker skatterna. Verksamheten inom den kommunala sektorn är skattefinansierad, vilket gör det möjligt att utbilda människor som ska finnas i bland annat skolorna. De behövs där. Nu har dock högerregeringen sagt upp många lärare och andra vuxna inom den kommunala sektorn. Samtidigt är många ungdomar arbetslösa.

Vad har regeringen gjort? Ingenting. Man säger att det är ekonomisk kris och att vi inte kan stå utanför den. Det är lätt att stå i talarstolen och säga till svenska folket vad man har gjort och inte gjort, men folket vet eftersom det är de som arbetar, det är de som befinner sig i verksamheterna och ser effekterna av högerregeringens politik vad gäller unga, vuxna, äldre, de resurssvaga, de i ekonomiskt eftersatta områden. Särskilt gäller det ungdomarna. Man har bland annat dragit in 600 miljoner kronor från komvux.

Anf. 27 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Amineh Kakabaveh började med att ta upp segregationen. Den är betydande i Sverige. Vi har stora områden där det råder ett utanförskap. Det gäller i synnerhet de tre stora kommunerna. Segregationen har emellertid inte tillkommit under den nuvarande regeringens tid. Det kan vi nog vara helt överens om. Alla är vi besjälade av att problemen i dessa områden ska åtgärdas, så att de blir mindre. Men att påstå att vi säger upp lärare eller att vi inte gett några pengar till kommunerna är att ta i lite väl mycket. Kommunerna har nästa år fått 38 miljarder mer på tre år än vad de hade under den tidigare regeringens tid. Då kan man inte säga att vi dragit in några pengar.

Amineh säger i sitt anförande att krisen har förvärrats i Sverige mer än i andra länder. Det är helt enkelt inte sant. Sverige har sådan ordning på sina statsfinanser att vi kommer att komma tillbaka till ett nolläge och till ett överskott tidigare och fortare än andra länder i Europa.

När det gäller jobbskatteavdraget, som tydligen är det mest förhatliga för Vänstern, kan vi räkna ut vad en av de kvinnor som Amineh säger sig värna fått. Låt oss ta ett exempel med en ensamstående kvinna. Med 22 000 kronor i månadslön får hon under fyra år sammanlagt 71 000 kronor mer med vårt jobbskatteavdrag. Hur ska du, Amineh, kunna tala om för henne att ni kommer att ta 71 000 kronor från henne om ni vinner valet? På fyra år tar ni 71 000 kronor.

Anf. 28 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! Jag kan säga till Margareta Pålsson att den kvinnan och andra kvinnor kan jag lätt övertala eftersom pengarna går tillbaka till kommunsektorn där deras trygghet finns – deras barn går i skola, deras mammor och pappor kommer till äldreården, de själva hamnar inom sjukvården. Det satsar vi på. Vi satsar på solidaritet och rättvisa. Jag tror att många förstår att det som skiljer Vänsterpartiets politik från högerpolitiken är att den bygger på rättvisa, på en fördelningspolitik. För oss är det en fråga om solidaritet, vilket de flesta människor i Sverige vill ha.

När jag säger detta är det för att Sverige har en arbetslöshet på nästan 11 procent. Den är mycket högre än i jämförbara länder inom EU. Ungdomsarbetslösheten är hög. Vi kan inte säga att det inte stämmer eftersom den ligger på 25 procent. Det är skamligt att påstå att det gjorts många bra satsningar. Jag vet inte varför ni, Margareta Pålsson, är så nöjda med det ni har gjort. Det ska ni inte vara, för en ungdomsarbetslöshet på 25 procent och en total arbetslöshet på i genomsnitt 11 procent är mycket.

Det talas om att vi har välstånd, ekonomin är bra och rikedomarna har ökat. De människor som verkligen har drabbats är de som har det sämst ställt – ungdomar, människor med utländsk bakgrund, funktionshindrade, arbetslösa, äldre. Det är dessa grupper samhället måste satsa på. Man kan inte satsa på människorna genom att sänka skatterna i kommunsektorn.

Anf. 29 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Det finns en del människor i Sverige som inte riktigt förstår hur bra Vänsterns politik är. Lycka till med att förklara för de lågavlönade att det blir bra för dem när de blir av med 71 000 kronor i rena

pengar i plånboken. I stället kommer de att få tillbaka dem i kommunerna.

Återigen: 38 miljarder innebär ganska mycket pengar för kommunerna. 38 miljarder!

Om någon tror att vi är stolta eller nöjda med att vi har en så pass hög ungdomsarbetslöshet är det helt fel. Vi talar ständigt om denna ungdomsarbetslöshet och vilket problem det är. Vi hade Europas högsta arbetslöshet när ni regerade, Amineh Kakabaveh – i en högkonjunktur; i en högkonjunktur borde de flesta vara i arbete.

Vi vet att en av anledningarna till den ungdomsarbetslöshet som finns är att ungdomarna misslyckats med skolan. De har gått i er skola under många år.

30 000 kommer varje år ut från gymnasiet utan att ha klarat av det. I den stora gruppen arbetslösa återfinns naturligtvis de som inte har någon utbildning. Vi gör vad vi kan. Vi satsar på komvux och på Arbetsförmedlingen. Vi har insatser inom jobbgarantin, bland annat något som heter Lyft. Vi har startat näringsverksamhet. De som jobbar deltid kan läsa sfi på deltid. Vi har arbetslivsinriktad rehabilitering. Vi satsar på folkhögskolorna. Vi har lägre kostnad för att anställa ungdomar för att de ska kunna få jobb.

(Applåder)

Anf. 30 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande nr 1, *Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning*.

Det är väldigt intressant att lyssna på denna debatt. Det har inte kommit fram särskilt mycket konkret. Vänsterpartiet har varit något mer konkreta än de övriga oppositionspartierna i sina inlägg. Det blir väldigt symptomatiskt när Miljöpartiets företrädare under ett replikskifte säger att man kommer att ge besked om skolpolitiken i god tid före valet. Det påminner mig om ett resonemang som vår moderat Fredrik Schulte har fört i kammaren tidigare och som jag tyckte var mycket konkret. Oppositionen säger nej till allting vi gör men presenterar inte några egna alternativ. Det enda man säger är att man i god tid före valet kommer att presentera sina alternativ. Då är det ungefär som om man går in på McDonalds och ska köpa mat:

- Vad vill du beställa? säger tjejen i kassan.
- Jag vill inte ha Big Mac.
- Nähä, men vad vill du beställa?
- Jag vill inte ha cheeseburgare, jag vill inte ha QP-menyn och jag vill inte ha någon milkshake.
- Men vad vill du beställa?
- Ja, det ska jag berätta för dig i god tid innan du ska börja laga maten.

Det blir väldigt märkligt i de här debatterna. Vi i alliansen reformerar skolpolitiken, genomför steg för steg reformer och är mycket konkreta redan före valet inför väljarna och efter valet i budgetpropositioner och i alla de olika propositioner och betänkanden vi lägger fram. Det blir väldigt svårt när man hela tiden möts av en opposition som bara luddar till allting och egentligen inte kommer med någonting konkret.

Man talar mycket om resurser. Det är klart att resurserna är jätteviktiga, och vi ökar dem. Men vi såg också Timssmätningen i går. De svenska gymnasieeleverna presterar sämre i matematik än gymnasieeleverna i Armenien. Jag kan upplysa er om att den svenska bruttonationalprodukten per capita är 37 000 dollar. Den armeniska bruttonationalprodukten är 4 270 dollar. Vilka tror ni kan satsa mest på sin skola? Men om vi jämför resultaten är de svenska skolelevernas resultat i matematik i dag ungefär i paritet med de armeniska skolelevernas. Det måste alltså finnas också någonting annat än resurser här, och det är givetvis detta vi måste diskutera.

Det var väldigt trist att ta del av Timssundersökningen som presenterades i går. Jag är övertygad om att vi alla känner så. Att kunskapsresultaten i matematik och fysik fortsätter att försämrats visar hur oerhört viktigt det har varit att alliansregeringen med kraft har ändrat kursen för skolpolitiken i Sverige.

Timssundersökningen är ytterligare ett bevis på de stora brister som under många år av socialdemokratiskt styre byggts upp och förstärkts i den svenska skolan. När vi presenterade vår gemensamma skolpolitik i februari 2006 – oppositionen har några månader på sig, kan man säga – var det detta som vägledde oss just vetenskapen om att utvecklingen under lång tid gått åt fel håll och att den socialdemokratiska ledningen i Sverige under tolv år vid makten inte förmått genomföra nödvändiga reformer för den svenska skolan.

Väljarna såg också bristerna i den svenska skolan. Väljarna gav oss i alliansen ett mycket tydligt mandat att göra upp med den socialdemokratiska skolpolitiken, göra upp med den politik som ligger till grund för de försämrade kunskapsresultat som vi har sett. Vid sidan av frågor om jobb och sysselsättning och om att bryta utanförskapet var skolpolitiken det tydligaste mandat väljarna gav till den här regeringen för förändring. Kunskapsresultaten var för låga, avhoppen för många, ordningsproblemen för stora och läraryrkets status för svag.

Därför är det mycket glädjande och viktigt, fru talman, att vi i dag kan ta ytterligare steg för att reformera den svenska skolan. En rad av de förändringar som nu kommer att ske efter att budgeten klubbas i riksdagen kommer att vara långsiktiga investeringar för en bättre svensk skola. Låt mig ta några exempel!

Läraryftet fortsätter. 1 miljard avsätts för detta år 2010. Det ökar kompetensen inom lärarkåren och ger extra kunskaper och stimulans åt de lärare som deltar.

Genom Förskolläraryftet kommer också dessa möjligheter att komma personalen i förskolan till del. Vi avsätter ytterligare 200 miljoner för Förskolläraryftet.

Läsa-skriva-räkna-satsningen fortsätter. Vi avsätter en halv miljard för att stärka läs- och skrivfärdigheterna i skolans lägre åldrar. Dessa resurser kan gå till kvalitetsförstärkning, extra stödundervisning och extra lärarresurser.

Jag noterar att Vänsterpartiet är emot denna riktade satsning. Det är lite oklart, men det finns en risk att oppositionen kommer att gå till val på att kräva besparingar på många hundra miljoner kronor av det riktade stödet för att skolelever ska lära sig att läsa, skriva och räkna bättre. Det finns en risk för att vi kommer att få en valrörelse där oppositionen går

till val på att riva upp de stora riktade satsningarna på att stärka läs- och skrivfärdigheterna för de yngsta barnen i skolan.

Nu påbörjas också genomförandet och implementeringen av den nya gymnasieskolan, det vi på politikerspråk och på skolspråk kallar Gy 11. Det är en viktig och efterlängtd reform, inte minst för att den höjer statusen för yrkesprogrammen genom att förstärka inriktningarnas yrkesprofil. Den kommer att öka anställningsbarheten och höja utbildningarnas kvalitet.

Försöken med lärlingsutbildningar fortsätter. Det är likaså en efterlängtd reform som ökar möjligheterna för eleverna att få arbete som motsvarar deras utbildning och kompetens. Vi noterar att Vänsterpartiet vill riva upp även lärlingsutbildningen. Det återstår att se om oppositionen gemensamt ska gå till val på att avskaffa lärlingsutbildningarna i den svenska skolan.

Fru talman! Vi i alliansen har genomfört en rad viktiga reformer för svenskt skolväsen. Det jag har nämnt i detta anförande är bara några. Inom kort kommer också propositionen om den nya lärarutbildningen. I vår kommer vi i utskottet att få sätta tänderna i förslaget till ny skollag.

Vi har också lagt grunden för kraftigt ökade satsningar på forskning. När vi i alliansen tog över regeringsmakten satsade Sverige ungefär 25 miljarder per år på forskning. När den nya forskningspolitiken kommer att vara fullt utbyggd om två år kommer vi att satsa ungefär 30 miljarder. Det är en mycket stor substantiell ökning till forskningen i Sverige.

Den ekonomiska krisen, fru talman, ställer också krav på att öka antalet platser inom vuxenutbildningen, yrkeshögskolan, universiteten och högskolorna. Det gör regeringen. Det är en stor utbyggnad som vi nu genomför för att utbildningsväsendet ska kunna spela en mer omfattande roll för omställning, vidareutbildning och ökad anställningsbarhet för många av dem som friställs till följd av den globala finansiella krisen eller väljer att studera men skulle arbeta om konjunkturen medgav det.

Men att kraftigt öka antalet platser är inte helt okomplicerat. Man kan tro att det är okomplicerat när man lyssnar på oppositionen, men det är inte så. Det är nämligen inte gratis. Det måste genomföras på ett sådant sätt och i en sådan omfattning att kvaliteten inte går förlorad. Det ökar givetvis kraven på att hitta praktikplatser. Det ställer krav på organisation för att inte lärartätheten ska minska. Det måste göras med beaktande av hur konjunkturen ser ut och vilka prognoser vi har för att inte skapa inlåsningseffekter.

Vår bedömning är att de uppgifter som vi har mottagit från lärosätena, Myndigheten för yrkeshögskolan och de regionala samordnarna, alltså landshövdingarna, ger en bra bild av hur många nya platser som kan skapas utan att kvaliteten drabbas och utan att organisationen går över styr.

En genomgång av oppositionens tre olika budgetförslag visar att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte har tagit hänsyn till detta. Sofia och Margareta, centerpartisten och moderaten före mig, har förtjänstfullt gått igenom hur stora satsningar oppositionen föreslår och visat att de är orealistiska.

Fru talman! Man ägnar sig åt en överbudspolitik som i slutändan varken statskassan, kommunerna eller lärosätena kommer att klara av att genomföra. Det har gjorts bedömningar om antalet platser inom den

högre utbildningen. Det är nu ungefär 10 000 platser som ska ökas på. Det är 1 000 i Uppsala och några hundra på andra lärosäten och så vidare. Det bygger på vad lärosätena själva säger.

Lärosätena säger själva: Vi klarar av att ta emot så här många studenter med bibehållen kvalitet. Socialdemokraterna säger då: Ni ska ta emot ännu fler. Det är klart att kvaliteten då kommer att försämrats. Det är inte konstigt. Representanten för Vänsterpartiet nämnde tidigare i sitt anförande den rapport som kom från TCO häromdagen. Den visade att den lärarledda tiden på universiteten har minskat.

Det är en följd av den politik som den tidigare majoriteten bedrev med Amineh Kakabavehs eget parti som stödparti. Man ökade kraftigt antalet platser i den högre utbildningen men man ökade inte resurserna i samma utsträckning. Det blev mer storgruppsföreläsningar, mindre tid för handledning, en försämrad lärartäthet, och så vidare. Det var precis de problemen som byggdes upp under den förra regeringens tid.

Vi ökar nu platserna för nästa år inom den kommunala vuxenutbildningen med 10 000 platser och därutöver med nästan 10 000 till. Då kommer Socialdemokraterna och säger: Det räcker inte, vi ska ha ytterligare 15 000 platser. Sedan tillkommer ytterligare 10 000 platser på det i någon specifikt riktad ungdomssatsning. Plus de ytterligare 10 000 vi föreslår blir det 35 000 extra platser. Om man räknar på två års sikt blir det 45 000 extra platser, vilket Margareta Pålsson förtjänstfullt nämnde.

Det är en ökning av den kommunala vuxenutbildningen inom ett år med 26 procent. Det är klart att om man ska bibehålla kvaliteten, hitta lärare för de här utbildningarna och inte bidra till inläsningseffekter är det en orealistisk satsning helt enkelt. Ni tar lättvindigt på kvalitet, agerar ekonomiskt oansvarigt och visar att ni ingenting har lärt av de tidigare tolv åren av socialdemokratiskt styre och de konsekvenser det fick för den svenska skolan, den svenska högre utbildningen och den kommunala vuxenutbildningen.

Fru talman! Med de orden vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 31 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Det finns mycket att kommentera i Fredrik Malm anförande. Beträffande vad vi rödgröna ska göra efter valet eller när vi ska beställa våra hamburgare kan man fråga sig: När kommer Fredrik Malm att beställa hamburgaren förstatligad skola av alliansen? Vad kan vi förvänta oss i den frågan? Men det är inte min huvudfråga, utan det var mer retoriskt.

Fredrik Malm talar mycket om kvalitet på högskolan. Det är väldigt bra. Jag gillar det. Jag tycker att det är bra. Det enda som är synd och bedrövligt är att alliansen inte har ett enda förslag om satsningar på kvalitet i högskolan. Det är vad som saknas. Jag är helt överens med Fredrik Malm om att vi behöver mer lärarledd undervisningstid på högskolan. Det är precis vad som behövs.

Om jag minns rätt var det också vad som efterlystes av Folkpartiet under många år i opposition. Men var finns det i budgeten? Ni ökar antalet platser, men ni gör inga kvalitetssatsningar. Jag vill påpeka att vi rödgröna har ett gemensamt förslag på 400 miljoner för just kvalitets-

satsning som bland annat SFS och andra högskoleorganisationer har uppmärksammat väldigt positivt.

Varför talar Fredrik Malm så länge och så ordrikt om kvalitet när han inte kan komma med någonting? Det är ganska anmärkningsvärt att Folkpartiet som ändå bröstar sig med högskolepolitik och så vidare inte inser att man behöver ha pengar för att få fler timmar lärarledd undervisning på högskolan.

Anf. 32 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Jag kan påpeka att jag givetvis precis som Vänsterpartiet borde ha noterat i inledningen av mitt anförande att jag skulle överskrida den anmälda talartiden en del med tanke på att vi bara har en företrädare i debatten för Folkpartiets del.

Fru talman! Det Mats Pertoft tar upp är intressant. Det är klart att det alltid är lättare att mejsla ut en budget när man sitter i opposition. Då kan man lova lite mer och kanske inte heller granskas lika hårt.

Om vi ska gå till fakta lades det år 2008 ungefär 44 miljarder på utgiftsområde 16 som vi diskuterar. I år blir det 53 miljarder. Det är en ökning med 9 miljarder kronor. Det har skett mycket stora förstärkningar till hela skolväsendet sedan alliansen tog över efter förra valet.

Det har givetvis skett därför att vi har prioriterat detta. Vi har genomfört andra reformer som har frigjort resurser så att vi kan satsa mer resurser på skolan.

Nu har vi gjort en bedömning och prioritering från alliansen. Vi har gjort betydligt större satsningar på forskning än vad vi kanske har gjort på en del andra områden. Det är ändå så att det har skett förstärkningar och att alla lärosäten får ökade anslag.

Det blir en lite märklig kritik från oppositionen om man säger att vi inte satsar på kvalitet. Utbildningsministern har också avisat att det kommer en proposition i vår – den skulle i och för sig ha kommit något tidigare – om kvaliteten inom grundutbildningen i den högre utbildningen.

Anf. 33 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag blir inte riktigt klok på Fredrik Malms svar. Jag tror att han helt enkelt står inför det faktum att han för några minuter sedan anklagade oppositionen för att satsa lättvindigt på kvalitet och inte hade läst på. Han hade inte insett att hans regering inte har satsat någonting i den här budgeten på ökad lärarledd tid i högskolan, som är lika med kvalitet, utan det har vi från oppositionen gjort.

Våra budgetar är finansierade. Du kan gärna ta en koll i budgetdebatten om du vill misstänkliggöra det. Ni satsar inte på kvalitet och mer lärarledd undervisning i högskolan. Det krävde Folkpartiet i många år när ni satt i opposition, men ni levererar inte. Det är problemet. Ni ställer högre krav, men ni finansierar det inte. Det är en massa ord hela tiden.

Även om ni kanske i vår lägger fram en proposition om kvalitetsindikatorer i resursfördelningssystemet måste ni ha pengar. De kommer Anders Borg inte att ge er. Vi visar att vi har pengar och faktiskt prioriterar studenterna och utbildning. Vi vet att även studenter behöver lärare och behöver lyssna på en människa som berättar för dem.

Det är precis den kritik som vi fick i går när det gällde utbildning av lärare för undervisning i matematik på gymnasiet. Vi behöver lärare som förklarar för studenterna hur det hela går till. Den tiden finns inte på högskolan i alliansens Sverige.

Anf. 34 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Det blir mycket märkligt. Sverige har aldrig satsat mer på den högre utbildningen än vad vi gör nu. Mats Pertoft står här och säger att det saknas pengar och att det inte kommer några pengar.

Socialdemokraterna satt i minoritetsregering i tolv års tid. Ni var med som stödparti större delen av den tiden. Det var då den politik som vi nu förändrar byggdes upp. Man ökade kraftigt antalet platser, men man sköt inte till resurser.

Det var en sänkning av resurserna per student med ungefär 20 procent enligt Högskoleverket före förra valet. Det är klart kvaliteten drabbas om det i dag går ungefär 170 000 studenter i den kommunala vuxenutbildningen. Socialdemokraterna vill i varje fall öka med 35 000 till. Det är en ganska rejäl ökning. Det kan låta bra, men det ska också genomföras i praktiken.

Lärosätena säger: Vi klarar av 10 000 platser till. Det är vad vi nu genomför. Ni säger då: Nej, det ska vara 12 500 platser. Hur tror du det ska gå, Mats Pertoft? Lärosätena själva säger: Vi klarar inte av att bygga ut mer så snabbt. Vi har inte lärare för det. Vi kommer inte att kunna upprätthålla kvaliteten.

Då offerar man ju innehållet i utbildningen och kvaliteten för någon sorts kvantitativt mål för att det alltid handlar om att bjuda lite över den sittande regeringen.

Om man är ansvarsfull som opposition måste man väl ibland kunna medge att regeringen också gör någonting bra. Ni borde kunna säga att det här är en klok satsning och en rimlig avvägning, för det är det.

Mats Pertoft vet inte bättre än Anders Borg hur Anders Borg kommer att reagera i en eventuell förhandling med Jan Björklund och Utbildningsdepartementet om satsningar. Anders Borg har hittills visat att han är den finansminister som har släppt loss mest pengar till utbildningssystemet i Sverige. Det kommer han säkert också att fortsätta att göra.

Anf. 35 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med att tacka Fredrik Malm för att han har berättat om hur mycket mer vi vill satsa på utbildning och hur många fler platser som vi tycker är viktiga när det är lågkonjunktur och människor är arbetslösa. Det är alltid viktigare att utbilda sig än att sitta och rulla tummarna.

Jag har några frågor till Fredrik Malm. Den första gäller det som Margareta Pålsson sade här tidigare om att det inte spelar någon större roll att så många lärare nu varslas och sägs upp. Jag skulle vilja fråga Fredrik Malm var gränsen går. Är det okej att 1 000 lärare försvinner eller 2 000, 3 000 eller 50 000? Var går gränsen för när lärare verkligen gör skillnad för er? Någonstans måste väl ändå detta spela någon roll även för den borgerliga regeringen.

Fredrik Malm raljerar över oenigheten och säger sedan själv att man inte var enig om skolpolitiken inom den borgerliga alliansen förrän i

februari. Jag skulle vilja fråga: Vad kommer att hända om ni får regera? Enligt SCB verkar det inte vara så, men opinionsundersökningar är bara opinionsundersökningar. Vad kommer att hända om ni verkligen får regera? Ska skolan förstatligas?

Björklund har sagt att steg ska tas nästa mandatperiod. Är ni överens om det? Jag tror att många ute på skolorna undrar över det här. Kommer frivux att återupptas, till exempel? Hur blir det med överprövning av betyg? Man har ju tillsatt en utredning om det bara för att stilla Vänsterpartiets iver. Hur blir det med ordningsbetygen, som Reinfeldt inte vill ha men som Björklund vill ha?

Den sista frågan är: Vilket land hade högst ungdomsarbetslöshet 2006?

Anf. 36 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna talar om lärarna. Vi satsar nu 53 miljarder kronor på skolväsendet. Men det är inte staten som anställer lärarna, och det vet Marie Granlund också. Det är inte heller vi här inne i riksdagen som gör de kommunala prioriteringarna.

Vad vi kan säga är att vi skjuter till mycket stora extra resurser till kommunsektorn. Vi gör extra satsningar på fortbildning för lärare. Vi skapar en ny lärarutbildning. Vi genomför reformer för validering för lärare som inte har behörighet för att de ska kunna bli behöriga och så vidare. Vi gör mycket stora satsningar.

Att människor blir friställda i kommunsektorn under en stor ekonomisk kris är ingenting som vi helt och hållet kan förhindra. Men vi kan på olika sätt dämpa krisen. Det är det som alliansregeringen har gjort, och det på ett ganska framgångsrikt sätt. Det är inte bara lärarna i kommunsektorn som kan hotas av uppsägning. Det gäller också många andra kommunanställda. Men de satsningar som vi gör på att förstärka ekonomin i den kommunala sektorn kommer också att dämpa krisen; det är vi övertygade om. Det handlar givetvis också om kommunala prioriteringar.

Fru talman! Man talar här om detta med att vara överens och inte överens. Vi är sju partier här i riksdagen. Vi kan mycket väl ha diskussioner internt i våra partier. Men det är en väsentlig skillnad när man sedan lägger fram förslag i riksdagen. Vi i alliansen har en ordning där vi diskuterar, förhandlar och kommer fram till olika saker och ting. Sedan står vi lojalt bakom det. Men det hindrar inte att vi i Folkpartiet, Centerpartiet, Moderaterna eller Kristdemokraterna kan föra en vital intern diskussion i våra partier och driva på i olika frågor. Jag är ganska övertygad om att väljarna ser det.

Vad vi väntar på nu är ett besked från oppositionen om vilken politik ni vill driva. Det är det som väljarna väntar på just nu.

Anf. 37 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Vi är fullständigt överens om att återvändsgrändspolitiken med tidiga val, sortering och minskade möjligheter att få en chans till är förödande. Här måste vi öppna dörrarna; det är vi fullständigt överens om.

Jag blir inte tryggare av att Fredrik Malm står och säger att det inte bara är lärarna som drabbas. Nej, det är klart – det är äldreomsorgsperso-

nal, vårdbiträden och så vidare. Så är det; det är helt rätt. Det är därför man måste göra någonting åt det här.

Fredrik Malm svarar inte på var taket är. När är det okej? 500 lärare är tydligen okej. Är 1 000 okej eller 2 000, 3 000, 4 000, 5 000 eller 6 000? Var går gränsen för att det inte är okej längre och när man måste göra någonting åt saker och ting? Unga har ju rätt till likvärdig utbildning.

Det är inte vilka frågor som helst vi pratar om när det gäller oenigheten inom den borgerliga regeringen. Förstatligande är inte någon småsak. Kommer det att tas steg nästa mandatperiod i det här? Vad man förstår av Jan Björklund kommer de andra partierna att vika sig. Kommer det att bli på det sättet? Det här skapar stor oro ute på skolorna. Jag tror att det är viktigt att man berättar hur det är eller också lägger det åt sidan och säger att det inte är aktuellt så att skolorna får arbetsro. Det är jätteviktigt.

Jag kan konstatera att jag inte fick svar på frågan om vilket land som hade högst ungdomsarbetslöshet 2006. De borgerliga ledamöterna verkar ha smittats av statistiksjukan där man inte riktigt vet vad som gäller. Det var inte så att Sverige hade högst ungdomsarbetslöshet. Det var flera länder som före 2006 hade en värre situation, till exempel Frankrike och Italien. Varför säger ni då att det var Sverige?

Anf. 38 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Det är alltid lika fascinerande när Socialdemokraterna talar om att den borgerliga skolpolitiken leder till en sorts återvändsgränd. Vi försöker vända en utveckling där nästan fyra av tio elever inte fick slutbetyg från gymnasiet. Vi försöker vända en utveckling där antalet avhopp från gymnasieskolans olika program var mycket stort. Endast ungefär 15–20 procent av de killar som läser det individuella programmet fick i slutändan över huvud taget ett gymnasiebetyg.

Skolan blev en utslagningsmaskin, Marie Granlund. Den blev en utslagningsmaskin där de elever som hade Selma Lagerlöf och Vilhelm Moberg trängandes med varandra i bokhyllan hemma och som hade akademikerföräldrar fick det stöd och den hjälp de behövde. Annars flyttade deras föräldrar dem till en annan skola. Men för en stor grupp ungdomar och elever – arbetets söner, Marie Granlund – gick det inte lika bra i den svenska skolan.

Vi försöker vända detta. Det är klart att man kan använda en retorik där man kallar detta för en återvändsgränd. Men det är inte en återvändsgränd, utan det är en möjlighet att över huvud taget komma ut på motorvägen och framåt i livet för många ungdomar. Jag tycker att det är en lite tråkig attityd från oppositionens sida, minst sagt, i frågan.

Vad gäller arbetslösheten är det ingen hemlighet att ungefär en kvarts miljon var öppet arbetslösa under den förra mandatperioden. Därutöver fanns en bit över 100 000 människor, ungefär, i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det fanns också en mycket stor grupp människor som egentligen ville jobba men som pluggade. De kallas för latent arbetssökande. De finns med i statistiken i alla andra länder, men just i Sverige valde Socialdemokraterna att stoppa dem i en annan kategori. Det fanns även en mycket stor grupp människor som var förtidspensionerade och en annan grupp som var sjukskrivna trots att ett antal människor inom denna kate-

gori faktiskt kunde och ville jobba. Även om de inte kunde jobba heltid kunde de i alla fall jobba deltid.

Totalt sett var arbetslösheten under Göran Perssons styre i Sverige avsevärt mycket högre än vad ni berättade för väljarna. När vi sedan avslöjade denna myt och denna bluff valde väljarna att gå på den linjen och välja en ny regering i Sverige.

Anf. 39 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! Fredrik Malm påpekade att Vänsterpartiet vill få bort lärlingsutbildningarna. Fredrik Malm och alla andra vet att regeringens satsningar sker på vissa ämnen. Det vi vill är att kärnämnen ska lyftas. Alla elever ska få samma möjlighet att utöka sin kunskap i alla ämnen, och inte bara när det gäller att räkna och skriva. Detta är viktigt. Därför vill vi ha fler lärare, mer utbildad personal och fler pedagoger inom skolorna. Då ger man möjlighet till rätt kunskap, likvärdig kunskap och omfattande kunskap. Det är också viktigt.

Det andra som Fredrik Malm påpekade var att jag lyfte fram vad som skrivs om andelen lärartid för studenter i högskolan enligt den rapport som har kommit. Ni klagar på vad vi gjorde för tre eller sex år sedan tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet, men frågan är: Vad har ni gjort? Ni pratar hela tiden om att ni satsar på kvalitet i högskolan, men i dag har tre av tio heltidsstuderande mindre än sex timmar lärartid. Ni talar hela tiden om att ni vill satsa på kvalitet, på skolan och på högskolan, men vad har ni gjort? Varför har ni inte förbättrat detta?

När vi satt vid makten fattade vi beslut om minst nio timmars lärartid. I dag är det mindre än sex timmar. Vad säger Fredrik Malm om detta?

Anf. 40 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Det är klart att det är bekymmersamt. Det är oerhört bekymmersamt att studenter som förväntas läsa heltid inom den högre utbildningen, vilket ska vara 40 timmar i veckan, kanske har 37 timmar i veckan som är egen tid. Då ska man sitta på Carolina Rediviva och läsa på, och sedan har man föreläsningar några timmar. Det är mycket bekymmersamt, för det sänder en signal till de studenter som läser de här utbildningarna att de egentligen inte läser på heltid.

Regeringen har för avsikt att återkomma i vår med en proposition som vi kommer att behandla. Vi har också gjort mycket stora satsningar på den högre utbildningen i Sverige, inte bara på forskningen. Praktiskt taget alla lärosäten har fått ökade resurser.

Det finns också ett ansvar hos lärosätena själva när det gäller hur man lägger upp sin undervisning, hur brett utbud av kurser man har och en del annat. Det finns heller ingenting som hindrar ett lärosäte att fördela om pengar till humaniora, teologi och så vidare från andra områden i lärosätets budget.

Vad gäller lärlingsutbildningarna är det väldigt märkligt att det är just de partier som kallar sig för arbetarpartier – de partier i Sverige som alltid har stått upp för de människor som inte alltid haft det så lätt utan som fått slita och kämpa hårt för sina rättigheter ute i industrin, på fabriksgolven och i produktionen på olika sätt och agerat för att arbetarna ska få det bättre – som i dag bygger upp, Marie Granlund, återvändsgrändens politik. Det är ni som inte riktigt accepterar att det finns många

i Sverige som vill ut och jobba, hjälpa till, tjäna pengar och bygga upp ett bra liv men som kanske inte vill plugga alldeles för länge.

Prot. 2009/10:47
10 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Anf. 41 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! Problemet är er politik, Fredrik Malm. Det är tillfälliga satsningar. Det vi i Vänsterpartiet vill tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet är att det ska vara långsiktig utbildning och långsiktiga satsningar inom välfärden och utbildningen. Det är det som är det viktigaste. Därför menar vi att det är viktigt att satsa på eleverna redan från början, så att det finns utbildade lärare som har ett jobb som är kontinuerligt och inte bara tillfälligt i vissa ämnen. Vi vill att de ska lära sig alla kärnämnen. Hela utbildningsprogrammet bygger ju på att man lär sig kärnämnen och satsar på dem. Det är viktigt att komma ihåg detta.

Självklart står vi i Vänsterpartiet för dem som är socialt utsatta och som annars inte kommer till tals, varken här i talarstolen eller någon annanstans. Vi är väldigt stolta över att företräda dem, och det kommer vi fortsätta att göra. Tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet kommer vi att satsa på skolan och utbildningen på alla nivåer.

När det gäller lärartiden i högskolan konstaterar Högskoleverket att resurserna per student ligger kvar på samma nivå som 1998. Det är väldigt viktigt att komma ihåg det. Så många år har gått, ett decennium, och fortfarande är resurserna på den nivån. Så påstår man här i talarstolen att man satsar. Visst, de satsningar ni har gjort är bra men de är inte tillräckliga. I så fall skulle det inte komma någon sådan rapport om bristande möjligheter och resurser.

Anf. 42 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Amineh Kakabaveh har givetvis rätt i att det vi gör är bra och fel i att det vi gör inte är tillräckligt bra. Så skulle jag kunna säga. Men det är klart att vi alltid behöver göra mer. Så är det.

Det nämns att lärlingsutbildningen skulle vara en tillfällig satsning. Det är den inte alls. Det är en försöksverksamhet, och det är något helt annat. Vi har inte alls för avsikt att genomföra detta som något tillfälligt window of opportunity under alliansregeringen. Vi har för avsikt att detta ska permanentas och att den här möjligheten ska finnas.

Jag vill också påminna om att man formellt sett är i arbetsför ålder i Sverige mellan 16 och 65. Gymnasieskolan är formellt sett frivillig även om de allra flesta går där. Är det då för mycket begärt att om man som 16-åring är specifikt intresserad av en bransch där det finns intresse av att anställa människor också får gå en lärlingsutbildning där man inte bara behöver sitta inne i klassrummet på skolan utan i stället kan vara ute på en arbetsplats uppemot hälften av tiden med ett kontraktsförhållande med en arbetsgivare och få handledning samtidigt som man läser in skolan? Vi i alliansen tycker att den vägen också borde kunna finnas.

Det är ingen som tvingar någon att gå på gymnasiet. Men om man går på gymnasiet ska det väl ändå finnas lite olika vägar där? Det är tråkigt att de partier som i nästan hundra år har sagt sig stå upp för arbetarklassen i Sverige i dag är de partier som med kraft motsätter sig lärlingsutbildningar och att man renodlar de yrkesinriktade programmen. Ni har ju inte LO med er där heller. Vänsterpartiet har förvisso väldigt sällan LO med sig, men Socialdemokraterna har inte heller LO med sig här.

Jag tror att det finns ett betydande stöd för lärlingsutbildningarna även bland vänsterväljare.
(Applåder)

Anf. 43 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Vi får föra en intressant debatt när det gäller utbildningsfrågorna. Att skolpolitiken under många år har varit föremål för stora förändringar kan vi i dag konstatera utifrån dagens debatt. Vi har tyvärr under lång tid sett en trend där svenska elever har halkat efter i kunskapsutvecklingen. Utbildningsutskottet fick så sent som i går en väldigt bra genomgång av det totala misslyckande som den tidigare socialdemokratiska politiken har gett och tyvärr försvårat för eleverna i våra skolor. I går handlade det om gymnasieskolan.

Vi har också noterat en allt större segregering, där skillnaden i resultat mellan olika skolor har ökat. Därför har det varit väldigt viktigt med de reformer som alliansregeringen i dag har satt in med fokus på kunskap och på att fler elever ska vara med och nå målen. Det är bra och viktiga beslut.

Förslaget till ny lärarutbildning kommer inom kort, och en ny skollag är på väg.

En viktig uppgift är också att tidigt upptäcka elever som behöver särskilt stöd för att få möjlighet att nå målen. Ju tidigare, desto större är möjligheterna för skolan att ge den rätta hjälpen och det rätta stödet som barn och elever har rätt att få. För att nå dit har alliansregeringen tagit initiativ för att tidigare kunna upptäcka barn som behöver stöd och hjälp och fått ett majoritetsbeslut i riksdagen för det. Det har handlat om tidigare nationella prov, skriftliga omdömen vid tidigare ålder och en läs- och skrivarsatsning för elever i årskurs 1–3.

Bland annat dessa åtgärder tror vi är en väg att upptäcka barn med studiesvårigheter men också naturligtvis barn med särskilda begåvningar.

Fru talman! Lärare spelar en oerhört viktig roll för elevernas kunskapsutveckling. Att ha kunniga och behöriga lärare är avgörande för att fler elever ska nå kunskapsmålen.

Det här är en utgångspunkt som är oerhört central för oss kristdemokrater och för hela alliansen.

Den stora satsningen på Lärarlyftet är välkommen. Det är en åtgärd som hjälper obehöriga lärare att bli behöriga. Redan behöriga lärare kan också få kompetensutveckling. Under hösten påbörjades Förskolelyftet, en särskild satsning med 200 miljoner kronor årligen. Söktrycket är i dag mycket stort. En särskild satsning görs också på rektorerna i och med den kommande befattningsutbildningen för rektorer. Det här kommer vi att diskutera senare i dag.

Fru talman! I början av nästa år kommer regeringen också att lägga fram ett förslag om en förbättrad lärarutbildning för att stärka kvaliteten i svensk skola. För 2010 görs ytterligare satsningar som lägger grunden för ökad måluppfyllelse men också en bättre arbetsmiljö för våra lärare och pedagogiska ledare.

Det här är åtgärder som visar att alliansregeringen på stort allvar inser lärarens och rektorns betydelse för en skola där barn och unga ska få kunskapsutveckling. Det här visar också SKL-rapporten, som vi fick ta

del av tidigare och som Margareta Pålsson på ett förtjänstfullt sätt har beskrivit.

Fru talman! För att elever ska nå kunskapsmålen är det viktigt att varje elev känner att han eller hon får utlopp för sin kreativitet. Elever som är mer praktiskt lagda måste få samma uppmuntran som elever som är mer teoretiskt begåvade. Därför är jag naturligtvis oerhört glad, tillsammans med mitt parti Kristdemokraterna, över den nya gymnasierform som riksdagen tidigare har beslutat om, som ökar möjligheten för olika begåvningar, för olika elever. Det är tre ingångar i en gymnasierform som vi snart också får se genomförd.

Kvaliteten på yrkesprogrammen höjs. Och eleverna ges en möjlighet att välja mellan högskoleförberedande program eller program som ger tillräckliga kvalifikationer för att man ska kunna gå direkt ut i arbetslivet, om det är det man önskar. Men man har också möjlighet att få behörighet till högskolan.

Jag är övertygad om att det här är en reform som kommer att ge fler elever möjlighet att genomföra sin gymnasieutbildning, så att de inte hamnar i socialt utanförskap. Det kommer även att minska segregationen.

Vi vet också att regeringen satsar resurser på platser inom yrkesvux, just för att stärka yrkeskompetensen och öka möjligheten för arbetslösa att få ett jobb.

Det är intressant att höra Socialdemokraternas retorik i dag. Jag har faktiskt med ett visst nöje lyssnat till den. De platser som regeringen nu tillför har ju tagits fram i samarbete med regionala samordnare. Min fråga till Socialdemokraterna och Marie Granlund är naturligtvis om hon har träffat de regionala samordnarna.

Jag satt för tre fyra dagar sedan och pratade med dem. En del av samordnarna, som är från de olika länen, är socialdemokrater. Det är landshövdingar. Det är andra från oppositionen, beroende på hur det ser ut i länet.

Prata med tidigare ministern Barbro Holmberg från Gävle, som står bakom det äskande som man har gjort till regeringen! Prata med era partikamrater! Retoriken i kammaren visar att Socialdemokraternas krav på fler platser inte har ett dugg med verkligheten att göra. Det som man från de regionala samordnarna har äskat är ju det som statssekreterargruppen i regeringen nu också har rekommenderat regeringen att skriva ut.

Prata med era egna partikamrater! Att ni inte litar på alliansen har jag förstått. Men ni litar förhoppningsvis på era egna partikamrater.

Skolans sociala miljö och skolans fostrande ansvar kan inte nog strykas under. Skolan har naturligtvis som huvudsaklig uppgift, fru talman, att förmedla kunskaper. Men skolan ska också förmedla normer och värderingar. Begrepp som kamratskap, ansvar och hänsyn ska prägla skolans arbetsmiljö. Och det är viktigt att vuxenvärlden sätter tydliga gränser. När man ser att kränkande behandlingar förekommer eller när mobbning upptäcks ska vuxenvärlden reagera.

Varje barn borde kunna gå till skolan och känna trygghet. Trygga miljöer är en viktig grund för lärande. Trygghet måste få genomsyra skolan.

Fru talman! När det gäller att nå framgång i det här arbetet är jag väldigt glad att vi i alliansen har tillfört 45 miljoner till Skolverket för att

man ska titta på och utvärdera de befintliga metoder som används just mot mobbning och kränkande behandling. Det är nämligen väldigt viktigt att vi har evidensbaserade sådana metoder, så att vi vet att de leder fram till den nytta som det är tänkt.

Oppositionen i dag har ärligt talat inte mycket att komma med. En spretig oenig opposition med otydlig kritik möter alliansen. Det kommer vissa slagord, som rättvisa och sortering. Och Socialdemokraterna tycks inte känna till sin egen politik.

Jag är oerhört förvånad över Marie Granlunds agitation i kammaren. Under den tidigare regeringen var hon ansvarig ordförande i näringsutskottet. Jag ska då berätta att 2006, samma år som alliansen fick förtroendet från väljarna, hade vi ett utanförskap på 1 693 000 personer. Av detta var 21 procent ungdomsarbetslöshet.

Var går gränsen? Den frågan har Marie Granlund ställt i dag till alliansen. Var går gränsen för arbetslösheten? Jag frågar: Var går gränsen för ert utanförskap? Var går gränsen för Socialdemokraternas utanförskap? Är det 1 miljon? Är det 300 000 till? Är det 500 000 till? Var går gränsen?

Med den spretiga politik som oppositionen här visar på har man inte särskilt mycket att komma med. Miljöpartiet hälsar jag välkommen till alliansens politik när det gäller lärlingsplatser. Vänsterpartiet vill ta bort dem. Vänsterpartiet säger nej till skriva-och-räkna-satsningar i tidiga åldrar.

Var är Socialdemokraternas politik? I dag är det ett vakuum. Man vill inte känna till sin tidigare politik. Man berättar ingenting om framtiden. Det är en vakuumpolitik som presenteras i dag när det gäller utbildningsfrågorna.

Fru talman! Jag är väldigt glad över de insatser som Kristdemokraterna gör tillsammans med andra i alliansregeringen. Vi ska fortsätta det här arbetet för att uppnå en skola där varje elev ska känna trygghet, där varje elev ska få rätt till den kunskap som vi vill att de ska få och där man ser varje elevs individuella värde.

Förr detta behövs kompetenta lärare, en tydlig ledning och styrning och en bra rektorsutbildning. Det arbetet ska vi fortsätta med framgent.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i sin helhet i betänkandet och avslag på oppositionens förslag.
(Applåder)

Anf. 44 MIKAEL DAMBERG (s):

Fru talman! I dag på Nobeldagen när hela världens blickar riktas mot Stockholm och Sverige debatterar den svenska riksdagen också forskning och högre utbildning. Kan det egentligen bli bättre än så? Talmännen förtjänar beröm för denna framsynta planering, tycker jag.

Jag hade planerat att inledningsvis också hälsa högskole- och forskningsministern välkommen till hans första budgetdebatt i egenskap av minister. Jag hade tänkt säga: Du är efterlängtd. Nu får jag väl i stället säga: Du är eftersökt.

Jag beklagar att högskoleministern inte är här i dag, för jag hade sett fram emot en spännande och tydlig debatt. Det finns många obesvarade frågor som väntar på svar. Jag hade hoppats att ministern skulle ta tillfället i akt att rätta ut en del av dessa frågetecken under dagens debatt.

Jag lade faktiskt upp en fråga på min Facebooksida häromdagen. Jag gav människor en möjlighet att skriva eller mejla frågor till mig som de ville ställa till högskoleministern under den här debatten. Nu är han inte här. Men jag låter ändå de här frågorna hänga lite i luften, så kanske de blir besvarade under debattens gång.

Christian ville att jag skulle fråga varför Stockholms stad inte låter folk behörighetskomplettera på komvux. Detta leder bara till att många inte kommer in på sina drömutbildningar för att de saknar en kurs eller två. Sedan skriver han att antalet helårsstudenter på komvux har halverats sedan valet i Stockholm.

Klas-Herman Lundgren, ordförande för SFS, mejlade mig. Han ville att jag skulle ställa frågan om högskoleministern tycker att det är acceptabelt att tre av tio heltidsstudenter har mindre än sex timmars lärarledd undervisning i veckan. Det är en viktig fråga, inte minst när man läser regeringens tomma budget på det här området.

Malin undrade när det kommer några ökade resurser till utbildningsvetenskaplig forskning. Jag kan ställa mig frågan hur en regering som så ofta talar om kunskap kan vara så kliniskt ointresserad av utbildningsvetenskaplig forskning, när man skulle behöva fylla på.

Magdalena undrar vad som egentligen hände med de utlovade kvalitetssatsningarna på högre utbildning och om regeringen har några förslag för att koppla utbildningar mer till arbetsmarknaden under studietiden. Jag är också nyfiken på svaret.

Benny avslutningsvis mejlade mig och undrade vilka resurser regeringen tänker avsätta till stipendier för att säkra att Sverige fortfarande kan ha en berikande internationell blandning av studenter på sina lärosäten. Han undrar om det är sant att regeringen tänker sig att i princip låta 7 000 studenter konkurrera om några hundra stipendier. Ja, hur blir det? Man frågar sig.

Det var bara några av frågorna. Jag hoppas att vi kan få svar på detta under debatten eller att högskoleministern behagar dyka upp i någon annan diskussion och debattera detta längre fram.

Fru talman! Dagens debatt präglas naturligtvis av den ekonomiska situationen i Sverige och världen. Under de närmaste åren kommer arbetslösheten att fortsätta att växa. Det måste hanteras på både kort och lång sikt. På kort sikt måste sysselsättningen hållas uppe så att inte arbetslösheten biter sig fast och kvaliteten i välfärden tillåts urholkas. På längre sikt måste vi få fram fler livskraftiga företag och höja produktiviteten så att den svenska konkurrenskraften stärks.

Vi socialdemokrater har i vår budget presenterat ett investeringsprogram för 100 000 nya jobb och utbildningsplatser. Jag vill särskilt lyfta fram det investeringsprogram vi vill göra för unga människors chanser. Vi föreslår ett brett ungdomspaket med åtgärder för att med jobb och utbildning i dag rusta de unga inför morgondagens arbetsmarknad.

Vi vill investera i entreprenörskap och forskning. Vi vill se mer resurser till forskning, bättre villkor för mindre och växande företag och en särskild satsning på besöksnäringen. Vi lägger fram flera förslag på kulturområdet och förbättrar förutsättningarna också för de kreativa näringarna, och så vidare.

Fru talman! Vi socialdemokrater är övertygade om att investeringar i forskning är en av nycklarna till framgång för Sverige. Sverige är ett litet

land med stora ambitioner, och Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation.

Men då måste forskningsresultaten bättre komma arbetslivet till del genom att man förstärker förutsättningarna för kommersialisering, till exempel genom holdingbolag och inkubatorer vid landets högskolor och universitet. Vi vill också ge fler småföretag möjlighet att växa genom innovativa varor och tjänster. Vi vill öka forskningsanslaget riktat till små och medelstora företag. Vi vill ge bättre möjligheter för mindre och medelstora företag att ta emot doktorander.

Sammantaget innebär vår budgetmotion att vi lägger fram förslag om att stärka resurserna till forskning, utveckling och kommersialisering med drygt 2 miljarder kronor mer än regeringen under den kommande treårsperioden.

Fru talman! Men om Sverige ska vara en ledande kunskapsnation måste målet och ambitionen för högskolepolitiken och yrkeshögskolan sättas lika högt. Alla människor som har behörighet och som vill studera borde få möjlighet att studera vidare vid universitet och högskolor i framtiden. Sverige har inget att vinna på att ransonera kunskap.

I ett läge av dramatiskt växande arbetslöshet hos dagens ungdomsgeneration ställs denna fråga på sin spets. Jag kan konstatera att regeringen nu tvingas backa från sitt tidigare motstånd mot att bygga ut högskolan.

För bara ett år sedan avfärdades oppositionens krav på 10 000 fler högskoleplatser, trots att varslen stod som spön i backen, trots att söktrycket ökade, trots att ungdomsgenerationen var större än på mycket länge. Resultatet blev ett förlorat år och troligtvis ännu högre ungdomsarbetslöshet i dag.

Det var ett misstag då. Nu är regeringen på väg att göra ytterligare ett misstag. De nya platser som föreslås är tvååriga. Problemet är att ganska få högskoleutbildningar är tvååriga. De allra flesta är betydligt längre än så.

Det finns fortfarande ingen långsiktighet, inget strategiskt tänk. Allt reduceras till lite budgettricksande.

Jag är tvärtom övertygad om att Sverige har ett växande behov av välutbildad arbetskraft. Både inom ramen för yrkeshögskolan och universitet finns ett växande behov. Svensk förvaltning och svenskt näringsliv står inför en generationsväxling som inte får gå fel.

Vi socialdemokrater är tydliga med att vi vill styra ytterligare platser på dessa utbildningar till de områden där söktrycket är högt och där det råder en bristsituation på arbetsmarknaden. Inte heller här visar regeringen något nytänk.

Jag menar att det också finns rent humanistiska perspektiv på en mer offensiv utbildningspolitik. Jag är övertygad om att kunskap och bildning vidgar människors vyer och bidrar till deras personlighetsutveckling. Det stärker självständighet, kritiskt tänkande, problemformulering och reflexion. Bildning stärker med andra ord vår demokrati och bidrar till sammanhållningen i samhället.

Fru talman! Det mest anmärkningsvärda i regeringens budget är annars det som har diskuterats lite här tidigare. Det är att det återigen inte läggs en enda krona mer på kvalitetssatsning i högre utbildning.

Vi socialdemokrater är tydliga med att resursfördelningssystemet måste göras om. Vi är principiellt öppna för att delar av anslagen till

grundutbildningen fördelas efter nationella kvalitetskriterier. Det främjar utveckling och kan också ge bättre information till studenterna om var kvaliteten är särskilt god.

Men det krävs också ökade resurser för att garantera basal kvalitet i undervisningen och säkra vetenskaplig grund i all utbildning. Vi har tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet presenterat ett kvalitetspaket där 400 miljoner kronor avsätts framför allt till humsamområdet i syfte att öka andelen lärarledd tid. Vår utgångspunkt är att studenterna har rätt till fler föreläsningar, fler disputerade lärare, fler seminarier och mer tid med sina handledare.

För att öka kvaliteten i grundutbildningen och samtidigt ge fler studenter bättre kontakter och nätverk i arbetslivet föreslår vi dessutom en riktad satsning på praktik och förbättrad studie- och yrkesrådgivning på landets universitet och högskolor. Inte minst Högskoleverkets senaste rapport som kom i dag visar på behovet av bättre yrkes- och studierådgivning för att också de studenter som är inne i det system som ni har skapat ska kunna välja rätt och göra kloka val.

Jag vill också nämna att vi föreslår 100 miljoner kronor ytterligare som ska avsättas till fler meriteringstjänster för yngre forskare, och ytterligare 25 miljoner kronor ska riktas till Utbildningsvetenskapliga kommittén för att stärka forskningen på området.

Fru talman! Socialdemokratin presenterar en budget som investerar i människor och kunskap. Skillnaderna mellan oss och regeringen är tydliga. Jag hoppas att dagens debatt kan vara klarläggande på området.

Anf. 45 LAGE RAHM (mp):

Fru talman! Det har talats mycket i den här kammaren om hur viktigt det är med högre utbildning och utbildning över huvud taget. Det är viktigt för Sverige som kunskapsnation och för vår fortsatta utveckling.

Jag brukar fylla i och prata om att det också är viktigt för individerna att kunna utvecklas som människor. Högskolan kan ge många den möjligheten. Jag tänkte inte prata mer om det i dag förutom att säga att jag håller med om det mesta av det som har sagts på det området.

I stället tycker jag att det är viktigt att vi belyser ett par aspekter. Det gäller först och främst kvaliteten. Vi har redan pratat en del i den här debatten om kvaliteten i den högre utbildningen.

Undersökningen från TCO har nämnts som visar att tre av tio studenter får fem timmar eller mindre undervisningstid i veckan. Det ska nämnas att timmarna är undervisningstimmar som kan vara 45 minuter. Det är lite som många studenter får i undervisning trots att de går på en högskoleutbildning som ska vara heltid.

Heltid för en student kanske inte är att man får undervisning och lärarledd tid 40 timmar i veckan. Det finns förstås ett värde i att ha egen tid också. Men om man kommer ned på tre 45-minuterstimmar lärarledd tid i veckan är det inte något som borgar för kvalitet.

Då undrar man vad som görs åt den situationen. Vi, de rödgröna, har en gemensam satsning på 400 miljoner kronor som vi föreslår ska gå just till att stärka upp det och ge möjligheter för studenter att få fler undervisningstimmar.

Regeringen avvisar detta och menar att det inte behövs några mer pengar. I stället pekar man på de satsningar man redan har gjort.

Jag har försökt sätta mig in i om det verkligen är några satsningar. Man började med att ta bort högskoleplatser som man nu tydligen vill återföra och göra det som en kvalitetssatsning. Jag tror det var 120 miljoner kronor. Det kan möjligtvis betraktas som en kvalitetssatsning, även om man kan ifrågasätta värdet av att ta bort högskoleplatser i sådana här tider.

Senare gjorde man en kvalitetssatsning, som man sade, på 240 miljoner kronor. Om jag har förstått det hela rätt började man med att finansiera det genom att ta bort 200 miljoner kronor. Hur det kan borga för kvalitet undrar man också.

Det ska ändå påpekas att oavsett om det nu var några riktigt bra kvalitetssatsningar eller inte, vilket jag tycker att det har visat sig att det inte var, är det det läge vi nu befinner oss i, att tre av tio studenter får fem timmar eller mindre undervisningstid. Det är väl inte rimligt. Är man nöjd med detta? Är man inte nöjd med det borde man väl rimligtvis göra något åt det, som vi i oppositionen gör som föreslår att vi ska satsa 400 miljoner kronor på det. Det är möjligt att det inte är tillräckligt för att få en helt acceptabel situation, men då får man gå vidare i nästa läge. Det är väl ändå rimligt att göra någonting.

Det har också pratats om fler platser. Den borgerliga regeringen föreslår 10 000 platser på två år och menar att det är den perfekta avvägningen. Till och med i betänkandet berömmar man sig själv väldigt utförligt för en mycket väl avvägd politik. Det är ju alltid bra när människor är nöjda med sig själva, men det vore bra om det här var väl genomtänkt också.

Fredrik Malm nämnde tidigare att det är just det här som högskolan klarar av. Då undrar jag: När de här 10 000 platserna har funnits i två år, är det då helt plötsligt omöjligt att upprätthålla kvaliteten på dessa 10 000 platser? Ska man ta bort dem då? Är anledningen till att man tar bort dem att det inte längre går att ha kvalitet efter just två år? Hur kommer det sig att man ska ha platser i just två år när det, som tidigare nämnts, är väldigt få utbildningar som faktiskt är två år? Vad ska de studenter som kommer in göra sedan? Det kan man fråga sig.

Förhoppningsvis har vi om två år en annan regering, och det löser sig för de här studenterna. Det är det vi får sätta vårt hopp till. Vi i den rödgröna oppositionen föreslår nämligen att vi faktiskt ska fortsätta ha platser även år tre. Det kan tyckas ganska rimligt.

Ytterligen en gemensam satsning är karriärcentrum. Vi ser att det är ett glapp när man går över till arbetslivet. Förutom att regeringen har roat sig med att ta bort möjligheten att få a-kassa för studenter som inte har jobb vill man heller inte kännas vid vår satsning på karriärcentrum om 100 miljoner kronor som skulle möjliggöra och underlätta för studenterna att faktiskt kunna få de här jobben direkt. Det är tråkigt.

Miljöpartiet säger vidare att kopplingen mellan högskolan och övriga samhället borde stärkas, särskilt när det gäller arbetslivet, genom att man borde få utökad möjlighet till praktik på många fler utbildningar än i dagsläget. Detta borde vara sökbart för de flesta och göras med en hög kvalitet och med en kvalitetssäkring. För det avsätter vi i vårt budgetförslag 50 miljoner kronor.

Jag tänkte prata lite om forskning. Jag har sagt det många gånger tidigare, men det förtjänar att sägas igen: Det är bra med en stor satsning

på forskning. När man nu inte vill satsa på kvalitet i högskolan är det åtminstone bra att man kan satsa på något område när det gäller det här, och då är det bra att det satsas på forskning.

Problemet här är bara att det är en sådan enorm detaljstyrning från staten när det gäller vilken forskning man vill ha. Samtidigt har man bemödat sig om att ta bort de särskilda anslagen för genusforskning, och man har till skillnad från oppositionen inte stärkt den utbildningsvetenskapliga forskningen.

Man kan undra om det beror på att alliansen är rädd för att forskningen i många fall visar att alliansens skolpolitik inte är särskilt korrekt i så måtto att om man vill ha bra resultat finns det bättre sätt än alliansens. Det är klart att det är otrevligt att höra den typen av saker, och därför vill man kanske inte finansiera forskningen. Så skulle det kunna vara, men det skulle också kunna vara något annat. Faktum kvarstår att de här satsningarna inte är så stora.

Slutligen vill jag säga någonting om kårobligatoriet. Även här vill jag säga att jag tycker att det är väldigt bra att även landets studenter nu får möjlighet till föreningsfrihet. Tyvärr upplever jag att frihetsyrkan är betydligt större här i kammaren än bland landets studenter.

Jag tror att det mycket beror på att den här föreningsfriheten inte upplevs som något välkommet när regeringen samtidigt slår undan benen för studentinflytandet. Det är inte rimligt att man ska behöva välja mellan föreningsfrihet och inflytande för studenter.

Det handlar om att den utredning som ligger till grund för förslaget om avskaffande av kårobligatoriet menade att när det nu inte är obligatoriskt för studenter att vara med kommer studenterna inte längre, med den knappa ekonomi de har, att prioritera medlemskap i kårerna. Det är ofta ganska dyra medlemskap. De kommer att sänka avgifterna, folk kommer att gå ur, och det kommer att innebära ett enormt tapp av pengar för dem som faktiskt driver studentinflytandet.

Då föreslogs det att det ska skjutas till pengar för att garantera detta. Utredningen föreslog 95 miljoner plus 30 miljoner kronor. Redan i kommentarerna var det tydligt att det här var någon form av minimum och definitivt inte en finansiering av den verksamhet som redan fanns. Det var en rejäl neddragning. Men det skulle nog kunna fungera.

Av dessa 95 miljoner plus 30 miljoner nöjer sig regeringen med att lägga 30 miljoner kronor – 20 miljoner för nästa år men långsiktigt 30 miljoner. Det är inte rimligt att så helt ta bort möjligheterna.

Då frågar man sig: Vad händer nu? Det visar sig att vissa universitet förstår att det här är ett problem och att studentkårerna behöver pengar. Man skjuter då till pengar till kårerna från utbildningarna. Det är väl bra. Problemet är att det ju blir en kvalitetssänkning på utbildningen som regeringen tvingar universiteten att göra för att kunna ha kvar studentinflytandet. Det är en absurd situation.

Det finns också högskolor som inte skjuter till några pengar. Man kanske inte har pengarna eller också tycker man att man inte vill ta från utbildningarna. Men det innebär ju i sådana fall att möjligheterna för studentkårerna helt slås undan.

Det finns ett antal kårer som klarar sig bra, och det är väldigt bra. Men det som är lustigt är att regeringen i det här fallet dessutom ser till att de här kårerna oroar sig för sin skattefrihet. Av någon anledning ver-

kar det som om man bemödat sig om att göra kårerna missnöjda, vilket är en väldigt konstig situation.

Mot bakgrund av allt detta vore det mycket bättre om vi biföll Miljöpartiets förslag. Nu är detta inte klart att debattera här eftersom vårt förslag inte har vunnit bifall i den övergripande budgeten. Men jag vill ändå nämna det.

Anf. 46 BETTY MALMBERG (m):

Fru talman! Den senaste gången jag åkte med Arlanda Express fanns en liten folder i stolsfickan framför som fångade mitt intresse. Den hette *Från dynamit till Skype – en liten guide till forskarnationen Sverige* och handlade om ett antal svenska forskare och vad de har åstadkommit. Det som fångslade mig mest i broschyren var själva förordet där ledningen för tågbolaget förklarade hur deras tidigare kampanjer, där de hade låtit svenska författare, musiker och idrottsprofiler hälsa tågresenärer välkomna till Stockholm, hade ändrat inriktning.

Det var nämligen en tysk resenär som hade frågat varför inte någon av Sveriges framträdande vetenskapsmän fanns med bland de personer som hälsade välkommen. Ledningen hade inget bra svar på det. De bestämde sig i stället för att presentera några av de svenska uppfinnare vilkas innovationer har gjort skillnad för världen. Det är ju någonting vi påminns om just i dag. Vetenskapliga upptäckter från hela världen hyllas i samband med utdelningen av Nobelpriset, en utmärkelse som är ansedd som världens mest prestigefyllda vetenskapliga och kulturella pris och som naturligtvis är ett mycket starkt varumärke för Sverige, precis som ABBA eller Zlatan Ibrahimović.

Är det inte samtidigt något ganska typiskt svenskt över den tidigare kampanjen som tågbolaget drev? Det är så självklart att vi i Sverige kan tillåtas vara duktiga och uppskattas för framstående insatser inom idrott och kultur, däremot inte när det kommer till teoretisk utbildning. Men tack vare alliansregeringen kommer förhoppningsvis en attitydförändring till stånd, och det behövs. Ett inslag i det kan vara regeringens satsning på att låta duktiga gymnasieelever välja en spetsutbildning i ämnen som matematik, historia och biologi eller att Christer Fuglesang har utsetts som ledamot i Teknikdelegationen.

Vi vet också att införandet av meritpoäng vid ansökan till universitet och högskolor har uppskattats. Helt plötsligt har elever som strävar efter att fördjupa sina kunskaper fått lön för sin flit genom att de kan få extra-poäng för kurser med ett betyg motsvarande godkänt eller bättre. Det här naturligtvis också någonting som vi får vara tacksamma för eftersom det förbättrar studenternas förkunskaper då de går vidare till högre utbildning.

Fru talman! Det måste bli inne att visa framfötterna i skolan. Vi behöver fler positiva förebilder. Det är därför som det är så bra med Arlanda Express nya kampanj där de inte bara tar upp Nobel och Linné utan också unga vetenskapare, till exempel IT-entreprenören Niklas Zennström som grundade Skype och Mats Leijon som klarade sin utbildning till civilingenjör på tre år, disputerade och i dag verkar som forskare, professor, företagare och entreprenör. Det är sådana förebilder Sverige behöver.

Om vi tittar mer specifikt i budgeten vill jag bland regeringens stora satsningar på högre utbildning och forskning särskilt nämna de 10 000 nya platserna på högskolan, nya platser på läkarutbildningen, 1 miljard till forskning och innovation och 150 miljoner till förberedelserna för arbetet med den tvärnationella forskningsanläggningen ESS som planeras till Lund.

Oppositionen har också presenterat sina skuggbudgetar, och nog förvånas jag. Trots rejäla, seriösa satsningar där regeringen har förankrat med universitet och högskolor hur många nya högskoleplatser de kan starta utan att ge avkall på kvaliteten har de 10 000 extraplatserna som föreslås toppats av oppositionen med ytterligare 2 500 – ytterligare 25 procent! Det är inte seriöst och gynnar, som så ofta då de rödgröna planerar, kvantitet före kvalitet.

Ser man sedan till de medel som partierna har avsatt för sin gemensamma satsning, alltså 2 500 platser, kan man notera att det spretar alldeles förskräckligt, alltifrån Vänsterpartiet som avsätter 122 miljoner för detta ändamål till Miljöpartiet som satsar 210 miljoner och Socialdemokraterna som satsar 265 miljoner för samma antal platser. Vilken trovärdighet skapar det?

Frågan är också vilken typ av utbildningsplatser som oppositionen vill bygga ut. Regeringen satsar i år på ytterligare platser på den dyra läkarutbildningen. Mikael Damberg nämnde i sitt anförande att Socialdemokraterna minsann satsade på de platser som det finns behov av, men det var nog en politik som inte gällde under den tid som Socialdemokraterna styrde i regeringsställning.

Under den här mandatperioden har regeringen ökat på antalet platser med sammanlagt 26 procent på just läkarutbildningen. Tidigare regering tvingade ju ut begåvade svenska studenter till andra länder för att hämta hem hela sina läkarutbildningar, men nu är det alltså okej att kunna plugga till läkare också i Sverige.

Det här är ganska viktigt. Jag kollade på Socialstyrelsens hemsida. År 2008 härrörde 60 procent av de 1 400 läkarlegitimationer som utfärdades från en utbildning som var inhämtad i ett annat land än Sverige – 60 procent av dessa 1 400. Regeringens satsning pekar på att detta är något viktigt att plocka upp.

Fru talman! Jag nämnde regeringens satsning på forskning och innovation. Förra året presenterade alliansen en historisk satsning. Den gäller åren 2009–2012. Det är en planering vi jobbar efter nu, och redan det första året satsades 2 miljarder på forskning, vilket var mer pengar än vad den tidigare regeringen lade under hela den föregående fyraårsperioden. Det gjorde vi på ett år.

För 2010 satsar vi ytterligare 1 miljard, men det som fascinerar mig mest är nog att Socialdemokraterna likväl inte kan avhålla sig från att öka insatserna med ytterligare 100 miljoner. Tänk om ni hade varit lika generösa då ni själva satt vid makten och faktiskt hade möjlighet att påverka statens budget.

Slutligen vill jag framhålla satsningar på forskningens infrastruktur. Det gäller ESS som är en anläggning som kan bidra till utvecklingen av bättre och mer hållbara material för ett hållbart samhälle. Anläggningen har rönt stort intresse, och tillsammans med anläggningen Max IV, som börjar byggas nästa vår, talas det nu om ett man ska etablera en ”veten-

skapskorridor” mellan Lund och universitetet i Hamburg. Det är rätt häftigt – en utveckling som verkligen kan få stora spin-off-effekter för tillväxten i hela Sverige.

Regeringens satsningar på utbildningsområdet i budgetpropositionen för 2010 är såväl positiva som seriösa. De sker i ett svårt ekonomiskt läge där en global finanskris råder med bland annat hög arbetslöshet som följd, men tack vare god ordning på de offentliga finanserna kan de likväl genomföras.

Fru talman! Satsningarna i budgeten är välbehövliga. Satsningarna genomsyras av en medveten strategi och hög grad av systematiskt kvalitetsarbete. Satsningarna kommer att rusta Sverige och våra invånare för framtiden.

Jag vill därför yrka bifall till förslaget i betänkandet UbU1.
(Applåder)

Anf. 47 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Först vill jag kommentera frågan om de 10 000 nya platserna. Det är litet märkligt att ni för ett år sedan när vi sade att ungdomskullarna växte, att arbetslösheten växte dramatiskt och att vi hade ett ökat söktryck avvisade alla planer på en utbyggd högskola. Nu berömmar man sig för att man har lagt till 10 000 platser i det här läget. Hade det inte varit smartare – kan oppositionen få det berömmet – att fatta det beslutet för ett år sedan så att de unga människor som sökte in till högskoleutbildningarna 2009 faktiskt skulle ha kunnat gå på utbildningarna då i stället för att vänta?

Faktum är att det fanns färre högskoleplatser att söka hösten 2009 än det fanns hösten 2006, trots att vi då hade en högkonjunktur och nu har en lågkonjunktur. Unga människor är arbetslösa. Det är en ganska osmart politik.

Sedan blir vi angripna med att det här är exakt uträknat. Jag vet inte vilka universitets- och högskolerektorer ni har talat med om den processen och förankringen av de 10 000 platserna. Det är ett skämt. Vi kan återkomma till det i något annat sammanhang. Jag vet inte om landshövdingarna var med i den processen eller de regionala samordnarna. Det var de nog inte eftersom rektorerna hade ett dygn på sig att svara på telefon hur många platser de trodde att de kunde skaka fram. Det kan man ju diskutera. Det intressant är att vi kan bygga ut med flera platser, 2 500 fler platser inom högskolan och ännu fler platser inom yrkeshögskolan därför att det finns ett behov.

Vi har föreslagit att man ska ha en kompetenskommission som tittar på arbetsmarknaden och ser var det finns bristutbildningar. Var finns ett högt söktryck? Det är flera universitet och högskolor som har utbildningar där det finns ett högt söktryck men som faktiskt inte har rätt att bygga ut. Varför inte göra någonting smart och nytt? Vi har tänkt en del nytt sedan förra valet. Vi styr resurser tydligare nu mot de bristyrken som finns och ger fler unga människor möjlighet att förverkliga sina utbildningsdrömmar. Det är smart politik. Men det är klart att det blir mer kvalitet i utbildningarna när man satsar 400 miljoner kronor på ett kvalitetslyft som vi har föreslagit i utbildningarna och därtill 100 miljoner kronor till coaching och praktikkoppling.

Anf. 48 BETTY MALMBERG (m) replik:

Fru talman! Mikael Damberg frågar mig varför inte regeringen sat-
sade på de här 10 000 platserna redan förra året. Faktum är ju att då fanns
det extraplatser. Vi vet att det fanns extra utrymme med studieplatser
inom universitet och högskolor. Dessutom flyttade regeringen platser när
ett akut behov uppstod. Till Västsverige flyttades platser från andra ut-
bildningar där inte söktrycket fanns för att stärka regionen i västra Sve-
rige. Det tycker jag är ett ansvarsfullt sätt att jobba. Vi är inte betjänta av
att ha massor av tomma platser, för det innebär ju också att man måste ha
lokaler för att kunna vara redo och att man måste säkra upp med kvalifi-
cerad personal.

Damberg undrar på vilket sätt högskolorna blev involverade och me-
nar att det här mer är ett skämt. Vid mitt hemuniversitet i Linköping
svarar rektorn att de inte vill därför att de inte kan garantera kvaliteten.
Därför avstod Linköpings universitet från att begära extra tilldelning av
platser. Tar man sig an nya platser blir det ett åtagande inför framtiden.

Jag vill passa på att fråga Mikael Damberg: Hur anser du att vi ska
jobba vidare med kvalitetsarbetet? Vetenskapsrådet har börjat göra ut-
värderingar inom forskarvärlden. Vi anslår extra mycket pengar till
forskningen. På vilket sätt anser Mikael Damberg att man ska jobba
vidare för att säkra forskningen? Är Socialdemokraterna beredda att gå
med på att göra utvärderingar av hittillsvarande forskningsresultat?

Anf. 49 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror att Linköpings universitet hade varit mycket
mer intresserat av att göra någonting bra på högskolan och kanske ta sig
an några platser till om man hade fått 400 miljoner kronor i kvalitetssats-
ning och fått ökad lärartid för att kunna ge studenterna det de behöver.
De hade kanske varit mer intresserade om de hade vetat att det var en
långsiktig politik och inte en tvåårssatsning. De kan också räkna. De
studenter som man tar in kommer att vara inne i systemet mer än två år.
Det är klart att det skapas en ryckighet med det här.

Poängen hos oss är att vi tänker nytt. Vi tittar på de sektorer som har
behov av ökad arbetskraft och där studenter söker. Det hade varit ett
smartare system att jobba med för att tillgodose både ungdomars möjlig-
het till utbildning och arbetsmarknadens behov.

Problemet för regeringen är att det här är andra budgeten i rad där det
inte kommer en enda krona till kvalitet. Nu bygger ni ut högskolan med
10 000 platser utan att säkra kvaliteten, det ni kritiserade oss för under
hela förra mandatperioden. Ni bygger ut utan att satsa på kvaliteten.

Vi har i vår budget lagt fram ett kvalitetsprogram med 400 miljoner
kronor plus att vi bygger ut högskolan. Det är så man ska göra, det var så
ni tyckte att man skulle göra under förra mandatperioden. Det är konstigt
att ni ändrar er argumentation efter om ni sitter i opposition eller i majo-
ritet. Det handlar om kvalitet, som är viktig.

Jag tycker att det blir med dessa 10 000 platser som Sture Nordh sade
häromdagen: Man kan inte ha fler ”tänkte inte på det”-lagar. Han tänkte
på socialförsäkringssystemet. Ni tänkte inte på att vissa skulle ramla ur
systemet. Littorin tänkte inte på att a-kassorna inte kommer att hinna
betala ut pengar eller så. Ni har gjort samma sak med de här platserna. Ni
tänkte inte på att vi i praktiken har högsta ungdomsarbetslösheten i hela

Europa, och unga människor kommer inte in på sina universitetsutbildningar. Det är inte smart politik.

Det här beslutet borde ha fattats för ett år sedan. Jag tycker att det kunde vara trevligt om ni i den borgerliga majoriteten kunde erkänna att ni gjorde fel förra gången. Ni tänkte inte på det heller.

Anf. 50 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Det är nog så att vi har tänkt. Vi har en strategi och ett systematiskt kvalitetsarbete i hela Utbildningsverige i dag. Vi börjar med de allra minsta barnen, följer upp deras resultat, ger dem verktygen för att kunna hämta in kunskaper under resans gång. Det är ett livslångt lärande. Vi vill ha avstigningsplatser där varje skolsegment ska klara sin uppgift.

Senast i går fick vi utredningen Timss Advanced. Där ser vi att förkunskaperna inom matematik hos studenter i naturvetenskapliga ämnen och teknik inte håller måttet. Detta är någonting som oroar Högskoleverkets chef, universitetskansler Flodström. Det är just därför som det är viktigt att vi gör satsningar genom hela utbildningssystemet, alltifrån grundskola och sedan gymnasieskola till högskola, för att ge högskolan förutsättningar att klara utmaningarna. Universitetskanslern menar att i den situation som råder nu handlar det om att ge studenterna högre förkunskaper. De som är duktiga studenter ska kunna få en utmaning. Det handlar om att lyfta de studenter som har en lägre kunskapsnivå till en fullgod akademisk nivå. Vidare handlar det om, den sista utmaningen, att kunna bibehålla kvaliteten inom universitet och högskolor. Universitetskanslern pratar inte i det här läget om resurser. Det handlar mer om att stötta de studenter som kommer in, ge dem en adekvat utbildning och lyfta dem till en adekvat nivå som borgar för en god högskoleutbildning.

Anf. 51 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag undrar om vi skulle kunna få svar från Betty Malmberg om hon tycker att kvaliteten i högskolan är bra i dag. Är det rimligt att tre av tio studenter får fem timmar eller mindre i veckan? Det är undervisningstimmar på kanske 45 minuter. Många får mindre än fem. Är det rimligt och bra?

Betty Malmberg säger: Vi har tänkt. Man undrar hur regeringen har tänkt när det är som det är och det inte görs någonting. Vi i den rödgröna oppositionen satsar 400 miljoner kronor, för vi menar att det här är ett viktigt område och att det måste göras saker. Hur har regeringen tänkt när man helt struntar i detta? Det måste rimligtvis vara så att man har tänkt: Det är bra som det är nu. Vi har viktigare saker för oss än att tänka på kvaliteten i högskolan. Jag undrar uppriktigt hur man har tänkt – om man nu har tänkt, vilket man uppenbarligen gjort.

Jag undrar vidare: Ser regeringen över huvud taget inte problemet med att man tog bort kårobligatoriet och inte finansierar ett studentinflytande? Antingen måste det tas av medlen för kvaliteten på högskolorna eller också tappar man studentinflytandet helt. Ser man inte det? Har man tänkt på det men tyckt att det är bra? Eller hur har man tänkt egentligen?

Anf. 52 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Lage Rahm tyckte jag var smått konspiratorisk i sitt anförande förut. Lage Rahm talar om att universitet och högskolor inte vill ha studentinflytande. Han slår inte bara på regeringen, utan han säger till och med att vissa universitet och högskolor inte vill ha studentinflytande och att satsningar på utbildningsvetenskap inte var så viktiga därför att man kanske inte ville veta vad en utvärdering skulle leda till.

Jag kan gå i god för att kvaliteten kan och ska bli bättre. Det har den borgerliga regeringen uttalat hela vägen. Vi har gjort satsningar, precis som Lage Rahm påpekade i sitt anförande, på 360 miljoner hittills.

Det som felar just nu är en kvalitetsproposition som är aviserad och som ska komma, som Fredrik Malm berättade tidigare. Då kommer vi att med fakta kunna visa på vilket sätt vi ska jobba vidare för att stärka kvaliteten. Men som sagt har vi redan gjort insatser som tidigare regeringar inte gjorde.

Vad beträffar studentinflytandet har vi skickat extra pengar. Vi väljer att stötta studenterna därför att vi tycker att studentinflytandet är viktigt. Det jag har noterat när jag pratat med kårer är att högskolorna ser studentinflytandet som viktigt och därför väljer att satsa på det.

Jag måste få chansen att ställa en fråga till Miljöpartiet. Jag noterar i betänkandet att ni hävdar att alliansregeringen har haft fel fokus i utbildningspolitiken och att feltolkningar, avsiktliga eller inte, av internationella jämförande undersökningar har legat till grund för politiken. Då vill jag ställa en rak fråga till Lage Rahm: Menar Lage Rahm att Timss Advanced inte är en viktig undersökning som kan leda till stordåd inom svensk utbildningspolitik om vi lyckas bemöta det dåliga resultatet?

Anf. 53 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att svara på Betty Malmbergs fråga – jag tycker om när man svarar på frågor. Nu vet jag inte precis vilket stycke hon citerade. Det berör inte heller mitt område, men jag ska ändå försöka ge ett svar. Det har påvisats i en utredning som en reporter på Sveriges Radio gjorde att dåvarande och även nuvarande skolministern regelmässigt feltolkade undersökningar. Jag tror att det är det som åsyftas, men jag är inte helt säker. Jag återkommer i så fall.

Jag vill också påtala att Betty Malmberg menade att jag sade att vissa högskolor inte vill ha studentinflytande. Det tror jag verkligen inte att jag sade, men om jag sade det var det en felsägning. Det tror jag inte alls. Däremot är det så att vissa högskolor kanske ser att de inte har möjlighet att ta pengar från undervisningen och ge till studentkårerna. Jag kan förstå det. Jag tycker inte att det är någonting som högskolor ska behöva välja mellan, att antingen ha studentinflytande eller ha lite högre kvalitet i utbildningen. Det är inte en rimlig sats som regeringen sätter dem i.

Det är klart att det är bra att det kommer en kvalitetsproposition. Problemet är att ni redan har lagt budgeten, och i den finns inga extra pengar till kvaliteten i högskolan.

Slutligen gäller det kårobligatoriet. Ja, regeringen lägger, men regeringen lägger ungefär en fjärdedel av vad som var miniminivån för att kunna upprätthålla studentinflytandet. Det är väl inte rimligt att tro att det fungerar.

Anf. 54 BETTY MALMBERG (m) replik:

Herr talman! Jo, visst kan det väl vara så, om vi ser det utifrån er horisont i vänsterkartellen, att man ska detaljstyra vad pengar ska gå till i universitetens budgetar helt och hållet. Men vi från alliansregeringen vill ha en större frihet. Lage Rahm höjer på ögonbrynen, men jag refererar till det han nämnde om huruvida det ska vara studentinflytande eller kvalitet i utbildning.

Vi i alliansregeringen vill ha en större frihet för universitet och högskolor, på det viset att de själva kan flytta pengar och ta ansvar för de budgetar som de har.

Göteborgs universitet har gjort ett intressant upplägg, tycker jag. Man styrde helt enkelt över pengar därför att man ansåg att kvaliteten var för dålig och att det var för få lärlarledda föreläsningar på just humsamområdet. Då styrde de medel just för att förbättra och säkra kvaliteten där.

Vi skulle vilja se mer av den typen av agerande också. Men det förtar inte att det ska komma en kvalitetsproposition.

Lage Rahm undrar var de pengarna ska finnas. Man har rent formellt en möjlighet via vårpropositionen naturligtvis. Men det finns också aviserat i budgetpropositionen redan nu att med avgifterna för internationella studenter kommer de pengarna att säkras och övergå till kvalitets-satsningar. Nu är det här en satsning som Lage Rahm inte tycker om, vad jag förstår av er budgetskrivning.

Jag vill bara passa på att säga att det citat jag nämnde förut fanns i er budgetmotion som behandlas i dagens betänkande. Det var därför jag tog mig friheten att citera det.

Anf. 55 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! Kunskap lyfter Sverige, och människor växer med kunskap. Att satsa på utbildning är att investera i Sveriges framtid. Ett samhälle baserat på respekt för de demokratiska värdena och de mänskliga rättigheterna förutsätter att utbildning och kunskap prioriteras. Det är det som alliansregeringen och allianspartierna i Sveriges riksdag nu visar med den här budgetpropositionen på utbildningsområdet, att det är satsningar hela vägen igenom. Det är också många satsningar framåt. Vi har varit inne mycket på den krissituation som nu råder. Vi satsar på många vägar framåt – inte en massa omtag – på yrkeshögskola, högre utbildning och forskning, yrkesvux med mera.

Det är, som redan nämnts, inte vilken dag som helst vi debatterar detta. Det är Nobeldagen, den dag då det är exakt 100 år sedan Selma Lagerlöf mottog sitt Nobelpris i litteratur. Vi har i Sverige haft andra pristagare senare. Tyvärr har de varit ganska få de senaste åren, och jag hoppas att vi i framtiden får fler.

Nu debatterar vi mest högre utbildning och forskning. Alliansen har, som tidigare nämnts, gjort satsningar på kvalitet i grundutbildningen, till exempel inom humaniora och samhällsvetenskap. Det har också framkommit att man just nu förbereder en kvalitetsproposition för grundutbildningen, som vi kommer att återkomma till.

Det är snart ett år sedan vi beslutade om forsknings- och innovationspropositionen med det största tillskottet till svensk forskning i modern tid. Vi deltar aktivt i Europasamarbetet när det gäller forskning. ESS, som är planerat att bli en av världens största forskningsanläggningar, är

också ett gemensamt samarbete, där Sverige verkligen har varit väldigt aktivt. Internationaliseringen, där studenter och lärare har ett utbyte med andra universitet både i Europa och i andra delar av världen, är en viktig utmaning för Sverige i en global kunskapsvärld. Vi har också börjat färdan mot självständigare universitet och högskolor.

Herr talman! Vi är mitt uppe i flera globala kriser på en gång. Det gäller finanskris, jobbkris och klimatkris. På utbildningsområdet finns ett antal mycket viktiga satsningar för att möta, lindra och gå stärkta ur dessa kriser. För att mildra effekten av ökad arbetslöshet är det angeläget att kombinera aktiva arbetsmarknadsåtgärder med satsningar inom utbildningsväsendet.

Det finns av flera anledningar ett ökat behov av högskoleplatser. För bara ett par år sedan fanns det många lediga platser, men nu behövs det nya. De flesta lärosäten tillförs nu också nya platser, och tilldelningen överensstämmer i huvudsak med hur många platser lärosätena meddelar att man tillfälligt kan utnyttja utan att ge avkall på kvaliteten. Det är fler människor som när det är ont om jobb tar chansen att skaffa sig en längre utbildning. Dessutom är det fler ungdomar som nu lämnar gymnasieskolan. Det innebär just nu 10 000 nya platser per år de närmaste två åren i en utökning.

Jag tänker på det som man från oppositionen har fört fram i debatten, att man behöver en kompetenskommission och så vidare. Det är faktiskt så att de samordningsmän som har funnits runt om i Sverige har fungerat precis på det sättet, men vi väljer att sätta en annan etikett på funktionen.

Jag vill bara kort nämna att vi än en gång bygger ut antalet läkarutbildningsplatser. Betty Malmberg har talat om hur många det blir. Det är faktiskt en ökning med 26 procent under denna mandatperiod. Det är en kraftfull ökning av antalet läkarutbildningsplatser.

Sverige har problem med rekryteringen av studerande till ingenjörsutbildningarna. Det finns också en stor skillnad i intresset hos kvinnor och män för dessa utbildningar. Därför har det varit väldigt viktigt att öka intresset för matematik, naturvetenskap, teknik samt informations- och kommunikationsteknik bland barn och ungdomar.

Teknikdelegationen, som tillsattes sommaren 2008 för att bland annat kartlägga behovet av välutbildade människor inom nämnda områden samt öka intresset för högskoleutbildning inom dessa områden, ska redovisa sitt uppdrag i april 2010.

Likaväl som man på Arlanda Express pratar om framgångsrika svenska forskare var det intressant att se hur SVT i Skavlans program lyfte fram och visade människor med ingenjörsutbildning och vilka olika vägar man kan ta i livet. Det var bland annat satsningen på duktiga unga människor inom nanoteknologiforskning.

Forskningsåtgångarna i Sverige är unikt stora med en varaktig ökning med 5 miljarder kronor 2008–2012. De tre viktiga strategiska områden som lyftes fram i forsknings- och innovationspropositionen var just klimat, teknik och medicin, som kommer att på både kort och lång sikt ge svaren på en del av de utmaningar vi ser i de kriser vi befinner oss i.

Men det räcker inte med bara forskning. Ett väl fungerande system för kunskapsöverföring mellan lärosäten och näringsliv är en av grunderna för att forskningsbaserade innovationer ska komma fram och utvecklas. Lärosätena har sedan i somras en förtydligad uppgift. De ska verka

för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta. Innovationskontoren är ett sätt att ytterligare stärka denna process. Centerpartiet ser gärna en möjlighet till fler innovationskontor vid lärosäten än de i dag beslutade.

Herr talman! Alliansregeringen har gett alla högskolor möjlighet att ansöka om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå på områden smalare än dagens vetenskapsområden.

Av budgetpropositionen framgår följande: Regeringen anser att förstklassig forskning och forskarutbildning kan bedrivas vid såväl större som mindre lärosäten och att det finns anledning att ta vara på de mindre högskolornas starka sidor, till exempel att forskningen där ofta sker i nära samverkan med aktörer utanför högskolan, vilket kan främja en forskarutbildning som är anpassad till arbetsmarknaden utanför högskolan.

Jag vill passa på att nämna att till exempel Högskolan i Skövde har för avsikt att lämna in en ansökan om att få utfärda examina på forskarnivå. Här har man satsat stort på att utveckla forskning, innovation och tillväxt genom att samlokalisera högskolans forskning och företagen i teknikparken Gothia Science Park i det nybyggda forskningshuset Portalen. Man organiserar arbetet på ett sådant sätt att man tillsammans stärker utvecklingen.

Herr talman! Det är ett par ytterligare saker som jag också vill ta upp. Först är det jämställdheten i högskolan. Två tredjedelar av de studerande är kvinnor, men på toppen av den akademiska karriären finns 19 procent kvinnliga professorer. För två år sedan fanns 17 procent kvinnliga professorer. Det är en förbättring, men det går alldeles för långsamt. Det duger inte. Det har därför inrättats en delegation för jämställdhet i högskolan. Jag ser fram emot resultatet från den.

Den andra delen jag vill lyfta fram är internationaliseringen. Vi är beroende av en god internationalisering därför att hög kvalitet i högre utbildning och forskning är avgörande för Sveriges attraktionskraft som kunskapsnation.

Med all respekt för oppositionens förslag, men man beklagar sig över att de egna förslagen står i skarp kontrast till den borgerliga regeringens. De flesta förslagen ser nästan likadana ut. Det handlar om samma saker. Det är mycket samsyn, och det är mycket likadan politik i fråga om vad som ska göras för att råda bot på det som också alliansregeringen har lyft fram för fjärde gången i sin politik. Jag uppskattar att oppositionen har sett att den politik som alliansregeringen för är en riktig politik för att lyckas.

Socialdemokraterna leker följa John men låtsas att man har mer pengar att spendera. Men det är inga förslag som står i direkt kontrast till regeringens förslag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Jag är samtidigt glad för alla de satsningar som görs i högre utbildning och forskning för att människor ska kunna skaffa sig utbildning och kompetens. Vi satsar på utbildning och forskning därför att vi vet att vi måste möta framtidens utmaningar med kunskap och kreativitet.

(Applåder)

Anf. 56 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Ulrika Carlsson talar gott om internationaliseringen av utbildningarna i Sverige utan att ens nämna att beslutet att införa avgifter för utländska studerande äventyrar hela förslaget. Det går stick i stäv med regeringens ambition om internationalisering, att svensk utbildning ska vara attraktiv för studenter från världen över. Vilka ska betala de 70 000 svenska kronorna för att söka sig till Sverige? I många delar av världen, till exempel Storbritannien, Kanada och USA, där språket är engelska, finns bättre universitet. Tror ni verkligen att folk kommer att göra detta?

Det är inte bara Vänsterpartiet som har dessa farhågor. Vår kritik är befogad, och SFS, Saco, TCO och andra aktörer, till och med lärosäten och Högskoleverket, anser att kritiken är befogad. De befarar att kvaliteten kommer att försämrans genom att folk inte kommer att söka sig till Sverige för att studera.

Man gör skillnad mellan studenter och studenter, mellan dem som kan betala och dem som inte kan betala. Hur ser ni på detta? Det är lätt att hävda att Sverige är bra. Visst är det bra att Sverige är generöst, så generöst att människor kan komma hit och berika vårt land, vår utbildning och vårt arbetsliv. Dessa människor är investeringar för Sverige. Vad tycker Ulrika Carlsson om detta?

Anf. 57 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Amineh Kakabaveh säger att det finns en risk för att vi kommer att tappa en del av de internationella studenter vi har i dag med anledning av att vi skulle ta ut studieavgifter. På några minuter hinner jag inte gå igenom alla förslag som finns i budgetpropositionen, men den finns lätt tillgänglig på hemsidan där man kan läsa alla siffror och förslag.

Vi har ägnat en stor del av debatten till att diskutera kvaliteten i den högre utbildningen. Amineh Kakabaveh menar att vi inte kommer att kunna konkurrera med vår utbildning om vi börjar ta betalt för den. Nej, inte om vi själva anser att den har så låg kvalitet att den inte skulle vara konkurrenskraftig. Vi ska inte konkurrera med gratis utbildning utan vi ska konkurrera med utbildning som har hög internationell standard och kvalitet. Därför vet också Amineh Kakabaveh att det i budgetpropositionen står nämnt att olika typer av stipendiesystem kommer att utvecklas för att säkerställa att människor i utvecklingsländer får möjlighet att ta del av den utbildning vi har i vårt land. Mycket av utbildningen på högskolor och universitet bedrivs redan i dag på engelska och är därmed relativt lättillgänglig. Det ska också finnas stipendiesystem för andra utanför Europa. Det är de studenterna vi pratar om. Inom Europa kommer samma regler att gälla som tidigare.

Anf. 58 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Problemet kan inte lösas via stipendier. De är orättvist fördelade. De rika studenterna kan söka stipendier medan de fattiga studenterna inte har möjlighet till detta. Det är inte lösningen på problemet.

Ulrika Carlsson menar att kvaliteten ska gå före konkurrensen. Kvaliteten försämras inte i utbildningen därför att det finns tillgång till gratis studier i Sverige. Snarare är det tvärtom.

Jag har många vänner och bekanta från Iran, Turkiet och andra delar av världen. De vill gärna stanna i Sverige. De vill få arbete och stanna i Sverige. De vill inte åka vidare. Även om de skulle åka tillbaka till sina hemländer är de faktiskt ambassadörer för vårt land Sverige. De berikar sina hemländer. Det finns många studenter inom teknologi, till exempel inom Ericsson, som vill stanna, eller så åker de till sina hemländer och är ambassadörer för Sverige. Vad är det för fel i detta? Jag förstår inte varför Sverige ska begränsa dessa möjligheter för människor som vill stanna här eller åka tillbaka till sina hemländer och berika dem.

Jag har också en fråga om kvalitet. Vi från de rödgröna satsar 400 miljoner på kvalitet. Just nu har kvaliteten försämrats. Undersökningar från till exempel TCO visar att det inte finns lärartid för studenter. Det är viktigt att ni gör förbättringar. Vad anser ni om den rapporten?

Anf. 59 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! Hela frågan måste handla om hur vi använder de resurser vi har. Hur skapar vi resurser för att hålla god kvalitet i högre utbildning och forskning?

Att bara rika skulle kunna söka stipendier som vi kommer att inrätta stämmer inte alls. Vi kommer att införa några olika stipendiesystem, men vi kvalitetssäkrar möjligheter för människor som inte har de ekonomiska förutsättningarna från sina länder att få ta del av stipendier för att komma hit och skaffa sig en utbildning.

Den här regeringen har också verkat för en större öppenhet att kunna arbeta kvar i Sverige. Vi tittar över många regler för att göra det möjligt för människor att antingen resa tillbaka och berika sina länder med den kunskap man har tillgodogjort sig eller använda den när man stannar kvar. Därför är det viktigt att se helheten och inte bara lyfta ut vissa delar och jämföra dem med varandra. Vi vill skapa en helhet med en högre kvalitet för alla, ge möjlighet för svenska lärosäten att arbeta internationellt och vara konkurrenskraftiga med utgångspunkt i god kvalitet. Det ska inte handla om att enbart söka sig hit för att studierna är gratis.

Sedan blir det ändå inte gratis eftersom man som student samtidigt ska leva och bo, så det är många olika aspekter som kommer in här.

Jag motsätter mig bilden av att det bara är rika som skulle kunna söka kommande stipendier. I så fall tror jag att det snarare är en fara i dag för att det är de som redan har resurser som har möjlighet att ta sig till Sverige. Jag tror att vårt nya system kommer att öppna möjligheten för fler människor med goda talanger att komma hit och skaffa sig en utbildning att sedan använda antingen här eller i sitt hemland.

Anf. 60 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag har tre frågor till Ulrika Carlsson.

Jag tror att Klas-Herman Lundgren från SFS och vi andra skulle vilja ha ett svar på frågan om Ulrika tycker att det är acceptabelt att tre av tio heltidsstudenter på våra universitet och högskolor har mindre än sex timmars lärarledd undervisning i veckan.

De svar vi har fått hitintills har främst handlat om att ni har gjort en forskningssatsning. Det har vi hört från Fredrik Malm. Problemet är att den forskningssatsningen nästan helt går humsamområdet förbi. Det kommer inga stora pengar rullande till humsamutbildningar via forskning. Det finns heller inget direkt samband, tyvärr, mellan forskningskvalitet och utbildning. Det har vi sett på Karolinska Institutet när det gäller sjuksköterskeutbildningen, så det svaret håller inte riktigt hela vägen.

Det kommer nu en proposition men inga pengar. Sedan kan de internationella avgifterna på något sätt styras till lärarledd undervisning. Men de avgifterna, om jag har förstått planeringen rätt, ligger många år framåt i tiden. Den stora frågan är, om man tycker att det är ett problem med för lite lärartid i undervisningen, varför det inte finns pengar för det i budgeten nu? Det är den första frågan.

Först blev vi anklagade för att leka Följa John, och nu talar man om 10 000 platser på högskolan. Snacka om att leka Följa John! Vi föreslog en rejäl satsning på högre utbildning förra året. Vi tyckte att det behövdes därför att vi såg att arbetslösheten höll på att skjuta i höjden. Varför behövs det 10 000 platser nästa år? Hade inte de platserna behövts i år? Och skulle kvaliteten ha varit sämre i år än vad den blir nästa år? Det är den andra stora frågan man måste ställa sig.

Den tredje frågan handlar om forskning i hela landet. Ulrika Carlsson tog upp det här, och det tycker jag var bra. Men den skarpa frågan man måste ställa sig är: Varför då skapa ett fördelningssystem mellan universitet och högskolor som egentligen leker Svälta räv med de nya universitetet? Jag förstår inte logiken.

Anf. 61 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! De två första av alliansregeringens år tillförde vi kvalitetspengar till samhällsvetenskap och humaniora just för att vi såg det som en mycket angelägen åtgärd att genomföra snabbt. Jag vet att det inte räckte jättelångt. Jag vet att det inte räckte till att känna att nu är vi nöjda och har gjort färdigt. Men det var viktigt att i ett akut läge göra det snabbt. Jag tycker inte att det räcker med den korta tiden. Därför måste jag hänvisa till den kvalitetsproposition som kommer för grundutbildning som ska ge oss chansen att fördjupa oss i diskussionerna om varför det är så viktigt.

Den andra frågan, om pengarna inte skulle ha behövts i år, har delvis besvarats av mina allianskolleger med att det skedde en viss omfördelning av platser, vilket bidrog till att det platsutrymme som var ledigt användes något mer effektivt än tidigare.

Om du, Mikael Damberg, tyckte att det var orättvist att jag nämnde leken Följa John, nämnde du nu Svälta räv, och det är ju trevligt att vi har lite olika bilder som vi skulle kunna visa på. Men du vet också väl att vice ordföranden i utbildningsutskottet använder favorituttrycket hafs och slafs i politiken. Jag tycker att det är viktigt att vi visar att vi underbygger de förslag på utbildningsområdet som vi kommer fram med just för att kunna säkra kvaliteten. Lärosätena visste att det var en tillfällig ökning av platserna. De gick ändå in och garanterade att de kunde ta in ett visst antal fler studenter med de förutsättningar som gavs.

Forskning i hela landet är jätteviktigt. Just därför har vi med propositionen breddat möjligheten för alla lärosäten, alla högskolor och universitet, att utveckla sin forskning. Jag har precis som Mikael Damberg tagit del av den oro som finns vid universitet och högskolor. Det gäller inte bara de fyra nya universiteten, utan alla vet att man måste konkurrera med både hög kvalitet på sin forskning och hög kvalitet på sina studenter. Jag ska be att få fortsätta svara på frågorna lite senare.

Anf. 62 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Ulrika Carlsson svarar fortfarande inte på frågan varför det skulle vara mer kvalitet med 10 000 platser nästa år än i år. Det hade väl kunnat gå att använda samma process förra året, som vi föreslog just därför att vi såg att arbetslösheten var så hög. Nu kommer de studenter som ville komma in på sin utbildning att få vänta ett helt år på att komma in. De går arbetslösa i stället. Det var ett felaktigt val man gjorde.

När det gäller de nya universiteten ska jag inte förlänga debatten för mycket, men det är klart att de är oerhört frustrerade över att de inte spelar efter samma regler som de andra. Spelreglerna är så riggade att de inte kan konkurrera på samma villkor. Det här borde ni i Centerpartiet ha åtgärdat om ni tycker att det är viktigt med forskning och utveckling i hela landet. Det har vi sett till i vår budget för att rätta till de värsta avarterna.

Ulrika sade förut i sin inledning att vi är överens om allting i detta. Nej, vi ger besked på ett antal punkter som skiljer sig från era. Vi ger beskedet till unga människor att vi vill ge fler möjligheter att förverkliga sina utbildningsdrömmar. På lång sikt är vårt mål fortfarande att 50 procent ska kunna gå vidare till högre utbildning.

Vi vill genomföra ett ordentligt kvalitetslyft. Det är ett viktigt besked till de studenter som är inne i högskoleutbildningarna i dag. Vi vill ha fler seminarier och fler föreläsningar, och vi har avsatt pengar för detta.

Vi anser att alla universitet och högskolor runt om i landet är viktiga och behövs för att lyfta utbildningsnivån och skapa tillväxt och fler jobb i hela landet. Därför riggar vi ett forskningsfinansieringssystem som ger möjlighet för alla att växa och utvecklas.

Till de studenter som i dag är inne på universitet och högskolor, som viger flera år av sitt liv åt högre utbildning, säger vi: Det lönar sig. Men vi kommer inte att glömma er nu när det är dåliga tider. Vi vill rikta särskilda insatser på att ni ska komma ut på praktik- och traineeplatser.

Det är en väldig skillnad mot den borgerliga politik som har förts på senare år, som innebär att man har minskat antalet studieplatser och därmed förnekat unga människor deras möjligheter att förverkliga sina utbildningsdrömmar. Man har svikit vallöftet om miljardsatningar på kvalitet. Man har stängt dörren för människor med arbetslivserfarenhet att komma vidare till studier. Man har försökt svälta ut de nya universiteten. Man har försvagat studentinflytandet. Dessutom har man stängt ute svenskt näringsliv från möjligheten att vara med och forma viktiga branschforskningsprogram för att trygga och skapa nya jobb i vårt land.

Det är klart att det är skillnad också på utbildnings- och högskolepolitikens område.

Anf. 63 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Det som Mikael Damberg lyfte fram i sin replik stämmer inte med verkligheten. Jag har redan svarat på frågan varför det inte hade varit kvalitet att tillföra nya platser. Vi gjorde ju en viss omfördelning som gav möjligheten att på vissa områden stärka utbildningarna men också att ha fler utbildningsplatser.

Det är viktigt att vi har väl underbyggda underlag för de olika beslut som vi fattar eftersom det handlar om långsiktiga investeringar för alla de studenter som väljer att läsa en högskoleutbildning.

Vi har ökat antalet platser och möjligheten för människor att välja olika typer av rejäla utbildningar i vårt land. Då vill jag lyfta fram yrkes-högskolan som på olika sätt verkligen stärker kvaliteten. Många branscher som har haft bra kvalificerade yrkesutbildningar ser att det finns ytterligare en möjlighet att stärka kvaliteten i den utbildning som också där finns.

Alliansregeringen har inte satt upp ett 50-procentsmål. Det blir väldigt mycket en sortering; hälften hit och hälften dit. Vi vill att alla som har möjlighet ska få skaffa sig en utbildning av god kvalitet, både som ung i gymnasieskolan och i de utbildningar som man sedan väljer att läsa, oavsett om det är en yrkesvuxutbildning, en yrkeshögskoleutbildning eller en högskole- eller universitetsutbildning. Man ska ha många möjligheter och vägar framåt. Och man ska ha möjligheter till ett livs-långt lärande genom att göra en del byten.

Vi har inte stängt dörrarna till universitet och högskolor för dem som har hunnit få lite arbetslivserfarenhet. Vi har talat mycket om att ha möjlighet att validera kunskaper. Då handlar det om den faktiska kunskapen och inte om en åldersdiskriminering, att har du bara nått en viss ålder finns det platser. Det handlar faktiskt om kvalitet.

Anf. 64 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Ulrika Carlsson nämnde tidigare att vi inte ska konkurrera med gratis utbildningar utan med kvalitet. Då kan man fråga sig varför regeringen i propositionen tar tillbaka de pengar som man förmodar att universitet och högskolor får in på att införa avgifter för studenter från länder utanför EU och EES. Varför tar man tillbaka pengarna om man tänkt sig att de ska gå till att höja kvaliteten? Om nu de 100 miljoner som man tänkt få in skulle höja kvaliteten så bra, varför säger man då nej till oppositionens förslag om 400 miljoner kronor utan avgifter från fattiga studenter från u-länder?

Om logiken är att kvaliteten i utbildningen höjs när man börjar ta betalt, varför har vi fortfarande gratis utbildning för svenska studenter?

Det är rimligtvis så att kvaliteten i utbildningen inte beror på om man tar betalt för den eller inte, utan den beror på helt andra faktorer. Då vore det rimligt att man sade det.

Att regeringen inte lägger några nya pengar på kvalitet – och jag visade i mitt anförande att det knappt lades några pengar tidigare heller – får mig att undra: Är det bra nu? Är det rimligt och bra att tre av tio studenter får mindre än sex timmar lärarledd tid i veckan och kanske så lite som två tre timmar? Om det inte är bra, varför gör man inte något? Är det rimligt att, som studentkårerna menar, studentinflytandet äventyras

eftersom regeringen inte satsar några pengar? Är det bra? Om inte, varför lägger man inte åtminstone miniminivån?

Anf. 65 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Jag ska försöka vara tydlig när jag besvarar dessa frågor som jag har fått ett par gånger innan. När jag talar om att konkurrera med kvalitet och inte med gratis utbildning handlar det inte om att sätta det ena mot det andra. När vi talar om kvaliteten i högre utbildning i Sverige är det den vi ska konkurrera med. Men det har bildats en möjlighet att ta betalt för att hjälpa studenter att söka till Sverige för att man utlovar att det är gratis här. Det är det man säljer utomlands. Sverige gör det inte, men det har bildats en sådan marknad. Det är det som vi motsätter oss, alltså att det är gratis utbildning man lockas hit med. Man ska lockas hit med att det är utbildning av hög kvalitet.

Jag nämnde i mitt anförande att vi har gjort kvalitetssatsningar på humaniora, samhällsvetenskap med mera. Vi kommer dock i den kommande kvalitetspropositionen för grundutbildning att ytterligare presentera på vilket sätt man ska stärka kvaliteten i den högre utbildningen.

När det gäller dem som har allra minst antal timmar per vecka har jag sagt att det inte är tillräckligt. Att studera på heltid är en heltidssysselsättning. Jag kan dra en liten parallell som man kan nagelfara och se hur bra den stämmer. När vi hade Timss Advanced när det gällde matematik till exempel och diskuterade varför resultaten var så dåliga talade man mycket om att eleverna är hänvisade till sig själva och till egenstudier. Att enbart ha egenstudier är inte alltid ett sätt stärka kvaliteten, så där måste vi komma tillbaka.

När det gäller studentinflytandet är det viktigt ur flera aspekter att man har ett gott studentinflytande, för det är också en kvalitetsfaktor. Därför förstår jag inte vad Lage Rahm menar med att man måste satsa på antingen studentinflytande eller kvalitet. Det handlar om att göra både och.

Anf. 66 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag tackar Ulrika Carlsson för att hon svarade på samtliga frågor. Det är inte alltid det görs, så det uppskattar jag. Jag är dock inte nöjd med svaren. Jag menade aldrig att man skulle välja mellan studentinflytande och kvalitet, utan jag menade att regeringen nu tyvärr tvingar universitet och högskolor att göra detta val. Det är inte rimligt. Jag tycker att regeringen därmed inte tar ansvar för studentinflytande och kvalitet och undrar hur man har tänkt. Regeringen borde i stället ha skjutit till åtminstone det minimibelopp som utredningen föreslog och som Miljöpartiet föreslår i sitt budgetförslag.

Det är glädjande att höra att Ulrika Carlsson menar att man inte ska sätta det ena mot det andra när det gäller gratis och kvalitet. Jag håller med. Man ska inte välja det ena eller andra, utan det rimliga är att vi i Sverige ska ha gratis högre utbildning och att den ska vara av hög kvalitet. Just av den anledningen finns ett gemensamt rödgrönt förslag om 400 miljoner kronor till kvalitetssatsningen. Vi avvisar också avgifter och lägger till de pengar som regeringen tar bort från universitet och högskolor för de avgifter de kanske får in från utländska studenter.

Jag undrar fortfarande: Om det inte är bra som det är i dag, varför gör inte regeringen mer? Svaret är att det kommer en proposition. Men kommer det mer pengar i propositionen? Jag har förstått det som att det inte kommer ens i närheten av de 400 miljoner kronor som oppositionen föreslår. Men om det kommer mer pengar välkomnar jag det.

Anf. 67 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Först vill jag klargöra ett uttryck som vi använder lite slarvigt i debatten. Vi talar om gratis utbildning. Den är inte gratis, utan vi lägger ganska mycket pengar på utbildning. Regeringen har inga som helst tankar på att införa studieavgifter för svenska studenter eller för studenter inom EU. Däremot diskuteras och förbereds en proposition om studieavgifter för studenter som kommer från länder utanför EES-området. Vi kommer att kombinera detta med ett bra stipendiesystem.

Jag nämnde i mitt anförande att vi vill gå mot ökad autonomi och ökat självstyre för högskolor och universitet. Samtidigt vill vi stärka kvaliteten och ställa krav på den. Jag vill därför inte medverka till att vi duttar ut och öronmärker lite här och lite där. Vi har precis sagt att den tredje uppgiften som högskolan hade tidigare ska ingå i huvuduppdraget. Då blir det märkligt om vi öronmärker pengar här och där. Det här är alla resurser vi har. Hur använder vi dem på ett sätt så att vi både stärker kvaliteten och ökar studentinflytandet?

Min förhoppning är att vi ska kunna visa på delar av det i den proposition som kommer framöver och som kommer att behandla kvaliteten i grundutbildningen. Jag ser med glädje fram emot förarbetet, som inte är klart, och de debatter vi kommer att ha där vi ytterligare kan utveckla vad vi menar utan risk för de schabloner och korta förklaringar som lätt används i ett hastigt replikskifte.

En fråga var också: Varför säger vi nej till 400 miljoner kronor när det gäller kvalitetssatsning? Vi väntar på propositionen. Jag måste vidhålla det svaret, för det är det som gäller.

Anf. 68 EVA JOHNSON (kd):

Herr talman! Att komma i slutet av en debatt innebär alltid att man har fått skriva om sitt anförande ett antal gånger. Jag ska dock försöka göra en gemensam sammanfattning som ni alla säkert kommer att tycka är alldeles utmärkt.

Inledningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet så att det är gjort.

Jag måste kort kommentera det som har sagts tidigare i debatten. Vi har allihop fått höra oppositionens syn på alliansens utbildningspolitik. Jag vill stanna upp vid och kommentera tre olika beteckningar. Vi har fått veta att vi inom alliansen sorterar eleverna. Ja, det kanske vi gör – till skillnad från den tidigare regeringen. De sorterade ju inte. De lade alla elever i en hög och sade att alla ska kunna lika mycket och likadant.

Man kan jämföra med om vi skulle plocka in en höjdhopsställning här i plenisalen – det kan vara opraktiskt, men vi tänker oss det – och lägger ribban på 1,90. Sedan säger vi till samtliga i utskottet: Vi sorterar inte bort någon. Vi kommer att tillåta alla att hoppa 1,90 i dag innan vi är klara.

Så resonerar vi inte inom alliansen när det gäller utbildning. Vi säger: Vi är olika. En del hoppar en meter, någon hoppar 40 centimeter, någon glider över och någon hoppar 2,30. Vi tycker att alla har gjort sitt bästa utifrån sina förutsättningar, men alla ska inte göra likadant.

Det bygger naturligtvis på vår människosyn. Vi har en människosyn som bejakar olika typer av kunskap. Vi gör ingen värdering av det. All kunskap är viktig och behövs.

Vi har också fått höra att vi, till skillnad från oppositionen, slaktar vuxenutbildningen.

Tidigare i debatten har mina kolleger stannat upp vid de regionala samordnarnas och högskolornas begäran om platser, vilket vi i alliansen har haft som utgångspunkt vid vår tilldelning.

Yrkeshögskolorna anser att de inte kan bygga ut med mer än de ungefär 4 500 platser som tillförs 2010.

Oppositionen gör som de alltid brukar göra. Man kan likna det vid en tennismatch där vi ställer högskolan på ena sidan planen och vråker in bollar på andra sidan planen och säger: Spela nu en match med hög kvalitet. Det är svårt. Det är bättre att bollarna kommer en och en så att man får sikta på en boll i taget. Det är kvalitet.

Vi har en utbyggnad som är klok och förständig och enligt högskolornas önskemål. Vi har en utbyggnad av högskolorna som är klok. Alliansen och vi kristdemokrater menar att kvalitet och platser måste följas åt. Mängd är inte någon definition på kvalitet.

Vi har fått höra att vi i god tid före valet ska få veta vad oppositionspartierna kommer att tycka i de här frågorna. Det känns ju betryggande. Det är oerhört mycket som vi kommer att få veta några veckor före valet. Spänningen blir inte mindre för varje månad som går. Frågetecknen är fortfarande många.

Så över till alliansen. Mina kolleger har tidigare på ett alldeles utmärkt sätt redovisat hur vi avser att bygga ut högskolorna. Det handlar naturligtvis om en satsning som är mycket klok och balanserad. Den följer också de behov som har efterfrågats från högskolor och yrkesutbildningar.

Yrkesutbildningen har länge varit eftersatt. Alliansregeringen har på allvar påbörjat återrestaureringen av yrkesutbildningen som varit försummad under flera år. Vi har infört gymnasial lärarutbildning. År 2009 samlades all eftergymnasial yrkesutbildning i en gemensam organisation, den så kallade yrkeshögskolan. För några veckor sedan beslutade riksdagen att förbättra yrkesförberedande program på gymnasiet och göra den gymnasiala lärlingsutbildningen permanent från 2011.

Vi har fått höra om satsningarna. Jag ska inte utveckla det ytterligare. Det är onödigt med upprepningar när debatten har pågått så länge.

Jag vill ändå stanna upp en liten stund vid något som har berörts tidigare i debatten, nämligen kårobligatoriet. Jag är glad över det principiellt mycket viktiga beslutet. Att kollektivansluta människor till föreningar är något som för länge sedan borde ha varit borta. Därför är riksdagens beslut välkommet. Samtidigt är det viktigt att studentkårernas arbete med studentinflytande inte går om intet. Regeringen tillskjuter 20 miljoner kronor för att garantera studenternas medverkan i lärosätenas kvalitetsarbete.

Sveriges förenade studentkårer får ett bidrag på 2 ½ miljoner kronor för att klara av den omställning som det slopade obligatoriet för med sig. Bidraget innebär dock inte att kårerna inte behöver engagera sig i medlemsvård. Det gäller för studentkårerna som för allt annat föreningsarbete. Kårmedlemmarna kommer även i framtiden att vara nödvändiga för att finansiera kårernas verksamhet. Avskaffandet av obligatoriet kommer därför att ställa hårdare krav på kårerna att ta hand om sina medlemmar. De måste ha ett innehåll som lockar studenterna att bli medlemmar. Det kommer i sin tur att leda till en bättre kårverksamhet.

Herr talman! Jag är mycket glad för det här betänkandet. Jag är väldigt glad över alliansens skolpolitik, och jag är väldigt glad för att vi har fått en skolpolitik som inte bara bygger på kvantitet utan också på kvalitet där all kunskap är viktig.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

5 § Studiestöd

Studiestöd

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU2
Utgiftsområde 15 Studiestöd (prop. 2009/10:1 delvis).

Anf. 69 CAROLINE HELMERSSON-OLSSON (s):

Herr talman! Nu ska vi behandla budgeten för utgiftsområde 15, studiestöd. Det är en viktig del av utbildningspolitiken för att skapa förutsättningar och ge människor en chans och en chans till – kanske chansen att bli nobelpristagare, vilket flera har varit inne på.

I Socialdemokraternas budgetmotion *Jobben först*, beskriver vi vårt alternativ till regeringens budgetproposition. Majoriteten i riksdagen har redan i november fastställt andra ekonomiska ramar för de här utgiftsområdena. De samlade utgifterna för det område som vi diskuterar nu får inte överstiga drygt 24 106 000 000 kronor. Det gör Socialdemokraternas förslag och kan därför formellt inte tas upp till behandling utan förändringar.

Eftersom budgeten kommer att ge politiken en helt annan inriktning avstår vi från att reservera oss.

Vi vidhåller naturligtvis vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 15 borde utökas med drygt 1,8 miljarder kronor.

Herr talman! Som den föregående debatten tydliggjort menar vi socialdemokrater att antalet platser inom vuxenutbildning, yrkeshögskola, högskola och universitet behöver öka mer än vad regeringen föreslår. Det ger konsekvenser även i den budget som vi diskuterar nu.

Regeringen föreslår att studiemedlen ska höjas med 431 kronor i månaden, varav 40 kronor är bidrag, samt att fribeloppet ska höjas från 2011. Vi socialdemokrater tillstyrker detta. Faktum är att om våra budgetförslag hade tillstyrkts förra året hade motsvarande höjning gällt redan 2009.

Vi anser att mer måste göras.

Vi tror faktiskt att det går att hitta vägar ur de återvändsgränder som regeringen har skapat. Tidigare fanns det stödformer för att hjälpa den som hade lägst utbildning att förstärka sina kunskaper. Då menar jag rekryteringsbidrag och korttidsstudiestöd. När regeringen avskaffade korttidsstudiestödet angav man som skäl att det var ett led i strävan att uppnå ett samordnat och sammanhållet studiesystem. Den strävan fanns också med i direktiven till den enda parlamentariska utredningen på utbildningsområdet under hela mandatperioden, nämligen Studiesociala kommittén. Jag har i alla fall kommit fram till att det är en missriktad ambition, och den leder åt fel håll om man tror på det livslånga lärandet för alla människor.

Dagen efter att vi var färdiga i Studiesociala kommittén hade Centerpartiet ett bra seminarium, One size fits all – Är det möjligt? Jag tror över huvud taget inte på att one size fits all, vare sig när det gäller kläder, kondomer eller studiestöd. Systemet ska vara rekryterande och utjämnande. Jag tycker att det också ska vara flexibelt om man ska sätta människan först, som Sofia Larsen sade för en stund sedan.

Den varslade dagbarnvårdaren som behöver komplettera sina studier på komvux för att kunna få jobb på förskolan och 19-åringen med toppbetyg som direkt efter gymnasiet vill börja på läkarutbildningen har helt olika förutsättningar och behov.

För att skapa möjligheter och ge fler chanser anser vi att ett tillfälligt kompetensstöd ska införas för dem som vill studera vid komvux eller folkhögskola på deltid parallellt med sitt arbete. Vi anser därför att 130 miljoner kronor borde ha avsatts för detta under 2010.

Många människor behöver en möjlighet att kombinera arbete med studier för att höja sin kompetens och ha beredskap för omställning. Korttidsstudiestödet ska också kunna kombineras med mer branschspecifik utbildning som arbetsgivaren betalar. Detta tror jag är en mycket bra åtgärd just nu när många människor tillfälligt har gått ned i arbetstid och många jobbar deltid ofrivilligt.

I stället för de regler som gör att man måste säga upp sin deltid skulle man faktiskt kunna använda tiden för att rusta sig för att kunna gå upp till heltid när konjunkturen vänder.

Vi anser också att arbetslösa som har kort eller ofullständig utbildning och har behov av att komplettera sin utbildning inom komvux efter prövning av Arbetsförmedlingen ska kunna få utbildningsbidrag. 325 miljoner borde ha avsatts för detta i budgeten för 2010.

Herr talman! Ungdomsarbetslösheten i vårt land är alldeles för hög. Det har också belysts i den tidigare debatten. Det är djupt oroande och ett slöseri med ungdomars resurser. Vi vet att bristfällig utbildning är den största orsaken till att ungdomar inte får jobb.

Vi socialdemokrater har i vår motion föreslagit ett tillfälligt program med 10 000 platser för unga arbetslösa som vill komplettera sin utbildning så att de får grundläggande behörighet. Vi kallar det för ungdomslyft. Vi avsätter 150 miljoner kronor för detta i vår budget för 2010.

Vi menar också att mer behöver göras för grupper av studenter som har en särskilt utsatt ekonomisk situation, nämligen studenter med barn. Barn kostar. Institutet för privatekonomi har räknat ut att ett barn från 0 till 18 års ålder kostar ca 1,2 miljoner. Mina barn är över 18 år, och de kostar fortfarande. Under 2008 fick 76 000 studerande utöver studieme-

del även tilläggsbidrag för barn. Enligt CSN:s statistik betalades det ut tilläggsbidrag för 59 800 barn under läsåret 2007/08.

Det som jag tycker att vi ska se framför oss när vi diskuterar studenter med barn är hur andelen studenter har fördelat sig på de olika nivåerna. 56 procent av dem läste på grundvux, 30 procent på gymnasienivå och 14 procent på eftergymnasial nivå. När man tänker på hur fördelningen ser ut tror jag att man måste se flera bilder framför sig. Det kan vara mamman från Irak som sliter på komvux med sin svenska och engelska och den ensamstående pappan som har blivit varslad från Saab och ska gå på yrkesvux och byta jobb.

För att jag själv skulle få en tydligare bild pratade jag med Sabina i går kväll. Sabina har haft en dröm hela livet att hålla på med någonting kreativt. Nu har hon äntligen kommit in på en mycket bra kvalificerad yrkesutbildning, KY, på Broby grafiska. Det handlar om grafisk medieproduktion. Det är jätteroligt.

Sabina har en son på ett och ett halvt år som hon tycker är alldeles för mycket i förskolan eftersom hon pendlar till sin utbildning. Därför är det svårt att lämna bort sonen även på kvällar och helger för att hon ska jobba extra. Förskolan fungerar naturligtvis mycket bra. Men det kom som en ekonomisk chock för henne när hon upptäckte att man måste ha dubbla galonkläder, stövlar med mera för att få det att fungera. Barnbidraget går till barnomsorgsavgiften, och tilläggsbidraget täcker ungefär kostnaden för blöjor och välling, säger hon.

När jag frågade Sabina vad hon tyckte var viktigast att jag tar upp i denna debatt i dag sade hon att jag skulle säga att det aldrig skulle ha fungerat om hon hade varit ensamstående. Hennes sambo har jobb, och därför går det runt. Hon är mycket tacksam för det.

Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att alla människor ska kunna studera. Därför vill vi höja tilläggsbidraget med 50 procent och avsätter därför 180 miljoner kronor för detta i vår budget.

(Applåder)

Anf. 70 AMINEH KAKABAVEH (v):

Herr talman! Sverige har under lång tid haft ett relativt generöst studiestöd som dessutom har genomgått kontinuerliga förbättringar. Detta hade positiva effekter och innebar att den sociala snedrekryteringen till högskolan minskade. Denna utveckling har brutits eftersom studiemedlen har förlorat i värde och inte längre täcker studenternas levnadskostnader. Vänsterpartiet kommer att fortsätta att driva frågan om att studiemedlen måste höjas.

Tidigare forskning visar att studenterna har fått en standardsänkning, inte minst på grund av de ökande boendekostnaderna. I Social rapport 2006 konstaterar Socialstyrelsen att antalet fattiga studenter har ökat från 14 procent till 20 procent. Siffrorna visar på ett akut behov av en förstärkning av studenternas ekonomi.

Det är beklagligt att frågan inte är angelägen för denna regering som i stället försämrar vägen fram till en högre utbildning. Med vårt förslag till en höjning av studiemedlen hade vi kunnat lösa problemen i en akut situation.

Det finns en rad problem med dagens studiemedelssystem som återstår att lösa. Det handlar exempelvis om att höja bidragsdelen i studie-

medlen för att ge stu­derande en möj­lighet att påverka sin skuldsättn­ing och den fram­tida återbetalningen av stu­diemedlen. Ett annat problem som har gett upphov till dagens situation är att stu­diemedlen förlorar i värde och att de där­för be­höver indexregleras på något annat sätt än genom att kny­tas till prisbasbeloppet. Dessutom är det sociala skydds­nätet för stu­derande dåligt utvecklat.

Herr talman! Heltidsstudier ska ses som en heltidssysselsättning. Detta är viktigt för kvaliteten men också för en bred rekrytering till högre utbildning. Högre studier ska naturligtvis inte gynna bara dem som kan finansiera sina studier. Det är inte acceptabelt att bara de som själva kan finansiera sina studier ska ha möj­lighet att studera. Det är viktigt att slå vakt om att även de som inte har rika föräldrar som kan hjälpa till att finansiera studierna har reella möj­ligheter till utbildning.

Vi vet också att studenter som har barn har små eller inga möj­ligheter att dessutom ha ett eller två extraknäck vid sidan av studierna.

Herr talman! Den borgerliga regeringen drar ned stödet till vuxenut­bildningen med 600 miljoner kronor årligen under de kommande åren. Vi står fortfarande fast vid kravet på att stu­diemedlen från och med år 2010 höjs med ytterligare 1 200 kronor per studiemånad. Med Vänsterpartiets förslag till höjda studiemedel kan en akut situation lösas. Men en rad åtgärder be­höver vidtas för att de stu­derandes ekonomiska och sociala situation ska förbättras.

I det borgerliga budgetförslaget finns inte någonting som förbättrar för studenterna i deras redan utsatta ekonomiska och sociala situation – i varje fall är det nästan obefintligt.

Regeringen föreslår ett höjt jobbavdrag, något som kan gynna stu­derande som kan arbeta extra vid sidan av sina heltidsstudier. Vänsterpartiet kan inte acceptera att extraknäck ska vara en förutsättning för att ha råd att studera. Dessutom vill vi ha en hög kvalitet på utbildningarna. Det är dags att börja se heltidsstudier som en heltidssysselsättning.

Högerregeringen har tagit bort studenternas rätt till a-kassa. Fler avslutade studier medför att fler studenter inte längre kommer att ha ett skydds­nät efter studietiden. Övergången från studier till arbete blir ekonomiskt svårare för dem som inte får ett arbete direkt efter sin examen såvida de inte har en förmögenhet eller något annat att leva på. Detta främjar det som allianspartierna i valrörelsen kritiserade, nämligen att man fortsätter att studera medan man söker jobb.

Man be­höver inte dyka djupt i den borgerliga budgeten för att förstå att högre studier i framtiden kommer att bli en fråga om ekonomiska möj­ligheter, alltså en klassfråga.

Herr talman! Vår kritik mot högerregeringen är helt befogad. Kritik kommer också från andra håll. Sveriges Förenade Studentkårer, TCO och många andra kritiserar höjningen av studiebidraget som i realiteten är endast 4 kronor.

På DN Debatt har regeringen skrivit att stu­diemedlen den 1 januari höjs med 430 kronor i månaden, alltså avseende en fyra­veckorsperiod. 390 kronor gäller lånedelen och 40 kronor gäller bidragsdelen. Prisbasbeloppet kommer att sänkas med 400 kronor för år 2010. Det motsvarar en sänkning av stu­diemedlen med 72 kronor per fyra­veckorsperiod. Av det gäller 24 kronor bidragsdelen.

Detta innebär att regeringens höjning i realiteten blir ungefär 350 kronor för en fyraveckorsperiod. Bidragsdelen ökar i realiteten med endast 16 kronor per fyraveckorsperiod, det vill säga med 4 kronor per vecka. Samtidigt innebär höjningen av lånedelen att skulden räknas upp med 2:50 kronor i veckan. Nuvarande ränta är 2,5 procent.

Dessutom fattar regeringen beslut om att sänka bidragsdelen. Det är första gången det händer sedan 1965 då moderna studiemedel infördes. Förhållandet mellan lån och bidrag blir alltså, enligt regeringens förslag, 67 procent lån och 33 procent bidrag, att jämföra med de 65,5 procent respektive 34,5 procent som gäller nu.

Finansieringen är också väldigt konstig. Man höjer expeditions- och påminnelseavgifterna för dem som betalar tillbaka på sina lån eller som är försenade med betalningen. Det innebär att det i princip är de studerande som får stå för de ökade kostnaderna. Dessutom lånar de mer.

Om man jämför vårt förslag med regeringens förslag ser man att regeringens förslag när det gäller studiemedlen för en fyraveckorsperiod är totalt 8 140 kronor, varav bidragsdelen är 2 696 kronor och lånedelen är 5 444 kronor. Med Vänsterpartiets förslag är det fråga om totalt 8 830 kronor, varav 3 046 kronor avseende bidragsdelen och 5 784 kronor avseende lånedelen.

Frågan är vilket av de här förslagen som gynnar dem som studerar och som i stället för att jobba och vara på jakt efter många hel- och kvällsjobb kan koncentrera sig på sina studier.

Anf. 71 LAGE RAHM (mp):

Herr talman! Som tidigare sagts här gäller det ett väldigt viktigt område. Studiemedlen gör det möjligt för många att studera, även för dem som inte kommer från rika miljöer eller som inte har rika föräldrar.

Därför är jag faktiskt glad över att inte kunna yrka bifall till Miljöpartiets budgetförslag. Vi är det parti som har mest extrapengar på området. Eftersom regeringens förslag tidigare vunnit riksdagens gillande har vi tyvärr inte möjlighet att yrka bifall till vårt förslag.

Jag tycker att det är viktigt att lite grann gå in på historien i sammanhanget. Vi har, som här nämnts, ett väldigt generöst studiemedelssystem. Många menar kanske att det fortfarande är generöst. Men studiemedlen har halkat efter jämfört med utvecklingen i övrigt i samhället. Många av dem som i dag finns på beslutspositioner har haft ett betydligt förmånligare studiemedelssystem och fått sina utbildningar finansierade. Nu är regeringen ovillig att skjuta till så mycket extra. I slutet av mandatperioden kommer dock en liten höjning. Det är bra eftersom varje krona mer har ett värde för studenterna.

När det gäller hur det faktiskt ser ut har bland annat TCO, Sveriges Förenade Studentkårer och Swedbank visat att studenter varje månad går back med ungefär 900 kronor, så det skulle behövas åtminstone 900 kronor mer för att underlätta för dem. Vi i Miljöpartiet menar att det är rimligt att höja studiemedlen med just 900 kronor. Det är bidragsdelen som borde höjas. Det är inte rimligt att försätta studenter i en situation med en så stor skuld som det många gånger blir i dag.

Vi ska också vara medvetna om att en av orsakerna till den sociala snedrekryteringen, vilken jag hoppas att vi alla vill motverka, är den oro som många känner inför att ta lån och kanske bli tvungna att arbeta heltid

vid sidan av studierna som de då inte har möjlighet att klara. Det rimliga är alltså att höja bidragsdelen med de 900 kronor som vi föreslår i vår budget och som vi har finansierat.

Regeringens förslag däremot är en höjning med 40 kronor av bidragsdelen. Jag har funderat lite grann på vad det kan betyda. Varje krona mer är bra, men regeringens förslag kan man kanske säga motsvarar kostnaden för en tiondels bok.

Det är ironiskt med tanke på att regeringen går ut hårt mot de studenter som piratkopierar sin studielitteratur. Det är klart att det hade varit bättre om de hade köpt den, men om man ger tillskott som bara räcker till en tiondels bok kanske det inte är att förvånas över att studenter i sin desperation över att det inte går runt faktiskt gör denna typ av tilltag för att ändå klara sin utbildning och sedan få ett jobb och betala skatt.

Jag vill även beröra några andra områden. I dagsläget finns det i studiemedelssystemet en möjlighet att vara hemma när man är sjuk, tyvärr med vad man skulle kunna kalla en lång karenstid. Den är på 30 dagar. Den borde kortas. Framför allt borde det vara möjligt att faktiskt studera på deltid och vara deltidssjukskriven, precis som man kan jobba på deltid och vara deltidssjukskriven. Det skulle vara ett sätt för människor att kunna komma tillbaka till studier eller arbete från sjukdom. Det är en effektiv rehabilitering. Jag hoppas att regeringen äntligen kommer med ett sådant förslag, för det har vi väntat på länge. Vi hoppas att det kommer i framtiden.

Något som också är kopplat till studiemedelssystemet men som inte finns i dag är ett system för de studenter som blir föräldrar. Om man inte har en SGI fastställd sedan tidigare hamnar man på miniminivån i föräldraförsäkringen. Om man tar ut max antal dagar, det vill säga sju dagar i veckan, motsvarar det efter skatt drygt 4 000 kronor. Det är ingen rimlig nivå för någon att leva på.

Man kanske tycker att studenter inte borde skaffa barn, men då ska man vara medveten om att etableringsåldern för dem som studerar är uppe i nästan 30 år, och det är inte så konstigt att folk får barn i den åldern. Studier är bra för mycket, men de ger inte möjlighet att biologiskt skjuta upp sitt barnafödande – än så länge. Det var ett skämt, vill jag förtydliga för protokollets skull.

Det är alltså inte så konstigt att studenter får barn, och det vore rimligt att de fick högre studiemedel. Därför aviserar vi ett förslag där vi menar att man borde få åtminstone ett par tusen extra, och det baserar vi på någon form av SGI baserad på studiemedlet. Jag hoppas att regeringen i framtiden kan ta till sig också något sådant.

Anf. 72 PATRIK FORSLUND (m):

Herr talman! Vi i alliansen har vid ett flertal tillfällen här i kammaren uttalat att vi värnar om studenternas studiesociala situation, senast vid den förra debatten om studiestödet. Vi tycker att det är viktigt att studiemedel och andra sociala trygghetssystem samverkar på ett optimalt sätt så att studenter har möjlighet att försörja sig och leva ett tryggt liv under sin studietid, något som även Lage Rahm påpekade tidigare.

Eftersom studiemedlet för de flesta studenter är den största inkomsten i dag har det varit viktigt för alliansen att förbättra den ekonomiska situationen för landets studenter. Vi anser att det är viktigt att de studerande

får en bättre ekonomisk situation och att fler studerande stimuleras till att arbeta vid sidan av studierna och därmed får ökade möjligheter att tidigt skaffa sig arbetslivserfarenhet.

För att ge landets studenter en bättre ekonomisk situation och ökade möjligheter att klara sig på sitt studiemedel har regeringen, vilket tidigare nämnts av oppositionen, i budgeten föreslagit en höjning av studiemedlet med totalt 431 kronor i månaden från den 1 januari 2010. Den minskning av prisbasbeloppet som den internationella finansiella lågkonjunkturen lett fram till minskar dock – tyvärr – denna höjning med 80 kronor till 350 kronor i månaden från den 1 januari 2010.

För att dessutom öka möjligheterna till förbättrad ekonomi genom inkomster utöver studiemedlet föreslår regeringen att det så kallade fribeloppet ska höjas med ungefär 30 000 kronor. Detta ska ske den 1 januari 2011, alltså ett år senare.

De studenter som jobbar extra vid sidan av sina studier har alla varit stora vinnare på de jobbskatteavdrag som alliansen tidigare har genomfört. Efter höjningen av fribeloppet den 1 januari 2011 kommer Sveriges studenter att kunna tjäna 11 366 kronor i månaden utöver sitt studiemedel innan fribeloppstaket slår till och reducerar studiemedlet. För en student som tjänar så mycket pengar har skattesänkningarna sammantaget inneburit ungefär 880 kronor mer i plånboken varje månad, beroende på var i Sverige man bor. Det är ganska mycket pengar.

En höjning av fribeloppet ger som jag tidigare nämnde också landets studenter ökade möjligheter att tidigt skaffa sig arbetslivserfarenhet. Att ge fler studerande än i dag ekonomiska incitament att arbeta vid sidan av studierna överensstämmer också med alliansregeringens arbetslinje.

I Sverige har vi under en längre tid haft en politik som missgynnat de studenter som valt att jobba extra. Konsekvensen av det har varit att många studenter har förlorat en sidoinkomst, inte lyckats få in en fot på arbetsmarknaden och i vissa fall varit tvungna att ta svartjobb för att klara ekonomin. Det har inte varit bra. I och med regeringens höjning av fribeloppet ökar studenternas möjligheter att jobba extra och tidigare skaffa sig arbetslivserfarenhet under studietiden.

Herr talman! Mot alliansens enade politik står som vanligt en vänster som är splittrad även på detta område. S, v och mp har tre olika förslag vad gäller studiestödsområdet. Som vi tidigare har hört från talarstolen nöjer sig Socialdemokraterna delvis med den generella höjning av studiemedlet som alliansen nu genomför men inför dessutom en del nya studiestöd för ungefär 1,8 miljarder. Vänsterpartiet slår däremot till och öppnar plånboken rejält; de vill som vanligt höja studiemedlet med 1 200 kronor i månaden. Miljöpartiet vill utöver regeringens satsning höja bidragsdelen i studiemedlet med totalt 860 kronor i månaden.

Som ni hör är det tre spretiga förslag från en totalt oenig opposition, precis som vanligt och precis som på alla andra politikområden. Sprickan i vänstern blir än mer förvånande när man fortsätter att leta efter deras gemensamma förslag. De är inte många, men de rödgröna har för en tid sedan presenterat en satsning på ungdomslyft och praktikplatser. Det har vi också hört talas om från talarstolen tidigare. Dessa satsningar går dock inte att spåra i de studiestödsbudgetar de har lämnat in till riksdagen.

Miljöpartiet är undantaget; det är det enda parti i oppositionen som har avsatt pengar till studiemedel när det gäller Ungdomslyftet och prak-

tikplatser. Socialdemokraterna har avsatt pengar till studiemedel när det gäller Ungdomslyftet men inte för praktikplatserna. Vänsterpartiet har inte avsatt pengar till vare sig praktikplatser eller Ungdomslyftet. Frågan, herr talman, blir därför: Blir det någon satsning på ungdomslyft och praktikplatser från oppositionens sida om de vinner valet nästa år? Och om det blir det, är det då tänkt att dessa studenter ska studera på högskolan utan inkomst? Ska de inte få rätten att ha studiemedel som andra studenter? Det vore spännande att höra.

Herr talman! Slutligen: Alliansen har nu äntligen presenterat en studiestödssatsning för Sveriges studenter. Det är en satsning som i praktiken innebär 350 kronor mer i månaden i plånboken samt ökade möjligheter att tjäna extra vid sidan av studierna och därigenom få arbetslivserfarenhet under studietiden. Det är satsningar som är efterfrågade av studenterna själva och som innebär att fler studenter kan nå framgång i sina studier.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna. (Applåder)

Anf. 73 CAROLINE HELMERSSON-OLSSON (s) replik:

Herr talman! För att inte Patrik Forslund ska behöva ligga sömlös och oroa sig för hur vi ska kunna bli överens i vår allians eller vad vi nu ska kalla det tänkte jag berätta att vi är väldigt överens om att det är viktigare att stärka studenternas ekonomi än att sänka skatten för dem som redan har. Vi delar människosyn, vi tror på livslångt lärande för alla och vi drar åt samma håll. Däremot har vi mycket kvar att göra på kontonivå. Det erkänner jag. Så är det. Jag har träffat SFS, SSCO och andra studentorganisationer som faktiskt ser fram emot våra förhandlingar och undrar: Hur mycket mer blir det? Jag tror inte att vare sig studenterna eller Patrik Forslund behöver vara så oroliga. Jag tänker inte säga att det kommer i god tid före valet. Det kommer, säger jag bara.

Jag kommer inte ihåg om Patrik ställde någon annan fråga. Du får ställa den en gång till i så fall.

Jag vill i alla fall ställa en fråga till Patrik Forslund om fribeloppet. Det är bra för dem som jobbar att fribeloppet höjs. Det håller jag med om. I mitt anförande pratade jag om dem som kanske inte kan jobba av olika skäl, men det är bra för dem som verkligen kan jobba. Det jag funderar på är: Varför kommer det först 2011?

Anf. 74 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! Fribeloppet höjs just 2011 därför att de fyra allianspartierna befinner sig i en regeringssituation i Sverige, och när man presenterar en satsning och har ansvar för ekonomin måste man också skicka med pengar. Jag förstår att den tanken kanske känns främmande ibland för oppositionspartierna. Vi kan inte lova saker utan att skicka med några pengar, för då blir det inga satsningar i praktiken ute i verkligheten. Därför har vi valt att lägga detta i framtiden när vi har pengar. Det kanske är någonting för oppositionen att ta lärdom av.

Jag fick inget konkret svar på mina frågor om satsningarna på ungdomslyft och praktikplatser. Blir det någon satsning? Jag hörde att Caroline Helmersson-Olsson hänvisade till deras budgetalternativ som tidigare avslagits här i riksdagen. De har sina extrapengar utanför riksdagen

och ska ta in dem och använda dem på olika sätt när de har vunnit valet. Men om det är en gemensam rödgrön satsning på utbildningsområdet som uppenbarligen Miljöpartiet har tyckt vara så viktig att de har avsatt pengar i budgeten, kunde ni då inte ha gjort det alla tre? Då hade er satsning fått lite större trovärdighet.

Anf. 75 CAROLINE HELMERSSON-OLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag får ge Patrik Forslund rätt. Det ser naturligtvis bättre ut. Vi tycker likadant om det här. Det är sant. Vi skulle ha satt pengarna på samma konto, men det har vi inte gjort. Vi har satt dem på lite olika konton. Så är det.

Vi tackar för rådet att skicka med pengar till satsningar. Det gör vi, och det kommer vi att göra.

Jag tycker att det är lite intressant att höjningen av fribeloppet inte kommer förrän 2011. Det är faktiskt billigare rent budgetmässigt att vidta den åtgärden än att höja nivåerna. Jag vet ju att Patrik Forslunds parti driver det hårt. Senast när vi hade ett motionsbetänkande i utskottet tror jag att det fanns kanske tio motioner från moderata företrädare om att till och med ta bort fribeloppet. Även i Studiesociala kommittén drev Moderaterna att man skulle ta bort fribeloppet, men de kom fram till att det inte var någon bra idé. Jag undrar om ni har förlorat i de förhandlingar som måste försiggå i er allians. Varför kommer inte fribeloppet förrän 2011?

Anf. 76 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! Det finns inga förlorare när förhandlingar är avslutade. Det finns bara en majoritet av vinnare. I alliansen är vi fyra partier. Om ett partis åsikt är i minoritet får man inte igenom de åsikterna. Det är ungefär likadant nu när ni i oppositionen ska förhandla de kommande nio tio månaderna fram till valet för att kunna presentera för övriga Sverige vad ni tycker på det här området.

Då kommer Socialdemokraterna att märka att de är det enda parti av de tre oppositionspartierna som inte vill höja studiemedlen mer än vad regeringen vill göra. Miljöpartiet vill höja bidragsdelen med 860 kronor i månaden och Vänsterpartiet vill höja med 1 200 kronor i månaden. Socialdemokraterna vill inte höja någonting, och det betyder rent logiskt att ni kanske förlorar den förhandlingen. Då måste ni avsätta pengar för att finansiera era kollegers satsningar, och då kanske det blir höjda skatter igen för låginkomsttagare och andra negativa saker. Nog vet vi alla hur förhandlingar går till.

Anf. 77 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Jag tänkte först inte begära replik, men jag vill förtydliga en sak för Patrik Forslund som kanske inte var så koncentrerad på debatten när jag framförde att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har kommit överens. Vi skjuter till 100 miljoner kronor för 2010 till yrkesvägledning i gymnasieskolan. Dessutom skjuter vi till 745 miljoner kronor mer än regeringen på anslag 1:15, det vill säga statligt stöd till vuxenutbildningen, och 545 miljoner kronor till ett ungdomslyft med 10 000 fler platser på komvux samt 700 fler platser inom yrkeshögskolan. Jag frågar Patrik om han har tagit till sig detta nu.

Vi är dessutom tre olika partier, precis som ni är fyra olika partier. Då kan man komma överens om vissa saker. Vi är stolta över att bedriva vår politik, annars skulle det vara meningslöst med sju partier i riksdagen. Det skulle räcka med bara två partier.

Jag vill dessutom upplysa Patrik Forslund om att Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet de gröna har kommit överens om 122 miljoner kronor till åtgärder för många platser inom högskolan. Det ska vara 2 500 platser och 100 miljoner kronor i praktik- och karriärvägledning i högskolan. Det har vi också gjort tillsammans i de tre partierna. Det säger jättemycket. Jag hoppas att den frågan är avklarad nu.

Anf. 78 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! Jag håller med om att det säger jättemycket. Vänsterpartiet har väldigt många satsningar där de är tydliga. Vi uppskattar att alliansen kan diskutera konkret politik med ett av oppositionspartierna. Då vet man i alla fall vilket alternativ man inte önskar ska vara det segrande alternativet efter valet. Då vet man exakt vad man får.

Amineh Kakabaveh pratar mycket om pengarna till de olika satsningarna. Jag pratar om pengar till studiestöd, studiemedel och studielånsrån timer inom satsningarna. Det är där det finns hål i era satsningar. Jag pratar om Ungdomslyftet och praktikplatser. Där anslår Miljöpartiet totalt 215 miljoner kronor i budgeten. Socialdemokraterna har glömt hälften, och ni har inte lagt några pengar alls på detta. Då är frågan om de studenter inom Ungdomslyftet och praktikplatser som ni har lagt pengar på vid sidan av inte ska få något studiemedel alls. Varför har ni inte samkört den satsningen? Den är inte trovärdig alls för de studenter som kommer att söka sig dit om ni skulle vinna valet.

I talarstolen nämnde Amineh Kakabaveh tidigare att Vänsterpartiet vill höja bidragsandelen av studiemedlen. Jag skulle vilja veta hur er egen fördelning ser ut. I era budgetförslag de senaste åren föreslår ni bara höjda studiemedel med 1 200 kronor per månad, men ni skriver aldrig någonting om hur stor procent av dessa 1 200 kronor i månaden som är lån och hur stor andel som är bidrag. Det vore spännande att få det klargjort här i dag.

Anf. 79 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är lite tråkigt att repetera siffror här, men för att förtydliga för Patrik Forslund vill jag säga att med alliansens politik kommer det att vara 8 140 kronor. Bidragsdelen är 2 696 kronor och lånedelen 5 444 kronor. Med vårt förslag är det 8 830 kronor varav 3 046 kronor är bidrag och resten, som är 5 784 kronor, är lån. Det här säger jättemycket om att Vänsterpartiets politik är en satsning på studenterna. Vi kommer att fortsätta att driva att det ska vara en höjning på 1 200 kronor.

Det är inte så viktigt för mig att övertyga om att det är en seriös politik. Det handlar inte om att vi ska övertyga varandra här i kammaren. Det vore konstigt. Det är viktigare att svenska folket kommer att avgöra vem som har en trovärdig politik.

I tre år har ni, Patrik Forslund, visat att det inte fungerar på många områden. Även om ni har försökt, så räcker det inte. Ni lovar en höjning

på mer än 400 kronor. I själva verket är det 4 kronor per vecka. Säg det i stället! Höjningen av studiemedlen är 4 kronor per vecka. Punkt slut.

Läs själva motionen där det är tydligt och klart att Vänsterpartiet har sin egen del när det gäller bidrag, studiemedel och när det gäller satsningar. Det var det frågan gällde i talarstolen. Det handlade om ungdomslyft, och det har vi en klar och tydlig politik om tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Anf. 80 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet och Moderaterna verkar inte komma överens i kammaren i dag, och det är inte så ovanligt.

Jag vill förtydliga för tittarna, lyssnarna och åhörarna som vi har i riksdagen i dag att det inte stämmer som Amineh Kakabaveh säger att vi höjer studiemedlet med 4 kronor i veckan. Vi höjer det med 431 kronor i månaden.

Eftersom det går dåligt för världen, sämre för Sverige och prisbasbeloppet sjunker minskar höjningen av studiemedlet till 350 kronor i månaden. Går det bättre för Sverige i framtiden kommer det att höjas. Det är inte 4 kronor i veckan. Det är 350 kronor mer i plånboken varje månad. Dessutom kan man tjäna upp till 11 366 kronor i månaden från och med den 1 januari 2011 innan studiemedlet minskas.

Amineh redogjorde till slut för hur stor del av studiemedlet som är bidrag i Vänsterpartiets förslag. Jag fick det med lite snabb huvudräkning till knappt 40 procent av det totala studiemedelsbeloppet. I alliansens förslag är den nuvarande bidragsandelen 33–35 procent, så det är ingen dramatisk skillnad i bidragsandelshöjningen som Vänsterpartiet föreslår.

Avslutningsvis kan jag säga att det som skiljer Vänsterpartiet och allianspartierna är att Vänsterpartiet står för en bidragslinje och vi i alliansen står för en arbetslinje.

Vänsterpartiet vill höja bidraget för de elever som studerar på högskolan i tre fyra år, och så höjer man skatten för dem som ska jobba i 30, 40 eller 50 år. Vi i alliansen tycker att vi visst har råd att höja studiemedlen med 350 kronor i månaden, men vi vill även sänka skatten med upp till 1 750 kronor i månaden för dem som ska jobba i 40 år. Det tycker vi också är viktigt.

Anf. 81 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Jag vill bara förtydliga att jag tror att det som Amineh Kakabaveh menade var att det är ungefär 4 kronor mer i veckan i studiebidrag för en student nästa år mot i år. Man kan tycka att det inte är så mycket. Jag tycker inte att det är så mycket i varje fall. Det är möjligt att Patrik Forslund har en annan syn på det, men jag tycker ändå att det är intressant att Patrik Forslund berömmar sig och sina kolleger av att de är eniga om att de inte vill ha de här ytterligare satsningarna som vi i oppositionen föreslår.

Det är möjligt att de här ytterligare satsningarna ännu inte är precis likadana därför att vi fortfarande har ett arbete att komma överens och kompromissa om. Att berömma sig av att inte ha dem är lite förmätet när studenter faktiskt går back varje månad och det är många som har det väldigt svårt under den här tiden. Då räcker det inte med att säga att man

kommer att höja fribeloppet från ungefär 100 000 kronor till ungefär 130 000 kronor.

Det är lite lustigt att höra att nu när fribeloppet är ungefär 100 000 kronor per år är studenter tvungna att jobba svart, men höjer man det till 130 000 behöver de helt plötsligt inte jobba svart längre. Det är de där 30 000 kronorna som är skillnaden. Det var i alla fall det som Patrik Forslund framförde, och jag hoppas att jag hörde fel eller att han sade fel, för det är ett väldigt konstigt resonemang.

Jag vill slutligen säga att jag håller med om att man ska skicka med pengar när man gör satsningar. Det borde väl även rimligtvis gälla när man avskaffar kårobligatoriet. Att då bara skicka med en fjärdedel av det som behövs, vilket var tydligt från utredningen, tycker jag är väldigt konstigt.

Anf. 82 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! Oppositionen håller inte på att förhandla om satsningarna på ungdomslyft och praktikplatser. Dem har ni redan presenterat, Lage Rahm. Hela er affärsidé är att se vad alliansen gör och sedan kalla till presskonferens och berätta att ni köper det som alliansen gör men att ni gör lite extra.

Problemet med era satsningar är att de inte är samkörda. Ni har dem inte med i era budgetar och ni har inga pengar till dem. Det är precis som vi kommer att få höra senare i dag när vi debatterar rektorsutbildningen, att först har ni inget förslag i ert huvudbudgetalternativ om en egen statlig rektorsutbildning, men sedan när vi presenterar en rektorsutbildning är ni med på den. Ni har inga pengar till den men däremot har ni lite extra satsningar utöver vår satsning på rektorsutbildningar, och det har ni inte heller några pengar till.

Därför blir det väldigt spännande nu under de kommande nio tio månaderna innan valet att höra om allting som ni har lovat – ungdomslyft, praktikplatser, förskolesatsningar och högskoleutbyggnad med tusentals stolar som ska stå tomma runt om i Sverige. Vad har ni inte råd att finansiera? När ska ni kalla till presskonferens i riksdagen och säga: I dag presenterar vi sakerna vi inte har råd med. I dag drar vi tillbaka hälften av det som vi har lovat.

Anf. 83 LAGE RAHM (mp) replik:

Herr talman! Ja, det kan Patrik Forslund ju ligga och fundera på på natten!

(PATRIK FORSLUND (m): Det är inte därför jag är vaken.)

Jag tror att det är viktigt att återvända till själva frågan om studiemedlet som vi diskuterar just nu, till skillnad från rektorsutbildningarna och de andra satsningarna som vi diskuterade tidigare i dag. Jag tror att Amineh Kakabaveh lyfte upp de satsningarna för att Patrik Forslund tidigare hävdade att vi inte hade några gemensamma satsningar över huvud taget. Då pekade hon på att vi faktiskt alldeles nyss hade redogjort för dem.

Men om vi nu kommer tillbaka till sakfrågan i stället för att svamla är det faktiskt så att när jag pratar om de här ytterligare satsningarna som Patrik Forslund berömmar sig och allianspartierna av att vara eniga om

att inte göra handlar det inte om någonting annat än just det här området, nämligen studiemedlet. Där gör vi alla satsningar som vi tycker är viktiga, men vi gör inte precis samma.

Innan förra valet var det extrema skillnader mellan hur mycket de olika borgerliga partierna ville höja studiemedlet. Jag kan tycka att det är helt okej att ha de skillnaderna som princip; sedan var det väldigt tråkigt att Moderaterna inte alls ville höja studiemedlet. Jag tycker att det är riktigt dåligt med tanke på den situation som studenterna faktiskt befinner sig i i dag.

Därför undrar jag om ni tycker att de här beräkningarna som TCO, SFS, Swedbank och andra har gjort inte är något att ha och att studenter har det bra nu och inte behöver mer pengar än just den summa som regeringen har satsat. Det är bara regeringen som har kommit fram till just den summan.

Anf. 84 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! När det gäller de olika organisationerna och företräda­rens beräkningar på studiemedel kan det handla om att man räknar olika, om man väljer att räkna studiemedel baserat på att det betalas ut veckovis eller om hyran ska betalas per månad och liknande. Då ser vi att SFS räknar på ett sätt, Studiesociala kommittén räknar på ett annat sätt och Swedbank räknar på ett tredje sätt.

Jag satt här innan debatten började och pratade med Per Lodenius, och han kommer kanske att klargöra det här lite grann senare.

I betänkandet står det att det som Studiesociala kommittén önskar sig är en höjning av studiemedlen med 400 kronor. Vi har höjt med 431 kronor. Det beloppet sänks tyvärr till 350 kronor på grund av den internationella lågkonjunkturen.

Det är 400 kronor. Att SFS som företräder studenterna driver en högre målsättning ligger ju i deras natur att göra det eftersom de företräder studenterna. Det är samma sak som nu när vi har en avtalsrörelse. Man kanske kräver lite mer för att man vet att man landar på en lite lägre nivå.

Jag skulle vilja avsluta med att säga att vi från alliansen tycker att det är roligt att nu i slutet på den här mandatperioden kunna presentera en satsning på höjda studiemedel. Det stämmer inte alls att vi i Moderaterna är emot förbättrade ekonomiska villkor för Sveriges studenter. Vi är lika glada som Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet är över att kunna höja den ekonomiska standarden för Sveriges studenter. Vi tycker att det är extra roligt också att man kan kombinera en studiemedelssatsning med att även visa på arbetslinjen genom att höja fribeloppet.

(Applåder)

Anf. 85 PER LODENIUS (c):

Herr talman! För att utbildningssystemet ska fungera behövs ett flexibelt, lättförståeligt och rättvist studiemedelssystem. Samtidigt finns det behov av bättre ekonomi för dem som studerar. Det behovet har funnits under många år.

Stu­diemedlen är för de flesta studerande den viktigaste finansieringskällan för studierna. Vi i Centerpartiet och i alliansen har varit tydliga med att vi vill se en höjning av stu­diestödet under mandatperioden. Det

svenska studiestödet är generöst utformat. Det ger många personer ekonomiska förutsättningar att utbilda och fortbilda sig. Studiemedelsbeloppet har dock under flera år halkat efter prisutvecklingen. En höjning är därför mycket efterlängtd och nödvändig. Nu höjs studiemedlen från årsskiftet. Vid heltidsstudier blir det 431 kronor mer per månad. Det är ett viktigt tillskott för den som studerar, även om sänkningen av prisbasbeloppet påverkar höjningen.

Från vänsteroppositionen kommer tre helt olika bud vad gäller höjning av studiemedlet. Men vad annat var att vänta? Frågan kvarstår dock: Vad är egentligen den samlade oppositionens förslag?

Herr talman! Nu är det inte bara studiemedlets storlek som påverkar den studerandes ekonomi och möjligheter att finansiera sin studiegång. Regeringen föreslår i budgetpropositionen att också fribeloppet höjs, alltså den summa man som studerande får tjäna på arbete innan studiemedlet påverkas. Det är inte rimligt att en student som vill och har möjlighet att arbeta vid sidan av studierna ska straffas för det.

Flera insatser har genomförts under mandatperioden för att underlätta för ungdomar att komma ut på arbetsmarknaden. Som exempel kan jag nämna jobbskatteavdraget som gynnar de studenter som vill jobba extra vid sidan av sina studier. Arbetsgivaravgifterna har sänkts för ungdomar, och mer flexibla anställningsregler för visstids- och säsongsanställda har införts. Ett för lågt satt fribelopp blir ett hinder för de studenter som vill dryga ut sin ekonomi och, inte minst, skaffa sig kontakter med arbetslivet under studietiden.

Systemet för finansiering av de egna studierna behöver vara enkelt att förstå och inte skapa extra krångel och oro för den som studerar. Att på grund av risken att passera gränsen för fribeloppet behöva tacka nej till jobb under perioder av studier då man har möjlighet att jobba extra skapar onödig stress och oro. Den höjning av fribeloppet som i propositionen föreslås från 2011 är därför en viktig komplettering till höjningen av studiemedlet.

Herr talman! Vuxenutbildning och högskola är viktiga instrument i den globala lågkonjunktur vi befinner oss i. Vuxenutbildningen är ett viktigt verktyg för den som vill lägga till något som fattas i utbildningen eller vill ändra inriktning på jobbkariären. Regeringen har anslagit medel för en satsning på komvuxutbildningens yrkesvux, liksom för fler platser till den nya yrkeshögskolan. Dessutom görs, som vi hörde tidigare i debatten, en tillfällig satsning på ytterligare 10 000 högskoleplatser. I budgetpropositionen angående studiestöd följs dessa satsningar upp med en motsvarande höjning av medlen för studiestöd.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till utbildningsutskottets förslag i betänkande UbU2.

(Applåder)

Anf. 86 CAROLINE HELMERSSON-OLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kände mig tvungen att begära replik på Per Lodenius från Centerpartiet. Centerpartiet hade den stora äran att leda den studiesociala kommittén och gjorde det mycket bra, skulle jag vilja säga. Jag har sagt det till företrädarna i utskottet och kan även säga det offentligt. Man har lyssnat på oppositionen och på referensgruppen, vilket vi inte är vana vid. Tack för det, Centerpartiet!

Vi hade också ett mycket bra seminarium, One size fits all. Har ni kommit fram till om det är så eller inte?

När det gäller korttidsstudiestödet var vi under den förra mandatperioden överens om att det var en bra åtgärd. Det gav personer som behövde komplettera sin grundskole- och gymnasieutbildning goda möjligheter att göra det vid sidan av arbetet. ABF-skolan, som jag känner till väl, hade 10 000 deltagare år 2006. År 2007 stod 20 000 i kö för att få läsa på ABF-skolan. Hade inte det varit en perfekt utbildningsinsats för alla dem som nu tvingas gå ned i arbetstid när orderingångarna sinar? Hur ser Per Lodenius på det?

Anf. 87 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Det sades att korttidsstudiestödet och utbildningsbidraget varit lyckat. Frågan är hur dessa bidrag ska fördelas, vem som ska få dem och inte få dem. Det är ett problem. Studiestödssystemet måste vara lätt att förstå för den som studerar så att man vet vilka villkor som gäller.

Förslaget om korttidsstudiestöd och utbildningsbidrag skulle innebära att studiestödssystemet blev mycket mer svåröverskådligt. Det skulle vara svårt att se vad som gäller för mig när jag ska studera. Just det var problemet när vi hade dessa stöd tidigare, och därför tog vi bort dem. Systemet ska vara överskådligt, man ska kunna förstå det och kunna räkna ut vad man kan tjäna när man studerar.

Vi har ett generöst studiestödssystem, och när det gäller grundläggande utbildning och gymnasieutbildning är det viktigt att den som studerar på komvux kan ha den högre bidragsdelen. Det är viktigt att kunna komplettera grundskolestudierna.

Anf. 88 CAROLINE HELMERSSON-OLSSON (s) replik:

Herr talman! Nu måste jag tänka efter vad det var Per Lodenius sade. Tog man bort korttidsstudiestödssystemet för att det inte gick att förstå? Det tror jag inte på. Jag tror att det var enkelt att förstå hur systemet fungerade och hur det skulle kunna fungera nu.

En av dem som fick korttidsstudiestöd var Peter Erlandsson. Han var anställd på Volvo Logistics. Han kom in på utbildningen och gick en dag i veckan på ABF-skolan för att läsa matematik, svenska och engelska. Han sade: Min 15-åriga grabb kom och frågade mig om matte, och då tänkte jag att jag borde lära mig det.

Vi har i utbildningsutskottet, och även i den föregående debatten, diskuterat mattekunskaperna. Vore det inte utmärkt om föräldrar kunde gå och lära sig matte för att sedan kunna hjälpa sina barn med matteläxan? Det vore ett sätt att öka mattekunskaperna i landet.

Jag tror fortfarande att systemet med korttidsstudiestöd är en mycket bra åtgärd, och jag är besviken över att Centerpartiet ändrat åsikt i frågan.

Anf. 89 PER LODENIUS (c) replik:

Herr talman! Man kan fortfarande studera vid komvux, och vi har det reguljära studiestödssystemet. Jag kan inte se att vi behöver ett särskilt korttidsstudiestöd eller utbildningsbidrag för att kunna studera på komvux. Vi har ett studiestödssystem. Systemet ska vara lättöverskådligt. Det

ska vara lätt att förstå och lätt att kunna söka bidrag. Så är det i dag, och det tycker jag är mycket bra.

(Applåver)

(forts. 7 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.58 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

6 § Frågestund

Anf. 90 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Vi övergår till dagens frågestund. Jag vill hälsa socialminister Göran Hägglund, statsrådet Cristina Husmark Pehrsson, jordbruksminister Eskil Erlandsson, statsrådet Åsa Torstensson och statsrådet Tobias Krantz välkomna. Socialminister Göran Hägglund besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Utförsäkringen

Anf. 91 VERONICA PALM (s):

Herr talman! Inte helt oväntat vill jag ställa min fråga till socialförsäkringsministern.

Om några veckor kommer tiotusentals människor att börja utförsäkras. Sjuka människor kastas ut ur välfärdsförsäkringen. Det är hög tid att börja om. Vid dagens möte i socialförsäkringsutskottet lade de rödgröna fram ett förslag om att upphöra med lagstiftningen, ta en paus, tänka om, göra om och göra rätt. Moderaterna röstade nej. Vi blev nedröstade.

Hur kan det vara så viktigt för Moderaterna att fortsätta utkastningen av sjuka människor ut ur välfärdssystemen när vi nu alla ser effekterna av den förda politiken?

Varför, Cristina Husmark Pehrsson, är det så bråttom?

Anf. 92 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Ja, Veronica Palm, det är bråttom, inte för regeringens skull och inte för min skull, utan för alla de personers skull som blev lämnade och glömda under er tid. 140 personer om dagen blev förtidspensionerade. Enligt er egen utredning var det ofta av arbetsmarknadspolitiska skäl.

Nu har vi fått göra en reform för att välkomna de 450 000 personer som redan har sjukersättning. Vi säger: Du är välkommen tillbaka att arbeta utifrån dina förutsättningar. Du är till och med välkommen att

studera, mycket eller lite, för att få social gemenskap. Du får engagera dig ideellt också. Och du får behålla din sjukersättning.

Det är ett sätt för oss att försöka återgälda den skuld som finns efter många år av socialdemokratiskt styre som drabbat dessa personer. Vi har inte bråttom för vår skull. Vi har bråttom för att ge de personer som tidigare blev misshandlade i systemet en väg tillbaka och en ny chans.

Anf. 93 VERONICA PALM (s):

Herr talman! Jag blir lite bekymrad. Cristina Husmark Pehrsson får säkert minst lika många brev som jag får från människor som är oroliga för sin egen skull. Jag får också väldigt många brev från människor som är oroliga för vart Sverige är på väg. Vart är välfärdssamhället Sverige på väg när en av grundpelarna i den generella välfärden så uppenbart rämnar? Då blir också jag orolig, och därför ställer jag de här frågorna.

Jag skulle önska att man från regeringens sida och från Moderaternas sida kunde släppa på prestige. Vi lade fram ett förslag. Ni fick en möjlighet att säga: Vi tar en paus. Vi har gjort fel. Människor kastas ut ur välfärdssystemet.

Det röstade man nej till. Då kan inte jag tolka det på något annat sätt än jag gjorde för ett och ett halvt år sedan. Detta var syftet med politiken. Det finns en sista dag i sjukförsäkringen, och sjuka människor ska kastas ut ur välfärdsförsäkringen. Jag tycker inte att det är tillståndigt.

Anf. 94 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! En ”paus” tror jag att många av de sjukförsäkrade har sett för mycket av. De har suttit och väntat på kontakt med sjukvården och på rehabilitering som inte kom. De vill ha aktiva insatser. Därför har vi erbjudit en rehabiliteringsgaranti. 30 000 personer får nu hjälp och stöd med de insatser som handlar om lättare psykisk ohälsa och smärtor i rörelseapparaten. Tillsammans med sjukvårdens rehabilitering ska detta ge vägar tillbaka.

Vi har lagt fram ett förslag om att bygga en bro, som många har efterfrågat, mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, så att man inte ska ramla mellan stolarna. Det ska vara en bra kontakt med de stora myndigheterna, så att man får hjälp, och en bra övergång. Orkar man sedan inte ska man komma tillbaka till sjukförsäkringen. Orkar man inte ens gå in till introduktionen hos Arbetsförmedlingen finns det starka undantag som kan tillämpas.

Det jag menar var helt förödande var den gräns som fanns under er tid, nämligen att efter ett år provas mot förtidspension vare sig man ville eller inte. Då lämnades man helt utanför. Det tyckte jag var fel. Därför stöder jag inte en ”paus”.

Utvecklingen av sjukförsäkringen

Anf. 95 KARL SIGFRID (m):

Herr talman! Även jag har en fråga till socialförsäkringsministern med anledning av den diskussion om sjukförsäkringen som pågår.

Sveriges invånare var 2006 sjukast i världen med världens längsta passiva sjukskrivningar. Människor lämnades ensamma i långvarig sjuk-

dom. Möjligheterna till rehabilitering saknades för många. Människor fick vänta orimligt länge på behandling. Då förtidspensionerades 140 personer om dagen. 10 av dessa var under 25 år.

I dag har antalet förtidspensionärer som lever på sjuk- och aktivitetsersättning minskat med 50 000 personer jämfört med 2006. Sedan 2006 har dessutom antalet sjukskrivna i Sverige halverats från ca 200 000 till 100 000. Vad gör socialförsäkringsministern för bedömning av den fortsatta utvecklingen av sjukförsäkringen?

Anf. 96 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Jag är inte ensam om att göra bedömningen att det är tidiga insatser som krävs. Om man hamnar i sjukförsäkringen och sedan inte får stöd och hjälp tillbaka vet vi – och det vet också sakkunskapen – att risken är uppenbar att man redan efter två tre månader blir långtids-sjukskriven.

Jag reser runt i landet. Jag träffar företrädare för Försäkringskassans olika kontor. Jag besöker rehabiliteringscentrum. Alla talar om de tidiga insatserna, inte minst med rehabiliteringsteam som jag har träffat inom många områden. Det handlar om Katrineholm, Flen och många andra ställen som jag har varit på. Man samordnar insatserna efter bara någon veckas sjukskrivning. Det är det vi ser resultatet av nu. Allt färre får de långa sjukskrivningarna.

Det var bara 1 procent som kom tillbaka från förtidspension till arbetslivet. Man ska inte låta människor få förtidspension om de inte absolut behöver det.

Anf. 97 KARL SIGFRID (m):

Herr talman! Jag tackar socialförsäkringsministern för svaret och välkomnar beskedet.

Arbetslivsanknytning för utbildade humanister och samhällsvetare

Anf. 98 BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Jag har en fråga till högskole- och forskningsministern. Den handlar om vad ministern avser att göra för att förbättra situationen när det gäller arbetslivsanknytningen för studenter inom humaniora och samhällsvetenskap.

Vi har just fått den årliga undersökningen från SSCO om studentpanelen 2009. Där framgår det att humanister och samhällsvetare har betydligt lägre förväntningar på arbetslivet än andra studentgrupper. Och ju längre de studerar desto mer avtar deras förväntningar.

Det framgår också att studenterna önskar att studierna i högre grad ska anknyta till arbetslivet. Hela 63 procent vill ha praktik och även studiebesök och så vidare. Den grupp som har mest oro har i regel sämst tillgång till studie- och karriärplanering, och de är minst nöjda med sina studiers arbetslivsanknytning. Vad avser ministern att göra åt detta förhållande?

Anf. 99 Statsrådet TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Jag tackar så mycket för frågan. Hur vi ska se till att studenter får en utbildning som är anpassad till arbetsmarknaden och att studenter verkligen kan komma ut på arbetsmarknaden i relevanta arbetsuppgifter är förstås en viktig del av högskolepolitiken. Jag uppskattar frågan. Vi har under mycket lång tid diskuterat hur vi ska se till att utbildning och arbetsmarknad går bättre ihop än de har gjort hittills.

Det som regeringen kan och bör göra är naturligtvis att försöka sända mycket tydliga signaler på ett antal olika områden. Det här med samverkan mellan näringsliv och arbetsmarknad å ena sidan och utbildningsväsendet å den andra är mycket viktigt. Vi försöker göra ett antal sådana saker från regeringens sida. Till exempel när det gäller forskningspolitiken försöker vi sända en mycket tydlig signal om att samverkan är viktig. En del av de pengar som går till universitet och högskolor för forskning baseras på hur mycket pengar man kan dra in från externa anslag. När vi nu funderar på ett nytt kvalitetsutvärderingssystem för universitet och högskolor när det gäller grundutbildningen funderar vi också på att införa en komponent som handlar om anställningsbarhet och annat. Vi försöker sända ett antal tydliga signaler om att samverkan mellan näringsliv, arbetsmarknad och akademi är viktig.

Anf. 100 BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Det är ett samhällsekonomiskt slöseri om inte nyutexaminerade får ett arbete. I den socialdemokratiska skuggbudgeten har vi försökt att rikta in oss konkret på studenterna även om det också som statsrådet säger spelar stor roll vad som sker långsiktigt.

Det finns en del pengar avsatta i vårt förslag på den här punkten. Min fråga till statsrådet är: Skulle det vara möjligt att i en tilläggsbudget för 2010 eller vårbudgeten verkligen försöka få fram statliga pengar som riktar sig till särskilt de studenter som vill men inte får det stöd de behöver för att komma ut på arbetsmarknaden?

Vi här i Stockholmsregionen lever också i insikten om att vi kommer att ha brist på högutbildad arbetskraft inom en mycket snar framtid. Då vore det verkligen skäl att göra en bättre arbetslivsanknytning.

Anf. 101 Statsrådet TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Jag är övertygad om att jag och Björn von Sydow delar samma problembeskrivning. Det är därför jag tror att det är viktigt att man har en långsiktig politik för att öka samverkan och kopplingen mellan näringsliv och arbetsmarknad å ena sidan och studenter och forskning å andra sidan. Det är vad vi försöker att göra på ett antal olika områden.

Universitet och högskolor får nu mycket kraftigt ökade anslag till både forskning och grundutbildning. Vi gör nu en rekordstor forsknings-satsning. Vi ökar anslagen med 20–25 procent över fyra år och också anslagen till grundutbildning.

Det finns mycket resurser ute på universitet och högskolor. Jag tror att universitet och högskolor kommer att se det som ett värde utan ytterligare påtryckningar att se till att anknytningen blir mycket bättre i framtiden.

Jag uppmanar gärna universitet och högskolor att göra det. Det finns mycket pengar avsatta till universitet och högskolor redan i dag med forskningssatsningar och satsningar på grundutbildning. De pengarna tycker jag ska användas bland annat till detta.

Sedan får vi naturligtvis återkomma och följa utvecklingen på området noggrant.

Reformeringen av studiemedelssystemet

Anf. 102 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Jag har en fråga till Tobias Krantz. Den handlar om det som riksdagen just nu fick avbryta sin debatt om i och med frågestunden, nämligen reformeringen av studiemedelssystemet.

Som centerpartist och tidigare ordförande i Studiesociala kommittén är jag väldigt glad över att vi nu kan debattera och besluta om en studiemedelsreform som innebär både höjda studiemedel men också höjda fribelopp.

I det betänkande som Studiesociala kommittén lade fram fanns andra förslag som inte nu finns på riksdagens bord som handlar om studenters sociala situation. Det handlar exempelvis om möjligheten att vara halvtidssjukskriven och studera på den andra halvan av tiden.

Det är en möjlighet att inte förlora kontakten med studielivet men kanske också en möjlighet för den som har varit sjukskriven att komma tillbaka till studielivet och arbetslivet.

Jag skulle vilja fråga Tobias Krantz hur han ser på möjligheten för fortsatta studiesociala reformer.

Anf. 103 Statsrådet TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Jag är glad över att jag får den här frågan om studiestödet. Vi genomför nu från årsskiftet, om riksdagen förstås ger sitt bifall, en mycket kraftig studiemedelsreform. Vi höjer studiemedlen med 430 kronor per månad från årsskiftet. Vi höjer också sedermera det så kallade fribeloppet med 30 000 kronor. Båda är mycket efterlängtda reformer.

Just den kommitté som Roger Tiefensee ledde konstaterade att behovet när det gällde höjda studiemedel låg på ungefär 400 kronor per månad. Vi överträffar detta i regeringen genom att höja studiemedlen med 430 kronor per månad. Vi höjer också fribeloppet. De allra flesta studenter som jobbar någorlunda normalt vid sidan av sina studier kommer att täckas in av detta, så det är en mycket viktig reform.

Precis som Roger Tiefensee säger finns ett antal andra frågor som kommer från Studiesociala kommittén som vi nu jobbar mycket intensivt med i Regeringskansliet. Det gäller flera av de sociala frågor som Roger Tiefensee tar upp. Vi kommer att återkomma i en proposition till ett antal andra frågor under våren.

Anf. 104 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Jag tackar Tobias Krantz för svaret. Det är mycket viktigt med de mindre kostsamma och kanske inte så publika delarna som fanns i Studiesociala kommitténs betänkande. Det har varit väldigt mycket fokus på studiemedel och fribeloppet.

De mindre reformerna betyder oerhört mycket för studenternas sociala situation. Jag nämnde en. Det gäller möjligheten att vara sjuk på halvtid och studera på halvtid. En annan gäller den som är förälder och tidigare har varit i yrkeslivet och arbetat upp en sjukpenninggrundande inkomst.

I dag skyddar uttaget av studiemedel en tidigare upparbetad sjukpenninggrundande inkomst. Om jag vill snåla på mitt studiemedel och kanske studera en vecka utan studiemedel förlorar jag den upparbetade SGI:n.

Där har vi också ett sådant förslag där vi säger att det ska vara studierna och inte studiemedelsuttaget som ska vara skyddade. Jag vill fråga hur ministern ser på den typen av reformer.

Anf. 105 Statsrådet TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Vi har planer på att fortsätta att reformera det svenska studiemedelssystemet. Det som Studiesociala kommittén under Roger Tiefensees ledning har kommit fram till är mycket viktigt inslag i det arbete vi nu har att bereda i Regeringskansliet.

Vi har som jag sade tidigare gjort en mycket ambitiös reform med höjda studiemedel och höjt fribelopp som är mycket viktiga för landets studenter. Det är också en historiskt stor satsning som vi nu gör. Det var mycket länge sedan som studiemedlen höjdes så pass mycket som nu föreslås.

Det höjda fribeloppet betyder också mycket för landets studenter. Det ska löna sig också för studenter att arbeta. Inte minst är det viktigt för dem som ibland kommer från lite mindre bemedlade förhållanden där det är viktigt att man kan arbeta vid sidan av studierna.

Det vi redan har gjort med höjda studiemedel och höjt fribelopp har en väldigt tydlig social profil. Vi tänker återkomma med fler besked i fler frågor i propositionen i vår.

Konsekvenser av utförsäkringen

Anf. 106 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! Min fråga ska jag ställa till minister Husmark Pehrsson.

I går när vi debatterade rehabkedjans sista steg, den som innebär att människor tvingas från Försäkringskassan till arbetslöshetskön, försökte jag få svar på en fråga. Jag fick det inte då, och jag försöker på nytt igen.

Det handlar om Selma som har varit sjuk länge. Hon ska nu flyttas från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen. Hon orkar där inte delta i introduktionsprogrammet. Då hon inte ligger på sjukhus eller platsar inom de andra undantag som finns kommer hon att bli utan ersättning i 87 dagar, det vill säga i nästan tre månader.

Min fråga till ministern är: Vad har du att säga till henne när hon undrar vad hon ska leva på under dessa 87 dagar?

Anf. 107 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Många av dem som inte har någon sjukpenninggrundande inkomst kommer in i sjukförsäkringen från försörjningsstöd. Det ska vi inte glömma. Försörjningsstöd är, har alltid varit och kommer att

bli ett trygghetssystem som vi har för det yttersta trygghetssystemet. Vad jag inte tycker om är att vi ska ge upp Selma och många andra. Vi ska i stället ge en chans för alla dem vill komma över till Arbetsförmedlingen.

Det första telefonsamtal som jag fick som minister kom från Uddevalla. Där sade man: Varför är det så stort glapp mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen? Låt mig få prova att komma in, men inte på den reguljära arbetsmarknaden. Låt mig se om jag kan behöva rehabilitering, kanske någon hjälp med KBT, något stöd och någon hjälp, eller kanske arbetspraktik och arbetsträning. Kanske jag så småningom kan jobba med lönebidrag eller på Samhall, men det kan ta många år.

Jag är inte beredd att ge upp Selma, och jag är inte beredd att ge upp någon. Men de som är svårast sjuka, både fysiskt och psykiskt, eller där hälsotillståndet riskerar att försämrats, ska heller inte gå över till Arbetsförmedlingen.

(Applåder)

Anf. 108 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! Regeringens rehabiliteringskedja säger att du får vara sjuk i 180 dagar i det här fallet. Ni har med era regler bestämt när man ska bli frisk. Man måste väl se människor som individer? Vissa behöver längre tid, och vissa kanske behöver kortare tid. Man måste ge dem den möjligheten under tiden.

Ni drar undan mattan för sjuka människor och kastar ut dem i ett ekonomiskt icke-tillstånd och uppmanar dem att söka försörjningsstöd. Sjuka människor ska inte få rätt att bli friska på den tid de behöver, utan de ska gå till det sociala och söka försörjningsstöd med allt vad det innebär. De ska sälja av sitt boende, sin bil och så vidare. De blir beroende av sin livskamrat och sin partner.

Jag tycker att det är skandalöst att ni inte förstår att människor behöver olika tid för att komma tillbaka.

Anf. 109 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Det är bara det att under Socialdemokraternas tid och med den gamla sjukförsäkringen gav ni människor väldigt mycket tid. Det ledde många gånger inte till annat än en förtidspension.

Jag tror att varken jag eller LiseLotte Olsson ska sätta oss över vad som är bäst för varje person. Vi ska i stället ge en möjlighet till var och en. Man kommer in i introduktionen, som inte är en jobbsökarkurs utan en möjlighet till rehabilitering, stöd och hjälp på vägen, som kan resultera i att man så småningom utifrån sina förutsättningar kommer in i en jobb- och utvecklingsgaranti på kanske ett eller ett och ett halvt år. Då betraktas man precis som det är i dag. Jag har inte hört någon som har föreslagit att vi ska riva upp detta. Man får alltså aktivitetsstöd under den tiden.

Satsning på forskning i Sverige

Anf. 110 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Låt mig börja med en reflexion. Jag tycker att det är viktigt att debatten i kammaren är hård och klargörande i sak. Men i form

tycker jag att det är lika viktigt att den ska vara korrekt vad gäller språk, ordval och framtoning.

Låt mig nu gå över till min fråga. Den går till Tobias Krantz. Jag läste i en av morgontidningarna i dag att Sverige riskerar att bli en nation som delar ut Nobelpris men som inte får några Nobelpris.

Då är naturligtvis frågan till forskningsministern, som har haft sitt ämbete i fem månader nu: Hur ser strategin ut för att skapa sådana forskningsmiljöer i Sverige och sådan kvalitet vid våra universitet och högskolor att vi också i framtiden kan ta emot fler Nobelpris?

Anf. 111 Statsrådet TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Det är en mycket angelägen fråga inte minst den dag som vi har i dag, nämligen Nobeldagen, då det ska delas ut ett antal Nobelpris i Stockholm.

Vi har en mycket stor global utmaning som vi lever mitt uppe i. Om vi drar ut trenderna som de ser ut i dag ser vi att ett antal asiatiska länder nu satsar otroligt mycket på forskning och utveckling. Om nuvarande trender står sig kommer Indien och Kina att inom 20–25 år ha fördubblat sina utgifter när det gäller utveckling och forskning. De kommer att öka från 10 procent till 20 procent av de samlade utgifterna i världen. Detta är en enorm utmaning för Sverige och för Europa. Det kommer naturligtvis också att leda till ett ökat tryck från Asien på den globala marknaden.

Jag tror att det är viktigt att göra två saker. Det ena är att satsa mycket resurser på svensk forskning. Vi gör det nu genom att öka forskningsanslagen med 20–25 procent. Det är den största satsning som har gjorts i modern tid.

Det andra är att uppmuntra excellenta, mycket framstående forskningsmiljöer i Sverige. Det gör vi bland annat genom att fördela mer pengar till de forskningsmiljöer som är bättre än till dem som inte är riktigt lika bra.

Anf. 112 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Sverige är ett litet land i en europeisk miljö. Vi tillhör som bekant Europeiska unionen.

En fråga är också om man kan göra Europa till en kontinent med bättre kvalitet i forskning och högre undervisning.

Min fråga är: Vad har statsrådet gjort och vad avser statsrådet att göra inom Europeiska unionen?

Anf. 113 Statsrådet TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Det är en mycket viktig fråga. Vi håller precis på att avsluta det svenska ordförandeskapet nu, bland annat inom det här området. Vi har nått ett antal rätt så stora tydliga svenska framgångar under vårt ordförandeskap.

En framgång som jag skulle vilja framhålla är just arbetet med den så kallade kunskapstriangeln, där vi mycket tydligare försöker binda ihop utbildning, forskning och innovation. Det är nu ett etablerat begrepp. Vi har antagit ett antal mycket tydliga slutsatser om hur vi ska nå dit. Vi ska till exempel modernisera universiteten på den europeiska kontinenten och skapa innovationskulturer vid universiteten och högskolorna runt om i Europa.

Vi skapar ett nytt europeiskt forskningsråd där vi ska se till att koordinera de insatser som görs i olika medlemsstater, dels sinsemellan, dels mellan medlemsstaterna och Europeiska unionens nivå.

Vi ser till att skapa gemensamma program över nationsgränserna i det vi kallar joint programming. Det innebär att länder på frivillig basis kan skapa gemensamma forskningsprogram. Vi sätter nu i gång ett sådant projekt om Alzheimers, till exempel. Det kommer att följas av fler.

Ny lagstiftning på sjukförsäkringsområdet

Anf. 114 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! Min fråga går till socialförsäkringsminister Cristina Husmark Pehrsson.

Jag vill knyta an till den fråga som Veronica Palm ställde. I går fick vi i socialförsäkringsutskottet en redogörelse för Försäkringskassans synpunkter på förslaget till nya regler när det gäller de svårast sjuka. Myndigheten hade en rad kritiska synpunkter. De sade bland annat att de regler som nu föreslås är alldeles för otydligt beskrivna. Det nya begreppet oskäligt måste definieras tydligare om inte besluten ska bli alldeles för godtyckliga, sade de också.

Anser socialförsäkringsministern att det är rimligt att hasta fram en rättsosäker lagstiftning när kritiken från ansvarig myndighet är så omfattande?

Anf. 115 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Försäkringskassan har som uppgift att tolka en lagstiftning och skriva tillämpningsförfordningar. De tillämpningsförfordningar som man bestämmer sig för att ha kan inte någon ha synpunkter på i denna kammare och absolut inte jag, för då blir det ministerstyre.

Efter den stora debatt som har varit i medierna under den sista tiden kan jag konstatera att det i ett TT-meddelande i går står: Efter att ha gjort en analys hävdar Försäkringskassan att bedömningen av cancersjuka inte har blivit hårdare sedan de nya reglerna i sjukförsäkringen infördes. Vi har inte ändrat bedömningarna, säger Adriana Lender, generaldirektör för Försäkringskassan.

Jag tror fortfarande att Försäkringskassan kan skriva tillämpningsföreläggningar och har resurser för det.

Prot. 2009/10:47
10 december

Anf. 116 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! Jag tycker att det är upprörande att höra hur den ansvariga ministern gång på gång försöker krångla sig ur sitt eget ansvar. Regeringens slarv med sjukförsäkringen är väl känt vid det här laget.

Inte ens cancersjuka som har en arbetsgivare och som är i gång i ett deltidsarbete och en rehabilitering visade sig vara fredade. De skulle heltidsarbeta någon annanstans. Det här är inte värdigt ett välfärdsland.

Ni valde en hemmasnickrad modell som ni inte ens gav er själva tid att förstå. Det är det vi ser resultatet av i dag. Jag är uppriktigt ledsen över det. Nu läggs i ännu större hast ett marginellt ändringsförslag fram som trots att det inte har varit känt speciellt länge får en massiv kritik. Som jag sade får det kritik från ansvarig myndighet, Försäkringskassan, men också från Socialstyrelsen.

Därför måste jag fråga ansvarig minister: Vore det inte rimligt eller kanske till och med smakligt med en viss ödmjukhet inför er egen oförmåga?

Anf. 117 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Jag vet inte hur länge frågeställaren har varit med i riksdagen. Men om vi tittar på de regler som fanns under den förra mandatperioden arbetade Försäkringskassan då med sju steg under det första året.

Det femte steget handlade om att man skulle provas mot hela arbetsmarknaden oavsett var man bodde i landet. Det fanns ingen tidsgräns för detta. Det kunde alltså inträffa redan efter tre veckor. Vi tyckte att det var helt inhumant. Därför har vi en skyddad tid på sex månader.

Vi hade redan tidigare undantag. Intentionen i regeringens lagstiftning har varit att skydda de svårast sjuka; därom råder inga tvivel. Därför har vi också efter ett år infört att man ska ha 80 procent fortsatt, och det utan några som helst tidsgränser. Vi har även infört undantag när det gäller vilka som inte ska behöva utsättas för en introduktion eller arbetsmarknadspolitisk åtgärd utan kunna få tillfriskna i sin takt.

Jag känner en stor ödmjukhet efter att ha presenterat en stor sjukförsäkringsreform. Om man inte vill ha debatt och kritik kan man göra som er regering gjorde under de senaste tolv åren – inte göra någonting.
(Applåder)

Betalservice på landsbygden

Anf. 118 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Herr talman! Jag har en allmänpolitisk fråga om betal-service på landsbygden. Svensk Kassaservice lades ned 2008. Som ersättning infördes betal-serviceombud på 15 orter och brevgiro på 73 lantbrevbärlinjer samt utsträckt service till personer över 80 år eller med funktionsnedsättningar.

Länsstyrelserna ska bevaka samhällets behov av grundläggande betaltjänster och rapportera till regeringen. Länsstyrelsen i Dalarna är samordnare, och lämnade den 1 december över en rapport där man fann att betaltjänster som har ersatt Svensk Kassaservice har blivit otillräckliga. Man pekar vidare på att småföretagare och äldre i glesbygd har problem med uttag och insättning av pengar. Man uppmanar regeringen att se över betalservicesystemet. I glesbygden har vi också problematiken att företagare har långa resor till sina banker.

Regeringen gav den 13 maj Post- och telestyrelsen i uppdrag att främja och stimulera framväxten av marknadsdrivna lösningar för hanteringen av dagskassor. Har PTS presenterat tillfredsställande lösningar för regeringen?

Anf. 119 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Detta ligger inom mitt ansvarsområde, så jag svarar på frågan.

Jag tror att det är viktigt att vi har historien med oss. Svensk Kassaservice och efterfrågan på dess tjänster minskade. Därav gjordes reformen.

Som Lennart Sacrédeus beskriver har länsstyrelserna mycket riktigt fått i uppdrag att följa den här utvecklingen. Det är en stor reform, och med alla reformer är det inledningsvis inte självklart hur de faller ut. Det finns mycket oro.

Det fanns mycket kritik inledningsvis. Den har avklingat, men det finns ett antal punkter som mycket riktigt Länsstyrelsen i Dalarna har redovisat och som nyligen har kommit in till regeringen. Vi fortsätter arbetet och följer länsstyrelsernas rapporter utifrån det som är deras ansvar.

Anf. 120 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för ett mycket tillfredsställande svar. Jag tänkte också ta upp säkerhetsfrågorna i anslutning till detta.

Många företagare har i dag så långt till banker att de förvarar pengarna hemma, transporterar dem i plastkassar i bilen eller gör värdetransporter med stora betalmängder på andra otillfredsställande sätt. Hur ser regeringen på denna problematik som har uppstått?

Och jag upprepar den fråga jag ställde om PTS. Har det presenterats några tänkbara lösningar på den problematik som Länsstyrelsen i Dalarna pekar på?

Anf. 121 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Tack för förtydligandet. Det är precis som Lennart Sacrédeus säger. Det är framför allt en diskussion om dagskassorna som har förekommit. Det har varit viktigt för både regeringen och länsstyrelserna i landet att följa sommarens händelser.

Frågeställaren pekar just på Dalarna, men vi har haft en mycket tydlig diskussion om dagskassornas hantering i skärgården. Det är en del av den rapport som vi har väntat på. Vi måste också sammanställa detta för att se hur vi hanterar detta och om det ska ske någon förändring när det gäller dagskassorna framöver.

Anf. 122 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Min fråga går till Cristina Husmark Pehrsson.

Det verkar som om vår socialförsäkringsminister i det längsta har valt att blunda för konsekvenserna av den reform som regeringen och hon själv har varit med om att ta fram. Vår socialförsäkringsminister tycks vara omedveten om att Försäkringskassan med flera har varnat för det som nu blir konsekvensen, nämligen att människor kastas ut ur försäkringen.

Vår socialförsäkringsminister tycks tro att Försäkringskassan väljer att tolka lagstiftningen hårdare än regeringen haft intentionen att den skulle tolkas. Socialförsäkringsministern sade i *Agenda* i söndags: När vi skickat ut vårt förslag på remiss till många tunga remissinstanser har ingen i sitt remissvar poängterat att det skulle få de här orimliga konsekvenserna.

Statens Folkhälsoinstitut avvisar tidsgränserna i sitt remissvar ...

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Frågan, tack!)

Frågan till ministern är: Har inte remissvaren kommit fram till ministern, eller har ministern inte förstått dem?

Anf. 123 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Jag tror att Gunvor G Ericson vet att när man skickar ut remisser gör man det på en departementsskrivelse eller på en utredning. Det gjorde vi också, och vi fick in en mängd svar. Många var kritiska i sina svar.

Många av de förslag som kom från remissinstanserna har vi tagit hänsyn till i den proposition som vi sedan lade fram. Men remissvaren handlar inte om propositionen utan om förarbeten. Låt oss vara tydliga med det.

Jag vill också poängtera att Försäkringskassan nu går ut och säger att tillämpningen inte har blivit starkare. Vi ser ingen ökning eller hårdare tag med de nya reglerna. Jag talade med Adriana Lender i dag. Hon hänvisade till statistik som visar att så inte är fallet. Jag hoppas att vi kan vara tydliga med detta också, apropå detta med saklighet i kammaren.

Men varför gör vi då ytterligare tillägg vid sex månader och de undantag som finns för att skydda svårt sjuka grupper? Regeringens intentioner är självklart att värna dem som är sjuka, men för att ytterligare stärka dem vid blotta misstanken om att detta skulle kunna misstolkas har vi lagt in dessa ytterligare skärpningar.

Anf. 124 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Människor som har nått sista dagen i sjukförsäkringen upplever att det nu är mycket hårdare eftersom det förut inte fanns någon sista dag. Där är en uppenbar skillnad mellan förut och nu.

Både Statens folkhälsoinstitut och Samhall har varit mycket tydliga i sina remissvar. Samhall skriver så här: De föreslagna tidsgränserna i rehabkedjan är för snävt satta, och då med hänsyn till att det finns många

sjukdomstillstånd och funktionsnedsättningar som kräver både mer omfattande och längre rehabiliteringsinsatser.

Är det inte rimligt att i det läget göra om och göra rätt och lyssna på sina egna myndigheter?

Anf. 125 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Oppositionen vill, har man sagt, inför ett moratorium. Vad innebär det? Socialdemokraterna själva har i debatterna uttryckt det så. Man vill behålla människor kvar i sjukförsäkring till dess att högkonjunkturen kommer, som man säger.

Jag tycker att det är det mest inhumana man kan tänka sig. Då säger man till människor: Vi tar inte hand om dig, vi ger ingen rehabilitering, vi ger dig inget stöd på vägen, och vi hjälper dig inte över till Arbetsförmedlingen. För det är ju det vi ska göra nu: Vi ska ge detta stöd och denna hjälp. Vi ska göra olika insatser beroende på individens behov, så att man den dag högkonjunkturen kommer kanske har så mycket i ryggsäcken att man kan få hjälp att komma tillbaka – kanske inte ut på den reguljära arbetsmarknaden, men kanske på ett lönebidrag eller på Samhall. Man får åtminstone göra ett försök, en andra chans.

Situationen för sjukskrivna efter årsskiftet

Anf. 126 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Herr talman! Min fråga går till Göran Hägglund.

Många sjuka är väldigt oroliga över vad som kommer att gälla efter årsskiftet. Man undrar: Kommer jag att ha några pengar, så att jag kan betala min hyra och mina räkningar, och kommer jag att ha pengar för att kunna ge barnen mat?

Ungefär 17 000 personer kommer redan den 1 januari att bli utförsäkrade och tvingas lämna sjukförsäkringen, oavsett om de är friska eller ej, och gå till Arbetsförmedlingen och eventuellt kunna ansöka om a-kassa.

När man lämnar ett försäkringssystem och ska ansöka i ett annat kan det uppstå problem. Har regeringen säkerställt att den enskilde kommer att kunna få någon ersättning i slutet av januari, så att man kan betala sina räkningar i tid och säkert vet att barnen får mat även i januari och februari?

Anf. 127 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Det är viktigt att påminna om det som har sagts några gånger i den här diskussionen. Vi har haft ett system som har fungerat väldigt dåligt under en lång följd av år och gjort att många människor har hamnat mellan stolarna eller blivit passiviserade genom att vi har haft en dåligt fungerande rehabilitering.

Regeringens åtgärder syftar till att underlätta för människor att komma tillbaka på arbetsmarknaden. Är man allvarligt sjuk ska man självklart ha ersättning för det. Är man beständigt sjuk kommer man kanske aldrig tillbaka på arbetsmarknaden, men det gäller att ta till vara den arbetsförmåga som finns. Den som har möjlighet att arbeta men är arbetslös ska inte vara sjukskriven. Det är det som är syftet med reformen.

Detta innebär att från årsskiftet kommer ansvaret för en del personer att övergå till a-kassorna, som får betala ut ersättning i tid för att människor ska kunna försörja sig.

Prot. 2009/10:47
10 december

Frågestund

Anf. 128 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Herr talman! Då undrar jag: Menar Göran Hägglund att man kommer att få sina pengar i januari, så att man kan betala sina räkningar och sin hyra och säkert har mat åt sina barn i januari och februari månad? Det är det som min fråga gäller.

Väldigt många är oroliga över situationen, som är så osäker. Det är mycket få dagar kvar innan reglerna ska träda i kraft.

För många är det också så att sparkapitalet är slut om man har varit sjuk en längre tid. Det är inte många av dem som har haft en årslön på banken.

Även vi som har jobb har säkert den erfarenheten med oss att januari brukar vara en tuff månad även för den som har jobb. När man är sjuk och arbetslös är den ännu tuffare, och besparingarna är oftast slut. Jag frågar igen: Kommer de att få några pengar i januari månad?

Anf. 129 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Det spelar ingen roll om det är januari, juni eller maj. Människor ska ha sin ersättning i tid. Staten förfogar över ett antal myndigheter, men a-kassorna är inte myndigheter utan frivilliga sammanslutningar för att hantera utbetalningar.

Staten gör allt som är möjligt. Regeringen gör allt som är möjligt för att de ska kunna sköta sin uppgift. De har fått rejäla resurstillskott för att kunna svara för sin uppgift. Det är deras sak att se till att utbetalningarna kommer i tid till de människor som då ingår i arbetslöshetsförsäkringen.

Ombyggnad av Södertälje sluss

Anf. 130 STAFFAN ANGER (m):

Herr talman! Jag har en fråga till Åsa Torstensson. Det gäller en viktig infrastrukturinvestering i Mellansverige. Det är utbyggnaden av och ombyggnaden av Södertälje sluss.

Sjöfarten i Mälaren är mycket viktig för näringsliv och kommuner runt Mälaren. En investering i slussen i Södertälje stöds starkt av näringsliv, kommuner och Sjöfartsverket. En investering i Södertälje sluss är också viktig ur översvämningssynpunkt, inte minst för Stockholms stad och Gamla stan.

Hur är läget för denna viktiga investering? Vi har arbetat med den sedan 2000. Jag vore tacksam för ett svar.

Anf. 131 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! I dessa tider när det pågår klimatförhandlingar i Köpenhamn är det viktigt att vi har ett samlat fokus på den framtida transportsektorn. Sjöfarten är en viktig del i att hitta mer klimatsmarta transporter.

Därför pågår just nu en åtgärdsplanering, där regeringen har varit tydlig med vikten av att alla transportslag samverkar på ett tydligare sätt än

hittills. Det är en nationell plan där alla fyra transportslagen är involverade.

Det handlar om en tydlig dialog med ansvar och befogenheter kopplade till den regionala nivåns delaktighet att göra rätt prioriteringar inför kommande åtgärdsplanering. Där ingår naturligtvis arbetet med slussens roll i ett sammanhållet transportsystem.

Anf. 132 STAFFAN ANGER (m):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för ett positivt svar. Det finns ett enormt intresse runt Mälaren att lösa finansieringen. Västerås stad har beslutat att satsa 70 miljoner. Köping har beslutat att satsa 20 miljoner. Ett enskilt företag vill gå in med miljoner för att säkerställa det här. Vi har bland annat ett försäkringsbolag som är berett att likvidmässigt satsa 100 miljoner. Ytterligare två kommuner kommer förmodligen att satsa pengar i detta.

Det visar vilket enormt intresse det finns i Mälardalen för att kunna lösa denna fråga. Jag hoppas finansieringen påverkar ett positivt beslut.

Anf. 133 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag vill bejaka och bekräfta vikten av sjöfartens roll i Mälaren och för näringslivets transporter. Både Köpings roll och Västerås hamns roll är en viktig del i det sammanhållna transportsystemet. Naturligtvis är i det här sammanhanget en fungerande sluss i Södertälje avgörande.

Det är Sjöfartsverket som har ansvaret för slussarna i Södertälje. Den bedömning man har gjort så här långt är att inom de närmaste åren måste slussporten uppströms bytas ut av just säkerhetsskäl som Staffan Anger angav. Skulle det dessutom behövas en större slussport, om man gör bedömningen att man ska öka trafiken, innebär det kostnadskrävande och av miljöskäl viktiga muddringar. Jag hänvisar åter tillbaka till den sammanhållna åtgärdsplanering som nu pågår och som vi återkommer med under våren.

Vanvård av djur

Anf. 134 HELENA LEANDER (mp):

Herr talman! Jordbruksministern kanske helst skulle slippa att prata mer om vanvårdade grisar. Men jag tycker att det lidande som avslöjats är alldeles för allvarligt för att lämnas så lätt.

Jag skulle önska mer från jordbruksministern än en omfördelning av länsstyrelsens knappa tillsynsresurser och en ny blankett för branschveterinären att fylla i. Redan i dag har köttbranschen egna veterinärer som regelbundet besöker grisgårdarna och som är skyldiga att anmäla missförhållanden. Ändå har de veterinärerna uppenbarligen inte anmält något av den vanvård som Djurrättsalliansen har avslöjat.

Om det beror på att bönderna har passat på att snygga till det när man vet att man ska få besök eller om veterinärerna inte vågar anmäla sina kunder ska jag låta vara osagt. Men uppenbarligen har det inte funkat.

Min fråga till jordbruksministern blir därför: Hur ska grisarna få det bättre av att de veterinärer som ännu inte lyckats upptäcka vanvärden ska fylla i en djurskyddsdeklaration?

Prot. 2009/10:47
10 december

Frågestund

Anf. 135 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Skälet till att djurskyddstillsynen flyttades från den kommunala nivån till länsstyrelsen var att i alltför många kommuner fungerade inte tillsynen på det sätt som jag tycker att samhället ska kräva att den gör. De resurser som tillfördes länsstyrelserna motsvarade de resurser som fanns i kommunerna, vilket säger mig att det borde finnas lika många inspektörer som på den kommunala tiden. Pengarna har inte minskat.

Nu inför vi dessutom ett system som innebär att besättningsveterinärer kontrollerar besättningen i samband med att man gör hälsogenomgång och deklarerar detta. Veterinärerna är legitimerade, och jag är övertygad om att de med sin utbildningsbakgrund och sin legitimation i bagaget kommer att utföra denna uppgift på ett tillfredsställande, adekvat och bra sätt.

Dessutom kommer vi under 2010 att omfördela pengar på ett sätt som gör att länsstyrelsen kommer att få pengar utifrån hur många djurgårdar det finns i respektive län.

Anf. 136 HELENA LEANDER (mp):

Herr talman! Antalet djurskyddsinspektörer räknat i årsarbeten har minskat från 174 till 133 från 2008 till 2009. Jag tycker att det är uppenbart att djurskyddstillsynen behöver mer resurser.

Jag tycker också att det är uppenbart att det behövs en större förändring av svensk grisindustri. Häromveckan ringde en före detta grisbonde till mig. Hon var glad för att det äntligen hade kommit ut hur grisarnas vardag ser ut i Sverige i dag. Hon underströk att det här inte handlar om enskilda rötägg utan att det är ett stort systemfel.

Grisar är sociala och intelligenta varelser. Det gör det svårt att ge dem det naturliga beteende som de enligt lagen har rätt till i dagens storskaliga grisfabriker.

Kommer de konventionella grisarna någonsin att få samma rätt som Kravgrisarna att gå ute och böka? Eller kommer de även fortsättningsvis att riskera stress, understimulans och beteendestörningar i grisfabriken?

När grisuppfödningen nu ser ut som den gör, är jordbruksministern beredd att avstå från julsinkan i år?

Anf. 137 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Ansvaret för att fördela de pengar som tillförs länsstyrelserna i respektive län har länsstyrelsen i respektive län. Regeringen dirigerar och kommenderar inte hur den pott pengar som tillförs alla län i landet används. Men jag säger att denna pott pengar också ska användas till att sköta de kontroller som numera ligger på länsstyrelsens ansvar att göra.

Vad beträffar de andra frågorna kan jag bara meddela, som jag tror att frågeställaren redan vet, att regeringen har tillsatt en djurskyddsutredning. Det är en utredningsman, eller rättare sagt -kvinna, förordnad som utredare för detta. Denna utredning har att ta upp alla frågor kring såväl produktionsdjurens som sällskapsdjurens välbefinnande.

Klimatmässigt hållbar livsmedelsproduktion

Anf. 138 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Jag skulle också vilja ställa en fråga till jordbruksministern. Jag hade förmånen att vara på ett FN-toppmöte för ett tag sedan. Det handlade om hungersituationen, om att minimera och utrota hungern.

Det är fruktansvärda siffror man tar del av. Det är en miljard hungerande. Det ökar ständigt. Var sjätte sekund dör ett barn. Det beräknas att man behöver öka livsmedelsproduktionen med 70 procent fram till 2050 för att kunna mätta världens människor.

Hur avser ministern att agera så att det kommer att ske hållbart så att vi samtidigt kan lösa klimatproblematiken? På vilket sätt har ministern haft möjlighet att spela in hungerfrågan i samband med klimatförhandlingarna i Köpenhamn?

Anf. 139 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Min övergripande vision är att vi ska bruka utan att förbruka. Vi ska bruka jorden på ett sätt så att även kommande generationer har möjlighet att få den välfärd, till exempel i form av mat, som alla behöver och vill ha.

Vi använder olika arenor för att möjliggöra att alla på vår planet ska ha mat alla årets dagar.

Under det halvår som snart är slut har vi varit ordförande i Europeiska unionen och därmed ledare för det arbete som Europeiska unionen bedriver inom ramen för FAO exempelvis i Rom. Två frågor har där varit stora i debatten. Den ena frågan har varit hur vi minskar avskogningen, hur vi använder de gröna sektorerna – jorden och skogen – för att få fram förnybar energi. Därtill kommer vattenproblematiken.

Anf. 140 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Det är min övertygelse att vi inte kan lösa enbart klimatproblematiken, utan det hela hänger samman med hungerproblematiken och finansproblematiken. Allt måste lösas samfällt. Jag hoppas att ministern driver på mycket just när det gäller hungerfrågan.

Ministern nämnde skövlingen av våra skogar. Också det är en fråga som är oerhört viktig. Regnskogarna som skövlas motsvarar 20 procent av växthusgasutsläppen – lika mycket som EU:s utsläpp varje år.

En nyligen gjord beräkning säger att vi skulle kunna minska utsläppen av växthusgaser med 7 gigaton om vi i Köpenhamn kunde få en bra överenskommelse, ett avtal, när det gäller stoppa skövlingen av våra skogar.

Anser ministern att det nu är möjligt att fortsätta på ett sådant sätt att våra jordar, våra skogar och våra hav kan bli lösningen på klimatproblematiken i stället för att, som det nu är, vara en del av problemet?

Anf. 141 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Det är min övertygelse att det beträffande det som frågeställaren säger om att jorden och haven kan vara lösningen att det måste vara på det sättet. Vi kan inte fortsätta att bruka vår planet genom att förbruka den på det sätt som vi gjort, inte minst under vår tid på denna planet. I stället måste vi bruka planeten utifrån min vision, utifrån att bruka utan att förbruka.

Ett sätt att göra det är att kombinera matproduktion med att använda restprodukterna från matproduktionen till att få energi i hållbar form. Biogas är ett sådant projekt som vi i Europa satsar mycket pengar på och som vi väldigt mycket tror på. Till vår glädje kan det dessutom konstateras att tekniken finns hos oss i dag, så det är bara att sätta i gång och använda sig av det här.

Vad gäller skogsskövlingen är det bara att som en kommentar till den avsluta med en mening: Skogsskövlingen måste upphöra.

Skogen är existentiell för att vi på denna planet inte ska få mer växthusgaser i atmosfären.

Resurser till kommuner och landsting

Anf. 142 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Min fråga riktas till Göran Hägglund som i sammanhanget företräder regeringen.

Den bristande jobbpolitiken och en skenande arbetslöshet får också effekter för kommuner och landsting. Allt fler kommuner och landsting tvingas säga upp anställda. Fler går ut i arbetslöshet. Samtidigt ser vi att allt fler arbetslösa och sjuka tvingas söka socialbidrag. Det blir en negativ spiral. Vi har ju sett att utförsäkringskedjan kommer att tvinga ut människor. A-kassornas samorganisation säger att man inte kommer att kunna hantera detta, så trycket på socialkontoren kommer att öka.

Eftersom vi nu ser att antalet anställda inom äldreomsorgen, skolan och vården fortfarande behövs och att resurser behöver säkerställas blir min fråga: Är regeringen beredd att vidta åtgärder för att säkerställa att kommuner och landsting får ökade resurser så att de i en lågkonjunktur inte behöver säga upp människor?

Anf. 143 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Den fråga som Eva-Lena Jansson tar upp är naturligtvis på många olika sätt av utomordentligt stor betydelse. Som bekant har Sverige liksom övriga delen av världen drabbats av en finanskris. Den har alltså fått dramatiska konsekvenser också i vårt land. Det har inneburit att det har blivit svårt för den exportinriktade industrin. Det i sin tur har spelat roll för sysselsättningen. Det leder till att skatteintäkterna minskar. Det blir kärt för många kommuner och landsting.

Det här har också varit skälet till att regeringen gör mycket för att underlätta för företag att anställa och till att regeringen satsar mycket till exempel på forskning och infrastruktur – detta för att Sverige ska vara väl förberett inför framtiden och för att använda tiden på bästa möjliga sätt. Vi satsar också väldigt mycket på välfärdens kärna, på att stärka resurserna i kommuner och landsting.

Vi vet att även nästa år från ekonomisk synpunkt kommer att bli väldigt tufft på den nationella nivån men också för landsting och kommuner. Regeringen följer mycket noga utvecklingen i kommuner och landsting för att se om det krävs ytterligare åtgärder, för att se vad mer vi kan göra.

Anf. 144 EVA-LENA JANSSON (s):

Herr talman! Jag fick inget svar på min fråga, utan jag fick en lägesbeskrivning. Jag konstaterar att det som händer är att kommuner och landsting tvingas säga upp människor. Det innebär att det då aktivt inte finns några pengar som överförs från stat till kommuner. Kommuner och landsting tvingas höja skatten. Samtidigt får man använda de ökade skatteintäkterna till att betala ut socialbidrag till dem som är sjuka och arbetslösa och som regeringen har tvingat ut från de socialförsäkringar som jag räknar in i välfärden. För mig är det också en del av välfärden att slippa begära pengar till sin yttersta försörjning.

Sjukförsäkringen och a-kassan är också viktiga, men framför allt är det viktigt att kommuner och landsting kan satsa på den äldreomsorg, skola och vård som finns så att människor som arbetar kan känna en trygghet när deras barn och gamla tas om hand. Annars har vi ju inte den tryggheten.

Kommer regeringen att nästa år satsa mer pengar på kommuner och landsting?

Anf. 145 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Regeringen har satsat stora pengar på kommuner och landsting. Detta torde kammarens ledamöter som just nu är inne i budgetprocessen inte vara omedvetna om. Man vet att regeringen har tillskjutit stora medel till landstingen och kommunsektorn.

Jag har beskrivit en del av de åtgärder som regeringen har vidtagit just för att möta de här problemen. Jag tror att många som lyssnar på den här diskussionen vet att inget land kan gå oskadd ur en sådan här situation. När det är en dramatisk nedgång ekonomiskt i världen spelar det roll också i vårt land; det spelar roll för den nationella ekonomin och för landstingens och kommunernas ekonomi.

Regeringen har svarat upp mot detta genom att tillskjuta mer medel. Vad som händer nästa år ska vi naturligtvis väldigt noga följa för att se om regeringen kan göra ytterligare saker. I en svår tid har vi tagit ansvar. Just det ansvarstagandet, herr talman, gör att vi har en bra situation – en situation som är en helt annan än den som många andra länder brottas med.

Kritiken mot förändringar inom sjukförsäkringen

Anf. 146 JASENKO OMANOVIC (s):

Herr talman! Min fråga riktas till socialförsäkringsminister Husmark Pehrsson. Frågan anknyter lite grann till Gunvor G Ericsons fråga.

I söndagens *Agenda* fick vi höra att ministern tycker att remissinstanserna inte varnat för konsekvenserna. I går på *Aktuellt* sade ministern: Javisst, remissinstanserna varnade men beträffande departementskrivelsen.

Självklart blir därför min fråga om ministern anser att Sveriges Kommuner och Landsting, Statens folkhälsoinstitut, Samhall, Försäkringskassan med flera har varnat för hårda konsekvenser när det gäller departementsskrivelsen.

Vad har ministern gjort och på vilket sätt har ministern tagit hänsyn till den hårda kritiken?

Anf. 147 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Först och främst tog vi väldigt mycket hänsyn till hur situationen såg ut i Sverige när vi tog över. 770 000 personer var då antingen långtidssjukskrivna eller också förtidspensionerade. Man prövades mot förtidspension obligatoriskt efter ett års sjukskrivning. Man fick 64 procents ersättning. Man fick inte del av arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller arbetsinriktad rehabilitering, och detta var ett sakligt skäl för uppsägning.

Detta var anledningen till att en stor och svår socialförsäkringsutredning gjordes – en utredning som vi tillsatte och som vi byggde vår sjukförsäkring på. Det var alltså bakgrunden. Det var stort och svårt. Jag är ödmjuk inför en sådan stor förändring och kan också förstå den oro som många människor känner: Vad ska hända med mig? Hur kommer det att se ut?

Utifrån undantagen, tidsramarna och pressen på Arbetsförmedlingen, på Försäkringskassan och läkarintyg och också på oss politiker är det min ambition och tro att detta kommer att ge människor det stöd och den hjälp på vägen som de faktiskt för länge sedan hade behövt ha.

(Applåder)

Anf. 148 JASENKO OMANOVIC (s):

Herr talman! Nu har vi liksom fått svart på vitt här: Ministern har missförstått remissinstanserna. Utgångspunkten var det som Perssonregeringen gjorde – detta i stället för att lyssna till och läsa vad remissinstanserna säger.

Bland annat Försäkringskassan, den statliga myndighet som ska ta hand om det hela, säger att det är för snäva tidsgränser och att man inte kommer att kunna genomföra detta.

Vi har nu fått svart på vitt. Man har inte lyssnat på remissinstanserna, utan man har kört sitt eget race.

Cristina Husmark Pehrsson! Folk oroar sig inte över det som Göran Perssons regering gjorde. De oroar sig för dagen och för det som regeringen Reinfeldt gör i dag.

Anf. 149 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Jag har i alla fall hört representanter för Socialdemokraterna beklaga den tidigare sjukförsäkringen, och vi hörde i *Aktuellt* i söndags hur det såg ut.

Men jag tänker inte gå in på det. Jag tänker bara konstatera att också Socialdemokraterna tycker att det var ett misslyckande med de tidsbegränsade förtidspensionerna och att också ni nu vill avskaffa dem och förhoppningsvis följa vår intention även där: att ge människor fortsatt rehabilitering i stället för att glömma bort dem i tio tolv år.

Frågestund

Jag vet att Vänstern vill återinföra de tidsbegränsade förtidspensionerna. Jag vet att Miljöpartiet inte riktigt vet vilket ben de ska stå på. Det ska bli väldigt intressant att se när ni kommer tillbaka med ett samlat förslag.

Regeringen har lagt fram ett kraftfullt förslag för att ge människor hjälp och stöd i tid och inte förtidspensionera dem, en del på arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag hör i retoriken många starka ord från oppositionen, men låt mig höra ert alternativ i stället!

(Applåder)

Anf. 150 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Detta fick bli dagens sista svar i denna frågestund. Jag ber att få tacka statsråden och övriga deltagare för medverkan. Frågestunden är över.

Studiestöd

7 § (forts. från 5 §) Studiestöd (forts. UbU2)

Anf. 151 FREDRIK MALM (fp):

Fru talman! Efter en timme med frågestund återgår vi alltså till samma debatt som vi egentligen har haft ända sedan kl. 09.00 i morse. Utgiftsområde 16 och utgiftsområde 15 i budgetpropositionen hänger ju ihop på olika sätt. Om man tittar på anslagsutvecklingen i regeringens förslag respektive oppositionspartiernas förslag ser man att den följer med vad man säger om ökat platsantal och annat i kommunal vuxenutbildning och annat som vi diskuterade tidigare i dag.

Fru talman! I grund och botten tycker jag att det är två saker som är väsentliga att diskutera gällande utgiftsområde 15 i statsbudgeten, alltså studiestöd och studiemedel. Det är höjningen av studiemedlet med 431 kronor i månaden för studenter som pluggar heltid, och det är höjningen av fribeloppet.

I övrigt skiljer sig förslagen åt lite beroende på vilka ambitioner man har för platsantalet i övrigt med yrkesvuxutbildning, yrkeshögskola och platser inom den ordinarie utbildningen på högskolor och universitet.

Studiesociala kommittén bedömde att en höjning av studiemedlen med 400 kronor i månaden är rimlig och även statsfinansiellt försvarbar. Det är det regeringen föreslår, och det är också det Socialdemokraterna ansluter sig till.

Sedan är det egentligen lite oklart, vilket även en tidigare talare undrade över. Vänsterpartiet föreslår en ökning av studiemedlen med 1 200 kronor i månaden, och det är lite oklart hur mycket av det som är bidrag och hur mycket som är lån. Miljöpartiet är lite tydligare och säger att allt ska vara bidrag.

Man kan fundera över om den viktigaste fördelningspolitiska uppgiften nu är att höja bidragen med 900 kronor i månaden till en kostnad av flera miljarder kronor. Vi tycker inte riktigt att vi mår med det. Vi tycker att det finns andra prioriteringar att göra också. Men vi klarar av en höjning med 400 kronor, och det är faktiskt inte fy skam det heller. Det kommer att vara viktigt. Vi vet att studenternas ekonomi i dag kan vara ganska tuff – men inte riktigt så tuff som det ibland kan låta från oppositionen. Man undrar nästan om studenter i Sverige är något nytt

fattigproletariat som sätter bomärken och går in och ber om mat och om att få hugga ved åt folk som det var för 100 år sedan med luffarna.

Så är det inte. Vi har ett väl utbyggt studiemedelssystem i Sverige. Vi har en väl utbyggd välfärdsstat som helhet i Sverige. Vi har höga skatter och en förhållandevis stark stat. Det kan man också diskutera, men i grund och botten är den viktiga uppgiften för det här systemet att det inte ska vara någon skillnad om du är fattig eller rik för möjligheten att kunna plugga på universitet och högskola. Om detta är vi alla helt överens. Att oppositionen sedan kan komma med en del orealistiska löften som de sannolikt aldrig skulle kunna infria om de var i majoritet är en annan sak att diskutera.

När det gäller fribeloppet är det förstås så att om man i dag pluggar på universitet och högskola och samtidigt jobbar vid sidan av är det orimligt om studiemedlen vid en viss punkt som är ganska låg och där man inte behöver tjäna så oerhört mycket börjar trappas av. Därför är det fullt rimligt med den höjning med 30 000 kronor som vi nu gör och som träder i kraft 2011.

Lage Rahm från Miljöpartiet argumenterar på ett sätt som jag uppfattade lite som att det inte är tillräckligt, utan vi måste höja fribeloppet ännu mer. Det kan man förstås diskutera. Jag skulle vara glad om man kunde höja fribeloppet ytterligare något, men jag vill också varna för att om man höjer fribeloppet för mycket kommer det att påverka en del andra saker inom den högre utbildningen, till exempel genomströmningen.

Fru talman! Jag vill bara notera en sak till som jag tycker är rimlig att kommentera. Vänsterpartiet började tidigare här i dag tala om att det är ett problem att man inte längre kan börja gå på a-kassa igen när man slutar studera. Förut var det så att man kunde arbeta och kvalificera sig för att få a-kassa om man blev arbetslös. Om man sedan började plugga i tre fyra fem år och därefter inte fick något jobb kunde man börja stämpla.

Under resans gång, medan man pluggade, kunde man skriva in sig på arbetsförmedlingen under somrarna och uppbära a-kassa, medan andra studenter som inte kvalificerat sig för a-kassa från början eftersom de kanske kom direkt från gymnasiet inte hade någon möjlighet att göra detta. De hade heller ingen möjlighet att kvalificera sig för a-kassan efteråt.

Ett sådant system är inte riktigt rättvist, tycker vi, och vi avskaffade detta.

Det finns förstås ytterligare ett skäl, som jag tror att även folk inom oppositionen håller med om, och det är att arbetslöshetsersättningen ju är en omställningsförsäkring. Men det finns inget omställningsmoment i att kvalificera sig för a-kassa och fyra fem år senare få a-kassa baserat på den inkomst man hade för fyra fem år sedan. Då är ju hela omställningsmomentet borttaget ur systemet.

Jag tror att det är viktigt att påpeka detta. Nu ska vi i och för sig klargöra att det där inte riktigt ligger inom vårt område. Det är Sven Otto Littorin och Arbetsmarknadsdepartementet som ansvarar för det, men eftersom det kom upp i den här debatten tycker jag ändå att man ska kommentera det.

Jag vill därmed yrka bifall till förslaget i betänkande 2, utgiftsområde 15 om studiestöd.
(Applåder)

Anf. 152 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tydliggöra vad Studiesociala kommitténs majoritet sade, eftersom jag satt i kommittén. Man föreslog mycket riktigt en höjning med 400 kronor, men man gjorde bedömningen att det var 700 kronor som egentligen behövdes. Det kunde man inte finansiera inom ramen. Utredningar måste föreslå finansiering inom ramen. Man gjorde ändå bedömningen att det rimliga vore att höja studiemedlen mer och rimligtvis ta pengarna från något annat ställe i budgeten än från just utbildningsområdet. Det är ändå tydligt att det inte var så att man tyckte att 400 kronor räckte.

Sedan vill jag bara säga att det finns många fördelningspolitiska områden som vi kan diskutera när vi diskuterar budget. Studiemedel är väl inte det främsta av dem, men det är ju inte en fördelningspolitisk åtgärd det handlar om.

Fredrik Malm nämnde att det här inte är ett nytt fattigproletariat. Det är det inte. Det finns många studerande som har det väldigt bra ekonomiskt. De kan få hjälp från sina föräldrar, eller de har haft turen att få ett bra jobb som de dessutom hinner med vid sidan om sina studier som kanske har alldeles för lite undervisningstid och för lite kvalitet. Det är ändå viktigt att komma ihåg att det fortfarande finns många studenter i Sverige som har det väldigt fattigt och som kanske i många fall har svårt att få ihop pengar till mat. De kanske är tvungna att jobba extra under förhållanden som gör att de i nästa läge inte klarar sina studier. Det är väl ändå inte rimligt, Fredrik Malm?

Anf. 153 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Jag blir lite konfunderad när Lage Rahm underkänner att studiemedelssystemet och en viss höjning däri inte skulle ha någonting med fördelningspolitik att göra. Det har det ju. Det är klart att det finns ett sådant inslag i detta också, inte minst över livscykeln, så att säga. Man pluggar ett antal år för att sedan kunna jobba.

Det vi gör nu med alliansregeringen är att vi höjer studiemedlen för studenter. Varje student kommer att få 400 kronor mer i månaden. Men det är orimligt att lägga hela beloppet på bidragsdelen. Bidragsdelen blir ganska liten, ungefär 40 kronor.

Med Miljöpartiets förslag, där man lägger 900 kronor på bidragsdelen varje månad, hamnar ni i ett statsfinansiellt läge som blir ganska svårt att motivera. Socialdemokraterna brukar ju ha på spenderbyxorna i praktiskt taget varenda fråga här i kammaren. Det syns i varje särskilt yttrande från oppositionens sida över de olika budgetbetänkandena. Vi kan tyvärr inte rösta för det här därför att ni har avslagit våra yrkanden om att höja utgiftsramarna. Men även Socialdemokraterna är i den här frågan mycket tydliga med att man inte står bakom Miljöpartiets förslag.

Då kommer nästa fråga. Det är val ganska snart, knappt ett år kvar. Vad kommer då oppositionen att säga? Ska man gå på Miljöpartiets linje och höja studiemedlen med 900 kronor i rena bidrag, till en kostnad på drygt 3 miljarder kronor? Ska man gå på Vänsterpartiets linje och höja

studiemedlen med 1 200 kronor, fast det är oklart hur mycket som är bidrag och hur mycket som är lån? Eller ska man gå på Socialdemokraternas linje och acceptera alliansens höjning på 400 kronor? Det vet vi fortfarande ingenting om, Lage Rahm, så du kanske kan upplysa oss om på ett ungefär var du tror att det kommer att landa.

Anf. 154 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag inte menar att det inte sker en omfördelning. Jag menar att det här inte är en klassiskt fördelningspolitisk aspekt utan någonting som är till för att det ska vara möjligt att studera. Om det var otydligt, Fredrik Malm, ber jag om ursäkt.

Däremot vill jag när det gäller finansieringen och det statsfinansiella läget säga att vi har lagt fram ett finansierat budgetförslag och i vår helhet har vi råd med det här. Att den borgerliga regeringen prioriterar andra saker får stå för den. Det är alls inte omöjligt att prioritera den här nödvändiga åtgärden.

Jag hoppas ju att den samlade oppositionen så småningom kommer att komma fram till vårt förslag förstås, även om jag utgår från att man när man är tre partier som ska samarbeta inte kan ta ett av partiernas förslag rätt av i alla frågor. Det får man se.

Men jag vill faktiskt säga att inför förra valet, 2006, var det så att alla de borgerliga partierna gick in med helt olika förslag om höjningar av studiemedlen. Det var inte tydligt från regeringen över huvud taget under hela mandatperioden, fram till i höstas, med hur mycket studiemedlen skulle höjas.

Om nu Fredrik Malm begär att vi i oppositionen ska presentera det här innan valet kan vi konstatera att den borgerliga regeringen när de fick makten presenterade sitt förslag tre år efter valet. Det är ändå ganska lättslaget, skulle jag säga. Om vi presenterar vårt förslag om tre år är vi ett år bättre än regeringen. Det är dåligt av den nuvarande regeringen att presentera detta så sent.

Många studenter har en jobbig ekonomisk situation, och då är det inte rimligt med bara 400 kronor. Det hade jag hoppats att regeringen insåg.

Anf. 155 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi ska vara medvetna om att vi trots den globala finansiella kris som vi befinner oss i mäktar med att göra den här satsningen på landets studenter. Det är någonting som är mycket viktigt. Jag är inte alls säker på att en annan regering hade klarat av att göra den prioriteringen, som ändå är rätt viktig.

Till detta kommer givetvis kraftigt ökade anslag till hela den här sektorn i och med att antalet studenter kommer att öka. Dessutom kommer ökade statsbidrag till kommunerna och så vidare för att åstadkomma förstärkningar inom utbildningssektorn. Den sammanlagda effekten av de här reformerna är ändå att det kommer att kunna bli bättre.

Lage Rahm svarar ändå inte riktigt, och det är lite svårt för mig att ställa den frågan en gång till eftersom Lage Rahm inte har någon mer talartid just nu. Vi noterar ändå att det finns en viss oenighet inom oppositionen, inte bara i den här frågan utan även i andra frågor. Vi har inte hört Socialdemokraterna kommentera frågan om avgifter för utländska

studenter. Miljöpartiet och Vänsterpartiet är motståndare till detta. Man har helt olika ambitioner vad gäller studiemedlen.

Jag önskar Lage Rahm lycka till i förhandlingarna och hoppas att man ändå inte så lättvindigt viftar bort den fråga som inte bara vi i alliansen ställer utan givetvis också väljarna. Man ser gärna ett besked före valet om var oppositionen står.

Anf. 156 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! Fredrik Malm påpekade att Vänsterpartiet tror att vi är på 1800-talet och att det är proletariatet som står på barrikaderna. Fredrik Malm glömmer bort att alla människor inte är så rika som politikerna. Alla studenter är inte rika eller barn till rika som faktiskt kan finansiera sina studier och betala sin hyra. Många studenter som jag känner och säkerligen finns det många här i kammaren som också känner till att folk lever på nudlar och makaroner, som fåglar. Vad är det för någonting, Fredrik Malm?

När Studentkåren, SFS, gjorde undersökningen 2001–2003 var 22 procent av studenterna fattigare när man tittade på köpkraften i förhållande till konsumentprisindex jämfört med 1980. Man hade faktiskt gått bakåt. Vi behöver inte jämföra med hur det var för hundra år sedan. Vi kan jämföra studenternas vardag med hur det var för tio år sedan eller faktiskt enbart för tre fyra år sedan, kan man säga, för det har inte blivit några förbättringar. Ni har sagt att det är en höjning med 400 kronor, men de 400 kronorna är i själva verket 4 kronor per vecka i studiemedelshöjning.

Det är bättre att tala klarspråk än att stå här och beskylla oss som inte är vid makten. Men ni har makten. Vad har ni gjort?

Anf. 157 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Det blir lite märkligt. När Vänsterpartiet får med osanningar om vår politik kan det vara bra att klargöra sanningar om dels Vänsterpartiets politik, dels vår egen. Höjningen är inte 4 kronor i veckan, det skulle innebära en höjning på 16 kronor i månaden. Höjningen är 350 kronor i månaden, inte 16 kronor. För mig framstår det som något obegripligt hur Vänsterpartiet kan räkna och få 350 kronor att bli 16 kronor. Nu läste vi i och för sig i den nya rapporten om svenska skolelevers kunskaper i matematik, men det här måste ändå ta priset.

Det jag beskriver är den verklighet man målar upp om studenter i Sverige. Vi har uppfattningen i alliansen att studenter har en rätt svår situation. Det är rätt tufft att plugga och få ekonomin att gå ihop. Därför föreslår vi en ökning av studiemedlen med 400 kronor. Vi föreslår en ökning av fribeloppet så att de studenter som också jobbar kan jobba extra. Det är inget tvång, men de som gör det ska kunna tjäna lite mer utan att bidraget trappas av. Det är viktigt.

Men beskrivningen från Vänsterpartiet och delvis från Miljöpartiet att studenter har det oerhört svårt jämfört med andra delar vi inte riktigt. Vi vet att studenter behöver förbättringar i sin ekonomi, men det är inte rätt med den fullständiga mardrömsbeskrivning som oppositionen gör.

Amineh Kakabaveh hade en helt ny nivå i sin senaste replik när hon nämnde att studenter lever som fåglar. Det är att tappa proportionerna en aning för mycket.

Anf. 158 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru talman! Det handlar inte bara om studenter. Vi pratar om de fattiga. Nästan 24 procent av studenterna är fattiga. Den här undersökningen gäller situationen för några år sedan. I dag vet vi att regeringens politik har gjort att klasskillnaderna har ökat kraftigt. Det är det jag pratar om. Jag pratar inte om alla människor, jag pratar om den grupp som Vänsterpartiet företräder.

Du ska få en förklaring hur man har räknat. Regeringen skriver, och jag läser det för tredje gången, att studiemedlen ska höjas med 430 kronor i månaden för en fyraveckorsperiod från den 1 januari, varav 390 avser höjning av lönedelen och 40 kronor bidragsdelen. Prisbasbeloppet kommer att sänkas med 400 kronor. Kom ihåg det – ni sänker prisbasbeloppet med 400 kronor för 2010. Det motsvarar en sänkning av studiemedlen med 72 kronor per fyraveckorsperiod. Det gör att bidragsdelen blir 24 kronor. Regeringens reella höjning blir ungefär 350 för en fyraveckorsperiod. Det är det ni måste tänka på. Man räknar med endast 16 kronor per fyraveckorsperiod. Alltså: 40 kronor minus 24, hur mycket blir det? Det blir 4 kronor i veckan. Det är inte konstigare än så.

Jag har läst lite matematik för att kunna räkna. Även om jag är från arbetarklassfamilj har jag, precis som Fredrik Malm, läst vid Stockholms universitet. Många vänsterpartister kan räkna, det lovar jag, för annars skulle vi inte ha fått svart på vitt för att besvara dina frågor.

Anf. 159 FREDRIK MALM (fp) replik:

Fru talman! Jag har läst både Pythagoras sats, cosinus, algebra och derivat men lyckas ändå inte hänga med i Amineh Kakabavehs ekvation här att 350 kronor blir 16 kronor. Det är mycket märkligt. Vi kan sätta oss ned efteråt och gå igenom det, men någonstans måste man räkna på ett alldeles speciellt sätt för att komma fram till detta.

Fru talman! Vi behöver inte raljera om detta. Det väsentliga är att om man är ung eller lite äldre och läser på universitet eller högskola i dag är det rimligt att man har en inkomst som man kan leva på och som man klarar sina studier på. Om detta är vi alla överens. Det är ingen som förespråkar att man inte ska höja studiemedlen. Det är ingen som förespråkar att man ska sänka studiemedlen. Vi är överens om att den här förstärkningen behövs.

Sedan säger vi i alliansen och socialdemokratin, som i den här kammaren samlar drygt 90 procent av rösterna, att 400 kronor är rimligt. Vi tar stöd till detta i Studiesociala kommittén, en parlamentarisk kommitté ledd av en centerpartist men där alla partier var representerade. Oppositionen reserverade sig inte, i alla fall inte socialdemokratin.

Mot detta står Vänsterpartiet och Miljöpartiet som samlar en tiondel av stödet i kammaren och som säger att vi måste höja det ytterligare avsevärt. Då får man som väljare, journalist och åhörare bedöma om det är en rimlig väg att gå. Vi tycker att det här kan vi klara under de svåra ekonomiska omständigheter som Sverige befinner sig i. Vi tycker att vi ska kunna vara stolta över att vi klarar av att ta det här steget.

Anf. 160 EVA JOHANSSON (kd):

Fru talman! Timmen är sen, men jag dristar mig till att ta några minuter i anspråk för att prata studiestöd, och jag ska försöka sammanfatta så

mycket som möjligt, med stor respekt för närvarande debattörer, åhörare och utskottsledamöter.

Först yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Trots att vi har ett mycket ansträngt ekonomiskt läge kan vi i dag besluta om en höjning av studiestödet för landets högskolestudenter. Höjningen blir, som vi hört, 430 kronor i månaden från den 1 januari. Det är en obetydlig höjning, men det är den andra och den största nivåhöjning som har gjorts sedan studiemedelssystemet infördes. Den är välkommen och efterlängad.

Kristdemokraterna har under många år krävt att studiestödet ska höjas, och därför känns det väldigt bra att kunna fatta det här beslutet i dag. När man lyssnar på debatten kan man fundera, precis som min kollega Fredrik tidigare var inne på, vad det är för studiemedelssystem som vi har. Faktum är att vi har ett av världens bästa studiemedelssystem. Det är detta som svenska studenter och studenter från övriga EES-länder erbjuds i Sverige i dag.

En del oppositionsföreträdare har inte riktigt den uppfattningen. Jag har själv tre söner som studerar på femåriga utbildningar alla tre. Ingen av dem har fått några pengar från sina föräldrar, trots att föräldrarna möjligen hade kunnat ge dem pengar. De har inte fått några pengar alls. Ingen av dem har tagit några studiemedel. De har levt på bidragsdelen och arbetat på sommaren. Det är möjligt. De har inte haft några fina arbeten, inga välbetalda arbeten, men de har dragit ihop lite pengar på somrarna. Det är möjligt, jag har sett det på nära håll. De har gjort det. Den ena blir klar med sin utbildning vid jul, och de har vänner och kamrater som gör likadant. De har inte fått några pengar från sina rika föräldrar, men de har genomfört långa utbildningar i ett av världens bästa utbildningsländer med ett av världens bästa studiemedelssystem. Det vill jag slå fast.

Jag är väl medveten om att den nivåhöjning som vi i dag debatterar inte kommer att revolutionera studenternas ekonomi. Vi kristdemokrater är angelägna om att få till stånd den här höjningen. Men jag tycker att det måste vara vissa proportioner. Kritik har framkommit om att höjningen är för liten. Självklart kritiseras det. Å andra sidan tror jag inte att någon nivåhöjning hade undgått kritik, oavsett hur stor den hade varit. Det ligger i sakens natur att olika intressenter anser att anslagshöjningen är för liten. Men den höjning som vi i dag debatterar är bra och ett välkommet steg på vägen som kommer att betyda mycket för landets studenter. Det är värt att ytterligare påpeka att det är en andra och den största nivåhöjning som gjorts sedan studiemedelssystemet infördes. Det motsvarar ökade utgifter på drygt 2 miljarder kronor för staten, vilket är ett välkommet tillskott för landets studenter.

Att arbeta under studietiden ska inte vara nödvändigt för att klara uppehållet. Vi har därför både studiemedel och studielån. Man kan välja: Man kan ta båda eller bara det ena. Å andra sidan ska arbete vid sidan om studierna inte heller motverka. Systemet får inte utformas så att arbete inte lönar sig på grund av höga marginaleffekter. Studenter som vill arbeta vid sidan om studierna eller under sommaruppehållet ska inte behöva oroa sig för att studiebidraget minskar. Därför höjer vi fribeloppet, och det är bra.

I och med den kraftiga utbyggnaden av antalet platser i komvux och yrkesvux, yrkeshögskola och högskola innebär det att utgifterna också för studiemedel stiger. Det kan vi se i våra budgetförslag, men inte riktigt lika tydligt i oppositionens förslag.

Höjningen av studiemedel, höjningen av fribeloppet och utbyggnaden av den högre utbildningen innebär att alliansregeringen storsatsar på utbildningsväsendet kommande år. Det hindrar dock inte oppositionen från att bjuda över. På snart sagt vartenda politiskt område är det överbudspolitik som erbjuds. Jag hade ärligt talat inte heller förväntat mig något annat på det här utgiftsområdet.

Oppositionens krav gör dock inte att regeringen kan förlora greppet om statens ekonomi. Vi prioriterar hårt mellan olika utgifter, och jag är glad för att vi trots det ekonomiska läget lyckades så bra vad gäller studiemedel, fribelopp och den stora utbyggnaden av antalet utbildningsplatser.

Jag noterar också spretigheten i oppositionens budgetalternativ, men jag går inte in på dem, för tids vinnande. Men jag konstaterar att det i opposition är lätt att höja ganska yvigt. Man vill höja studielånen, sänka skatterna för pensionärerna, höja anslagen till forskning, ge obegränsade bidrag till alla och sänka skatterna för de flesta. Det är onekligen befriande om det finns något slags koppling till budgetförslagen.

Från årsskiftet förbättras studenternas ekonomiska situation. Det blir också möjligt för en student att arbeta mer vid sidan om studierna utan att studiemedlen påverkas. Detta är välkomna förändringar. Det är de största förändringar någon regering har genomfört sedan studiemedelssystemet infördes. Det är trevligt att sitta i majoritet och att verkligen föreslå och genomföra.

Jag yrkar därmed bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 161 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Eva Johnssons anekdotiska evidens talar för sig själv, precis som differensen mellan vad Eva Johnsson säger nu och vad kd sade före valet. Jag tänker därför inte fråga någonting om det.

I stället vill jag fråga om en liten detalj. Eva Johnsson sade nämligen att arbete inte ska motverkas med höga marginaleffekter. Men faktum är att marginaleffekterna ökar med regeringens nuvarande förslag. När fribeloppet börjar inträda med avtrappningen av studiemedlet ökas marginaleffekten från nuvarande 50 procent till 61 procent. Det är väl ändå att motverka arbete med höga marginaleffekter?

Anf. 162 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Vi förespråkar en höjning av fribeloppet – det ska löna sig att arbeta. Det är det som är anledningen till vårt förslag. Det ska löna sig att arbeta. Vi tror också att varje student själv avgör hur mycket tid man behöver för sina heltidsstudier under terminerna och om man vill arbeta den tid när det är studieuppehåll, på sommaren eller möjligen under juluppehållet.

Anf. 163 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Jag delar uppfattningen att det är bra med ett höjt fribe-
lopp. Men faktum kvarstår att den borgerliga regeringens förslag ökar
marginaleffekterna ganska avsevärt.

Anf. 164 EVA JOHANSSON (kd) replik:

Fru talman! Det här är, som sagt var, ett paket. Som Lage Rahm
mycket väl vet är inte det här det enda område där vi tar tag. Vi tar ett
helhetsgrepp när det gäller skatterna i hela Sverige. Vi är väldigt glada
för vad vi gör på en rad områden. Det här är ett av många områden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

*Obligatorisk
befattningsutbildning
för nyanställda
rektorer*

8 § Obligatorisk befattningsutbildning för nyanställda rektorer

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU6
Obligatorisk befattningsutbildning för nyanställda rektorer (prop.
2009/10:27).

Anf. 165 THOMAS STRAND (s):

Fru talman! Sveriges Kommuner och Landsting presenterade i mån-
dags en intressant rapport om framgångsrika skolkommuner. I den rap-
porten konstaterar SKL att en mycket viktig faktor för att elever ska nå
goda resultat är en bra ledning och styrning av skolan. Skolledarna är
härvidlag mycket viktiga för lärarnas förutsättningar att ge barn och
elever en chans att nå skolans kunskapsmål. Vi kan konstatera att rektor-
er har en nyckelroll i arbetet med att utveckla både förskola och skola.

Då är en kvalitativt god befattningsutbildning av största värde, men vi
måste samtidigt anlägga ett helhetsperspektiv på skolledarrollsfrågan.
Det handlar om att rekrytera bra skolledare. Det handlar också om att ge
dem rätt förutsättningar för att utvecklas i sin roll som skolledare, och där
har en kontinuerlig kompetensutveckling en självklar plats.

På ett särskilt sätt måste vi också fokusera det pedagogiska ledar-
skapet. Tyvärr anser alldeles för många skolledare att man inte får tid för
att vara en närvarande pedagogisk ledare. Det är naturligtvis inte bra med
tanke på att internationella undersökningar visar att framgångsrika skolor
har skolledare som ägnar 80 procent av sin tid till pedagogiskt ledarskap.
Det ska jämföras med att bara 5 procent av Lärarförbundets medlemmar
som är skolledare uppger att de kommer upp i den nivån. Dessa signaler
måste vi ta på allvar. Vi behöver lägga mer fokus på just diskussionen
om hur vi kan vara med och stärka skolledarens roll som pedagogisk
ledare.

För att förbättra resultaten i skolan behövs flera olika åtgärder. En
kvalitativt god befattningsutbildning för nyanställda skolledare är en
sådan viktig åtgärd för att stödja skolledare i deras roll som ledare och
chefer. Befattningsutbildningen ska ge rektorer, biträdande rektorer och

förskolechefer kunskaper och förmågor som krävs för att kunna leda verksamheten mot målen.

Vikten av en sådan utbildning fick den socialdemokratiska regeringen att inleda ett förberedelsearbete för att införa ett nationellt rektorsprogram. Myndigheten för skolutveckling överlämnade i enlighet med detta en rapport i mars 2006 som beskrev hur en sådan utbildning skulle kunna läggas upp. Denna rapport har bland annat legat till grund för den befattningsutbildning som nu är i gång.

Fru talman! Vi är politiskt överens om att det är bra att vi får en obligatorisk befattningsutbildning för nyanställda rektorer. Men vi i den rödgröna oppositionen – Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet – vill gå längre än vad den borgerliga regeringen vill. Vi vill nämligen att även förskolechefer och biträdande rektorer ska omfattas av samma obligatorium. Vi vill också passa på att starkt betona vikten av att utvecklingsperspektivet får en framskjuten position i nämnda befattningsutbildning.

Enligt regeringens förslag ska alltså den nya befattningsutbildningen endast vara obligatorisk för nyanställda rektorer. Nyanställda förskolechefer och nyanställda biträdande rektorer föreslås däremot få gå den utbildningen på frivillig basis. Det anser vi är ett olyckligt förslag, och vi vill därför markera vikten av att även nyanställda förskolechefer och biträdande rektorer ska omfattas av samma obligatorium. Det är många remissinstanser som också tycker på samma sätt.

Jag hänvisade inledningsvis till SKL:s nyligen presenterade rapport. SKL konstaterar att skolledarna är mycket viktiga för skolans och lärarnas förutsättningar att ge eleverna en chans att nå kunskapsmålen. Om vi därför menar allvar med att vi vill stärka pedagogiken i förskolan, förbättra resultaten i skolan samt stärka skolledarens roll som pedagogisk ledare är den enda logiska slutsatsen att vi ska ha en befattningsutbildning som är obligatorisk för alla nyanställda skolledare.

Jag har svårt att förstå varför den borgerliga regeringen vill göra skillnad på rektorer å ena sidan samt biträdande rektorer och förskolechefer å andra sidan. Resonemanget om att det skulle föreligga en stor skillnad mellan att vara rektor och förskolechef är märklig och direkt felaktig. Även förskolan är en läroplansstyrd verksamhet, och med tanke på att förutsättningarna för alla läroplansstyrda verksamheter bör vara lika bör obligatoriet även gälla förskolechefer. Många rektorer har även ansvar för förskoleverksamheter, och de kommer att delta obligatoriskt i utbildningen, men inte kollegan i närheten som enbart har ansvar för förskoleverksamheten som får gå utbildningen på frivillig basis. Detta underlättar inte en kollegial samverkan.

Kommuner ställer å ena sidan samma krav på förskolechef som på rektorer. Det enda som egentligen skiljer dem åt i uppgiftsansvar är betygssättningen. Å andra sidan ställs högre krav på förskolechefer vad gäller relationen till socialtjänstlag och sekretesslagstiftning. Det föreligger således ingen större skillnad mellan en förskolechef och en rektor.

När det gäller biträdande rektor inser regeringen att man inte kan resonera på samma sätt som man resonerat om förskolecheferna. I stället skyller man på att skolledarfunktionen biträdande rektor inte är reglerad i skollagen. Det är enligt min mening bara ett svepskäl. Om det bara hänger på det får man väl se till att titulaturen biträdande rektor regleras i

Prot. 2009/10:47
10 december

*Obligatorisk
befattningsutbildning
för nyanställda
rektorer*

*Obligatorisk
befattningsutbildning
för nyanställda
rektorer*

skollagen. Dessutom talar mycket för att det enbart är en fördel om biträdande rektorer också omfattas av obligatoriet. Det underlättar rekryteringen till rektorsfunktionen om just en biträdande rektor redan har gått utbildningen.

Vi kan notera att i förslaget till ny skollag föreslås också att titulaturen förskolechef fastslås för just skolledare i förskolan. Vi tycker att det är mycket olyckligt. Vi anser att begreppet rektor räcker mer än väl, även för en chef för en förskola. Förskolechefen, som förslaget ligger, leder en verksamhet som är läroplansstyrd. Det skulle underlätta om vi hade samma titulatur för alla som leder läroplansstyrda verksamheter. Rektor är ett bra förslag. Risken är uppenbar att med den här lagregleringen får vi en form av A- och B-lag, nämligen rektorer och förskolechefer. Vi kan också ur ett feministiskt perspektiv konstatera att nästan alla förskolechefer är kvinnor. Frågan är om detta förslag till titulatur är en form av indirekt diskriminering. Ni i den borgerliga majoriteten skulle aldrig komma på tanken att kalla rektorn över en gymnasieskola enbart för gymnasiechef. Då är det många fler män som är inblandade.

Jag vill avslutningsvis ta tillfället i akt och säga några ord om själva befattningsutbildningen. Den innehåller tre delar. De är bra delar; vi har ingenting emot dem. Men det är viktigt att dessa tre delar samverkar. Det finns en risk att utvecklingsperspektivet kan komma lite i skymundan. Vi vill verkligen poängtera att så får det inte bli.

Låt mig få exemplifiera vad jag menar. Nuvarande utbildning är likom den gamla utbildningen 30 dagar lång. Det betyder att när man för in ämnet skoljuridik tio dagar blir det problem. Hur får man rum med också utvecklingsperspektivet? Därför utgår vi från att regeringen delar uppfattningen att det är viktigt att just utvecklingsperspektivet blir en viktig ingrediens i denna helhet på tre delar.

Fru talman! Det är bra att vi får en obligatorisk befattningsutbildning, men den borde omfatta alla rektorer, även biträdande rektorer och så kallade förskolechefer. Jag yrkar därför bifall till den gemensamma reservationen från s, v och mp.

Anf. 166 AMINEH KAKABAVEH (v):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till vår gemensamma reservation.

Fru talman! Enligt regeringens förslag ska den nya befattningsutbildningen vara obligatorisk endast för nyanställda rektorer. Nyanställda förskolechefer och biträdande rektorer föreslås däremot genomgå utbildningen på frivillig basis. Vi i Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet tycker att det är ett märkligt förslag, och vi vill därför starkt markera vikten av att även nyanställda biträdande rektorer och förskolechefer ska omfattas av samma obligatorium som nyanställda rektorer.

Fru talman! Förskolan är även den en läroplansstyrd verksamhet, och med tanke på att förutsättningarna för alla läroplansstyrda verksamheter bör vara lika bör obligatoriet även gälla förskolechefer. Många rektorer har även ansvar för förskoleverksamheter och deltar därmed obligatoriskt. Samtidigt kan samma rektors kollega i närområdet med enbart ansvar för förskoleverksamhet komma att sakna likvärdig kunskapsbas.

Många förskolechefer har ofta likvärdiga övergripande arbetsuppgifter som rektorer har. Även små barn har rätt att ha en förskolechef som

fått rätt förutsättningar att göra ett bra jobb. Därtill talar mycket för att det enbart är en fördel om biträdande rektor också omfattas av obligatoriet. Vi menar att rekryteringen till rektorsfunktionen underlättas om den blivande rektorn redan har gått utbildningen i fråga.

Vi anser även att titeln förskolechef ska ersättas med begreppet rektor. Motivet till detta är detsamma som vi har angivit i vår motion med motiveringen att förskolan är en läroplansstyrd verksamhet och att dessa skolledare har övergripande uppgifter likvärdiga de som en rektor har. Bakom förslaget till titeln förskolechef anar vi att regeringen vill göra en tydlig bodelning mellan skolformerna förskola och skola. Det är något vi finner både anmärkningsvärt och olyckligt.

Ur perspektivet det livslånga lärandet är det viktigt att erkänna den röda tråden mellan förskola och skola. Det förslag till ny skollag som nu är på remiss måste förändras så att man inte gör en skillnad på rektorer i skolan och förskolechefer i förskolan, trots samma behörighetskrav för den som anställs som skolledare. Alla skolledare, oavsett skolform och oavsett huvudman, ska ha lika stor rätt att gå en befattningsutbildning.

Jag yrkar igen bifall till vår gemensamma reservation från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Anf. 167 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det i princip är ett bra betänkande. Det är bara det att det, som vanligt när det gäller alliansen, har insmugit sig diverse skönhetsfel. Därför vill jag yrka bifall till den rödgröna gemensamma reservationen från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet.

Det är några saker som jag framför allt vill poängtera. Alla som sysslar med skola i dag vet att alla, till och med utbildningsministern, är överens om att det grundläggande arbetet görs i förskolan. Det som går snett där är väldigt svårt att reparera.

Jag vet också, och det känner säkert många av er till som har lite kommunalekonomisk och kommunalskolpolitisk erfarenhet, att det finns en hel del rektorer i dag som har förskollärbakgrund, som har jobbat inom förskolan. Då kan man tycka att det är ganska konstigt att skilja på beteckningar på det här sättet.

Jag har själv mött många duktiga rektorer som har just en bakgrund i förskolan. Det är något som berikar en grundskola som får en sådan rektor. Man får in ett annat pedagogiskt tänk. De har en grund i förskolans arbetsätt och förenar det på ett konstruktivt sätt med grundskolans mer skolmässiga lärande. För att inte tala om det kollegiala sättet att arbeta i förskolan, som också är bra att föra in i grundskolan.

Av många anledningar är det viktigt att ställa förskolan och grundskolan på samma nivå, även när det gäller chefsförhållandet. Det är ganska märkligt att hålla på att strida och särskilja på det här sättet. Vi vill att förskolecheferna också ska kallas rektorer.

Det här påminner mig lite grann om debatten vi har haft om yrkes- högskolan. När vi tog beslut i frågan saknades helt någonting om entreprenörskap. Här är det också så. Plötsligt saknas ledarskap och utveckling i befattningsbeskrivningen.

Jag roade mig med att ta med mig en ganska ny bok som jag fick häromdagen, *Tänk om* av Fredrik Svensson, Rektorsakademiens ledare.

*Obligatorisk
befattningsutbildning
för nyanställda
rektorer*

Han beskriver väldigt väl hur nytänk behövs inom skolan och rektorskapet. Så här skriver han: "I dag lever vi i förändringens tidevarv, där hela kontinenter transformerar sig och detta ställer annorlunda krav på våra ledare i både skola och arbetsliv. Vi kan lägga vilka värderingar vi vill vid att världen inte längre är statisk, men vi kan inte blunda för att det är så den ser ut. Ledare i skolan måste därför tänka om och utvecklas mer mot det transformativa ledarskapet om vi ska kunna utveckla våra skolor i samklang med samhällsutvecklingen." Jag kunde nog inte ha sagt det bättre, även om jag tycker att orden transformativt ledarskap låter lite krångligt. Men jag förstår vad han menar, och jag hoppas att ni förstår det också, för det här är ganska viktigt.

Vi vet, inte minst genom de senaste undersökningarna, hur viktigt ledarskap i skolan är. Och det är ledarskap i utveckling som är viktigt här. Tyvärr verkar alliansen återigen ha glömt bort det så att vi från oppositionen måste påminna er om det. Kanske ni lär er och kommer med en tilläggsproposition eller något direktiv som kan förbättra saken. Jag hoppas att ni tar till er det.

Jag yrkar bifall till den gemensamma rödgröna reservationen.

I detta anförande instämde Lage Rahm (mp).

Anf. 168 SOFIA LARSEN (c):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkan-det. Jag tycker att det är mycket glädjande att vi nu kan fatta beslut om en ny obligatorisk befattningsutbildning för nyanställda rektorer.

En kunnig och engagerad rektor som vill och kan ta ledarskapet i varje situation är en av en skolas absolut viktigaste nycklar för att vara framgångsrik. Det visar inte minst den SKL-rapport som tidigare har diskuterats och tagits upp här i dag från talarstolen. Där trycker man just på själva ledarskapet. Det man också säger i SKL-rapporten är att det är slående att kommuner med helt olika förutsättningar pekar på samma saker för att bli framgångsrika, nämligen ledarskapet och styrningen av skolan, detta tillsammans med kunnig och engagerad personal som har höga förväntningar på sina elever samtidigt som man har en bra uppföljning av sina elever och det som sker på skolan lokalt.

Det här är något som är helt och hållet i linje med de åtgärder och reformer som regeringen har genomfört under den här mandatperioden: tidigare insatser, en bra uppföljning för varje elev, satsningar på lärarna och verktyg för rektorerna. Allt detta som den socialdemokratiska regeringen aldrig ville eller orkade med har vi nu genomfört, precis i linje med det som SKL och många andra sagt är ett signum för framgångsrika skolor.

Alla rektorer måste gå den nya obligatoriska rektorsutbildningen, även rektorer i fristående skolor. Det innebär att de som blir anställda efter den 15 mars 2010 får gå en särskild befattningsutbildning för rektorer. Man ska göra det så snart som möjligt så att utbildningen är genomförd inom fyra år. Det är 30 högskolepoäng som rektorerna läser under tre år. Det som ingår i utbildningen, för att förtydliga det, är skoljuridik, myndighetsutövning, mål- och resultatstyrning och det är skolledarskap, vilket är viktigt. Redan i höst är det möjligt att gå den här utbildningen vid sex olika universitet.

Regeringen fördubblar pengarna till rektorsutbildningen. 100 miljoner kronor läggs på denna utbildning som oppositionen, när de hade makten tidigare, inte tyckte var särskilt viktig och inte satsade dessa pengar på.

I och med den här utbildningen får alla nyutbildade rektorer de nödvändiga kunskaper som krävs för det statliga uppdrag som man har som rektor. Det är viktigt för att vi ska få en likvärdig och rättssäker skola i hela landet och att eleverna får de kunskaper de behöver för att klara sig framöver i livet. Det är bra att man som rektor har goda kunskaper i myndighetsutövning, utvärdering och resultatuppföljning. Det får man nu i och med den nya obligatoriska utbildning som vi nu föreslår.

Det som oppositionen säger är att man i helhet stöder vårt förslag till rektorsutbildning, men man vill göra den obligatorisk också för biträdande rektorer och förskolechefer. Först och främst vill jag fråga oppositionen varför de då inte har föreslagit det tidigare. Varför har de inte avsatt pengar till det i sin budget? Är det så att de ska ta pengar någon annanstans ifrån så att färre får möjlighet att gå utbildningen? Ska den inte vara obligatorisk?

Det som är skillnaden är att man inte har samma tydliga myndighetsutövning och samma tydliga uppgift att ha en uppföljning i förskolan som i grundskolan. Jag hoppas att oppositionen inte menar att det är det som de nu ska lägga till.

Det finns heller ingenting som säger att biträdande rektorer eller förskolechefer inte ska få gå rektorsutbildningen. Tvärtom välkomnar vi dem och säger: Varsågoda, gå gärna denna utbildning! Men det är inte obligatoriskt för dem.

Fru talman! Vi inför nu denna nya rektorsutbildning, och vi gör den obligatorisk. Den är mycket viktig för att vi ska få framgångsrika skolor i vårt land.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)
(forts. 11 §)

9 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 9 december

SfU1 Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet

Punkt 1 (Principer för socialförsäkringarna)

1. utskottet
2. res. 1 (s)
3. res. 2 (v)
4. res. 3 (mp)

Förberedande votering 1:

21 för res. 2

15 för res. 3

241 avstod

72 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

104 för res. 1

18 för res. 2

158 avstod

69 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

146 för utskottet

103 för res. 1

33 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 79 m, 24 c, 23 fp, 20 kd

För res. 1: 103 s

Avstod: 18 v, 15 mp

Frånvarande: 27 s, 18 m, 5 c, 5 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 4 (Företagares socialförsäkringsskydd)

1. utskottet

2. res. 4 (s, v, mp)

Votering:

146 för utskottet

136 för res. 4

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 79 m, 24 c, 23 fp, 20 kd

För res. 4: 103 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 27 s, 18 m, 5 c, 5 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 8 (Flexibla ersättningsnivåer)

1. utskottet

2. res. 7 (s, v, mp)

Votering:

146 för utskottet

136 för res. 7

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 79 m, 24 c, 23 fp, 20 kd

För res. 7: 103 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 27 s, 18 m, 5 c, 5 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 11 (Rehabilitering)

1. utskottet
2. res. 11 (s)

Votering:

157 för utskottet
103 för res. 11
19 avstod
70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 79 m, 23 c, 23 fp, 20 kd, 12 mp
För res. 11: 103 s
Avstod: 18 v, 1 mp
Frånvarande: 27 s, 18 m, 6 c, 5 fp, 4 kd, 4 v, 6 mp

Punkt 13 (Övriga frågor om samverkan)

1. utskottet
2. res. 13 (s, v, mp)

Votering:

146 för utskottet
136 för res. 13
67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 79 m, 24 c, 23 fp, 20 kd
För res. 13: 103 s, 18 v, 15 mp
Frånvarande: 27 s, 18 m, 5 c, 5 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 19 (Försäkringsmedicinsk rådgivning)

1. utskottet
2. res. 20 (v)

Votering:

262 för utskottet
20 för res. 20
67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 s, 79 m, 24 c, 23 fp, 20 kd, 15 mp
För res. 20: 2 s, 18 v
Frånvarande: 27 s, 18 m, 5 c, 5 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 20 (Medborgarinsyn)

1. utskottet

2. res. 21 (s, v, mp)

Votering:

146 för utskottet

136 för res. 21

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 79 m, 24 c, 23 fp, 20 kd

För res. 21: 103 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 27 s, 18 m, 5 c, 5 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 26 (Pensionsmyndigheten)

1. utskottet

2. res. 25 (s)

Votering:

161 för utskottet

103 för res. 25

18 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 79 m, 24 c, 23 fp, 20 kd, 15 mp

För res. 25: 103 s

Avstod: 18 v

Frånvarande: 27 s, 18 m, 5 c, 5 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 27 (Pensionsfrågor i övrigt)

1. utskottet

2. res. 27 (v)

3. res. 28 (mp)

Förberedande votering:

20 för res. 27

14 för res. 28

246 avstod

69 frånvarande

Kammaren biträdde res. 27.

Huvudvotering:

147 för utskottet

20 för res. 27

111 avstod

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 4 s, 77 m, 24 c, 23 fp, 19 kd

För res. 27: 2 s, 18 v

Avstod: 94 s, 2 m, 15 mp

Frånvarande: 30 s, 18 m, 5 c, 5 fp, 5 kd, 4 v, 4 mp

Luciano Astudillo (s) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 39 (Intyg för tillfällig föräldrapenning)

1. utskottet
2. res. 42 (s, v, mp)

Votering:

145 för utskottet

135 för res. 42

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 79 m, 23 c, 23 fp, 20 kd

För res. 42: 102 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 28 s, 18 m, 6 c, 5 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Punkt 2 (Förslag till lag om ändring i lagen (2009:695) om ändring i högskolelagen (1992:1434))

Förslaget innebar att bilagan till högskolelagen skulle ändras på så sätt att de nuvarande benämningarna Växjö universitet och Högskolan i Kalmar skulle utgå och att det nya universitetet Linnéuniversitetet skulle föras in. Förslaget innebar även att det nya universitetet skulle få överlåta förvaltningsuppgifter som innefattade myndighetsutövning till ett utländskt lärosäte. Beslutet att anta lagförslaget måste därför fattas i den ordning som föreskrivs i 10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen, vilket krävde att riksdagens beslut fattades antingen med tre fjärdedels majoritet eller i den ordning som gäller för stiftande av grundlag. Av förslaget framgick att beslutet önskades bli antaget i ett enda beslut. För bifall krävdes därför att *minst tre fjärdedelar av de röstande* förenade sig om beslutet.

Enligt 5 kap. 4 § andra stycket riksdagsordningen skulle beslutet fattas genom omröstning.

Votering:

282 för bifall

67 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande hade röstat ja. Kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 103 s, 79 m, 24 c, 23 fp, 20 kd, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 27 s, 18 m, 5 c, 5 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

Kammaren biföll utskottets förslag.

Tredje vice talmannen meddelade att de ärenden som inte skulle hinna debatteras färdigt vid dagens sammanträde skulle debatteras sist vid morgondagens sammanträde.

*Obligatorisk
befattningsutbildning
för nyanställda
rektorer*

11 § (forts. från 8 §) Obligatorisk befattningsutbildning för nyanställda rektorer (forts. UbU6)

Anf. 169 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru ålderspresident! Min fråga till Sofia Larsen handlar om ledarskap och utveckling, en fråga som jag vet att Sofia Larsen delar mitt stora intresse för.

Det är lite för lite om det i detta betänkande. Jag håller naturligtvis med om att det är viktigt att våra framtida rektorer lär sig allt om regler och lag och rätt. Det borde de kunna i dag, men det är viktigt att vi garanterar det i framtiden.

Varför inte mer om ledarskap och utveckling i denna utbildning?

Anf. 170 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru ålderspresident! Det är helt rätt som Mats Pertoft säger. Vi i Centerpartiet högprioriterar ledarskapet i skolan. Det är därför som vi har fört fram det och också vill ge rektor mer redskap än i dag.

Ett första steg är denna obligatoriska rektorsutbildning. Där ska tyngdpunkten ligga på utbildning i myndighetsutövning i de juridiska delarna och i uppföljning av det som staten säger att skolan ska göra. Det är precis som tidigare och det är det som man är överens om ska vara statens uppgift. Det är kopplat till en rektorsutbildning.

Vill vi ha mer ledarskap? Ja, Centerpartiet vill det. Vi skulle gärna vilja gå vidare med någon typ av rektorslyft för att trycka på rent ledarskap.

I en statlig utbildning ska det som staten säger att rektor ska göra vara huvuduppgiften i utbildningen.

Anf. 171 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru ålderspresident! Vi verkar vara väldigt överens. Rektorslyft låter intressant. Det kan vi återkomma till att diskutera om inte era allianskolleger är villiga.

Jag håller med, samtidigt som jag är förundrad. En utbildning ska naturligtvis ha de obligatoriska delarna som stomme, men att ha en rektorsutbildning utan att ordentligt fokusera på ledarskap och utveckling är lite halvdant.

Jag vill särskilt betona att det är nödvändigt för till exempel rektorer i de kommunala skolorna som inte alltid har samma go och samma entreprenörskap som rektorer inom den fristående skolvärlden. Jag förstår inte varför det ska vara halvdant när vi ändå har Centerpartiet med i detta och som jag vet driver denna fråga. Har ni blivit överkörda av de andra partierna i denna fråga?

Anf. 172 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru ålderspresident! I den utbildning som vi nu lägger fram förslag om är skolledarskap en av tre delar, och det är en viktig del. Sedan kan vi fundera på om det ska finnas fler typer av ledarskap. Och hur ska vi då stötta rektor i detta? Det kanske inte är en statlig utbildning som är den rätta vägen. Det kanske är andra typer av managementutbildningar och stöttning som rektor ska ha.

Det är viktigt att vi nu genomför denna obligatoriska rektorsutbildning. Det är synd att det inte har skett långt tidigare. Det är någonting som Mats Pertoft kunde ha sett till under den förra mandatperioden. Då hade vi kanske inte haft den situation som vi i dag tyvärr har på många av landets skolor.

Den här regeringen har tagit greppet. Vi ser till att vi får en obligatorisk rektorsutbildning. Det är ett otroligt viktigt första steg för att vi ska få goda skolor runt om i landet.

Anf. 173 THOMAS STRAND (s) replik:

Fru ålderspresident! Precis som jag sade i mitt anförande är vi politiskt överens om att det är bra att vi får en befattningsutbildning som är obligatorisk för nyanställda rektorer.

Men vi i den rödgröna oppositionen vill gå vidare, och vi vill att också förskolechefer och biträdande rektorer ska omfattas av obligatoriet. Det är många remissinstanser som instämmer i just denna uppfattning. Nu kan jag konstatera att den borgerliga regeringen och den borgerliga majoriteten här i riksdagen inte vill det utan vill att det ska ske på frivillig basis när det gäller biträdande rektorer och förskolechefer.

Men när vi vet att vi måste förbättra skolans resultat, att vi måste fokusera på kunskap och bildning på ett bättre sätt, att vi också måste jobba mer med det pedagogiska ledarskapet och att det är viktigt att vi satsar på de tidiga åldrarna är det lite märkligt att den borgerliga majoriteten inte vill dra in även förskolechefer och biträdande rektorer i obligatoriet.

Även i SKL:s rapport som släpptes i måndags sägs det att vi måste förstärka ledarskapet och visa hur viktigt det är för att utveckla skolor. Därför är det viktigt vilken signal som man skickar. Jag är därför lite besviken över att ni inte också där är tydliga och skickar denna tydliga signal. Vi behöver en bra obligatorisk utbildning för alla våra skolledare. Men hur har ni tänkt, och varför tar ni inte steget fullt ut?

Anf. 174 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru ålderspresident! Vi tänker på följande sätt: Vi kopplar en befattningsutbildning till dem som enligt skollagen har den befattning som den är kopplad till, vilket i detta fall är rektorerna. Vi säger att den ska vara obligatorisk. Om man vill bli rektor i en friskola eller i en kommunal skola i Sverige framöver ska man också gå en obligatorisk rektorsutbildning för att man ska kunna klara av de krav som vi från statens sida ställer på grundskolerektorer.

Sedan välkomnar vi självklart om förskolechefer och biträdande rektorer också vill ta del av den utbildningen. Men det är inte i första hand de som ska följa upp de krav som vi ställer genom de lagar och direktiv som vi från Sveriges riksdag och regering fattar beslut om.

Om ni tycker att det är så otroligt viktigt att både förskolechefer och biträdande rektorer ska gå denna utbildning kan man fråga varför ni i er budget inte har tillfört pengar till det. Varför har ni inte i er budget sett till att det ska vara möjligt för dem? Det blir tyvärr bara tomma ord. Det är mycket prat och lite verklighetsanknytning. Ni säger en sak och gör en annan. Se nu i stället till att vi får denna obligatoriska rektorsutbildning som ger rektorerna en ärlig chans att vara rektorer i Sveriges skolor.

Anf. 175 THOMAS STRAND (s) replik:

Fru ålderspresident! Nej, Sofia Larsen, det som jag står här och säger och det som vi tycker från oppositionen är inte tomma ord.

Jag har kollat detta med Skolverket som säger att dessa 100 miljoner räcker till 1 400 platser. I regeringens proposition står det att man beräknar att antalet rektorer för vilka denna utbildning är obligatorisk är 500. Det finns 900 platser kvar. Det var 600 som sökte till våren. Om det är lika många som söker till hösten blir det 1 200. Alltså finns det redan nu pengar för att ha ett obligatorium. Om det fattas två, fyra eller femtio platser vet Sofia Larsen att vi socialdemokrater har mycket mer pengar till grundskolan och skolan än vad den borgerliga regeringen har.

Ni säger att alla är välkomna men att det kan bli platsbrist. Då kommer inte förskolechefer och biträdande rektorer med. Där har ni ett dilemma och ett problem.

Vi har råd och vilja att prioritera. Jag skulle vilja påstå att ni inte har vilja att prioritera. Ni har inte råd heller, eftersom ni satsar på ytterligare skattesänkningar. Det är det ni prioriterar, alltså mer skattesänkningar som gynnar oss som är välbeställda och rika. Ni prioriterar inte barnen, inte skolorna och inte en bra befattningsutbildning för alla skolledare – rektorer, biträdande rektorer och förskolechefer.

Anf. 176 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru ålderspresident! Jag är övertygad om att de som lyssnar på denna debatt vet vilken sida av dessa två som i konkret handling har visat vem som storsatsar och har gjort verklighet av det som man vill göra för svensk skola. Alliansregeringen har sett till att elever som börjar skolan får stöd och hjälp. Den har sett till att det finns en bra uppföljning för varje enskild elev. Den har sett till att vi får en lärarfortbildning värd namnet och att lärare får de verktyg som de behöver i varje klassrum. Den har sett till att vi nu också får en obligatorisk befattningsutbildning för rektorer. Det klarade inte Thomas Strand och hans parti under de tolv år som de var i regeringsställning.

Kom inte och slå på stora trumman med saker som ni hade haft möjlighet, om ni hade haft viljan, att genomföra under er tid! Det låter riktigt illa. Vi genomför det som man borde ha genomfört för länge sedan.

Anf. 177 MATS GERDAU (m):

Fru ålderspresident! Det är en händelse som ser ut som en tanke att Sveriges Kommuner och Landsting presenterade en stor analys om vad som skapar god kvalitet i skolan samma vecka som vi ska diskutera en ny rektorsutbildning.

SKL:s analys visar nämligen att det är just rektorerna som det mesta hänger på i skolan. Det har SKL kommit fram till genom att studera vad

det finns för gemensamma drag i kommuner där eleverna presterar riktigt bra eller där resultaten har förbättrats avsevärt.

Forskningen om framgångsrika skolor, som tyvärr är rätt eftersatt i Sverige efter lång tid av socialdemokratiskt styre, lyfter också fram ledarskapets betydelse för en skolas kvalitet.

Det är egentligen inte alls så konstigt. Precis som vi alla vet att en duktig lärare kan göra underverk till och med med den mest ointresserade tonåring kan duktiga rektorer få lärare att utträtta stordåd. En bra skola har alltid starka, drivande, tydliga, engagerande, kommunikativa och demokratiska ledare. Jag tycker att man känner av stämningen i en skola så fort man kliver in genom ytterdörren, och det är i mångt och mycket rektorerna som ligger bakom den stämningen.

Vi tycker att ledarskapet har haft en alldeles för undanskymd roll i skolan och i skolpolitiken. Det vill vi i alliansen nu ändra på. Det är synd att behöva säga att den förra regeringen drog ned, drog ned och drog ned på rektorsutbildningen, och alla sökande fick inte plats. År 2004 förkortade man rektorsutbildningen med ett halvår. År 2005 förkortade man utbildningen med ytterligare ett halvår. År 2006 stoppade man nyintagningen till rektorsutbildningen.

Vi har i dag en situation där säkert varannan rektor inte har gått rektorsutbildningen. Det är i alla fall vad Myndigheten för skolutveckling sade 2006. Sanningen är att Socialdemokraterna över huvud taget inte har visat något större intresse för ledarskapet i skolan förrän vi har lyft upp frågan.

Vi moderater och vi i alliansen menar allvar med att ledarskapet är viktigt i synnerhet i skolan. Det är ett komplext och svårt uppdrag att vara rektor, och det är ofta otacksamt, kan jag tänka mig. Olika intressen ställs hela tiden mot varandra. Men det är säkert lika ofta oerhört stimulerande, för det handlar om att se människor växa och utvecklas. Rektorer-na har en nyckelroll i att forma våra barn och ungdomar till självständiga, kreativa och kunniga vuxna.

Det handlar inte bara om att leda en personalgrupp, som många andra ledare kanske gör, utan också om att agera gentemot i det här fallet elever och föräldrar. Det handlar om att följa både sin arbetsgivare och det statliga uppdraget. Det handlar om att styra resurserna så att alla elever får förutsättningar att nå målen i alla ämnen och utvecklas maximalt.

Man kan inte skjuta upp skolstarter eller säga att man får ta svenska eller slöjd nästa år i stället. Man kan inte ta bort en skoldag i veckan även om Socialdemokraterna i Perstorp försökte i höstas. Nej, det måste alltid fungera – varje dag och varje år. Och det är rektors ansvar att se till att det gör det. Jag tycker att rektorerna är vår tids vardagshjältar, och de förtjänar både uppmärksamhet och satsningar för att utvecklas.

Staten kan göra en del men inte allt för att ge rektorerna rätt förutsättningar. Arbetsgivarna, vilket oftast är kommunerna, har också ett stort ansvar för att se till att rektorerna har de befogenheter och resurser de behöver. Vi moderater tror på stor frihet för skolan att styra resurserna så att man verkligen når målen. Då får man mest värde för skattepengarna. Ofta tror jag att rektorerna är bakbundna av stadsdelsnämnder och stora förvaltningar. Det bör man verkligen ändra på i kommunerna.

Det vi i denna sal däremot kan och ska göra är att se till att rektorerna har en adekvat utbildning så att de verkligen behärskar det statliga upp-

Prot. 2009/10:47
10 december

*Obligatorisk
befattningsutbildning
för nyanställda
rektorer*

draget. Det handlar om skoljuridik och det ansvar rektorn har för en mobbningsfri, likvärdig och rättssäker skola. Det handlar om hur man styr i en mål- och resultatstyrd organisation, och det handlar om ledarskap och ansvar för att ständigt utveckla verksamheten oavsett vad oppositionen sedan säger.

Så här långt verkar oppositionen faktiskt instämma i vår politik. Den har i alla fall inga egna förslag på något annat innehåll. Men från att i praktiken ha ignorerat ledarskapet i skolan vill nu Socialdemokraterna att ännu fler än rektorerna ska gå rektorsutbildningen. Vi öppnar möjligheten även för biträdande rektorer och förskolechefer om de vill, men vi inför inget obligatorium. Det beror på att det inte finns så tydliga uppdrag i läroplanerna om detta.

Som Sofia Larsen sade tidigare faller dock oppositionens förslag helt platt, för ni har inga pengar för fler platser på rektorsutbildningen. Det finns i dag ungefär sex och ett halvt tusen rektorer i Sverige och tolv och ett halvt tusen förskolechefer och biträdande rektorer. Om vi antar att det finns samma behov av nyrekrytering av biträdande rektorer och förskolechefer som av rektorer behövs ytterligare 200 miljoner kronor. Thomas Strand säger att det bara var 500 som sökte tidigare, men det räcker ju inte – nästan hälften av rektorerna har inte gått rektorsutbildningen, och de måste nu göra det.

Ni har inte pengarna i er budget. Det räcker inte med att säga att ni alltid har mer pengar – dessa Monopolpengar finns inte i verkligheten. Vänsterpartiet vill till och med dra ned 300 miljoner kronor på det anslag som bekostar just rektorsutbildningen, anslag 1:5. Man undrar onekligen om utbildningen ska bli en tredjedel så kort i er värld eller hur det egentligen ska fungera. Det är faktiskt inte trovärdigt, och det är inte seriöst. Snarare känns det väldigt grälsjukt.

Om ni menar allvar med att ledarskapet är så viktigt måste ni gå före och visa ledarskap, och dit hör bland annat att se till att ord och handling går hand i hand. Det gör det inte i er politik.

Därför, fru ålderspresident, yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 178 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru ålderspresident! Jag vill fråga Mats Gerdau om ungefär samma sak som jag nyss diskuterade med Sofia Larsen. Jag vet att Mats och jag delar intresset för bra skolledarskap, och jag kan helt och hållet ställa upp på inledningen i Mats Gerdaus anförande. Skolledarskap är otroligt viktigt för att en skola ska lyckas. Man blir förvånad över hur viktigt det är.

Jag förstår dock inte varför det med denna fina inledning finns så lite i betänkandet från alliansens sida om skolledarskap – om ledarskap och utveckling. Det borde finnas mer med tanke på den fina inledningen och den stora insikten om ledarskapets betydelse. Detta har inget att göra med att det viktigaste är stommen, lagar, regleringar, betänkanden och så vidare som man måste kunna utan snarare pluseffekten. Varför lägger ni inte till mer om resten, om ledarskapets betydelse? Det skulle jag vilja få svar på av Mats Gerdau.

Anf. 179 MATS GERDAU (m) replik:

Fru ålderspresident! Det står faktiskt en del om detta i regeringens proposition och i det betänkande vi ska ta ställning till. Bland annat på s. 10 i propositionen står det att det handlar om att rektorerna ska ha förmåga att leda och utveckla skolans verksamhet. Sedan kan man alltid skriva mer, absolut – vi kan skriva långa texter. Men det viktiga är trots allt att vi nu får till en obligatorisk rektorsutbildning i stället för att som den regering ni stödde stoppa intagningen till rektorsutbildningen. Det var ingen satsning på Sveriges skolledare inte.

Mats Pertoft kanske kan svara på hur ni ska få samma pengar att räcka till kanske tre gånger så många studerande på denna rektorsutbildning. Ni har ju inte mer pengar i er budget än vi har. Vi fördubblar anslaget till 100 miljoner, men ni behöver ytterligare 200 miljoner för att klara av alla dessa biträdande rektorer och förskolechefer som i er värld ska gå en obligatorisk utbildning. Ni har inte de pengarna. Var tar ni dem ifrån?

Anf. 180 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru ålderspresident! Jag noterar att det står väldigt lite – okej, någon rad kanske – om ledarskap i propositionen. Det har ingen som helst koppling till det vackra långa tal Mats Gerdau höll i detta ärende. Jag kan tyvärr notera att Jan Björklund och inte Moderaterna verkar ha fått igenom sin linje i denna fråga när det gäller propositionen. Det hade varit bättre om Mats Gerdau i stället för Jan Björklund hade skrivit propositionstexten.

När det gäller pengarna kan jag konstatera att jag är övertygad om att vi hade lagt fram en liknande proposition om vi i dag hade haft en röd-grön regering, och vi hade finansierat den. Däremot besitter vi inte någon sorts visionär glaskula så att vi vid den tidpunkt då budgetpropositionen läggs fram kan gissa oss till vilka propositioner regeringen kommer att lägga fram och vad de kommer att innehålla. Därför har vi inte mer pengar, för denna proposition lades fram efter att vi hade lagt fram vår budget.

Anf. 181 MATS GERDAU (m) replik:

Fru ålderspresident! Denna proposition lades fram den 1 oktober, och enligt mitt minne lade ni fram er budgetproposition efter den 1 oktober. Ni hade alltså naturligtvis full möjlighet att lägga in mer pengar på en rektorsutbildning. Mats Pertoft, du säger att ni inte har någon visionär glaskula. Nej, det tror jag tyvärr inte att någon av oss har, men man måste inte vara särskilt visionär för att inse att det kostar lite mer pengar om man tredubblar rektorsutbildningen. Några kronor borde ni ha kunnat lägga in om ni vill göra på det sättet.

Jag är dock väldigt glad att du tycker att Moderaterna har en bra syn på skolledarskap och vikten av detta. Det tar jag tacksamt emot.

Staten kan inte göra allting. Det finns andra arbetsgivare i skolan som har sitt ansvar, och de måste också ta det ansvaret för hur de vill utveckla sin verksamhet. Staten kan göra en viss begränsad del, och det är precis det vi gör nu.

Vi borde kunna arbeta mer tillsammans för att se till att kommunerna tar sitt ansvar. Där är tyvärr min uppfattning att i många kommuner, i synnerhet i dem med socialistisk majoritet, slås man för att ha stora förvaltningar och stadsdelsnämnder som lägger sig i rektorernas arbete och bakbinder många rektorer så att de inte har den frihet och självständighet som behövs för att utveckla skolan. Det kanske blir en annan debatt, och jag hoppas att vi står på samma sida även där.

Anf. 182 THOMAS STRAND (s) replik:

Fru ålderspresident! Jag kan konstatera att Mats Gerdau ägnade en hel del av sitt anförande åt att angripa oss socialdemokrater. Det har vi hört förr, så det var inte så förvånande att du gjorde det. I den här frågan är vi i oppositionspartierna rörande eniga om att vi vill gå längre än vad den borgerliga regeringen och den borgerliga majoriteten vill. Vi tycker att det är bra med en obligatorisk befattningsutbildning för nyanställda rektorer. Det är jättebra, men vi vill gå ett steg längre och se till att förskolechefer, som vi vill kalla rektorer, och även biträdande rektorer får vara med i detta obligatorium.

Jag ska korrigera Mats när det gäller ekonomin. Det finns 100 miljoner kronor avsatta. Dessutom finns det lite till som regeringen har skjutit till, nämligen 15 miljoner per år i fyra år minus de 7 miljoner som går till kommunerna som kompensation för den här utbildningen. Det blir 108 miljoner årligen i fyra år om man ska vara riktigt noggrann. När jag har frågat Skolverket har de sagt att de har en dimensionering för 1 400 platser. Jag sade – och det är där jag vill korrigera Mats – att i regeringens egen propositionstext står det att man beräknar att det är 500 rektorer som är nyanställda och omfattas av detta obligatorium. Så står det i propositionen. Skillnaden mellan dessa 500 och 1 400 är 900. Skolverket gör den bedömningen att förskolechefer och biträdande rektorer som är nyanställda ryms inom de här 1 400.

Det är inte ens så att din egen regering prioriterar de gamla rektorerna just nu. Det är framför allt de nyanställda som är i fokus och som pengarna ska räcka till.

Anf. 183 MATS GERDAU (m) replik:

Fru ålderspresident! Jag välkomnar att Socialdemokraterna ansluter sig till vår politik på den här punkten och att ni för en gångs skull gör en omprövning i en skolpolitisk fråga, vilket ni knappast har gjort tidigare. Jag välkomnar att ni tycker att stora delar av vårt förslag faktiskt är bra. Vi har haft sex sju timmars debatt om utbildningspolitik, och det var väl nästan första gången som en socialdemokrat gick upp och sade att någonting var bra. Det är roligt att höra, Thomas Strand.

Det kanske är så att pengarna beräknas för 500 nyanställda, men sedan finns det som jag sade 6 500 rektorer i skolan i dag, varav ungefär hälften inte har gått rektorsutbildningen. Många av dem vill gå rektorsutbildningen. Ni stoppade ju intaget för ett antal år sedan. De behöver den här utbildningen lika väl som de nyanställda behöver den. Om vi fyller upp med dem och ni dessutom ska göra det till ett obligatorium för biträdande rektorer och förskolechefer räcker inte pengarna. Så enkelt är det. Det måste alla inse. Ska målgruppen för den här utbildningen vara tre gånger så många måste ni också ha mer pengar. Det behöver kanske inte

vara tre gånger så mycket pengar, men det räcker inte med lika mycket pengar som vi har. På något sätt känns det inte seriöst och inte trovärdigt att agera på det sättet.

Anf. 184 THOMAS STRAND (s) replik:

Fru ålderspresident! Befattningsutbildningen stoppades nyligen av andra skäl genom ett överklagande av upphandlingen. Det finns många saker som kan hända under resans gång som orsakar bekymmer.

Jag vill säga till Mats Gerdau att vi socialdemokrater har jobbat intensivt med frågan om befattningsutbildningen. Jag har en rapport i min hand som Myndigheten för skolutveckling lämnade ifrån sig i mars 2006. Den var tänkt som ett förslag till en ny befattningsutbildning. Nu fick vi inte chansen att lägga fram det förslaget, eftersom valet kom emellan och ni vann valet. Delar av detta program har sedan följt med in i det program för befattningsutbildningen som nu är i gång. Det här har varit, är och kommer att vara en viktig fråga för Socialdemokraterna.

När vi nu ser framåt kan jag konstatera att det är vi som ligger i framkanten. Vi säger att det här ska gälla även förskolechefer, som vi vill kalla rektorer, och biträdande rektorer. Där säger ni: Nej, det ska det inte göra. Det ska vara på frivillig basis därför att ni inte har råd till detta. Ni har inte pengar till det. Ni har pengar till nyanställda rektorer, och vi tror att det också räcker till nyanställda biträdande rektorer och förskolechefer. Skolverket har inte fått i uppgift av regeringen att prioritera de gamla rektorerna i dag. Där sitter vi i samma båt du och jag, Mats, i våra olika positioner som opposition och majoritet.

Vi vill satsa på förskolan. Förskolan är jätteviktig med det pedagogiska ledarskapet, den pedagogiska utvecklingen, de små barnen och satsningar i de tidiga åldrarna. Det har jag också hört Mats säga, men när det kommer till skarpt läge för att se till att förskolechefer får gå en obligatorisk befattningsutbildning säger Mats Gerdau nej. Det håller inte.

Anf. 185 MATS GERDAU (m) replik:

Fru ålderspresident! Jag måste korrigera Thomas Strand på en punkt. Jag har aldrig någonsin sagt att nyanställda förskolechefer inte får gå en rektorsutbildning. Vi vill inte göra den obligatorisk, men det är faktiskt något helt annat än att säga att de inte får gå den här utbildningen. Vi öppnar den även för dem som vill gå den. Det är utmärkt bra om de vill göra det. I dagsläget ser vi dock inte att det finns skäl att göra den obligatorisk.

Det finns bland annat små föräldrakooperativ med kanske 15 barn. Ska man tvinga förskolechefen där att gå en rektorsutbildning under tre år? Det känns kanske inte alltid helt rimligt utifrån det uppdraget.

Vi satsar massor på att utveckla förskolan på andra sätt. Det handlar om en ny läroplan där vi till exempel vill rikta uppdraget till förskollärarna mycket tydligare. Det är ni socialdemokrater emot. Vi har infört den allmänna förskolan. Det finns många andra saker som vi gör för att stärka förskolan. Jag vill också gärna nämna Förskolläraryftet. Det finns många andra saker för att stärka förskolan. Det handlar inte bara om att säga att allting ska vara likadant och kalla det för samma sak. Det blir inte bättre av det. Jag tror att vissa verksamheter behöver sitt eget stöd och sin egen utveckling.

Prot. 2009/10:47
10 december

*Obligatorisk
befattningsutbildning
för nyanställda
rektorer*

Thomas Strand försöker förvirra oss här inne och allmänheten när det gäller hur mycket pengarna räcker till. Vi har 100 miljoner till en obligatorisk rektorsutbildning för nyanställda rektorer. Ni vill att den också ska omfatta många fler människor, men ni har lika mycket pengar.

I den gamla asatron fanns det en gris som hette Särinner. Den åt man upp varje kväll, och så kastade man benen i en urna någonstans. Sedan återuppstod den här grisen dagen efter. Det är precis likadant med era pengar. De räcker till allt hela tiden, men ni höjer aldrig några skatter. Samma pengar ska räcka till precis hur mycket som helst. Det är varken seriöst eller trovärdigt, Thomas Strand.

Anf. 186 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru ålderspresident! Jag vill fråga Mats vad det är för skillnad om man har en liten eller stor grupp barn. Varför ska man skilja på olika barngrupper och säga att den ena har rätt till en välutbildad ledare och den andra inte? Har man en obligatorisk utbildning är det mycket lättare att komma loss från en verksamhet. I små grupper har förskolechefer och biträdande rektorer så mycket arbete. Jag har själv varit kurator i skolan. Jag har samarbetat med dem. Jag vet vilket arbete de här människorna har. Har man inte det målet uppsatt att man måste utbilda sig är det väldigt svårt att komma loss. Den verksamhet som finns i dag är så styrd av pengapåsarna, och det är de här cheferna som ska styra verksamheten och pengarna. De biträdande rektorerna och förskolecheferna jobbar med de små människorna. Därför är det mycket viktigt att ge dem samma möjlighet som deras kolleger att få den kompetens som de verkligen behöver och önskar. Är det obligatoriskt innebär det att man har satsat resurser på det.

Är det inte så är det inte lika viktigt för verksamheten eller de högre cheferna att skicka sina biträdande rektorer eller förskolechefer till de olika utbildningarna. Därför är det av stor vikt att faktiskt tänka på det.

Anf. 187 MATS GERDAU (m) replik:

Fru ålderspresident! Syftet med den här utbildningen är dels att stärka ledarskapet, dels att se till att rektorerna har förmåga att fullt ut ta det statliga uppdraget. Det statliga uppdraget handlar bland annat om skoljuridik. Det handlar om hur man arbetar i en mål- och resultatstyrd organisation. Det handlar om myndighetsutövning. Det handlar om likvärdig betygssättning, om resultatuppföljning och en massa andra saker. Där ser uppdragen till skolan kontra förskolan olika ut. Därför är vår bedömning att vi inte behöver ha en obligatorisk utbildning för förskolechefer som är statligt arrangerad. De som vill välkomnas givetvis även till denna utbildning, men vi tycker inte att det är rimligt med en obligatorisk utbildning.

Amineh Kakabaveh kanske kan svara på hur ni ska få pengarna att räcka till. Vänsterpartiet vill ju dra ned 300 miljoner kronor på de anslag som finansierar just rektorsutbildningen. Där vill ni spara 300 miljoner kronor. Hur ska ni få fler platser på rektorsutbildningen med minus 300 miljoner kronor? Det går inte riktigt ihop.

Tidigare hörde vi under diskussionen om studiemedel att 350 kronor i månaden blev 4 kronor i veckan med Vänsterpartiets matematiska kunskaper. Nu ska ni få tre gånger fler platser men med minus 300 miljoner. Kan inte du förklara för oss här och för allmänheten hur ni ska klara av att finansiera det här?

Anf. 188 AMINEH KAKABAVEH (v) replik:

Fru ålderspresident! För att ytterligare förtydliga för Mats Gerdau vill jag säga att det är bidragsdelen som ni har skrutit om i medierna som vi har pratat om. Den matematiken är inte så fel som ni här påpekar gång på gång, både du och Fredrik Malm. Ni ska veta att Vänsterpartiet har samma kapacitet som Moderaterna. Precis som ni har vi faktiskt kunniga människor som gör beräkningar. Men skillnaden är att ni bluffar. Det är bluff i medierna. Så här mycket pengar ger vi, säger ni. Men i verkligheten är det 4 kronor. Vad kan man göra med det? Det är i bidragsdelen ni har gjort det.

Vänsterpartiet värnar om utbildning, och vi vill ge möjligheter till vidareutbildning och högre utbildning till alla, alla som får chansen att leda eller studera vidare. Vi har satsat 400 miljoner tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet på högre utbildning och andra stora satsningar, både som enskilt parti och tillsammans med samarbetspartierna.

Det är en trovärdig politik. Det är det inte att komma till medierna och blåsa upp det för människor som inte fattar vad det egentligen innebär. Ni vill dels minska pengarna till kommunerna och till verksamheterna, dels vill ni minska möjligheten och chansen för människor att kunna utvecklas och gå vidare. De enda som får chansen är de rika.

Vi slår vakt om de fattiga och de som har mindre möjligheter. Det är skillnaden.

Anf. 189 MATS GERDAU (m) replik:

Fru ålderspresident! Jag tycker att det var synd att Amineh Kakabaveh inte använde sitt anförande till att förklara hur ni ska finansiera de nya platserna som ni vill ha på rektorsutbildningen genom att göra den obligatorisk. Du pratade om allt annat än just det, för ni har ju inga pengar. Ni står med byxorna nere. Det är inte trovärdig politik för fem öre. Sedan kommer ni och hävdar att vi drar ned på pengarna till kommunerna när vi satsar 38 miljarder! Det är ingen neddragning alls.

Att Sverige och kommunerna och alla invånare känner av en internationell kris är en sak, men även Amineh Kakabaveh måste se att det helt enkelt inte är sant att vi drar ned på kommunerna.

Jag tycker att det är bra, trots allt, att vi får en hyfsat stor samstämmighet om den här nya rektorsutbildningen. Vi gör den obligatorisk för alla rektorer. Det blir nu ett riktigt rejält lyft för Sveriges rektorer, och det är vi i alliansen som står bakom detta och som driver fram den här utvecklingen.

(Applåder)

Prot. 2009/10:47
10 december

*Obligatorisk
befattningsutbildning
för nyanställda
rektorer*

Anf. 190 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru ålderspresident! Timmen håller på att bli sen efter en lång debatt, men vi ska ändå med glädje få debattera just den obligatoriska befattningsutbildningen, som vi nu får lägga fram från alliansregeringen.

Jag kan inledningsvis säga att det var den första positiva meningen jag fick höra i dag av Thomas Strand då han efter många timmars debatt instämde i att det är en bra reform att vi nu får en befattningsutbildning. Det välkomnar jag, och jag vill verkligen säga att jag har noterat det.

Vi vet att forskning visar att ett tydligt och pedagogiskt ledarskap som prioriterar skolans kunskapsmål är en av skolans absolut viktigaste metoder för att uppnå goda resultat. Ledningen har en helt avgörande betydelse för hur en skola utvecklas. Därför är det viktigt att vi lyfter fram rektorernas centrala roll för ett framgångsrikt arbete. Det här är ett arbete som vi kristdemokrater i många olika sammanhang har lyft fram, alltså att rektorer ska få kompetens men också kunna ägna sig åt sina kärnuppgifter.

Olika undersökningar har också visat att rektorer i alltför hög grad tvingas att vara administrativa tjänstemän i stället för de pedagogiska ledare som de ska vara och som jag också tycker att betänkandet beskriver. Där handlar det också om att få utbildning i ledning för att nå måluppfyllelsen.

Det stämmer inte som har framkommit här att betänkandet inte innehåller något om hur utbildningen ska se ut. Det stämmer absolut inte. Det handlar både om myndighetsutövning och utbildning kring detta och om att skolan ska kunna nå sin måluppfyllelse och att också eleverna därmed ska kunna göra det. Där krävs goda pedagogiska egenskaper.

I det här ledet vill alliansregeringen få en befattningsutbildning för alla nyanställda rektorer, och den ska vara obligatorisk.

Redan i dag finns, som tidigare har nämnts, en frivillig befattningsutbildning, men vi anser alltså att det inte är tillräckligt. Den här utbildningen ska man ha avslutat efter fyra år, och den omfattar alla skolformer, vilket är viktigt att poängtera.

Oppositionen kritiserar förslaget eftersom det inte omfattar biträdande rektorer och förskolechefer. I det sammanhanget vill jag återigen understryka vikten av att rektorers uppgifter skiljer sig både från den biträdande rektorns och från förskolechefernas uppgifter. En biträdande rektors ansvarsuppgifter kan dessutom variera rejält från skola till skola. Vare sig biträdande rektorers eller förskolechefers uppgifter regleras i skollagen, och därför kan de inte heller omfattas av en reglerad befattningsutbildning.

Vi vet också, precis som tidigare har nämnts, men jag vill understryka det, att en rektor har ansvar för myndighetsutövning som innebär utvärdering och resultatuppföljning till skillnad från förskolechefer. Därför är det inte självklart med en obligatorisk befattningsutbildning för dem. Det är inget som hindrar att man går den, men poängen är att den är frivillig. Det finns också stora möjligheter för kommunerna att se till att förskolechefer får en bra utbildning för sitt uppdrag.

Fru ålderspresident! Jag har väldigt svårt att förstå vad det är som gör att den vänsterledda oppositionen anser att benämningen förskolechef skulle vara så mycket sämre än benämningen rektor. Jag anser att förskolan är viktig och att den betyder oerhört mycket för våra barn. Att vara

chef över en sådan verksamhet är något fint och något viktigt. Det har aldrig ens föresvävat mig att den ena befattningen skulle vara finare än någon av de andra och mer värd än någon av de andra. Men eftersom uppgifterna ser annorlunda ut är det också rimligt att de har olika benämningar. Att lägga någon dramatik i detta är att göra en höna av en fjäder.

Fru ålderspresident! Förslaget om en obligatorisk befattningsutbildning för rektorer är en viktig del i att stärka det pedagogiska ledarskapet på våra skolor. Rektorererna har en nyckelroll i det arbetet. Där tycker jag att vänstersidan och Socialdemokraterna är svenska folket och kammaren svaret skyldiga.

Hur ska man finansiera de förslag som man lägger fram i förhållande till det som vi har diskuterat i dag?

Om man menar allvar med att ledarskapet är viktigt på alla arbetsplatser, och då även inkluderar förskolecheferna, samt anser att en garanti för deras kompetens är att gå denna utbildning måste man också avsätta pengar till den. Än har Vänsterpartiet inte lyckats förklara, trots många frågor i dag, varför man drar ned på pengarna till rektorsutbildningen – minus 300 miljoner kronor – samtidigt som man vill utöka antalet som får gå utbildningen. Det har Amineh Kakabaveh inte lyckats övertyga någon om ännu.

Jag är glad att vi får en ny obligatorisk rektorsutbildning, och jag är övertygad om att det kommer att innebära en stimulans för att se vad man kan göra för förskolecheferna och de biträdande rektorererna i deras respektive roller. Det är inte att säga nej till paketet för att man inte är nöjd, utan det är ett viktigt steg i det framtida ledarskapet ute på våra skolor.

Ledarskapet, fru ålderspresident, är viktigt på arbetsplatserna, liksom i alla andra organisationer, så också i skolan. All forskning visar att ett gott ledarskap i skolan är avgörande för elevernas kunskapsutveckling. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

12 § Allmän miljö- och naturvård

*Allmän miljö-
och naturvård*

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10: MJU1
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prop. 2009/10:1 delvis).

Anf. 191 ANDERS YGEMAN (s):

Fru ålderspresident! Det har nu gått mer än tre år sedan Sverige fick en borgerlig regering. För första gången har klimatet haft storheter som Nicholas Stern, FN:s klimatpanel, IPCC och Al Gore på sin sida.

Efter mycket utredande presenterade Klimatberedningen sitt förslag till minskade koldioxidutsläpp i Sverige. Regeringspartierna föreslog 30 procent minskade utsläpp i Sverige, medan vi inom oppositionen föreslog 40 procent. Endast fyra av omkring hundra remissinstanser tyckte att Klimatberedningens förslag var för ambitiöst, däribland gruvindustrin, Svenska Petroleuminstitutet och Svenskt Näringsliv.

Från det att Klimatberedningen lade fram sitt förslag dröjde det ett helt år innan regeringen lyckades presentera en proposition om klimatpolitiken. Det visade sig att regeringen i den bröt mot sin egen utfästelse. I stället för att samla breda intressen bakom en ambitiös klimatpolitik valde regeringen att lyssna på de få remissinstanser som ville minska Sveriges miljöambitioner. Genom att införa en ny beräkningsgrund försökte regeringen få det att se ut som om man höjde ambitionerna, men i stället minskade man dem för Sverige. Detta gjorde man i ett läge när varningarna om klimathotet vuxit sig allt starkare.

Hur kunde det gå så fel? Kanske är det inte så konstigt.

När vi socialdemokrater med stöd av Vänsterpartiet, Miljöpartiet och tidvis Centerpartiet styrde landet röstade något eller några av de nuvarande allianspartierna mot varje skarpt klimatförslag.

När vi socialdemokrater bedrev världens ambitiösaste klimatpolitik stod Moderaternas toppnamn i EU, Gunnar Hökmark, i EU-parlamentets talarstol och ifrågasatte allvaret i klimathotet och Kyotoavtalet.

När vi socialdemokrater hade minskat utsläppen med nästan 10 procent stod Fredrik Reinfeldt i Almedalen och sade att miljön inte var någon prioriterad fråga för Moderaterna.

När vi socialdemokrater kämpade till oss miljö- och klimatkommissionärsposten, som innehades av Margot Wallström, sade Reinfeldt att polisfrågorna var viktigare och tyngre. Margot Wallström är den tyngsta kommissionär Sverige någonsin har haft.

När vi gick till val på att befria Sverige från oljeberoendet gick Kristdemokraterna till val på att sänka bensinpriset.

När hela Folkrorelsesverige i riksdagen talar om behovet av att skärpa klimatåtgärderna, att Sverige måste ta sitt ansvar, ja, då bokar Moderaterna och Kristdemokraterna Förstakammarsalen och låter flyga in två av världens mest framträdande klimatförnekare för att de ska förklara för riksdagsledamöterna att det inte finns något klimatproblem.

Med det regeringsunderlaget är det kanske inte så konstigt att man inte klarar av att samla Sverige kring en ambitiös klimatpolitik.

Fru ålderspresident! Uppgiften att samla Sverige är faktiskt inte så svår som den kan tyckas. Det finns ett alternativ till regeringens låga ambitioner, självgodhet och siffertricksande. Förutom regeringspartierna, gruvindustrin och den svenska petroleumindustrin är Sverige nämligen samlat. De övriga partierna i riksdagen, liksom Svenska kyrkan, många svenska kommuner, Röda Korset, alla Sveriges miljöorganisationer, forskarsamhället och Svenska FN-förbundet, är alla överens om att det krävs högre ambitioner.

Hela Folkrorelsesverige och alla miljöorganisationer är överens med samtliga oppositionspartier om att Sverige ska minska de svenska utsläppen med 40 procent.

Hela Folkrorelsesverige och alla miljöorganisationer är överens med samtliga oppositionspartier om att det krävs fler åtgärder än de som regeringen föreslår för att komma till rätta med tredje världens klimatproblem.

Hela Folkrorelsesverige och alla miljöorganisationer är överens med samtliga oppositionspartier om att det krävs mer för att samla Sverige och leda världen mot ett nytt klimatavtal.

Vi på den rödgröna sidan har föreslagit en ambitiösare klimatpolitik. Vi föreslår en klimatpolitik som innebär att utsläppen ska minska nästan en och en halv gång mer än vad regeringen föreslår. Det är nog så allvarligt att regeringens klimatambitioner är låga. Lika låga är tyvärr regeringens jobbambitioner. Vi visar i vårt alternativ att det går att kombinera klimat- och jobbåtgärder, något som regeringen har misslyckats med.

Fru ålderspresident! Just nu pågår klimatförhandlingarna i Köpenhamn. Jag och hela oppositionen hoppas naturligtvis att de blir framgångsrika. Men vi ser med viss bedrövelse på den håglöshet och den initiativlöshet som hittills präglat det svenska ordförandeskapet. Redan för ett år sedan gav statsminister Fredrik Reinfeldt upp ambitionen om det bindande avtalet, kärnan i det som var uppgiften, nämligen att få fram en ersättning, en fortsättning på Kyotoavtalet.

Tänk om Erik Hamrén, nyttillträdd svensk förbundskapten i fotboll, ett år innan världsmästerskapet skulle spelas hade gått in i omklädningsrummet med samma inställning. Fotbollslandslaget sitter uppradat, i spänd förväntan. Förbundskaptenen kommer in och säger: Det här går aldrig. Vinna kan vi aldrig klara. Oavgjort kan bli svårt. Kanske får vi nöja oss med en liten förlust. Tänk om han sedan upprepat det gång på gång på vägen mot VM. Vem tror att det hade varit en god strategi för att få fotbollslandslaget att vinna matcher?

Det är inte ledarskap. Alliansen har en kortsiktig politisk taktik där målet är att se framgångsrik ut på hemmaplan. Det valet är viktigare än att verkligen lyckas i Köpenhamn. Den beskrivningen är något som inte präglar oppositionen. Detsamma gäller u-landsföreträdare, miljörörelsen, Svenska kyrkan och andra inom EU-kretsen.

Det av Sverige framförhandlade klimatfinansieringspaketet blev en besvikelse. EU:s klimatfinansieringspaket utgör endast en fjärdedel av det som FN anser vara nödvändigt. Dessutom var hela den viktiga kortsiktiga delen frivillig. Det var på det sättet man fick EU:s skeptiker med sig. Sverige går från att vara klimatledare, med ledartröja, till att vara fossile of the day, dagens fossil, vilket miljörörelsen utnämnt Sverige till.

EU:s och Sveriges initiativlöshet har satt oss på läktaren när Obama, Hu Jintao och Løkke Rasmussen inte ens förankrar viktiga beslut, såsom de som fattades i samband med Apecmötet, hos det svenska ordförandeskapet.

Steen Gade från klimatkonferensens ordförandeland Danmark, tidigare överdirektör vid den danska Miljøstyrelsen och nu ordförande i Folketingets miljåutskott, uttrycker sig så här: ”Vi har ingen ledarhund på klimatområdet i Europa längre. Sverige borde ha dragit det lasset och pressat på, men nu håller det hela tiden på att falla samman för Sverige fränsäger sig sitt ledarskap.”

Här hemma är bilden en annan. Regeringen spricker av självförtroende och självförhållande, men utanför Rosenbads väggar är bilden som sagt en annan.

Jag hoppas verkligen att dessa missgrepp inte får stå i vägen för en framgång i Köpenhamn. Jag hoppas verkligen att regeringen kan lära sig av sina misstag. Och jag hoppas verkligen att Köpenhamn kan bli den framgång världen så väl behöver.

Fru ålderspresident! Regeringen har missat chansen att använda jobbkrisen för att lösa klimatkrisen. Regeringen har missat chansen att samla

Sverige. Regeringen har missat chansen att framgångsrikt leda Europa. Om vi jämför regeringens politik men den vi föreslår kan vi konstatera att oppositionen föreslår skarpare åtgärder, har högre ambitioner och skapar fler jobb.

Jobben behöver en ny regering, klimatet behöver en ny regering och, fru ålderspresident, Sverige behöver en ny regering.

(Applåder)

Anf. 192 WIWI-ANNE JOHANSSON (v):

Fru ålderspresident! De viktigaste förhandlingarna om vår framtid och våra globala gemensamma klimatåtaganden pågår som bäst i Köpenhamn. Där ställs nord mot syd och rika mot fattiga. Det är samma orättvisa här som där. Sverige spelar under ordförandeskapet en stor roll, eller borde i alla fall spela en stor roll. Det är med besvikelse vi kan konstatera att Sveriges regering inte tycks ta klimathotet på tillräckligt allvar. I Sverige sänks koldioxidskatten med 1 öre vid årsskiftet. Internationellt driver Sverige att utvecklingsländerna själva ska betala en stor del av de kostnader som vi i den industrialiserade världen har orsakat. Detta är att smita från sitt ansvar och att skjuta över klimatbördan på dem som redan nu drabbas hårt av våra utsläpp. Biståndspengar tas till internationellt klimatbistånd som snarast borde kallas för klimatskadestånd.

Det är mot den bakgrunden vi i dag debatterar allmän miljö- och naturvård i kammaren.

Vi fick höra av statsminister Fredrik Reinfeldt i går att det ska bli en snabbstart med klimatfinansiering i de fattiga länderna. 8 miljarder basunerades det ut att Sverige skulle betala. Det var ett inspel till resten av EU-länderna. Men dessa 8 miljarder är egentligen inte 8 nya miljarder. Det är 4 nya miljarder, för det finns 4 redan tidigare in-tecknade miljarder som man tar ur biståndspengarna. Till dem lägger man ytterligare 4 miljarder. Detta ska slås ut på tre år. Men dessa pengar tas också i huvudsak från biståndet. Det gäller pengar från 0,7 procent och upp till enprocentmålet.

Variifrån kommer resten att tas? Är det clean development mechanism, CDM, som man ska räkna hem? Man vidtar enkla åtgärder i utvecklingsländer som man räknar bort från våra egna åtaganden här hemma. Jag skulle vilja veta det, om det redan är uträknat. Det är tråkigt att Sverige inte längre är ett föregångsland vad gäller "klimatminskningar" på hemmaplan.

G77-gruppen, som består av fattiga länder, kräver att utvecklade länder åtar sig att minska sina utsläpp på hemmaplan med 40 procent. Den borgerliga regeringen tycker att det räcker med 20 procent, men det gör det inte.

Regeringens mål kommer inte att leda till den klimatomställning som Sverige behöver för miljöns och jobbens skull. Nästan hälften av de 20 miljoner ton som ska sparas har dessutom tidigare regeringar beslutat om. Det har redan genomförts. Två miljoner ton har beslutats av EU, och sex och en halv miljon gäller sådant man ska göra i andra länder och räkna av här hemma.

Vårt förslag från den rödgröna oppositionen är att minska dem mer, med 45 procent. Vi vill göra precis lika mycket. Vi satsar lika mycket som regeringen gör i andra länder, men vi vill inte räkna av det så att vi ska slippa göra någonting hemma. Och vi vill inte göra det i Europa – vi vill göra det i de fattiga länderna.

Det skiljer ganska många ton koldioxid mellan våra förslag. I Vänsterpartiet föreslår vi också att Sverige bör använda 1 procent av vår bnp till klimatåtgärder. Det är en ambitionshöjning som klimatet kräver.

Vi har hört tidigare att Diakonia och andra rörelser stöder oss i vår ökade ambitionsnivå. Det visar sig att också svenska folket stöder oss. 90 procent av svenska folket vill vara med och betala för klimatåtgärder i andra länder. Regeringen har alltså gott stöd för att kunna ha lite högre ambitioner på klimat- och miljöområdet.

Fru ålderspresident! Regeringen, som säger sig ha världens mest ambitiösa klimatpolitik, har avvecklat klimatinvesteringsprogrammet Klimp. Det har vi talat om tidigare. Fortfarande är det lika obegripligt hur man kan göra det, för programmet minskade utsläppen med över 1 miljon ton per år. Det är alltså inget försumbart. Det är lika mycket utsläpp som ungefär 180 000 av oss orsakar under ett år. Det är obegripligt att man lägger ned det. Det var ett projekt som var tänkt att avslutas efter 2008; det är lika bra att jag säger det, för jag får ändå höra det sedan. Men en klok regering skulle se till att det fortsatte att leva. Vi i den rödgröna oppositionen kommer att se till att återinföra det.

Vi har också ett gemensamt förslag om Green New Deal. Vi har en finanskris, en jobbkris och en klimatkris. Green New Deal är ett klimatlyft som är bra, både för klimatet och för att fixa jobben. Men regeringen säger nej. Det går inte. Visserligen kommer de tillfälliga miljöåtgärdsåtgärderna att stimulera ekonomin och jobben, men man anser inte att det går att förena med principen att förorenaren betalar. Men så måste det inte vara. Både klimatet och jobben kräver ett sådant här klimatlyft. Det kan mycket väl gå att förena, som sagt.

I övrigt är det en princip som jag och Vänsterpartiet i och för sig tycker är bra. Vi skulle gärna vilja höra den borgerliga regeringen tala om principen att förorenaren ska betala när det gäller till exempel hushållsnära tjänster. Vi tycker absolut att det är bäst att den rike förorenaren betalar och inte lägger över det så att de fattiga ska betala det över skattsedeln.

Regeringen brukar anföra att biologisk mångfald är en av hörnstenarna i regeringens miljöpolitik. Det är det inte många som skulle skriva under på. Det måste i så fall vara en mycket liten sten som står bortglömd i ett hörn. Anslaget till biologisk mångfald minskar stadigt – år 2010 med 268 miljoner kronor. Regeringen tar bort anslag som skulle gå till kalkning av sjöar, naturvård, viltvård, vattenförvaltning och skydd av värdefull natur. Det tycker vi inte är rimligt. Men de politiska prioriteringarna går väl i och för sig ganska bra ihop med Maud Olofssons tidigare uttalande om att den svenska miljöpolitiken alltför länge har handlat om hur vi ska ”skydda skogar och rädda skalbaggar”. Ja, Vänsterpartiet tycker faktiskt att vi ska skydda skogar. Vi ska också rädda skalbaggar och andra kryp, stora som små.

En annan sak som jag bara vill nämna är något som vi har diskuterat tidigare och som vi i den rödgröna oppositionen gärna skulle ändra på. ”Nära havet vill jag bo” – och det är inte bara Ulf Lundell som vill det. Det är många svenskar som vill bo nära havet. Dess värre har regeringen gjort det möjligt för väldigt många att bo nära havet i och med de ändrade strandskyddsreglerna. Det tycker jag är beklagligt.

Fru ålderspresident! Till slut vill jag bara säga att Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet tidigare har visat att vi har kunnat samarbeta om en bra miljöpolitik med betydligt högre ambitioner än vad den här regeringen kan prestera. Jag yrkar bifall till reservationerna 7 och 8.

(Applåder)

Anf. 193 TINA EHN (mp):

Fru ålderspresident! Vi debatterar miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 1 om allmän miljö- och naturvård.

Man skulle kunna börja med att säga som Tage Danielsson: ”Åh, vad världen är vacker – låt den vara!” Men det kan vi inte riktigt.

Jag tänkte ta upp lite grann om den politik som vi tycker är viktig att lyfta fram i samband med det här betänkandet och de satsningar vi vill göra och samtidigt naturligtvis lämna en del kritik.

Miljöpartiet föreslår en rejäl satsning på klimatområdet. Vi föreslår ett anslag för klimatsatsningar i utvecklingsländer som i enlighet med FN:s klimatkommission ligger utanför det ordinarie biståndet. Vi vill också göra en särskild satsning på klimatanpassning av fordonsindustrin. Vi vill se en utökning och en förlängning av stödet till klimatåtgärder i kommuner och energieffektivisering av bostäder och biogasproduktion. Samtidigt gör vi en omfattande och bred satsning på att nå miljömålen i linje med Miljömålsrådets förslag, med tonvikt på hav och att minska förlusten av biologisk mångfald och säkra framtida ekosystem.

Vi vill minska spridning av miljögifter och vidta åtgärder för våra hav. Vi har under hela vår existens satt klimatfrågan högt på den politiska dagordningen. Vi vet att vår ekonomi, vår välfärd och hela vårt samhällssystem är beroende av ett stabilt klimat. Vi anser att politisk trovärdighet kräver en aktiv och ambitiös klimatpolitik.

Klimatförändringarna är symtom på vårt överutnyttjande av resurser. När den insikten har satt sig hos människor kommer ofta en ny kreativitet. Det är den kreativiteten vi politiker ska alliera oss med och se till att utveckla genom forskning och teknikutveckling baserad på de ekonomiska system vi är beroende av och vad som är gränserna för vår existens. Det är de ramarna och gränserna som är de viktigaste och inte de gränser som gör det omöjligt för människor att flytta på sig när väl klimatet förändras.

Genom både FN:s klimatkonvention och Kyotoprotokollet, som vi fortfarande har, har Sverige och andra rika länder förbundit sig att finansiera utsläppsminskningar och anpassning till klimatförändringarna i syd. I dessa överenskommelser står det uttryckligt att finansieringen ska ske utöver biståndsramen på 1 procent av bni. Det har klargjorts i riksdagens tidigare jordbruksutskott.

Inte desto mindre föreslår regeringen i årets budgetförslag för det område vi debatterar 1,3 miljarder för investeringar i utsläppsminskningar

och anpassningar i syd. Vi anser att det innebär en urholkning av biståndet och enprocentsmålet.

För oss är det en självklarhet att allt bistånd ska vara klimatsäkrat. Det är viktigt att dess främsta syfte är att bekämpa fattigdom. Att använda biståndspengar till finansiering av klimatanpassning motverkar inte bara fattigdomsbekämpning i syd. Det strider även mot åtaganden i de internationella avtal som vi har undertecknat och som regeringen säger sig respektera.

För närvarande pågår en förhandling om en förhoppningsvis global överenskommelse för att minska människans klimatpåverkan och anpassa samhället för den klimatförändring som är ofrånkomlig. Det nya avtalet ska i så fall träda i kraft när Kyotoprotokollets första period har löpt ut.

I förhandlingen utgör utsläppsminskningar och anpassningar till klimatförändringar i syd en viktig del. Det är uppenbart att det finansiella behovet är mycket stort. Miljöpartiet har därför i betänkandet föreslagit ett inrättande av ett anslag utanför biståndsramen under utgiftsområdet, och det är ganska rejält. För de tre kommande åren föreslår vi att det anslås 1 400 miljoner kronor, som är ett ordentligt tag.

I förslaget till höstbudget som vi har lagt fram tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern har vi visat att vi vill ha en omställning av fordonsparken ur ett klimatperspektiv. Vi har föreslagit en klimatanpassning av fordonsindustrin. Vi vill ha en tydlig miljöbilsdefinition. Vi har också talat om beskattning av fordon. Vår uppfattning är att fordon med låga utsläpp ska gynnas, och bilar med höga utsläpp ska betala mer till exempel genom en koldioxidrelaterad av förmånsbeskattning och fordonsbeskattning. Vi har också talat om allmän skrotningspremie och efterhandskonvertering.

De stora satsningarna för oss på det här området handlar om det som nu är allra viktigast, nämligen en klimatomställning i utvecklingsländerna. Det gäller också inom landet. Vi talar därför om att fortsätta arbetet med hållbara städer och också kalla det för Klimp. Där gör regeringen tvärtom och tar bort pengarna.

Vi vill också ha en rejäl satsning på det som regeringen inte har lyckats ta tag i över huvud taget. Det är miljömålen och miljömålsarbetet. Här har man visat brist på förmåga att ta tag i miljöfrågorna på riktigt. Man har skickat iväg allting till en ny utredning, och inte förrän i vår kommer den utlovade miljömålspropositionen. Vi har hört om den propositionen. Miljöpartiet har nu efterfrågat den i ett par år. Vi har förstått att det inte har varit någon hög prioritet över huvud taget.

Vi satsar på miljömålen. När vi har satt oss att jobba med dessa frågor har vi insett att ingen har försökt göra en bedömning av vad det skulle kunna kosta på de olika utgiftsområdena. Regeringen har inte gjort det, men vi har gjort det i Miljöpartiet. Vi har därför föreslagit rätt mycket pengar på olika poster som har med miljömålsarbetet att göra. Eftersom Naturvårdsverket är den centrala myndigheten i arbetet med miljömålen har vi också föreslagit att man ska höja det anslaget.

Vi hade ett årligt miljömålseminarium i riksdagen den 22 oktober. Man kan läsa precis vartenda ord som sades där i vårt betänkande som vi debatterar här i dag. Det är ganska intressant. Vi fick återigen höra om det viktiga arbetet. Alla verkar instämma i att det ändå är väldigt viktigt.

Men vi ser inte att det kommit någon proposition, vilket har stannat upp arbetet en hel del.

Havsmiljökommissionen konstaterade 2003 att vi vet vad som behövs för att förbättra havsmiljön. Problemet är den politiska viljan. Ett klart bakslag för havsmiljö var regeringens förslag att skatten på kväve och kadmium i handelsgödsel skulle avskaffas till år 2010. Intäkterna från skatten har återförts till näringen i form av ersättning för åtgärder för att minska jordbrukets miljöbelastning och för forskning om hållbart jordbruk.

De intäkter som nu uteblir är av samma storleksordning som regeringens samlade havsmiljösatsning. Vi från oppositionen har varit emot att man slopat skatten på handelsgödsel. Enligt regeringen egna beräkningar minskar skatten kväveläckaget från jordbruksmarken med ca 1 500 ton kväve per år. Det är jämförbart med vad som uppnåts med kostsamma åtgärder som ersättning till lantbrukare för fånggrödor. Handelsgödselsanvändningen är dessutom en klimatfråga. Jag kommer att återkomma till den också under debatten om nästa betänkande.

Jag vill också säga något om skogen. En inventering av Sveriges främsta experter slog fast att skyddet av befintliga skogar med särskilt höga naturvärden inte räcker för att hejda förlusten av den biologiska mångfalden i våra skogar. Samtidigt har regeringen föreslagit en nedskärning av anslaget.

Miljöministern har tidigare hävdats att man skulle hitta billigare sätt att skydda skog. Det har man inte lyckats med. Man har också försökt att dölja den ambitionsnivå som man har haft genom vad jag skulle vilja kalla för ett illusionsnummer.

År 2001 fattade riksdagen beslut om att ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark skulle undantas från produktionen till år 2010. Av detta förväntades skogsägarna avsätta 500 000 hektar frivilligt, varför staten skulle behöva avsätta medel för att ge ytterligare 400 000 hektar ett formellt skydd.

I somras föreslog regeringen att drygt 100 000 hektar frivilligt skyddad skog på statlig mark skulle få ett formellt skydd. Man menar att man då har närmat sig målet. Den här manövern gör bara att viss skog överförs från en kategori till en annan. Det ökar inte den totala mängden skyddad skog. Denna överföring innebär att det blir överskott på skyddad skog i vissa delar av landet och för vissa skogstyper och fortsatt underskott i andra delar av landet. Man kan nästan kalla det för ett PR-trick.

Det behövs pengar till den biologiska mångfalden. Där ser vi att regeringen inte alls har de ambitionerna. Det finns ett anslag som heter Förorenade områden. Det är också ett anslag som man tullar på mycket och där man tar bort en hel del pengar. Vi har hittills under mandatperioden sett en nedskärning med 365 miljoner kronor.

Jag skulle vilja sluta med att säga att naturvärden i Sverige fyller 100 år i år. Regeringens present har varit ett urholkat strandskydd, minskat anslag till biologisk mångfald och ingen miljömålsproposition. Sammantaget har man missat många tillfällen till ett tydligt ansvar.

Avslutningsvis vill jag också säga någonting om de reservationer som finns. Vi tar bland annat gemensamt upp frågan om strandskydd och de kritiska punkter för klimatet när det handlar om flyg och sjöfart. Det

handlar också om de flexibla mekanismerna, där regeringen satsat rätt mycket pengar i CDM-projekt för att köpa sig fria.

Jag ställer mig naturligtvis bakom alla Miljöpartiets reservationer men yrkar bifall till reservation 16.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jan Lindholm (mp).

Anf. 194 SOFIA ARKELSTEN (m):

Fru ålderspresident! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

I dag debatterar vi budgeten för utgiftsområde 20 – allmän miljö- och naturvård. Vi fattar beslut om mer än 5,2 miljarder kronor. Det är mycket pengar.

Även i tider av ekonomisk oro måste vi prioritera miljön. Regeringens budget visar att vi tar oss an utmaningen. Vi vågar satsa. Vi vågar göra det i Sverige, och vi vågar göra det utomlands. Det gör Sverige till ett föregångsland på miljöområdet.

Även om vi i utskottet fattar beslut inom just det här området finns det massor av pengar riktade till miljö som ligger inom andra utgiftsområden. Man kan bara konstatera att riksdagens organisation ställer oss inför en del utmaningar här.

Ett av områdena är vår internationella handel, ett är utvecklings- och biståndspolitiken, ett är forskningspolitiken och ett annat är infrastrukturpolitiken. Jag är stolt över att tycka att två av våra viktigaste miljöministrar heter Ewa Björling och Gunilla Carlsson. Det som Sverige genomför i handelspolitiken med att driva till exempel frågan om frihandel för klimatsmarta varor och i utvecklingspolitiken där vi har klimatsäkrat hela budgeten gör en enorm miljönytta. Däremot mäter vi inte det på samma sätt, och vi får inte redovisning i det här. Det kan jag se som en viss brist.

Forskning och vetenskap ligger till grund för den borgerliga miljöpolitiken. Klimatet är ett av regeringens prioriterade forskningsområden. Vi ökar de anslagen också. Vi satsar drygt 1,6 miljarder på miljöforskning fram till 2012. Det ger oss en bra grund så att vi kan ta oss an de nya utmaningarna och hitta de nya smarta lösningarna.

Miljöfrågorna handlar som vanligt om ganska handfasta saker. Det är sopor, avlopp och logistik. Vi ska inte debattera infrastrukturen i dag, men vi kan konstatera att det nu finns färskt fina pengar så att vi kan få ordning på logistiken i det här landet.

Där kommer också arbetslinjen in i bilden. Med fler som arbetar och stabila statsfinanser finns det pengar till investeringar i miljö. Om det inte finns pengar blir det en ond cirkel. Det finns inte en enda kris som mänskligheten har ställts inför som man har kunnat spara sig ur. Det krävs kapital för utveckling.

Vi i utskottet har utvärderat några saker lite extra. Vi har särskilt följt upp just hav och klimat. Det är två av miljömålen som man kan säga att vi har tagit med förtur. Hav och klimat tar mycket resurser. Det krävs internationellt samarbete, och det tar tid innan effekterna syns. Man kan bara titta på Östersjön, som brukar jämföras med ett badkar. Det tar 30 år innan vattnet har bytts ut.

Vi är tydliga med att mer måste göras. Därför har vi levererat två stora propositioner om det i somras. Jag är stolt över att vi har kunnat leverera de här två målen med förtur. Både hav och miljö genomsyrar dessutom hela alliansens politik. En seger som vi har haft inom det europeiska ordförandeskapet – Sverige har ju lett EU i snart ett halvår – är Östersjöstrategin, som kombinerar miljö-, tillväxt- och säkerhetsfrågor. Arbetet med att göra Östersjön till ett pilotprojekt pågår.

Fru ålderspresident! Medan vi står här pågår förhandlingarna i Köpenhamn. Höstens världsmästerskap i positionering är i final nu. Jag har ett otroligt stort förtroende för det ledarskap som Fredrik Reinfeldt har visat, för det arbete som Andreas Carlgren har lagt ned och för den utmaning som hela regeringen har mött.

Det är ingen lek att samla EU:s länder till en samlad ståndpunkt. Det är tufft att komma fram i förhandlingarna. Vi kan skrika och bråka här hemma och säga höga siffror. Vi kan prata om den svenska geografien. Men om vi inte tar det globala hotet på allvar och har ett globalt synsätt kommer vi inte att komma så långt.

Jag får också mejl från lobbyister med långa önskelistor där de vill att vi ska leverera diverse saker. Men det här är allvarliga frågor – alltför allvarliga för att man ska börja plocka politiska poäng. Huvudsaken med mötet i Köpenhamn är att vi får ett avtal på plats.

Först kommer politiken. Det är det som är substansen. Sedan kommer formen. Det är lite funkis – funktion före form.

Viktigast för mig är att alla länder omfattas av avtalet. Därför är det viktigt att hela det civila samhället sätter press på politiker över hela globen så att det politiska priset för haveri blir högt. Jag förstår att det inte är enkelt i länder som Saudiarabien eller Venezuela. Men det går i andra länder nära oss, som Polen och Italien.

Sverige går återigen före bland EU-länderna och berättar vad vi av-sätter i det som kallas snabbstarten. Det är det arbete som börjar redan nu. Man ska inte vänta på att Kyotoprotokollet löper ut. Vi lägger sammanlagt ungefär 8 miljarder.

Fru ålderspresident! Jag kommer nu tillbaka till budgeten. Vi ser att det finns 16 reservationer. Ni är överens om 6 av dem. 10 är ni inte överens om. Men i det stora hela verkar ni ändå gilla vår budget. Det skiljer ungefär 1 miljard mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Miljöpartiet lägger nästan 9 miljarder sammantaget.

Jag har ett favoritförslag från oppositionen som jag tycker ska uppmärksammas. Det är Miljöpartiets förslag att införa eller åtminstone utreda personliga utsläppskvoter. Det är en debatt som jag gärna tar här. Ska det vara en ny form av ekonomi? Är det vänsterns nya världsordning vi pratar om? Det här är en debatt som kan få både FRA och Ipred att blekna. Det handlar om integritet.

Det är lätt att driva en överbudspolitik och säga höga siffror. Det är uppenbarligen lätt att klaga på regeringen; det märkte vi nyss. Jag kan konstatera att Anders Ygeman var så upptagen av det att han glömde att yrka. Han glömde att berätta för kammaren och svenska folket vad det egentligen är han vill genomföra – vad som är skillnaden mellan hans politik och vår. Vi politiker har inte så mycket humor, men det var kul för oss!

Avslutningsvis är jag stolt över att presentera en budget för miljö som är rejäl. Vi har inte bara pengar. Vi har också uppföljningen och åtgärderna. Vi har ledarskap, ett globalt synsätt och en helhetssyn. Dessutom har vi respekt för arbetslinjen och för skattebetalarnas pengar. Mest pang för pengarna; det är vår inställning. Det här är äkta miljöpolitik. (Applåder)

Anf. 195 CLAES VÄSTERTEG (c):

Fru ålderspresident! Till att börja med yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer, även dem som Anders Ygeman glömde att yrka på.

Vi är nu i en avgörande tid. Klimatmötet i Köpenhamn har börjat. De närmaste veckorna är målsättningen att världens länder ska sluta en överenskommelse som möter klimatutmaningen. Målet är en överenskommelse som håller jordens temperaturökning under två grader och som omfattar alla länder.

Just nu är det avgörande att EU ser till att öka trycket på de länder som inte har presenterat tillräckligt ambitiösa bud. Vi kan konstatera att de samlade bud som just nu ligger på bordet inte är tillräckliga.

Oavsett hur klimatmötet i Köpenhamn slutar måste vi redan i dag förbereda oss på framtidens klimateffekter. Vi har ett moraliskt ansvar för att stödja utvecklingsländernas anpassning till det nya klimatet. Vi har ett ansvar för att se till att bidra till att de kan begränsa sina utsläpp. Centerpartiet är övertygat om att både vi i den rika världen och de fattiga länderna kan utvecklas samtidigt som vi minskar våra utsläpp. Inte minst Sverige har visat att det går att kombinera ekonomisk tillväxt med minskade utsläpp av växthusgaser.

Fru ålderspresident! Det är glädjande att samtliga partier i riksdagen är överens om att arbetet med att möta klimatutmaningen ska fortgå med oförminskad styrka. Samtidigt som vi står här i dag i Sveriges riksdag och debatterar dessa frågor är det viktigt att påminna sig om att klimatförändringarna är en global fråga och en fråga som kräver globala lösningar. Vi inom Centerpartiet har alltid sett det som självklart och grundläggande för en framgångsrik klimatpolitik att man sätter in klimatfrågan och klimatpolitiken i ett globalt sammanhang. Klimatet känner inga gränser. Många av svaren ligger i ett globalt engagemang och ansvarstagande.

Vi kan konstatera att erfarenheten från handelsområdet säger oss att stängda gränser och protektionism inte löser problem. Det gäller även klimatfrågan.

Men den globala dimensionen betyder inte att det är oviktigt hur vi väljer att agera på hemmaplan. För att miljöminister Andreas Carlgren ska kunna vara trovärdig i förhandlingarna med sina ministerkolleger runt om i världen krävs det att Sverige visar ledarskap och vågar gå före, vilket vi gör.

Sedan fjolårets budgetdebatt har riksdagen beslutat om världens mest ambitiösa klimat- och energipolitik som innehåller visionen om att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären år 2050.

Fru ålderspresident! De budgetbetänkanden som vi diskuterar här i dag syftar bland annat till att fullfölja de delar som vi beslutade om i klimat- och energipropositionen precis före sommaruppehållet. Arbetet med klimatanpassning och klimatforskning fortsätter. Insatserna för anslaget Internationella klimatinvesteringar förlängs genom en ökning med 200 miljoner kronor 2012.

Totalt satsas över 1 miljard kronor under en femårsperiod på internationella klimatinvesteringar.

Sverige ska visa ledarskap, både i vad vi gör här hemma och internationellt. Åtgärder för de allra fattigaste länderna som ofta drabbas hårdast av klimatförändringarna är en nyckelfråga. Att stärka förtroendet mellan utvecklingsländer och industrialiserade länder är avgörande för en ambitiös överenskommelse i Köpenhamn.

Fru ålderspresident! I de tider vi befinner oss i just nu är det lätt att enbart fokusera på klimatet, men det finns, som bland andra Tina Ehn har nämnt i debatten, ett antal andra miljöfrågor som är viktiga. Det visade alliansregeringen när den tillträdde 2006 och pekade ut tydliga prioriteringar: klimatet och havsmiljöfrågorna. Vi följer också upp det med handling.

När regeringen tillträdde fanns det inget havsmiljöanslag i budgeten, och regeringen valde därför att rivstarta med en tydlig havssatsning och att avsätta en havsmiljard under mandatperioden – detta för att motverka övergödning, restaurera haven och öka kunskapen. Ytterligare 105 miljoner kronor tillförs nu för 2012.

En havsproposition har lagts fram och beslutats om av Sveriges riksdag. Den innehåller ett trettiotal olika uppdrag till myndigheter som ska leda till en förbättrad havsmiljö, och vi ska se till att bilda en havsmiljömyndighet.

Regeringen har satsat ojämförligt stort på att förbättra miljön i Östersjön och Västerhavet. Nu säkrar vi den fortsatta satsningen på att rädda våra hav.

Fru ålderspresident! När jag jämför de totala miljöanslagen i alliansregeringens budgetar med s-regeringens budgetar under 2003–2006 kan jag konstatera att Socialdemokraterna med stöd från Miljöpartiet och Vänsterpartiet satsade ca 15 miljarder kronor på miljöområdet under dessa år. Alliansregeringen har höjt anslagen med en tredjedel till drygt 20 miljarder kronor under mandatperioden. Den höga ambitionsnivån ligger kvar för kommande år, 2011 och 2012.

Med de nu beslutade satsningarna har regeringen tillfört miljöområdet drygt 20 miljarder kronor under mandatperioden. Det är en ökning med nära 5 000 miljoner kronor. Det tycker jag talar sitt tydliga språk om vem det är som ser till att förändra miljöpolitiken.

Fru ålderspresident! Under sin tid vid makten var Socialdemokraterna duktiga på att mynta fina begrepp, exempelvis ”det gröna folkhemmet”. Vi kan då konstatera att myndigheternas prognoser visar att de åtgärder som den förra regeringen lämnade efter sig bara skulle ha lett till att koldioxidutsläppen hade minskat med 2 procent ytterligare under perioden 1990–2020.

Låt mig konstatera att det är likadant när Socialdemokraterna är i opposition. Socialdemokraterna med Anders Ygeman är i denna kammare inte sena att högljutt bjuda över regeringen när det gäller klimatmålen.

Men när det kommer till konkreta åtgärder blir det tämligen tyst. Skillnaden mellan alliansregeringen och oppositionen är att Allians för Sverige kan redovisa ton för ton hur utsläppsminskningarna ska gå till. Vänsteroppositionen kan inte redovisa något skarpt och trovärdigt klimatalternativ. Hur mycket jag än läser i deras motioner från den allmänna motions tiden lyckas jag inte utläsa hur man ska nå de höga mål som de sätter upp. Det tycker inte jag är en trovärdig klimatpolitik.

I denna debatt upprepar vänsteroppositionen, föga förvånande, klimatinvesteringsprogrammets förträfflighet. Jag kan säga: De fyllde en funktion. Men det var också, som Wiwi-Anne Johansson framhöll, tänkt att de skulle avslutas, vilket vi gjorde. Vi kan också konstatera att Konjunkturinstitutet i sin utvärdering av klimatinvesteringsprogrammen har konstaterat att 40 procent av Klimpbidragen kunde ha använts mer kostnadseffektivt.

Låt oss konstatera att var sak har sin tid. Vi lämnar Klimpbidragen, precis som planen var, och satsar på åtgärder på andra områden. De åtgärder vi vidtar på detta utgiftsområde, på energiområdet, överstiger vida de satsningar som klimatinvesteringsprogrammet innehöll.

Fru ålderspresident! Jag kan också konstatera att Miljöpartiets alla miljöskatter är ett kapitel för sig. Sammanlagt föreslår man höjningar på drygt 20 miljarder kronor i miljöskatter. Någon grön skatteväxling, som Miljöpartiet så vackert har pratat om förut, går det inte att hitta i deras budgetmotioner. Det enda tillfälle man nämner ordet ”skatteväxling” är när man refererar till vad som hände under den förra mandatperioden. Det är uppenbart att Miljöpartiet har blivit tvunget att anpassa sig till vänstermallen och bli ett skattehöjarparti.

Centerpartiet och Allians för Sverige tar miljöfrågorna på stort allvar. Med vår politik ser vi till att Sverige har ledartröjan, är ett föredöme och är med på allvar och påverkar i EU och som nu under klimatmötet i Köpenhamn.

(Applåder)

Anf. 196 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Fru ålderspresident! Jag ska börja med att trösta Västerteg och Arkelsten med att yrka bifall till reservation 7. Jag strök fem sidor ur mitt tal för att spara kammarens tid, en ambition som inte delas av alla.

Claes Västerteg säger att oppositionen högljutt bjuder över majoriteten och att det var annorlunda på den tiden då socialdemokratin var vid makten. Det är sant. För på den tiden hade vi en opposition som högljutt bjöd under regeringen.

När vi lade fram de skarpa klimatförslag som har lett till minskning av utsläpp med 10 procent fanns det varje gång ett alliansparti som röstade nej. När vi gick till val på att klara klimatutmaningen fanns det allianspartier som gick till val på att sänka bensinskatten.

Så var det. Vi fick kämpa emot oppositionen för att få igenom en politik för klimatet. Ni har den ganska lyckliga omständigheten att ni har en opposition som jagar er och kräver mer. Var glad över det, Claes Västerteg! Det är en tillgång i ert klimatarbete.

När det gäller havsmiljön vill jag återigen ge Claes Västerteg rätt. Han säger att man gick från ord till handling när det gäller havsmiljön. Man tog ju bort skatten på handelsgödsel, så att mer övergödning kan

forsa ut i Östersjön. Det är att gå från ord till handling, men det är fel handling.

Sedan måste jag bara fråga. Ni säger att vi ska ha ledarskap och gå före, att vi har världens framgångsrikaste klimatpolitik och att vi har ledartröjan och så vidare. Har alltså Svenska kyrkan fel? Har miljörelsen fel? Har Danmark fel? Har u-länderna fel?

Claes Västerteg: Finns det verkligen ingenting i det som alliansregeringen har gjort fram till Köpenhamn som är fel? Finns det inte någon liten brist som kan förbättras? Vad är det som gör att ni är så fantastiskt glada och miljörelsen och folkrörelserna är så fantastiskt ledsna?

Anf. 197 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Fru ålderspresident! Låt oss gå tillbaka ungefär tre och ett halvt år, eller kanske lite mer, till våren 2006. Då lade den dåvarande socialdemokratiska regeringen fram en klimatproposition här i riksdagen. Man hade då möjligheten att peka ut tydliga mål som skulle kunna fastställas av riksdagen för hur mycket Sverige skulle minska sina utsläpp av växthusgaser till 2020. Man hade den möjligheten.

Men vad stod det då i propositionen? Jo, man upprepade målet 2012, som Centerpartiet också delade. Man vad gjorde man i övrigt? Jo, man gjorde en bedömning. Därför är det förvånande att Anders Ygeman nu står här och klagar på regeringen och regeringens agerande. När man själv hade möjligheten tog man nämligen inte den chansen. Det är inte en trovärdig politik.

Detta går också igen i den politik man för nu. Man ropar efter höga mål, men man följer inte upp det och specificerar vilka utsläppsminskningar man kan göra. Vi har redovisat ton för ton hur vi ska nå våra målsättningar. Anders Ygeman blir trovärdig när han klarar av att redovisa hur han når de höga mål som han har satt upp.

Anf. 198 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Fru ålderspresident! Det var ett imponerande anförande av Claes Västerteg. Det hade blivit än mer imponerande om han hade berättat vilken hans egen bedömning av klimatmålet var. Han hade ju ingen annan bedömning än den som den socialdemokratiska regeringen hade. Han var ju överens med oss.

När Sverige skrev på Kyotoavtalet fick vi möjlighet genom bördefördelningen att öka våra utsläpp med 4 procent. Vi valde i stället att gå till riksdagen med förslag om att minska våra utsläpp med 4 procent. Kanske Claes Västerteg minns vad Moderaterna då yrkade på? Jo, att vi skulle öka våra växthusgasutsläpp.

Men det var inte bara detta att vi lade fram ett mål. Vi lade också fast en skarp politik som flera allianspartier röstade emot. Vad hände? Jo, vi minskade våra utsläpp, men inte med 4 procent och inte med 8 procent.

Vi minskade våra utsläpp med 10 procent, något som hade varit omöjligt om kammaren i stället hade röstat på de borgerliga reservationerna.

Vi har inte bara en skarp politik. Vi har visat i regeringsställning att vi klarar att kraftigt överträffa de mål vi sätter upp.

Jag noterar att trots att Claes Västerteg hade två minuter på sig fanns det inte ett enda missgrepp som alliansregeringen hade gjort, inte en enda

punkt där man kunde ha gjort något bättre. Alliansregeringen vet bäst. Kyrkan, miljörelsen, folkrörelserna, u-länderna är ute och cyklar.

Jag är rädd att den inställningen kanske inte är den mest framgångsrika när vi ska leda internationella klimatförhandlingar.

Anf. 199 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Fru ålderspresident! Anders Ygeman jämförde i sitt anförande klimatförhandlingarna med en fotbollsmatch. Jag tycker att det är att göra det lite enkelt för sig.

Vi åker inte till Köpenhamn med inställningen att vi ska besegra några, att vi ska vinna över några. Vi åker dit för att vi ska klara klimatutmaningen, för att vi ska besegra utsläppen. Då går det inte att åka dit med attityden att vi ska vinna över någon. Vi ska nå en överenskommelse där vi ser till att klara tvågradersmålet.

När vi åker från Köpenhamn någon gång i slutet på nästa vecka ska världen känna sig som vinnare. Det är vår inställning. Det är på det sättet man bedriver ledarskap.

Det ledarskapet kräver att man har en trovärdig klimatpolitik. Det har Sveriges regering. Det har Sverige.

Vi visar ton för ton hur vi kommer att minska våra utsläpp. Vi kommer att ha debatter här framöver. Vi har haft debatter. Anders Ygeman har haft chansen. Han har fortfarande inte lyckats visa hur de ska minska sina utsläpp. Det talar sitt tydliga språk. Det är inte en trovärdig klimatpolitik.

(Applåder)

Anf. 200 TINA EHN (mp) replik:

Fru ålderspresident! Det finns mycket att säga om det som vi har hört här. Det är många siffror som upprepas. Man blir lite förvånad. Var kommer allt ifrån?

Avsikten var att avskaffa Klimp. Det gäller Hållbara städer också. Det är ett tecken på att man inte har förstått att det behöver satsas i stället för att plocka bort pengar till sådana viktiga klimatinvesteringsprojekt.

Jag måste fråga: Varför satsar man pengar från biståndsbudgeten på klimatanpassning i länder som behöver de biståndspengarna i allra högsta grad? De går till kvinnor, utbildning, mat och annat. Det är märkligt att man gör på det sättet.

Vi hörde också om vad man hade för politik för Östersjön. Vi har hört flera gånger tidigare att i stället för att satsa på miljömålen har man plockat fram klimatfrågan, och man har plockat fram havsmiljöfrågan. Vi ser att klimatfrågan är något som man gärna skjuter i väg på satsningar i andra länder. Man tar pengar från fel poster, skulle jag vilja säga.

I havsmiljöfrågan gör man helt fel. Man tar bort det enda ekonomiska styrmedel man har. Det är skatten på mineralgödsel.

Anf. 201 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Fru ålderspresident! Först ska jag säga att det var intressant att lyssna på Tina Ehns anförande i talarstolen. Hon pratade om vad Miljöpartiet ville och vilka förslag man hade. Det hedrar Tina Ehn.

Men låt oss ta diskussionen kring klimatinvesteringsprogrammet och Hållbara städer. För mig är projekt något som har en tydlig början och ett

tydligt slut. Man gör en satsning under en viss period. Men det verkar inte vara Tina Ehns, Miljöpartiets och hennes kollegers syn. Klimatinvesteringsprogrammet och det projektet ska leva på i all evinnerlig tid.

Vi väljer att göra olika satsningar som har en riktad verkan. Man har det i projektför så att det ska finnas ett slut. Jag vill inte fortsätta med ett program eller ett projekt som inte är effektivt och som kunde ha uppnått utsläppsminskningarna på ett helt annat sätt utan de statliga bidragen.

Det vi gör vad det gäller satsningar på andra generationens biodrivmedel syns inte i det här betänkandet men har en tydlig koppling till miljöfrågorna, till klimatet. Det handlar också om biogasområdet. Det är två områden där satsningarna vida överstiger klimatinvesteringsprogrammet. Det kommer vi att ha stor nytta av i Sverige, när det gäller att minska våra utsläpp av växthusgaser men också för att skapa nya arbetstillfällen, nya företag och kunna bidra till miljöteknikexport.

Jag tycker att det är en tydlig skillnad mellan alliansens och vänsteroppositionens politik.

Tina Ehn nämnde i sin replik miljömålen. Låt mig upprepa det som Sofia Arkelsten sade. Vi har tagit en del miljömål i särskild ordning som vi anser är extra viktiga och vill prioritera. Jag tycker att det är en rätt klok politik att prioritera en del miljömål just för att komma fram på det området.

Särskilt har vi valt att prioritera havsmiljön som var ett eftersatt område. Det fanns inget havsmiljöanslag innan. Nu ser vi till att det finns rejält med resurser så att det verkligen går att göra skillnad i slutändan.

Det är vår tydliga miljöpolitik från Allians för Sveriges sida. Det är inte bara tomt prat. Det är verklig handling också.

Anf. 202 TINA EHN (mp) replik:

Fru ålderspresident! Nu under ordförandeskapet har miljöministern varit i Strömstad och tagit del av hur viktigt det är att ha en god beredskap för den artutrotning som pågår. I det arbetet är miljömålen en viktig drivkraft och satsningar på biologisk mångfald.

Det är också något som den här regeringen har dragit ned pengar och resurser på hela tiden. Det rimmar dåligt med diskussionen om ansvarstagandet och ledartröjan som vi hör hela tiden.

Minskningen av resurserna till biologisk mångfald är förödande. Vi har alla säkert fått mejl från olika grupper som har uppmärksammat det.

När det gäller havsmiljön är vi alla jätteoroliga för vad som pågår där. Där har vi otroligt mycket mindre kunskap runt processerna. Man säger något bra i ena änden och tar bort styrmedlet man har i andra änden.

Övergödningsproblematiken är en sak när det gäller kvävet, men klimatfrågan är en jättestor del när det gäller kvävet. 1 procent av det kväve som man binder in blir hela tiden lustgas. Lustgasen är ungefär 300 gånger aggressivare än koldioxid. Det gör att det blir ganska stora utsläpp av de effekterna. Det tror jag kommer att uppmärksammas alltmer framöver nu med tanke på att man har tagit bort det enda styrmedel som man har haft.

Jag hade tänkt säga i mitt anförande att medieintresset kring klimatet kommer och går, men klimatförändringarna består. Jag tyckte att det lät så himla hemskt så jag gjorde inte det.

Men jag säger nu att klimatförändringarna består. Det behövs långsiktiga satsningar. Jag tror inte att vi kan strunta i projekt som är bra för klimatinvesteringar såsom Klimp, Hållbara städer och sådana saker som vi behöver göra. Även om det är bra om man har en början och ett slut på projekt är klimatfrågan så stor och de projekten behöver fortsätta.

Anf. 203 CLAES VÄSTERTEG (c) replik:

Fru ålderspresident! Tina Ehn och jag är överens om att klimatförändringarna tyvärr kommer att bestå under en lång tid framöver. Det som är mest effektivt att möta klimatförändringarna med ur ett svenskt perspektiv men också ur ett globalt perspektiv är att använda sig av ekonomiska styrmedel som sätter ett pris på kol.

Det gör vi via koldioxidskatten. Vi gör det via EU:s handel med utsläppsrätter. Men vi gör det också genom det agerande vi nu håller på med på global nivå inför Köpenhamnmötet, genom att nå en överenskommelse. Förhoppningsvis kan den innehålla mekanismer som gör det dyrare att släppa ut, att det kostar mer att skita ned, för att tala klarspråk.

Fru ålderspresident! Tina Ehn nämnde i sin replik, precis som hon gjorde i anförandet, frågan om biologisk mångfald. Vi debatterade det här för någon månad sedan ungefär när vi behandlade propositionen om utvecklad skyddspolitik för naturvården.

Jag nämnde i den debatten och nämner det nu att vi har skyddat 184 000 hektar skog under den här mandatperioden. Under förra mandatperioden orkade man med 148 000. Det visar att vi når de resultat vi ska nå med hjälp av en effektiv och tydlig politik.

Fru ålderspresident! Jag ska också ge Tina Ehn ett svar på handelsgödsel frågan. Det är mycket riktigt. Vi har sänkt skatten. Det gör vi för att värna det svenska jordbrukets konkurrenskraft. För det svenska jordbruket är en viktig del i klimatomställningen. Men det är också en viktig del för att vi ska klara av försurningen. Det svenska jordbruket gör ett jättebra jobb.

Men ser vi inte till att det svenska jordbruket är konkurrenskraftigt, att det har likvärdiga konkurrensvillkor, riskerar det att försvinna. Då kommer den produktionen att ske någon annanstans. Det kommer inte att vara bra för klimatet, och det kommer inte att vara bra för Östersjön.

Därför förändrar vi den skatten. Det är en skatt som har visat sig inte ha någon styrning. Den har bara varit rent fiskal. Det är så vi arbetar. Vi tar inte in skatter för skatternas skull.

Anf. 204 ANITA BRODÉN (fp):

Fru ålderspresident! Klimatmötet i Köpenhamn har inletts – ett möte som föregåtts av forskningsrapporter, ställningstaganden, debatter och diskussioner på nationell, bilateral och internationell nivå. Förhoppningarna finns att det ska bli en bindande, långtgående internationell överenskommelse som leder till ett juridiskt bindande avtal.

Fru ålderspresident! Jag vill ta tillfället i akt och läsa upp ett mycket intressant citat: ”Höstens segdragna förhandlingar har till sist börjat ge resultat. Det har tydligt visat sig att Sverige som ordförandeland i EU drivit på de andra länderna när det gäller löften om utsläppsminskningar. Det beslut som EU-toppmötet tog under hösten gjorde att USA genast

levererade minskningsmål som visserligen är sämre än EU:s på kort sikt, men som från och med 2025 innebär en högre minskningstakt än EU.

Dagen därpå presenterade Kina utsläppsminskningar fram till 2020 som jämfört med 'business as usual' innebär minskningar på 40 till 45 procent. Även Indien har nu gått ut med liknande löften. Med tanke på den snabba industrialiseringsfas som Kina och Indien är inne i nu är dessa löften historiska.”

Detta skriver generalsekretären Lasse Gustavsson och klimatchefen Stefan Henningsson, WWF, på Europaportalen i onsdags denna vecka. Jag håller med dem. Sverige och regeringen har ett stort ansvar i samband med förhandlingarna och har arbetat hårt och målmedvetet.

Fru ålderspresident! Vi firar i dag Nobeldagen med prisutdelning till framstående forskare och författare. I fredags hade jag förmånen att i riksdagens andrakammarsal få delta vid den alternativa Nobelprisutdelningen, Right Livelihood Award. René Ngongo har med risk för sitt liv arbetat för att hejda avskogningen i Kongo-Kinshasa. Det är den näst största regnskogen efter Amazonas.

Skogen kommer att inta en viktig roll inför slutförhandlingarna i Köpenhamn. En beräkning är att om man lyckas stoppa skövlingen av de tropiska regnskogarna skulle det leda till sju gigatons utsläppsminskning mellan 2010 och 2015. Det är norska beräkningar som vi fick information om i dag. Det är den enskilt snabbaste insatsen.

Det börjar bli alltmer uppenbart för allt fler att värdet av den biologiska mångfalden tätt hänger samman med klimatförändringen. Den biologiska mångfalden är så viktig för sin egen skull, för människans skull och också för klimatets skull. Åtskilliga gånger har jag här från kammarens talarstol påmint om att den biologiska mångfalden är en buffert vid klimatförändringar. Det är en insikt som behöver vara levande i Köpenhamn och som tydliggjordes vid EU-mötet i Strömstad under det svenska ordförandeskapet, ett möte som Tina Ehn påminde oss alla om.

Ekonomiska medel och resurser är viktiga för att arbetet ska kunna bedrivas effektivt, men det är också viktigt att man använder rätt verktyg för att ta vara på varje satsad krona.

Totalt satsar regeringen 1 777 297 000 kronor. Till detta kan man också räkna in havsmiljösatsningar. Den biologiska mångfalden är ett liberalt hjärteområde, och varje ytterligare krona är givetvis välkommen. Den biologiska mångfalden kommer att bli alltmer angelägen, varför jag inte håller för otroligt att ytterligare höjningar kan behövas framgent.

Aldrig tidigare har någon regering satsat mer på den biologiska mångfalden. Aldrig tidigare har någon regering använt så effektiva lösningar som den nuvarande regeringen, för det handlar också om *hur* vi använder våra medel.

(Applåder)

Det är en oerhört splittrad bild vi ser. Socialdemokraterna lägger till 50 miljoner. Vänsterpartiet ökar på med 300 miljoner kronor, medan Miljöpartiet har en bättre kassa. De lägger på 813 miljoner 2010. Man ökar på till 1,2 miljarder året efter, och år 2012 är man uppe i 1,7 miljarder utöver den satsning som regeringen nu har.

Det, mina vänner, är en utmaning som oppositionen får ta.

Fru ålderspresident! Miljöforskning är oerhört angeläget för regeringen. Vi har en stark forskningsproposition som också har varit en gigantisk satsning från regeringen. Anders Ygeman talar ofta om klädsamhet i sina anföranden. Jag tycker att det skulle vara värdefullt om också Anders Ygeman visade prov på det och kunde erkänna att regeringen i fall efter fall gör gigantiska satsningar.

Det är fantastiskt med en havsmiljöforskning som ökas med 40 miljoner, med en energiforskning på 310 miljoner och med ytterligare 145 miljoner för demonstration och kommersialisering av ny teknik och förnybar energi. Till detta ska också nämnas den viktiga satsningen på fordonsforskning tillsammans med branscherna.

Andelen kvinnor tycker vi också är ett angeläget ämne, och andelen kvinnor som sökt forskningsprojekt har nu ökat från 20 procent till 40 procent, vilket visar att vi är på rätt väg.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet satsade på en pumplag som genomdrevs 2005. Den fick precis de negativa effekter som alliansen då varnade för – en ensidig satsning på etanol. Vänsterpartiet, ska medges, insåg att det skulle kunna gå snett, och man yrkade på extramedel till biogasmackar. Men de medlen räckte inte.

Därför har regeringen i efterhand justerat det här. Vi har ökat biogas-satsningen ytterligare. Vi tror på biogas, och det finns fortfarande 70 miljoner kvar att söka ur denna fond. Därför förlänger vi perioden med ytterligare ett år.

Jag vill, fru ålderspresident, avsluta med ett otroligt viktigt område. Det handlar om det internationella miljöarbetet. Det är ett angeläget område, och det rör samverkan inom FN-systemet, stöd till Baltic 21 och till Arktiska rådet.

Jag vill också återknyta till klimatbiståndet där vi har hört om summor som ligger på 8 miljarder kronor. Vid ett världstoppmöte med FAO fördes hungerproblematiken upp. Det är viktigt att vi nu inför klimatförhandlingarna också beaktar den svåra situationen. Hunger är en av våra stora utmaningar där en miljard människor nu lider brist på mat. Vi kommer att behöva öka vår livsmedelsproduktion med 70 procent för att mätta de människor som kommer att bebo vår jord 2050.

Fru ålderspresident! Aldrig någonsin har en svensk regering haft så många svåra frågor att hantera som nu. Aldrig någonsin har väl någon regering tagit tag i alla dessa frågor och tagit på sig ledartröjan direkt. Vi kommer också att få medverka till lösningar både nationellt och internationellt.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 205 TINA EHN (mp) replik:

Fru ålderspresident! Jag ska inte bli långrandig. Jag reagerade lite på det Anita sade om pumplagen. Vad jag vet har regeringen ändå ställt upp på den. Jag har inte hört Maud Olofsson säga någonting annat. Jag är stolt över att den blev av. Det var första gången som vi bröt fossilberoendet i bilarna. Det är klart att den inte var perfekt, men den var i alla fall ett väldigt bra steg på vägen.

Ni tror på biogas. Det gör vi också. Vi har motionerat om det flera gånger. Jag tror ingen i den här församlingen inte tror på biogas eftersom vi är så pass informerade om hur bra och effektiv den är.

Då skulle jag vilja säga att just Klimppengar är någonting som i hög grad har utvecklat biogasen i kommunerna. Det är ju verkligen ett bevis för att man har satsat rätt. Nu kommer det att finnas pengar i landsbygdsprogram, och man kommer att satsa på detta på många sätt, vilket jag tycker är jätteviktigt, bra och intressant. Jag tror att vi alla ska jobba åt samma håll här.

Anf. 206 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru ålderspresident! Det är historia nu. Pumplagen infördes 2005. Det är en utvärdering på gång. Den pågår inom ramen för trafikutskottet. När den presenteras kommer en del intressanta fakta fram på bordet.

Branschen var på väg att lösa detta. Då gick politikerna in och störde det som branschen var på väg att uppnå. Man hade långt gående planer, och man visste att det är mångfald som gäller.

Det blev givetvis etanolfokus med tanke på att kostnaderna för att etablera en pump för etanol är så mycket billigare. Det räckte inte med de 150 miljoner som Vänsterpartiet yrkade på och fick igenom i sista stund, för man förstod att det här skulle bli en ensidighet. Alliansen var emot detta.

Nu var det fakta, och vi har hela tiden sedan vi fick makten försökt att justera detta. Vi har tillfört ytterligare medel för att ge möjligheter också till biogassatsning.

Sedan vet vi att det runt hörnet finns andra lösningar. Därför är det så viktigt att vi också ser till att vi ger ramar och ramverk som är generella. Sedan får branschen och konsumenternas efterfrågan styra vad som är det rätta.

Det som gäller Klimppengarna har Claes Västerteg redan lyft fram. Vi erkänner att Klimpmedel gav en hel del som var positivt. Men varje krona kunde ha använts ännu bättre. Det har Konjunkturinstitutet skrivit och utvärderat. Man säger att bidragen endast har fördelats effektivt till tre av elva åtgärdsområden. Det är inte tillräckligt, Tina Ehn.

Anf. 207 TINA EHN (mp) replik:

Fru ålderspresident! Bara för att pengarna kunde ha använts bättre behöver man inte avsluta någonting som har varit bra och inte ha någonting. Man vill ingenting. Det är en lite märklig formulering.

Jag tycker att det nästan är löjligt att stå här och prata om pumplagen och allt det. Jag har inte hört sådana protester om det här från Anita Brodén förut. Att branschen var på väg att lösa det här får man ju tro vad man vill om. Att det blev etanol visar ju att branschen gör som den vill. Det är marknaden som styr. Det är liksom marknadsmässiga regler. Det billigaste tar man ju. Vi ser ju hur det går. Ni får ändå gå in med politiken och styra över till biogas numera, vilket inte fanns så mycket förut. I dag vill vi allihop satsa på det.

Samtidigt ska vi som politiker vara teknikneutrala. Vi har alltid den balansen.

Jag tänker inte göra den här debatten längre utan avslutar här.

Anf. 208 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru ålderspresident! Jag vill ändå passa på att berätta och informera om vad vi satsar på i stället. Jag vet att Lars Tysklind kommer att berätta en del om hållbara städer. Vi jobbar, vi satsar på och vi ger medel bland annat till energiteknik och exportpotential. Det är 380 miljoner. Vi tycker att det är viktigt. Biogas har vi varit inne på, men också solcellssatsningar, 122 miljoner. Sist men inte minst är det alltså spjutspets i miljötekniskt byggande. Här satsas också mycket inom ramen för hållbara städer.

Det sker en stor satsning, så det blir lite smalt om vi fastnar i enbart Klimp. Titta på möjligheterna och se på satsningarna! Låt oss se framåt! Nu har vi en spännande vecka framför oss, och det är där som störst fokus ska vara. Sedan ska vi se till att också på nationell nivå göra allt vad vi kan.

Anf. 209 JAN ERIK ÅGREN (kd):

Fru ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Vi har under en lång tid, tror jag, sett fram emot COP 15. Nu har vi kommit så långt att förhandlingarna har börjat.

Min uppfattning är att den svenska regeringen har gjort ett hästjobb för att bereda vägen för ett framgångsrikt klimatmöte. Kristdemokraterna är pådrivande i regeringsarbetet, regeringen är pådrivande i EU och EU är pådrivande i världen. Nu är det upp till den politiska viljan i de stora utsläppsländerna om det ska bli ett framgångsrikt klimatmöte. President Obamas närvaro under mötets avslutning har ökat hoppet om en acceptabel politisk överenskommelse.

Det viktigaste är att industriländerna accepterar att minska sina utsläpp med minst 30 procent till år 2020 jämfört med 1990. För att finansiera åtgärder i utvecklingsländerna behöver man dessutom göra tydliga överenskommelser om hur mycket de rika länderna ska bidra med.

Att hejda klimatförändringen är nödvändigt om vi ska kunna bryta den globala fattigdomen. För oss kristdemokrater är det oerhört viktigt att de åtaganden om finansiering av klimatåtgärder som i-länderna gör är additiva, vilket betyder att pengarna till klimatåtgärder inte får tas på bekostnad av det traditionella biståndet.

Ett globalt klimatavtal är på intet sätt slutpunkten för vår strävan att bekämpa klimatkrisen. Snarare är det startskottet för en ökad aktivitet för att leva upp till åtagandena. Om vi ska klara av att minska utsläppen med 80–90 procent fram till 2050 krävs systematiska insatser redan nu.

Oavsett vad som beslutas i Köpenhamn kommer klimatet att bli varmare. Klimatförändringen är redan påtaglig i bland annat Afrika.

Effekterna av klimatförändringarna drabbar utvecklingsländerna särskilt hårt och försvårar möjligheterna att bekämpa fattigdomen. Samtidigt har dessa länder bidragit minst till problemet. Det är viktigt att västvärlden med EU i spetsen tar sitt ansvar och hjälper de länder som kommer att lida mest av följderna av våra utsläpp.

Om vi inte tar itu med klimatkrisen nu riskerar vi att både fattigdom och katastrofer blir vanligare i framtiden. Vi kristdemokrater anser därför att EU-budgeten ska få en ny budgetpost, klimatsäkerhet, som ska användas för insatser inom utvecklingsländerna i syfte att förbereda dessa på ett förändrat klimat. Varje industriland bör förbinda sig att betala en

summa som baseras på en kombination av dess växthusgasutsläpp och ekonomiska styrka. En möjlig delfinansiering skulle kunna komma från auktionering av utsläppsrättigheterna för koldioxid inom EU:s handelssystem.

Fru ålderspresident! FN:s utvecklingsprogram, UNDP, har beräknat att anpassningsåtgärderna i låginkomstländerna kan komma att kosta minst 80 miljarder dollar extra om året. Detta är långt ifrån de blygsamma siffror som hittills har varit uppe till diskussion inför Köpenhamn.

Jag tycker att det känns bra att kunna påminna om att alliansen i förra budgetpropositionen introducerade anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar.

Nu har regeringen beslutat lägga 8 miljarder på snabbstart av stödet till utvecklingsländerna inom ramen för EU:s åtaganden. Det ska betalas 2010–2012.

Världen står inte bara inför en klimatkris utan också inför en ekosystemkris. Skogar, våtmarker och andra naturmiljöer trängs undan samtidigt som flora och fauna reduceras. Skyddet av biologisk mångfald kommer lätt i kläm när exploateringen av jordbruksmark, betesmarker, mineraler och timmer ökar i olika delar av världen.

Ett grundproblem består i att det ofta lönar sig bättre på kort sikt att till exempel kalhugga en regnskog – för att producera biffkor, soja eller palmolja på marken – än att bevara skogen för den nytta den gör som kolsänka, för att slå vakt om den biologiska mångfalden eller för att reglera både det lokala klimatet och vattenföringen i området. Det är tyvärr enkelt i dagens system att snabbt öka det finansiella kapitalet på naturkapitalets bekostnad. Så länge den situationen består finns det inte mycket hopp om att stoppa vare sig skogsskövlingen eller utfiskningen.

Den indiske ekonomen Pavan Sukhdev och hans internationella forskarteam konstaterar i sin internationella studie om ekosystemens och den biologiska mångfaldens ekonomi, TEEB, att naturens många värden har en direkt ekonomisk betydelse för människors välbefinnande och för både företag och det offentliga. Det är därför nödvändigt att värdera ekosystemens tjänster ekonomiskt i samhället. TEEB-studien visar att investeringar i ekosystem och skydd av naturområden kan ge hög avkastning och starkare ekonomier.

Kristdemokraterna har varit drivande för att lyfta fram frågor om den biologiska mångfalden under Sveriges ordförandeskap.

Fru ålderspresident! Det behövs en helhetssyn för att skydda den känsliga havsmiljön. Det är därför bra att regeringen nu planerar att införa en ny, samlad havsmyndighet. Sverige har nått framgångar inom EU när det gäller att få Östersjön som ett pilotprojekt för en regional förvaltning. Förhoppningsvis kan ett fungerande samarbete kring vårt viktiga innanhav fungera som en förebild för andra geografiska regioner.

Mycket arbete återstår innan Östersjöns miljö är tryggad. Vi kristdemokrater lovade i vårt valmanifest att förbjuda fosfater i tvätt- och diskmedel. Det är ett löfte som vi har infriat i och med att regeringen notifierat EU om att Sverige inför ett förbud mot fosfater i tvättmedel. Tidigare under mandatperioden förbjöds fosfater i diskmedel. Vi vill nu gå vidare med att arbeta för ett europeiskt förbud mot fosfater i tvätt- och diskmedel, åtminstone i Östersjöområdet.

Jag vill säga några ord om internationellt miljö- och kärnsäkerhets-samarbete med Ryssland. Även om det inte handlar om någon stor delsumma i budgeten, 60 miljoner kronor, är det ett viktigt arbete som utförs i det sammanhanget till nytta för oss, Ryssland och för övriga Östersjöländer. Man skulle kunna säga att det är en pusselbit som behövs för att Östersjöområdet ska kunna utvecklas i positiv riktning när det gäller både miljö och säkerhet.

Några ord om rovdjur: Vi kristdemokrater anser att de fyra stora rovdjuren björn, varg, lo och järv utgör en viktig del i Sveriges fauna. Samtidigt är det viktigt att rovdjursstammarna utvecklas på ett sådant sätt att människors möjligheter att bo och verka på landsbygden inte äventyras. Rovdjursförvaltningen behöver ha en stark regional förankring och delaktighet hos befolkningen.

Kristdemokraternas politik utgår från verklighetens folk. Vi eftersträvar hållbara lösningar för hur vi människor kan leva i samklang med vår gemensamma naturmiljö som goda förvaltare.

Så vill jag som ny i miljö- och jordbruksutskottet rikta ett tack till de ansvariga i uppföljnings- och utvärderingsgruppen för ett bra arbete. Det visar på en vilja till samsyn som jag tror är viktig för att vi ska nå resultat när det gäller miljö och klimat. En sådan strävan och samsyn krävs också för ett bra resultat av klimatmötet i Köpenhamn.

(Applåder)

Anf. 210 JAN-OLOF LARSSON (s):

Fru ålderspresident! Det har varit diskussion om ledarskap i dag på dagordningen. Anders Ygeman tog fotbollen som exempel och ledarskapet där och talade om hur viktigt det är att ingjuta en positiv stämning. Oppositionen talade om hur duktiga de är på ledarskap.

I dag sitter representanter för 22 länder i Paris och diskuterar framtidens jordbruk. Ledaren i Europa sitter här i Sverige. Det är också ett ledarskap att komma ihåg.

Jag skulle vilja diskutera havsmiljön. Havsmiljön var en prioriterad fråga för den här regeringen, sade man. Därför tar man bort skatten på kväve och kadmium. Det innebär att det kommer ut 1 500 ton årligen i havet. Det är också en satsning på havsmiljön. Jag undrar hur många miljoner kronor det kostar att ta bort det på annat sätt. Det är en mycket intressant fråga, tycker jag.

Jag tänkte ta upp frågan som avhandlar den nya myndigheten för havs- och vattenförvaltning. Den frågan lyfts fram i reservation 6 som berör vilket innehåll och vilken omfattning av ansvaret för förvaltningen den nya myndigheten ska få. En annan fråga som lämnats öppen i direktiven är placeringen av den nya myndigheten.

Att den nya myndigheten borde lokaliseras där vi har de marina klustren, det vill säga i Göteborg, kan tyckas naturligt. I Göteborg finns bland annat Havsmiljöinstitutet, som är en samverkan mellan Göteborgs, Stockholms och Umeå universitet samt Högskolan i Kalmar. Dessutom finns andra viktiga aktörer i Göteborg, som SMHI:s och SGU:s marina enheter samt Vattenmyndigheten för Västerhavet.

Att då eventuellt lägga den nya myndigheten någon annanstans torde ses som minst sagt konstlat. En havsmyndighet borde naturligtvis ligga vid havet.

Fru ålderspresident! Regeringen avser att bilda en ny myndighet som samlar det i dag splittrade ansvaret för förvaltning av havs- och vattenmiljöerna i Sverige. Vi socialdemokrater stöder tanken på en ökad samordning av förvaltningen av havs- och vattenmiljöerna. Initiativet till en ny myndighet är bra och har sitt ursprung i den socialdemokratiska oppositionen.

I direktivet till utredningen slår regeringen fast att en grundläggande utgångspunkt i förvaltningen är att ett sammanhållet vattenarbete och en samlad förvaltning av vattenmiljöerna, inklusive nyttjandet av dessa, ska baseras på ekosystemansatsen.

Detta tycker vi är utmärkt. Men när det gäller förvaltningen av en av ekosystemets viktigaste komponenter – fiskbestånden – vacklar regeringen och logiken faller.

Utredaren ska ta ställning till hur avgränsningen ska ske i fråga om arbetet med fiskeriförvaltningen, fiskerikontrollens genomförande, vattenbrukets utveckling och fiskeprogrammets genomförande.

Med andra ord ger regeringen redan i direktivet utredaren instruktion att förvaltningen av fisken samt möjligheten att styra uttaget av fisk ur ekosystemet inte ska finnas hos den nya myndigheten. Det är häpnadsväckande att regeringen på detta sätt vill gå stick i stäv mot utvecklingen i övriga Europa.

Inom EU-kommissionen slår man nu samman förvaltningen av fisk och övrig marin miljö, och det nya ramdirektivet från EU omfattar både miljö och fisk. Men i Sverige går detta högerregeringen förbi.

Fru ålderspresident! Det är nödvändigt att regeringen tänker om och ser till att ansvaret att ta fram kunskapsunderlag och sköta förhandlingar om fångstkvoter läggs inom den nya myndigheten, så även fiskeregleringar av arter som inte har några fångstkvoter. Det är ekosystemen som producerar fisken, och kunskapen om hur ekosystem fungerar kommer då att ligga hos den nya myndigheten.

När det gäller ansvaret för myndigheten kan jag konstatera att två centerpartistiska statsråd dömer ut EU:s nya strategi som sammanför miljö- och fiskepolitiken i en myndighet.

De dömer ut den samlade expertis som förespråkar att den nya myndigheten även ska förvalta fiskeresurserna. Dessa experter har tillskrivit både statsråd och utredare och även gett sina åsikter till känna i medierna.

De dömer ut insynsrådet i Fiskeriverket, som även de förespråkar samma sak. Och även de har påtalat för statsråden och utredaren nödvändigheten av att regeringen tänker om.

Och de dömer ut dem som arbetar inom Fiskeriverket, som också förespråkar en sammanhållen havsmiljöförvaltning där fiskeresursen ingår.

Fru ålderspresident! Den samlade forskarkåren inom havs- och vattenmiljöer avstyrker starkt att en uppdelning sker av havsresurspolitiken mellan olika myndigheter. Regeringens egen expertmyndighet avstyrker starkt att en uppdelning sker av havsresurspolitiken mellan olika myndigheter.

Vad är det då för kunskap om bästa förvaltning som de båda statsråden har men som vi övriga inte känner till? Förmodligen ingen alls. Förmodligen ligger frågan om myndighetens ansvar på en helt annan nivå – bra nära sandlådan.

Den enkla sanningen är att fisken är en viktig del av ekosystemet och är en viktig faktor i havsmiljöpolitiken och i en helhetssyn av ekosystemansatsen. Därför är det en självklarhet att det nationella ansvaret för fiskbeståndens förvaltning ska ligga inom denna myndighet.

Nu har regeringen möjlighet att drastiskt förbättra förutsättningarna för en framgångsrik förvaltning av havs- och vattenresurser. Låt oss ta den tillsammans! Lägg prestigen åt sidan och prioritera den framtida havs- och vattenmiljön!

Jag yrkar bifall till reservation nr 6.
(Applåder)

Anf. 211 LARS TYSKLIND (fp):

Fru ålderspresident! Jag ska starta med havsmiljömyndigheten, där Jan-Olof Larsson slutade. Det pågår en utredning som ska titta på hur den ska vara uppbyggd, och tydligen vet Jan-Olof Larsson redan mer om det än de flesta andra.

Detta med ekosystemansatsen är alldeles självklart. Det som Jan-Olof Larsson inte tog upp är det som står om samordning och samverkan mellan myndigheterna, som är väldigt viktigt och som är centralt i utredningen.

Det han sade är inte riktigt sant. Stora delar av Fiskeriverket har en sådan verksamhet som har med miljöforskning att göra, som passar väldigt bra ihop med delar av Naturvårdsverket och vattenmyndigheterna, och de kommer att sammanföras sedan. Det man lyfter ur är det som har med rena näringsfrågor att göra.

Vi får avvakta och se var utredningen landar. Jag tror att den har alla möjligheter att bli en väldigt bra lösning på en samlad havsmiljöpolitik.

Om myndigheten ska ligga i Göteborg eller inte står inte i reservationen. Det har diskuterats tidigare i veckan, och jag har personligen ställt frågor om detta. Det finns mycket som talar för att Göteborg kan vara en bra ort, men det är för tidigt att uttala sig bestämt om det. Men helt klart är att det i Göteborg finns mycket kunskap kring detta.

Fru ålderspresident! Min partikamrat Anita Brodén har stått i talarstolen tidigare och har tagit upp mycket om Folkpartiets åsikter och frågor. Jag tänkte koncentrera mig på bara några frågor.

Förra året hade vi en väldigt ingående diskussion när vi skulle införa nya strandskyddsregler, och de har nämnts i förbifarten. Man kan konstatera när man läser Socialdemokraternas motion att de säger i väldigt svepande ordalag att de vill ha ett tillkännagivande om att reglerna behöver stramas upp. De använder ord som oroväckande svag, avsaknad av analys, otydliga regler, förstärkning av strandskydd i exploaterade områden, enklare att bygga i strandnära områden med stor tillgång på stränder. Det är lite sådana svepande ordalag.

När man börjar fundera kommer man fram till att det är precis den lagstiftning som alliansen har infört. Det är bara att konstatera att den nuvarande regeringen lyckades med det som den socialdemokratiska regeringen gick bet på. Jag vet inte riktigt vad man syftar till egentligen.

När man läser den gemensamma reservation som oppositionen har kan man tycka att orden där är lite mer nyanserade. Men när man hörde Vänsterpartiet och Miljöpartiet från talarstolen försvann den nyansering-

en omedelbart. Det talades om en urholkning av lagstiftningen och så vidare.

Jag kan bara konstatera att hur vi än ser på det är vi från allianssidan helt övertygade om att vi har skapat en väldigt bra lagstiftning, med god balans, för att säkra den allmänrättsliga tillgången på stränder och för att skydda den biologiska mångfalden. Det var, som sagt, någonting som man misslyckades med tidigare.

När vi inför en ny lagstiftning på detta sätt kan man kategoriskt säga att det kommer att bli dåligt och så vidare, som oppositionen nu säger. Det är klart att vi måste följa upp detta och se att våra intentioner fullföljs och att det blir så som lagstiftningen var ämnad att bli. Om det blir så kommer det att bli en väldigt bra utveckling på det här området.

Fru ålderspresident! Jag ska också säga något om hållbara städer, som har diskuterats. Om man läser budgetförslagen kan man konstatera att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet helt sonika stryker det ur budgeten. Miljöpartiet har en lite annan syn på det, för de säger faktiskt att det trots allt kan finnas ganska bra saker i detta. Det kanske är en god analys.

Socialdemokraterna har ingen större motivering till varför man stryker detta, men det kanske är en finansieringsfråga i största allmänhet. Men Vänsterpartiet konstaterar helt framt att det här är verkningslöst. Det är ganska intressant att man redan innan den första kronan ens har delats ut konstaterar att det är verkningslöst.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att vi ska göra en uppföljning av detta projekt, och det ska bli intressant. Jag är övertygad om att det här kommer att ha väldigt goda effekter. Det går inte att komma ifrån att hållbar stadsutveckling och därmed tillhörande miljöteknik har en väldigt central roll i klimatarbetet. Att redan nu säga att det är verkningslöst tycker jag är att gå händelserna lite i förväg.

Som av en händelse hade man i Köpenhamn, i förrgår tror jag, ett så kallat *side event* kring detta. Sverige var värd, och Miljödepartementet, Stockholms stad och Malmö stad hade en sittning. Förhoppningsvis är delar av resten av världen mer intresserade än vad delar av oppositionen i Sveriges riksdag är i den frågan. Stadsutveckling är naturligtvis oerhört centralt.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 212 IRENE OSKARSSON (kd):

Fru ålderspresident! Mycket i den här debatten har berört Sveriges egenansvar i miljöarbetet och vårt ansvar i det globala. Jan Erik Ågren har tagit upp mycket av det som är Kristdemokraternas syn i det här och vad som är angeläget att betona. Men jag vill lyfta fram ytterligare några saker i det här sammanhanget.

Fru ålderspresident! Vi debatterar faktiskt ett betänkande och inte ”bara” klimatfrågan. Det finns mycket som regeringen gör i de här sammanhangen, inte minst det som också har bäring på ordförandeskapet, och det är vårt arbete med Östersjön. Östersjöstrategin och de satsningar vi kommer att se där, och det målmedvetna och långsiktiga arbete som vi kommer att bedriva, är en oerhörd seger för alliansregeringens arbete och ett långsiktigt perspektiv som sträcker sig långt över den mandatperiod vi

nu befinner oss i. Sofia Arkelsten nämnde förut att det kanske är 30 års omsättningstid, och då behöver vi tänka i de perspektiven.

Fru ålderspresident! Jan-Olof Larsson diskuterade här i talarstolen inkompetensen hos regeringen när det gäller arbetet med en havsmyndighet. Nu är inte Larsson här vad jag kan se.

Nu kommer regeringen att för första gången ta ett helhetsgrepp på havet. Det är verkligen att se till förvaltarskapstanken. Det handlar om att se att havet är en naturresurs som är till för att brukas, inte förbrukas. Vi tycks ha trott att havet har en annan möjlighet att förnya sig än vad den fasta landbacken har. Det arbete regeringen nu har satt i gång är oerhört produktivt. Det kommer att leda långt.

Fru ålderspresident! Jag tror också att om vi inte lägger in fisket i den här myndigheten kommer vi att göra en vinst eftersom vi kommer att kunna hålla isär detta. Jag är övertygad om att hade vi gjort tvärtom hade Larsson konstaterat att nu går vi näringens ärende och gör en myndighet av alltihop. Vi kommer nog aldrig att kunna tillmötesgå Larsson i den här frågan. Det viktiga är att vi kan ta itu med det arbete vi behöver göra runt havet och dess förutsättningar. Det kan vi göra med Östersjön som föregångsexempel för hela världen, vågar jag säga, och i första hand för den europeiska gemenskapen.

Vi har också hört diskussionen om Klimp och hållbara städer. Det är fascinerande hur man kan döma ut ett projekt innan det ens har börjat. Såvitt jag vet kommer man att fatta beslut i den beredningen i nästa vecka om att dela ut 340 miljoner kronor. Det är många projekt som har ansökt om resurser. Det finns kommentarer från ledande politiker i den församlingen som säger att det här är ett av de mest lovvärda exempel man kan se när det gäller hur man kan få i gång nytänkande, kreativitet, förändringsbenägenhet med mera. Jag ser fram emot att få se vart det här kommer att leda. Jag har förmånen att vara med i utvärderingsgruppen i utskottet, och det kommer att bli mycket intressant att se vad det här leder till så småningom.

Fru ålderspresident! År 2010 kommer att vara den biologiska mångfaldens år. Nya mål kommer att antas på den internationella nivån.

Med den bakgrunden och med vetenskapen om den biologiska mångfaldens betydelse som grundbult för klimatarbetet är det oerhört positivt att kunna läsa i betänkandet och i budgetpropositionen om de satsningar som regeringen gör på det skogspolitiska området. Vi har debatterat det tidigare. Jag tänker inte upprepa allt som står här med tanke på att vi har ytterligare en debatt och att flera väntar på ordet, men jag kommer tillbaka till en del i debatten om nästa betänkande. Det gäller både skogens betydelse och klokskapen hos våra lantbrukare när det gäller användningen av konstgödsel. Jag tycker återigen att jag hör att oppositionen har ett synsätt på egenföretagande i det här landet som är beklämmande.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 213 JAN LINDHOLM (mp):

Fru ålderspresident! Det pågående klimatmötet i Köpenhamn är självfallet det som alla miljöintresserade, både bland allmänheten och bland journalister, fokuserar på. Därför ska man kanske inte förvänta sig att vår debatt här i dag i kammaren får så stort genomslag i medierna.

Man kan undra om miljö- och naturvårdsfrågorna har hamnat i skuggan av klimatarbetet. Jag har noterat att det i den allmänna debatten ibland framställs så att det skulle finnas en sorts motsättning mellan miljö- och klimatarbete, men så är det naturligtvis inte. Det tror jag att vi politiker är väldigt överens om.

Arbetet med att mildra den pågående klimatförändringen så att den inte blir mer omfattande än vad vi tror att vi klarar av att leva med och arbetet med att förbereda vårt land för de förändringar som redan sker så att de negativa effekterna inte ska bli för stora är egentligen en form av miljö- och naturvårdsarbete.

De senaste 500 000 åren har vårt jordklot genomlevt fyra så kallade istider. Den senaste upphörde för ungefär 12 000 år sedan. 12 000 år kan tyckas som en väldigt lång tid om man jämför med människans historia som art, men i den jämförelsen är det inte så mycket. Enligt de källor som jag har läst är det ungefär 5 miljoner år sedan människan skilde ut sig från tidigare tvåbenta primater.

Även om vi kanske har svårt att se oss själva i det tidiga utvecklingsstadiet av människan är det ändå många år som har passerat från de första talande människorna, som vi kanske känner oss mer bekväma med att se som våra förfäder, och fram till i dag med de problem vi har.

Den moderna människan är kanske 150 000 eller 200 000 år gammal, så vi behöver inte vara för oroliga för istider eftersom våra förfäder faktiskt klarade av att överleva ett antal sådana.

Längre tillbaka i jordens historia anser geologer att jorden har upplevt både längre och betydligt mer utbredda och omfattande istider än dem som jag här hänvisar till under de senaste 500 000 åren.

Att jordens klimat varierar är ingen nyhet. Det fick vi alla lära oss i skolan. Även om de senaste 12 000 åren har varit tämligen stabila har klimatet ändå varierat så pass mycket att förutsättningarna för människorna att bebo alla delar av vårt jordklot inte har varit helt enkla. Naturen har naturligtvis anpassat sig till de här förändringarna, men arter som inte har klarat det har dukat under.

Den debatt som nu pågår inte bara i Köpenhamn utan i hela världen om varför klimatet förändras och om det går att göra något åt det är lite rörig. Det finns en del forskare som ifrågasätter de prognoser som FN:s klimatpanel har tagit fram. De flesta av de här kritikerna anser att IPCC har underskattat klimatförändringarna och menar att rapporterna har friserats för att världens befolkningar inte ska få skrämselhicka. Det finns också några forskare som har den motsatta uppfattningen, att det inte sker någonting onormalt och att vi mycket väl kan fortsätta att släppa ut fossil koldioxid som vi har gjort de senaste 100 åren.

Det kan vara intressant att följa de löpande rapporteringarna av förändringarna i atmosfären och temperaturen i världshaven. Det visar sig nämligen att verkligheten, den som ständigt pågår, hela tiden tycks utveckla sig ganska nära det som IPCC har lagt fram som sitt så kallade worst case-scenario. Temperaturen i världshaven ökar något snabbare än vad man har prognostiserat. Den samlade effekten av alla växthusgaser, inklusive vattenånga, ökar även den något snabbare än man trott. Det är framför allt metanläckaget från permafrosna arealer som man har underskattat.

Fru ålderspresident! Att den här bakgrunden är nödvändig för förståelsen av insatser för miljövard och naturmiljö under de närmaste åren beror på att det som i klimatologiska termer tidigare skedde på några tusen år nu ser ut att kunna hända på några få år.

De globala medeltemperaturförändringarna under de senaste 500 000 åren har i jämförelse med vår tidsuppfattning tagit väldigt lång tid. Atmosfärens sammansättning har även den genomgått sina förändringar väldigt långsamt jämfört med vårt sätt att betrakta tid.

När en istid har övergått till en mellanistid, den klimatform som vi lever i sedan 12 000 år tillbaka ungefär, under de senaste fyra istiderna har det tagit ett par tusen år vid varje tillfälle. Den globala medeltemperaturen har då ökat med ungefär tio grader från den lägsta temperaturen under den här istiden till den högsta temperaturen under mellanistiden.

Variationerna i atmosfären har förmodligen skett något långsammare än temperaturökningarna. De har också släpat efter något när övergången från en istid till en mellanistid har skett. Genom analyser av borrhärdar har man kunnat fastställa att atmosfären som lägst har innehållit runt 180 ppmv koldioxidekvivalenter och som mest 280 ppmv koldioxidekvivalenter.

Nu ska ni inte somna i bänkarna även om ni tycker att jag är lite tjattig. Det här är faktiskt väldigt viktigt.

De senaste 500 000 åren har alltså variationerna i atmosfären hållit sig inom spannet 180–280 ppmv.

Nu diskuteras det i världen om vi ska vidta åtgärder för att försöka förhindra att nivån överstiger 400 ppmv koldioxidekvivalenter eller om det kanske räcker med 350 ppmv om smärtgränsen skulle gå där.

Inser ni dramatiken i det här? Den skillnad i atmosfärens egenskaper som växthuskapande skydd för vårt klot som är kopplad till en skillnad mellan istiderna som jorden upplevt de senaste 500 000 åren och de mellanistider som har funnits under samma period – den skillnaden fast åt andra hållet, vilket är någonting som jorden faktiskt inte har varit i närheten av under en betydligt längre tid än de här 500 000 åren – är vi beredda att anta som en utmaning.

Att inte vidta alla åtgärder som är möjliga för att minimera den här förändringen skulle jag vilja jämföra med att hoppa från Eiffeltornet utan fallskärm och sedan utgå från att det kommer en superhjälte från seriernas värld och räddar en. Vi är på väg i ökande hastighet rakt in i en bergvägg, eller om man så vill mot ett bottenlöst stup utan bromsutrustning.

Stora ambitioner för miljö- och naturvården är på flera sätt väldigt avgörande om vi ska klara av utmaningen och försöka bidra till en snabbare inbromsning av klimatförändringen och i bästa fall kanske till och med sänka halterna av klimatgaser i atmosfären till en rimlig nivå.

Med det här som faktabakgrund tänkte jag nu argumentera för ett bifall till reservation 15 om biokolmetoden som är en teknik för att aktivt plocka koldioxid ur atmosfären för deponering i ett flertusenårigt perspektiv.

Fru ålderspresident! Jag kan se redan nu att jag inte kommer att klara tiden, utan jag kommer att dra över.

I motion MJ210 föreslås att regeringen skyndsamt bör utreda lämpliga styrmedel för att stimulera biokolmetoden. För att göra det krävs en del kunskaper om själva tekniken. Förslaget avslås med en argumentation som vid en första genomläsning kan förefalla seriös och vederhäftig. Men när de främsta experterna i landet har fått tillgång till och möjlighet att studera argumentationen i betänkandet visar det sig att utskottets majoritet har blivit grundligt förd bakom ljuset, tyvärr.

Näringsdepartementets analys som majoriteten hänvisar till utgår från att man inte använder energin vid själva pyrolysen. Det är naturligtvis inte alls tanken med själva tekniken. Det vore ungefär som att köra ett kraftvärmeverk enbart för att elda upp bränslet utan att distribuera någon fjärrvärme eller sätta i gång någon turbin för att producera elektricitet. Så räknar Näringsdepartementet. Det tycker jag att ni ska notera.

Den energiförlust som Näringsdepartementet hänvisar till för att säga tekniken är självklart avsedd att användas just för fjärrvärme, kanske också mekanisk energi eller varför inte elproduktion eller något annat! Det är ingen annan sorts energi än den som lämnar bränslet vid en normal fullständig förbränning i ett kraftvärmeverk. Energikostnaden för pyrolysen är därför inte någonting annat än den oanvända energi som återstår i biokolet på grund av att det då i stället är en ofullständig förbränning, vilket forskningen anser vara 25–30 procent av det totala energiinnehållet i bränslet.

Det är den energikostnaden som vi får ta för den här metoden. Men då ska vi komma ihåg följande. För det första plockar vi med den här tekniken bort kol från atmosfären. För det andra minskar vi utsläppen av andra klimatgaser, till exempel metan, och upp till 90 procent av lustgasutsläppen från våra jordar. Lustgasen är 300 gånger mer aggressiv än koldioxiden. För det tredje minskar vi läckaget av näringsämnen. För det fjärde ökar vi jordarnas bördighet. För det femte minskar vi läckaget av kväve och fosfor, vilket gör att behovet av att tillföra gödsel minskar med de energibesparingar som det innebär med hela konstgödselindustrin. Särskilt kan man lägga till att vi slipper de förgiftningseffekter som en ökad användning av konstgödsel har som oönskad biverkan. Även om vi i Sverige använder kadmiumfritt fosfor blir det vid varje tillverkning i världen då man tar fram fosfor lågkvalitativt fosfor över med höga kadmiumhalter som används i andra delar av världen. När vi köper kadmiumfritt fosfor bidrar vi alltså till att sprida kadmium på världens åkerjordar.

Vi måste faktiskt vårda de jordar vi har som fortfarande inte är så förgiftade att de inte längre duger till livsmedelsproduktion.

Näringsdepartementet avfärdar även idén att bygga om befintliga kraftvärmeverk för att göra omställningen så billig som möjligt. Uppenbarligen har Näringsdepartementet inte någon kunskap alls om pyrolyseftersom det som krävs är väldigt små anpassningar. I princip är det bara sekundärluftsintagen som behöver stängas, och sedan behöver man bygga en utmatningsenhet för den biokol som produceras. Det är de enda kompletteringar som behövs.

Den merkostnad som kan bli stor är den som erfordras om man vill använda själva pyrolysgasen exempelvis för att tillverka fordonsbränsle. Men då får man ytterligare ett mervärde i produktionen som naturligtvis måste ställas till kostnadskalkylen, och man får ett högre energiutbyte.

Utskottsmajoriteten försöker även framställa det som att det skulle råda ett motsatsförhållande mellan biokolmetoden och behoven av att bevara och öka multhalten i marken. Men det är ju precis det som biokolmetoden bidrar till, och den gör det till en mycket låg och konkurrenskraftig energikostnad.

Sedan anklagar majoriteten motionären för att föreslå ett stödsystem som skulle snedvrída konkurrensen. Men det är ju precis tvärtom! Det är för att ge likvärdiga villkor för den som släpper ut koldioxid i atmosfären och för den som plockar bort koldioxid i atmosfären som vi föreslår ett regelverk, inte ett stödsystem.

Men majoriteten vågar inte ens argumentera för varför det skulle vara bra att ha en prisskillnad mellan den koldioxid man släpper ut och den man plockar bort.

Jag skulle i och för sig själv kunna tänka mig att argumentera för att den som plockar bort ett ton koldioxid ur atmosfären ska ha lite mer betalt för det jobbet än vad man betalar för rätten att släppa ut samma volym. Det finns väldigt många goda motiv för det, men det kan vi ta i en annan debatt.

I dag är utsläppsskatten för koldioxid ca 1 krona och 5 öre per kilo. Ett ton biokol binder 3,67 kilo koldioxid. I Sverige har vi alltså i dag satt värdet på en begränsning av koldioxidutsläppen till drygt 1 000 kronor per ton. Omräknat i biokol blir värdet för koldioxidminskningen genom deponering av ett ton biokol i runda tal 3 700 kronor.

Med de övriga positiva effekterna när det gäller minskning av läckage av växthusgaser från vissa jordar, till exempel utdikad mark, som inom parentes utgör en mycket stor del av Sveriges aktiva jordar och skogsmarker borde värdet av koldioxidreduktionen vid själva deponeringen av ett ton biokol kunna ökas med minst 1 000 kronor.

Sedan skulle ersättningen kunna kvittas mot utsläppsskatter och inte alls belasta statskassan som någon kostnad. Det här skulle väldigt snabbt kunna bli en väldigt stor näring som ger många jobb och som dessutom ger alla de positiva effekter på klimatet som jag har beskrivit tidigare.

Ett sista missförstånd i majoritetstexten som jag tänkte ta upp är påståendet att det skulle bli orimligt dyrt att deponera upp till 75 ton biokol per hektar. Det är självklart inte meningen att det ska ske på kort sikt, för det skulle ju nästan vara att förgifta jorden. En deponi i den omfattningen tror jag kan vara en rimlig ambition att ha på kanske något mer än hundra år. Kostnaden för de positiva effekterna för markerna är mindre än en hundradel av den dessutom helt felaktiga kostnadsnivå som majoriteten använder som argument för att avslå motionen.

Fru ålderspresident! Har en majoritetstext någonsin i den här kammaren innehållit så många rena felaktigheter som den här? Jag bara frågar. Men jag förväntar mig inget svar.

Det rimliga vore faktiskt att majoriteten drog tillbaka betänkandet och skaffade sig lite information och fakta i stället för de gissningar som ni har hämtat från Näringsdepartementet. Jag förstår att det naturligtvis inte kommer att ske. Det rimliga vore åtminstone att bifalla motion MJ210 som faktiskt innebär att Regeringskansliet måste skaffa den kunskap som man så pinsamt har visat att man totalt saknar genom den bottenprestation till text som s. 64–66 i det här betänkandet faktiskt är. Det är lite av en skandal, tycker jag.

Jag har förstått att den här mandatperioden är det ideologi och principer som gäller och inte kunskap och fakta, så jag tvingas att yrka bifall till reservation 15 så länge. Drar majoriteten tillbaka betänkandet ändrar jag mig naturligtvis.

I detta anförande instämde Tina Ehn (mp).

Anf. 214 MAX ANDERSSON (mp):

Fru ålderspresident! I Sveriges riksdag får varje ledamot motionera om precis vad som helst. Vi har yttrandefrihet i det här landet, och det ska vi vara glada över. Den fria motionsrätten som vi har i riksdagen är värd att värna.

Vi är ofta oense i kammaren. Vi är oense om våra värderingar. Vi lyfter fram olika saker för att vi tycker att olika saker är olika viktiga. Vi har helt enkelt olika syn på saker och ting. Alla människor har rätt till sina egna åsikter, men man har inte rätt till sina egna fakta.

Jag tänkte tala om en motion som behandlas i det betänkande vi nu debatterar. Det är en motion av kristdemokraten Ingemar Vänerlov och heter *Översyn av klimatpolitiken*. Det är en mycket intressant motion, och jag kan rekommendera folk att läsa den. Den innehåller nämligen både det ena och det andra. Det är, om jag ska uttrycka mig försiktigt, inte den starkaste argumentering jag sett under mina år i Sveriges riksdag. Motionen handlar om den globala uppvärmningen. Det är det allvarligaste problemet vi har i världen i dag. Det är min tolkning, inte kristdemokraten Ingemar Vänerlovs.

Sedan ca 1750, då den industriella revolutionen började, har världens medeltemperatur stigit med 0,7 grader. Just nu ökar temperaturen med en eller två tiondels grader per decennium. Det låter inte mycket om man formulerar det så, men med tanke på de katastrofala konsekvenser det kan få om världens temperatur ökar med mer än två grader, och i värsta fall mer än tre grader etcetera, är det en allvarlig situation. Därför befinner sig en stor del av världens ledare just nu i Köpenhamn, eller är på väg dit, för att förhandla om att minska våra koldioxidutsläpp.

Hur vet vi att världen är varmare? Vi vet det genom mängder av observationer – tusentals temperaturmätningar, smältande glaciärer, stigande havsnivåer, våren som kommer allt tidigare. Det är mångfalden av oberoende observationer, oberoende tolkningar, som gör att vi kan säga detta med säkerhet. Självklart finns det enstaka forskningsresultat som kan vara felaktiga, så är det med forskning, men att världen är varmare än tidigare är ett faktum.

Alla är dock inte övertygade om detta. Det finns de som ifrågasätter den globala uppvärmningen, som ifrågasätter behovet av att minska våra koldioxidutsläpp. Världen är i princip övertygad, men det är en smärtsam övertygelse att inse att utsläppen av kol och olja behöver minska. Det är en politiskt obekvämlig slutsats att behöva göra det som måste göras. Det har tagit tid att övertyga världen, och världens ledare är ännu inte övertygade om att man måste göra det som troligtvis behöver göras för att rädda klimatet.

Det finns de som griper efter halmstrån, som vägrar se verkligheten i vitögat. Det finns en motion om detta. Nu debatterar vi nämligen motionen *Översyn av klimatpolitiken*. Den innehåller ett antal, vi kan kalla dem felaktigheter, ifrågasättbara påståenden. Vi kan börja med påståendet ”är klimatförändringar i sig inget att hetsa upp sig för, eftersom de alltid har ägt rum så länge jorden funnits till”.

Ja, världens klimat är annorlunda i dag än på dinosauriernas tid. Världens klimat är annorlunda i dag än under istiden. En ökning av världens temperatur med fyra grader på grund av att mänskligheten bränner så mycket kol och olja är en allvarlig fara.

Nästa påstående gäller koldioxiden. Vänerlov ifrågasätter koldioxidens roll för den globala uppvärmningen. Han påpekar, helt korrekt, att halten koldioxid i atmosfären i dag endast är 0,4 promille. Den har ökat med en tiotusendel sedan början av den industriella revolutionen. Han ifrågasätter hur så lite skulle kunna påverka så mycket.

I den förra versionen av denna motion, som Vänerlov inlämnade förra året, påpekar han att ”vidare är det svårt att tro att koldioxiden i sig skulle vara speciellt värmehöjande, särskilt om man betaktar det faktum att på Mars, där temperaturen ligger på 50 minusgrader, är det 20 gånger mer koldioxid per kubikmeter än på jorden”. I den nu aktuella versionen av motionen, med en flera gånger längre text, är just den meningen borttagen. Någon kan ha berättat för Vänerlov att Mars ligger en bra bit längre bort från solen än vad jorden gör.

Vänerlov fortsätter emellertid att ifrågasätta koldioxidens roll. En tiotusendel låter inte mycket. Det är lika mycket som mängden koffein i en kopp te. Det kan pigga upp mig, kan jag lova. Om man äter mat med en tiotusendel arsenik kan man inte äta många portioner utan att riskera att dö. Det är ett faktum. Ytterligare en tiotusendel klimatgaser är tillräckligt för att öka temperaturen eftersom koldioxiden är en växthusgas som absorberar infraröd solstrålning och därmed värmer upp jorden. Detta är fysikerna eniga om. Det är gammal forskning, sedan 1800-talet. Det är stabilt. Men allt kan ifrågasättas.

Vänerlov fortsätter sitt ifrågasättande. Han påpekar att de första hundra ppm:en, miljondelarna, värmer mer än de nästkommande hundra. Vidare hävdar han att när man räknar efter blir det inte särskilt mycket. Den beräkningen är dock diskvalificerad eftersom den förutsätter några saker som inte stämmer. Den förutsätter att det inte finns några hav som kyler ned jorden. Den förutsätter att det inte finns aerosoler som kyler ned jorden. Den förutsätter att jämviktsläget för jordens temperatur, på grund av koldioxidökningen, redan har inställt sig.

Fru ålderspresident! Min talartid börjar närma sig sitt slut. Jag kommer att överskrida den en liten aning. Jag ska inte gå in på allt som kan ifrågasättas i denna motion, men jag vill nämna ytterligare en sak, och det är angreppet på Al Gore, som smugit sig in i motionen. Motionären påstår att Al Gore hävdade att inom hundra år kommer världshaven att höjas med sex meter. Det påstås han ha sagt i filmen *An inconvenient truth*. Det stämmer inte. Det är en vandringssågen i klimatskeptiska kretsar. Jag tycker att det är beklämmande att en riksdagsledamot bidrar till att sprida kontrollerbara vandringssåger.

I motionen står också någonting som jag verkligen håller med om, nämligen att det är allvarligt när människor som upplevs som auktoriteter desinformerar.

Det är så sant som det är sagt. Det är ett problem om människor desinformerar. Ska man delta i debatten måste man försöka skaffa sig koll på fakta. Man får inte plocka fakta hur som helst.

Fru ålderspresident! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

13 § Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10: MJU2
Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel (prop.
2009/10:1 delvis).

Anf. 215 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Fru ålderspresident! Timmen lider, och vi har ytterligare ett viktigt område att diskutera: areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Jag vill börja med att prata om det svenska djurskyddet, som under de senaste veckorna har diskuterats flitigt, som under den aktuella debatten i tisdags, men inte bara i denna kammare, utan också över köksbord, i skolsalar och på arbetsplatser. Det är lätt att bli upprörd och arg över vad vi sett.

Kammardebatten i tisdags var klagörande på flera sätt. Bland annat kan jag konstatera att regeringen som vanligt drar sig undan allt ansvar. Jordbruksministern sade i ett av sina anföranden att ansvaret är landshövdingens och att detta inte var hans problem.

Jag kan också konstatera att regeringen än en gång får backa. Inför beslutet att flytta tillsynen till länsstyrelserna påpekade flera remissinstanser att fördelningen av pengarna bör ske efter djurantal. Men nej – regeringen gjorde tvärtom och fördelade efter befolkning. Nu ser vi hur det gick!

Fru ålderspresident! Det är tragiskt att vi i Sverige, trots vårt tuffa djurskydd, inte kan hålla vanvården ifrån oss.

Nedläggningen av världens första djurskyddsmyndighet är en faktor som har betydelse i detta sammanhang. Omorganisationen av djurskyddskontrollen är en annan. På det följer en felaktig och för liten resurstilldelning och att minst 20 procent av inspektörerna har försvunnit. De som är kvar finns numera längre bort från djurägarna.

Finansieringen av Jordbruksverkets förebyggande djurskyddsarbete är otillräcklig, liksom pengarna till forskningen. Därtill riskerar vi en privatisering av veterinärerna och en försämring av dagens goda smittskyddsorganisation.

Fru ålderspresident! Allt detta är ett resultat av regeringens oengagerade och slarviga djurskyddspolitik. Här har vi flera reservationer som beskriver vår syn.

Fru ålderspresident! Djurskyddet har stor betydelse för våra djur, för svensk livsmedelsproduktion och för vår hälsa. Jordbruksministern medgav också vid min interpellationsdebatt med honom för några veckor sedan att det går att ställa höga krav på mat och djurhållning i den offentliga upphandlingen. Regelverket tillåter det. Vi var överens om det, och även om att vi ska hjälpas åt att sprida den kunskapen så mycket vi kan.

Visionen om Sverige som ett nytt matland, något som jordbruksministern ofta talar om, innebär höga krav på livsmedelsproduktionen. Den innebär också förpliktelser:

Regeringen måste bidra till att underlätta för konsumenterna, så att de kan göra kloka och välinformerade val. En metod är ursprungsmärkning, som ni dock säger nej till.

Regeringen måste mer aktivt fokusera på jordbrukets inverkan på miljön. Att avskaffa skatten på handelsgödsel utan att vidta utsläppshindrande åtgärder är inte ansvarsfullt. Jordbruket är en källa till utsläpp av kväve i våra hav.

Regeringen måste förtydliga att hanteringen av mat är en viktig del i omställningen till ett långsiktigt hållbart samhälle. Samtliga aktörer i livsmedelskedjan, från producenten till konsumenten, måste till exempel minska svinnet. Enligt Konsumentföreningen i Stockholm kan närmare 60 procent av den mat vi slänger i stället ätas upp om den hanteras och förvaras på rätt sätt.

Så här kan vi inte ha det, med tanke på den globala livsmedelsförsörjningen. Det är inte en hållbar utveckling när man slänger stora mängder mat samtidigt som jordens befolkning växer. Här har hem- och konsumentkunskapen i skolan viktiga uppgifter: att lära våra barn och unga att bli kritiska konsumenter och att lära dem hur mat ska hanteras.

I vårt särskilda yttrande framhåller vi socialdemokrater vikten av att stimulera en lokal och välutvecklad matproduktion som omfattar både närodlade och ekologiska varor. Just för ekoproducenterna är efterfrågan på marknaden oerhört betydelsefull. När regeringen för några år sedan strök bort anslaget till ekoodlingens utveckling gjorde man ett stort misstag, även där. Från socialdemokratisk sida vill vi avsätta 10 miljoner extra till anslaget för en konkurrenskraftig livsmedelssektor i syfte att stärka de små företagare som producerar goda och säkra livsmedel.

Fru ålderspresident! Det svenska jordbruket förtjänar en bred och genomarbetad strategi. Det är en strategi som brådskar, eftersom EU håller på att formera sig inför en ny politik 2013. Vi har hört under de senaste veckorna att företrädare för 22 länder sitter i Paris och diskuterar hur man ska förhålla sig till den framtida jordbrukspolitiken.

Tidigare, när det gällde hälsokontrollen, samlades alla riksdagspartier till en arbetsgrupp. Vi arbetade gemensamt med att göra det bästa av kontrollen.

Jag tycker att det är ett anständighetskrav att ni i den borgerliga majoriteten bjuder in till en bred diskussion om framtidens jordbruk efter 2013. Vi har ett val om ett år. Vem som kommer att sitta i Rosenbad och vem som kommer att vara jordbruksminister kan vi bara spekulera i. Men den personen och den regeringen får ett mastodontjobb att förbereda Sveriges hållning i frågan.

Därför efterlyser jag en bred utredning med representanter från alla riksdagspartier, näringen, konsumenterna, miljöorganisationerna med flera. Jag vill snarast få ett positivt svar från majoriteten. Om jag inte får ett sådant vill jag gärna att ni förklarar för mig och övriga intressenter varför en diskussion om framtidens jordbruk inte anses viktig nog.

Fru ålderspresident! Vi lever i dag efter jordbrukspolitiska mål som formulerades i början av 90-talet. Det är alltså snart 20 år gamla mål. Därför behövs det en rejäl omarbetning. Det har hänt en hel del på dessa år, och vi har nya stora utmaningar framför oss.

Vår socialdemokratiska vision är jordbruk i hela Sverige med djurproduktion i alla delar. Jordbruket och dess produkter är viktiga för vår utveckling och vårt välbefinnande. I vår vision ingår insikten om den gemensamma jordbrukspolitikens betydelse.

Samtidigt ska politiken ge utrymme för de gröna näringarnas kollektiva nyttigheter, alla de nyttigheter som "marknaden" inte betalar för, till exempel den biologiska mångfalden, skötseln av våra kulturlandskap, vattenvården och en öppen levande landsbygd. Ett bra landsbygdsprogram och miljöersättningar är som de flesta förstår nödvändiga.

Det måste också finnas ersättning till dem som bedriver jordbruk i områden där mark- och klimatbetingelserna är tuffare, men där jordbruket är en viktig del av bygden. Det handlar om att stimulera småföretagare, den lokala servicen, nya arbetstillfällen och turism. I norra Värmland, där jag kommer från, är jordbruket en grundläggande del av landskapet. Det håller markerna öppna ned mot Klarälven och Fryken. Hur skulle vi få turister dit utan en levande och aktiv landsbygd med företagare som har betande djur? Därför krävs det även i framtiden någon form av ersättning i dessa områden.

Fru ålderspresident! De små företagen spelar en avgörande roll för vår svenska konkurrenskraft. Det gäller inte minst skogens och jordbrukets diversifierade företag. De gröna näringarna fungerar som utvecklingsmotorer för den svenska landsbygden. Drygt 400 000 människor arbetar i dag i nära anknytning till de gröna näringarna. De jobb som skapas finns oftast på landsbygden. Varje bonde eller skogsbrukare ger jobb åt ytterligare minst tre personer. I två av tre kommuner bidrar de gröna näringarna till vart femte jobb.

För att detta ska vara möjligt krävs många fler åtgärder från regeringens sida. Ett förstärkt trygghetssystem och en minskad regelbörda för småföretagare är troligen självklara krav liksom ett utbyggt bredband för hela landet.

Här vill jag passa på att nämna vår reservation 6, som handlar om principer för utbetalning av vissa stöd. Jag möter många människor som vittnar om ökad byråkrati och administration. De har inte fått uppleva de minskade administrativa bördor som regeringen har pratat om, snarare tvärtom.

Skyll inte än en gång ifrån er på myndigheterna. De gör bara vad regeringen ålägger dem!

Fru ålderspresident! Jag vill till sist yrka bifall till vår gemensamma reservation nr 5, men vi står självklart bakom alla våra reservationer.

Slutligen: Om två veckor är det julafton. Jag vill passa på att önska alla ledamöter, talmän och all personal i riksdagen som vi ledamöter inte klarar oss utan en riktigt god jul. Jag tillönskar er en härlig julskinka av

ädlaste slag, närproducerad och från en gris uppvuxen under översyn av en fungerande svensk djurskyddslagstiftning.
(Applåder)

Prot. 2009/10:47
10 december

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

Anf. 216 JACOB JOHNSON (v):

Fru ålderspresident! De senaste minuterna har jag av hänsyn till mina och andras partikamrater i socialutskottet strukit i mitt anförande.

Vår debatt om utgiftsområdet om areella näringar, landsbygd och livsmedel sker samtidigt med klimatförhandlingarna i Köpenhamn. Man kan nog säga att världen pendlar mellan hopp och förtvivlan. Det finns trots allt fortfarande hopp om att världens ledare ska samla sig till en uppgörelse som i varje fall inte omöjliggör att nå FN:s mål om en temperaturhöjning på högst två grader. Utöver förbränningen av fossila bränslen som måste fasas ut står de areella näringarna i fokus i den klimatomställning som måste ske.

Enligt FN kommer 14 procent av växthusgasutsläppen från jordbruket, och ytterligare 17 procent kommer från ändrad markanvändning, till exempel omvandling av skogsmark till betesmark genom skogsskövling.

FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO driver i Köpenhamnsförhandlingarna därför bland annat nationellt anpassade åtgärder inom jordbruket som minskad plöjning, komposttäckning och satsningar på perenna grödor. Landsbygdsbefolkningen, inklusive småbönder i utvecklingsländerna, bör få del av de nya finansieringsmöjligheterna, till exempel genom CDM. Det är tankar som ligger nära Vänsterpartiets ledstjärna om klimaträttvisa.

Fru ålderspresident! Förutom jordbruket är skogsbruket av stor betydelse i klimatförhandlingarna. I debatten om skogens roll som kolsänka respektive kolkälla måste vi dock samtidigt fullt ut beakta skogens roll för den biologiska mångfalden. Bland annat därför innehöll Vänsterpartiets budget extra medel för att stärka och skydda ekosystemen och den biologiska mångfalden i skogen i form av satsningar på biotopskydd och naturvårdsavtal.

I dessa arbetslöshetens tider vill vi också återupprätta de gröna jobben – och då inte minst i skogen – som regeringen med en sömngångaraktig säkerhet avvecklat. Denna lyckade arbetsmarknadsåtgärd sysselsatte över 3 000 långtidsarbetslösa i hela landet med viktiga naturvårdsjobb under förra mandatperioden.

Åter till jordbruket. Det svenska jordbruket styrs i stort sett helt av den EU-gemensamma jordbrukspolitiken CAP. Vi står inför en översyn av denna, som föregående talare var inne på, som kommer att träda i kraft efter 2013.

Livsmedelssäkerhet är kanske ordet för dagen om man följer den internationella debatten. Då menas det engelska food security – inte food safety. Hur ska en växande befolkning på vår jord få en säker tillgång till livsmedel?

I dagens betänkande har vi från oppositionen lyft fram några långsiktiga frågor för det svenska jordbruket och den svenska livsmedelsproduktionen. Vi anser att klimat- och energiskäl talar för en ökad andel lokalproducerade livsmedel. Målet ska vara en långsiktigt uthållig livsmedelsproduktion.

Den ekologiska odlingen och ekologiska produkter är här av avgörande betydelse. Det krävs mer forskning, utveckling, utbildning, rådgivning och information. Det framgår av den gemensamma reservationen 5.

I vårt budgetförslag från Vänsterpartiet avsatte vi också extra medel för att nå de nationella målen för en ekologisk konsumtion och produktion, bland annat just för att införa ekorådgivare.

Det krävs även en miljöanpassad utveckling av det konventionella jordbruket. Ökade satsningar på det ekologiska jordbruket bidrar även till en positiv och långsiktig landsbygdsutveckling. Enligt en större brittisk undersökning skapar det ekologiska jordbruket 23 procent fler arbetstillfällen än det konventionella jordbruket.

Fru ålderspresident! Vi lyfter i betänkandet fram vikten av att beakta jämställdhetsfrågorna i jordbruket, särskilt med koppling just till det ekologiska jordbruket. Kvinnors arbete inom jordbruket är helt avgörande för världens livsmedelsproduktion. Arbetsituationen för kvinnor är dock problematisk. Kvinnorna har mycket sällan samma tillgång till nödvändiga resurser som männen, och de äger sällan marken som brukas.

Enligt en undersökning gjord av Ekologiska Lantbrukarna har kvinnor en mer framträdande roll inom det ekologiska lantbruket än inom det konventionella lantbruket. En norsk undersökning visar att andelen kvinnor inom det ekologiska lantbruket är dubbelt så stor som inom det traditionella. Dessa kvinnor var också i genomsnitt yngre och hade högre utbildning än männen inom det traditionella jordbruket.

Vi ser här en tydligt ökad jämställdhet inom jordbruket i takt med att det ekologiska jordbruket utökas. En ökad satsning på ekologisk produktion skapar positiva effekter även vad gäller jämställdheten. Med det yrkar jag, fru ålderspresident, bifall till reservation nr 9.

Jag vill också i den här debatten få kommentera EU:s hantering av Livsmedelverkets förslag till miljösmarta matval som utarbetades under förra året. Myndigheten fann det i våras säkrast – för Sverige ska väl vara bäst i klassen – att notifiera dessa råd om miljösmarta matval till EU-kommissionen. Men eftersom råden innehöll vissa om än försiktiga anvisningar att i vissa fall äta närproducerade livsmedel reagerade naturligtvis EU-kommissionen med argumentet att detta är ett handelshinder. Den fria marknadens försvarare pekade finger och sade: Så får man inte göra.

Om jag har förstått saken rätt har Jordbruksdepartementet efter omarbetning av Livsmedelsverket och efter prövning av Kommerskollegium nu lämnat in ett omformulerat dokument där man i stället uppmanar konsumenterna att ta hänsyn till hur transportsnålt livsmedlen når konsumenten. I EU får man alltså inte verka för närproducerade livsmedel utan kanske bara för transportsnåla.

Dock såg jag i Svenska Dagbladet häromdagen att Andreas Carlgren uttalade sig för närproducerade livsmedel. Han får tänka på att han tydligen inte får säga sådant. Är det kanske ett exempel på att EU ska vara smalare och vassare?

Till kråksången hör också att man på EU-kommissionens hemsida åtminstone hittills har kunnat hitta kommissionens egen informationskampanj Ta kontroll! Där rekommenderas bland annat: Ät lokalt producerade säsongslivsmedel. Kanske kan vi inte förvänta oss mer av vår EU-byråkrati. Den ena handen verkar inte veta vad den andra gör.

För att uppnå miljö- och klimatmål är det viktigt att livsmedelssektorn förändras. Enligt Naturvårdsverkets rapport *Att äta för en bättre miljö* bör vi i Sverige minska vår köttkonsumtion med ca 25 procent. Vi vill därför satsa på en mer miljö- och klimatmedveten livsmedelsproduktion.

En minskad köttkonsumtion per capita i den rika världen är en nödvändighet om vi både ska kunna klara klimat- och miljömålen och livsmedelssäkerheten för en fortfarande starkt växande befolkning. Här tror jag strukturella åtgärder måste upp på bordet för diskussion. Till exempel måste användningen av åkermark för fodersädsproduktion ifrågasättas.

Fru ålderspresident! Låt mig avslutningsvis få kommentera Vänsterpartiets hållning vad gäller djurskyddet. Det var en särskild debatt i kammaren så sent som i förrgår. Det framgår av vårt särskilda yttrande till betänkandet att vi efter nedläggningen av Djurskyddsmyndigheten vill tillskjuta 30 miljoner kronor till Jordbruksverket inom detta område.

Vi vill även införa en djurskyddsombudsman. Det är något som så sent som i dag fick stöd av läsveterinären i Dalarna. Det stod också i Svenska Dagbladet.

Jag står naturligtvis bakom de reservationer som Vänsterpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet gemensamt för fram men avstår för tids vinnande från att yrka bifall till dessa och avslutar med: God jul!
(Applåder)

Anf. 217 TINA EHN (mp):

Fru ålderspresident! Betänkandet ger oss alla energi att prata om alla möjliga saker som har med landsbygd, näringen och livsmedel att göra. Det är många områden, men jag tänkte ändå inte prata om så många.

Först vill jag ta upp det arbete som utskottet har genomfört med uppföljning av de olika politiska områdena och besluten om dem. De är mycket intressanta och kanske viktigare än vi ibland tror när vi förhåller oss till dem.

Vi har i utskottet gett uppdrag genom forskningsrapporter som ger mycket djupare kunskap och möjlighet till ännu mer underbyggda och ännu klokare beslut. Jag tror att just miljö- och jordbruksutskottet är ganska bra på uppföljningsarbete, och jag tycker att vi ska vara stolta över det.

De områden som har varit aktuella är framför allt fiske och småskalig livsmedelsproduktion. För just fisket finns det dessutom en forskningsrapport som bland annat visar på komplexiteten i arters beroende av varandra. Det här är en mycket värdefull kunskap i politiken eftersom det ofta är mycket av stuprör mellan områdena.

Vi kan se att det som kortsiktigt gynnar ekonomin inte alltid gynnar ekosystemen. Om man inte gör en utvärdering och inte får forskningssvaren på en kanske felaktigt driven politik blir den förmodligen inte bättre. Om det är någon som inte har läst rapporterna, vilket jag egentligen inte tror att det är, tycker jag att man ska göra det.

Betänkandet handlar om de areella näringarna, landsbygden och livsmedlen. Hållbart brukande av jord, vatten och skog bör ske inom de ekologiska ramarna. Men dit är det fortfarande alltför långt.

Inom jordbrukspolitiken står vi inför ett vägval. Å ena sidan har vi en försämrad miljö och färre ekosystemtjänster till följd av en ökad intensifiering av jordbruket med en ökad användning av handelsgödsel och bekämpningsmedel. På sikt handlar det också om användning av GMO:er och en alltmer koncentrerad storföretagskontroll över utsädesmarknaden. Å andra sidan har vi en större förmåga att motstå klimatförändringar och andra störningar genom fler ekosystemtjänster och tack vare ett ekologiskt anpassat jordbruk baserat på större mångfald med multifunktionalitet.

Regeringen tycks ha valt väg med sitt fortsatta stöd till GMO i EU och sitt fortsatta naggande i kanten av stödet till ekologisk produktion. Miljöpartiet vill stödja en omställning till en hållbar livsmedelsproduktion med ökad ekologisk produktion och mångfald och med fler framtida ekosystemtjänster.

Vi vill satsa på fiskevård och en hållbar fiskeförvaltning och ett bättre djurskydd. Vi vill ha en ökad miljöhänsyn och ökad hänsyn till ekosystemtjänsterna, som bör vara en utgångspunkt för översynen av både landsbygdsprogram i Sverige och regeringens agerande i samband med översynen av EU:s jordbrukspolitik och fiskepolitik.

Forskningen om ekologiskt hållbara odlingssystem bör utvecklas så att odlingen i större utsträckning sker med en kunskap om biologiska system och deras begränsningar. Mer satsningar behövs för att miljöanpassa skogsbruket.

Det råder fortfarande omfattande brister i den generella hänsyn som skogsbruket ska ta. Vi ser att ett av problemen är att Skogsstyrelsen har saknat resurser för att följa upp avverkningsanmälningar och skydda sådan skog som borde skyddas. Vi ser att ett ökat arbete med biotopskydd och naturvårdsavtal behövs. Vi föreslår också höjningar i betänkandets budgettabeller.

Prisökningen för skog och skogsmark gör att anslaget för biotopskydd och naturvårdsavtal skulle behöva öka rejält. Jag vill ta upp Miljömarksrådets rapporter. De visar i sin tur att takten skulle behöva öka ännu mer för att förlusten av biologisk mångfald ska kunna hejdas. Här har vi föreslagit ordentliga höjningar.

Det ekologiska lantbruket bidrar också till flera miljömål och bevarar markens produktivitet på lång sikt. Regeringen slopade det särskilda anslaget för ett par år sedan. Stödet till det ekologiska jordbruket har minskat med mer än hälften, även om det inte är så lätt att se alla gånger. Villkoren för stöden har dessutom försämrats.

Vi vill ge stöd till de här odlingsformerna och den jordbruksdrift som driver på utvecklingen i riktning mot hållbarhet. Vi föreslår en viss omflyttning av andra budgetposter och anser att anslaget med åtgärder för att främja ekologisk produktion ska ha 54 miljoner per år.

Jag tänkte återigen ta upp handelsgödselskatten. Den ska slopas nu vid årsskiftet. Det är ett otroligt dåligt förslag från regeringen. Hur sjutton har man tänkt? Här har vi ett åtagande om att minska utsläppen av kvävet i Östersjön med 21 000 ton per år. Vi ska också minska klimatutsläppen. Produktion och användning av mineralkväve utgör enligt en del forskning ett stort bidrag till olika utsläpp. Det som händer är nämligen att en del av det kväve som hamnar i jorden omvandlas till lustgas. Lustgasen är en ungefär 300 gånger starkare växthusgas än koldioxid. Även

om det endast är 1 procent av mineralkvävet som omvandlas till lustgas, vilket är den uppskattning som IPCC gör, är den mycket aggressiv. Den bidrar alltså till en större påverkan än man alltid har tänkt sig.

Kväveöverskottet är ett problem för Östersjön och för Västerhavet. Eftersom vi varje år binder in nytt kväve i systemet borde vi i stället utnyttja cirkulationen av både kväve och fosfor bättre i samhället. Där har vi ett stort jobb framför oss. Biogasproduktion är en del av lösningen, som vi har varit inne på tidigare.

Vad har regeringen för förslag för att minska problemet med övergödning? Det kan man fråga sig. Tidigare har vi debatterat djurskyddet. I tisdags hade vi en stor debatt här. Det var ett eländigt försvar från regeringspartierna, inte minst från jordbruksministern, av den senaste förändring man har gjort med flytt av finansiering av djurskyddet från kommunerna till länsstyrelserna.

Vi har föreslagit mer resurser för att lyfta fram djurskyddet. Vi föreslår pengar både till Jordbruksverket och till länsstyrelserna. Den borttagna avgiftsfinansieringen gör att det finns ännu mindre pengar för länsstyrelsernas del.

Vi hör ofta talas om konkurrensneutralitet. Det hörde vi nu när det gällde handelsgödseln, och vi har hört det när det har gällt djurskyddet. Vi ser att effekterna blir precis tvärtom. Det blir inget trovärdigt företagande om man inte kan garantera ett djurskydd. Det blir inget trovärdigt företagande om man är med och bidrar till både klimatgaser och övergödning.

Däremot ska man satsa på att gynna det som är bra. Jordbruket är en stor källa till utsläpp och allvarlig miljöpåverkan även om vi är beroende av det, för det är ju samtidigt en livsnödvändig verksamhet att värna och utveckla. Det finns bättre sätt för regeringen att gynna Sveriges bönder, inte minst genom att med klokt utformade skatter och subventioner stödja utvecklingen i riktning mot ett mer hållbart och miljövänligt jordbruk.

Jag tänkte inte orda så mycket mer, utan jag ger mitt stöd till Miljöpartiets samtliga reservationer och yrkar här och nu bifall till reservation nr 7.

Anf. 218 OLA SUNDELL (m):

Fru ålderspresident! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

För ett år sedan var det hårda puckar. Vi befann oss i stormens öga. Orderingången till svensk industri rasade. Varsel och arbetslöshet tog vid där världshandeln tvärstannade. Lehmankonkursen innebar att utlåningen stannade av. Det i sin tur medförde att företagen fick problem dels med finansiering, dels med ökade kostnader för sina investeringar.

Nu, ett år senare, kan vi konstatera att världen inte körde ned i den avgrund av depression som vi kunde se konturerna och känna lukten av.

För svenskt vidkommande har vi kommit lindrigare undan än jämförbara länder, och det tack vare en ansvarsfull ekonomisk politik.

Att samla i ladorna i goda tider för att ha resurser att sätta in när tiderna försämras har varit och är en mycket framgångsrik strategi som bär alliansens signum. Med starka offentliga finanser kan vi nu i lågkonjunktorens spår bättre än de flesta andra länder möta lågkonjunktorens härj-

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

ningar. Arbetslinjen ligger fast. Vi bekämpar utanförskapet och bejakar arbetslinjen.

Vi satsar på kommunerna, och det ska förstås vara lättare för företagare att anställa. Tack vare en klok finanspolitik kan Sverige expandera sig ur krisen utan att äventyra landets finanser. Min tro är att Sverige kommer ur den här krisen starkare än de allra flesta jämförbara länder.

De första tecknen på återhämtning har kommit. Hushållens optimism om Sveriges ekonomi ökar. Orderingången har förbättrats, och botten på arbetsmarknaden har passerats, tror i vart fall Arbetsförmedlingen.

Fru ålderspresident! Budgetpropositionen ger Sverige ett bra verktyg att stimulera jobb och företagande. För jordbrukets del innebär borttagandet av handelsgödselskatten en förbättring av konkurrensförmågan med ca 300 miljoner per år.

Är då inte detta miljömässigt kontraproduktivt? Gudarna ska veta att den diskussionen har förekommit i alliansgruppen. Men emellanåt kommer man till korta mot fakta. För det första finns det inget historiskt samband i Sverige mellan användningen av handelsgödsel och skattebelastning. Exempelvis steg priset på handelsgödsel år 2008 med 60 procent samtidigt som användningen av handelsgödsel också ökade mycket kraftigt.

För det andra är handelsgödseln dyr, och brukaren har goda skäl att minimera sin användning av gödselmedel.

För det tredje – kanske det viktigaste – är kunskapen bland våra jordbrukare mycket god om hur och när man ska sprida gödseln. Detta tillsammans med markkartering och kännedom om näringsbalansen i jorden gör att man kan sätta in rätt gödselmedel på den mark som ska gödulas. Vidare kan man upprätta skydds zoner, som också innebär en minskad risk för näringsförluster.

Nedsättningen av egenavgifterna för enskilda firmor och handelsbolag gynnar också landsbygden. Det innebär 5 procentenheter från och med 2010. Det gynnar i synnerhet landsbygdens företag där det inte är så vanligt med aktiebolag, utan det är enskilda firmor och handelsbolag som är den vanliga formen.

För landsbygden i vid bemärkelse är satsningen på det nya matlandet Sverige en strategisk fullträff. Vad kan vara bättre för turism, för lokalproducerat och för konsument – kanske också för miljön – än att livsmedelsproduktion, baserad på fina råvaror, genuin kultur och tradition startar lite här och var i vårt land? Vi får heller inte glömma bort att livsmedelsexporten ökar. Den uppgår nu till nästan 50 miljarder per år och ger både jobb åt landsbygden och exportintäkter åt nationen Sverige.

Småskalig livsmedelsproduktion är viktig. Där är det synnerligen viktigt att regelbördan minskar. Det har den förvisso gjort med ett antal procent, men av företagarna upplevs fortfarande regelverket som krångligt och svårförståeligt. Därutöver kanske livsmedelskontrollen behöver få en mer enhetlig utformning och tillämpning.

Vid möten med landsbygdsföreträdare och utvecklare framförs ofta att bredbands satsningar är särskilt viktiga för landsbygdens överlevnad. Regeringen hörsammar detta, och genom landsbygdsprogrammet tillförs 190 miljoner till olika satsningar.

För landsbygdens del är också förändringen av strandskyddet en välkommen åtgärd. Det är en förändring som vi tidigare har beslutat om.

Sverige har i dag ett system som innebär otydlighet och godtycklighet och som nu från årsskiftet förändras. Vi har reformerat detta, och det gör det lättare för vanligt folk att få bygga i strandnära områden i landsbygd. Detta tycker jag är regionalpolitik när den är som bäst.

Jaktfrågorna har också betydelse för utveckling och trovärdigheten i den förda politiken. Blyförbudet i ammunition, som för kunnigt folk var obegripligt, har åtgärdats. Rovdjursförvaltningen har fått en utformning som får verklighet och ambitioner att mötas, stad och land på samma planhalva. Men vi får följa utvecklingen och se vad det blir av det hela. Besluten har i vart fall placerats närmare de människor som ibland får bära stora bördor på grund av rovdjurspolitiken, exempelvis renägare och färbönder, och det tycker vi är bra.

Älgjakten hoppas jag får en inriktning som minskar byråkratin omkring jakten och ger ett större lokalt inflytande över avskjutningen. Avskjutningstryck och betesskador måste tydligare än hittills höra ihop.

Men allt är inte frid och fröjd för landsbygden och dess näringar. Jag vill särskilt peka på tillgängligheten av offentlig service i hela landet. Myndigheter, var och en för sig, packar och drar. Jag tror att det finns ett behov av att se på någon form av samordning mellan myndigheterna, helt enkelt så att någon form av service blir kvar och då också kan serva i andra myndighetsområden.

Det finns en stark uppställning i vårt parlament för att fasa ut stöden till jordbruket. Men ser vi till utvecklingen inom olika sektorer i jordbruket, som mjölkinvägning och kött, minskar den svenska andelen. Här är min poäng att när vi pratar utfasning av jordbruksstöden i Sverige kan vi aldrig på egen hand fasa ut. Det skulle få förödande konsekvenser för vårt jordbruk. Det är att lägga ned produktion i Sverige och flytta den någon annanstans.

Om man i det här sammanhanget tittar på oppositionens politik blir man onekligen förskräckt. Det är en skattechock för svenskt jordbruk som blir effekten av deras politik, och det i ett läge där lönsamheten är mycket pressad. Det är kilometerskatt, höjd gödselskatt, höjd CO₂-skatt och nej till jobbavdrag.

Fru ålderspresident! Med vänsterexperimentets politik blir det inget matland Sverige. Resultatet skulle bli förbuskning, nedlagda jordbruk och färre jobb i den gröna sektorn.

Anf. 219 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru ålderspresident! Jag blev lite sugen på att fortsätta diskutera, inte minst när Ola Sundell börjar med att beskriva den ansvarsfulla politik man bedriver från regeringen. Man sänker skatten med lånade pengar, man slänger ut människor i kylan genom att förändra sjukförsäkringssystemet. Sjuka kommer att få gå till socialen från årsskiftet. Arbetslösheten stiger. Ungdomsarbetslösheten är nästan högst i Europa. Det kallar Ola Sundell ansvarsfull politik!

Sedan pratar han om att skatten på handelsgödsel tas bort. Men dieselskattebördan då, Ola Sundell? I en uträkning som utgår från en mjölkbonde med 75 kor blir dieselskattehöjningen redan 2013 dyrare än det man har tjänat på borttagandet av handelsgödselavgiften. Vad säger du om det?

Jag skulle också gärna vilja ha svar på detta med att ha en bred parlamentarisk utredning om framtidens jordbrukspolitik. Ska vi fortsätta leva efter mål som är 20 år gamla?

Anf. 220 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru ålderspresident! Det var en diger lista. Vi kan börja med utredningen. Det är majoritetens uppfattning att det ska göras i någon form. Om det sedan ska vara en parlamentarisk utredning eller om man har en referensgrupp ska jag låta vara osagt. Men i det läge vi befinner oss i och med tanke på att det finns en relativt stor samsyn i vad gäller europeisk jordbrukspolitik finner jag det tämligen självklart att samtliga partier i det här parlamentet deltar i den typen av diskussion.

Sverige är en liten röst i Europa. Det märks inte minst nu när vi ser hur motståndarna mot minskade subventioner går samman och agerar. Det finns alla skäl till att oppositionen finns med i en diskussion och att Sverige trots sin litenhet tack vare en gemensam uppställning för detta blir starkare.

När det gäller dieselskatten kan jag också ta in gödselskatten. Det är en gammal moderat fråga att sänka både dieselskatten och gödselskatten till en nivå som motsvarar våra konkurrentländers. Svenska bönder ska inte ha det sämre än andra. Det har alltid varit ett motto för vår jordbrukspolitik.

Det som har tillkommit under senare tid – det har varit en halv dags diskussion om det – är klimatfrågan och hur vi behandlar den. Det är nog så för de flesta, även för moderater, att när verkligheten förändras förändrar man sin politik. Det gäller både dieselskatten och andra skatter.

Det är svårt emellanåt att lämna det man har stått för, men upptäcker man att man har fel och finner att en väg är bättre för att lösa en så gigantisk fråga som klimatfrågan känner jag nog att det inte är några problem för min del att säga nej till sänkta dieselskatter.

Anf. 221 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru ålderspresident! Jag ska inte bli långrandig här. Jag tror att vi har en samsyn om framtida jordbrukspolitik, men det är det som vi måste sätta oss ned och diskutera.

Jag tycker inte att det räcker med en arbetsgrupp som vi hade när det gällde hälsokontrollen. Det var en del av den nuvarande politiken. Nu ska vi fastställa vilka mål och visioner vi ska ha för den svenska jordbrukspolitiken och vilken linje Sverige ska driva när EU ska förändra jordbrukspolitiken.

Vi har ett år kvar till valet. Vem som sitter och styr i Rosenbad då kan vi spekulera i. Men det är bra om vi tillsammans kan sätta oss ned i en utredning och diskutera. Danmark har tagit fram en vision, Grön växt. Där sätter man tydliga långsiktiga mål för danskt jordbruk och dansk livsmedelssektor. Varför kan vi inte göra detsamma i Sverige? Jordbruket och livsmedelssektorn förväntar sig och borde få ha en sådan viktig bit i den politiska världen.

Ta med det in i ert arbete att vi tycker att det behövs en parlamentarisk utredning!

Anf. 222 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru ålderspresident! Med handen på Bibeln skulle jag säga att formen kanske inte känns som det viktigaste för mig. Det handlar om deltagandet i sig. Det är inte att man bjuder med armbågen. Alla partier har något att bidra med i ett sådant sammanhang. Jag ser det även ur den synvinkeln. Det är inte bara en gemensam uppställning för en svensk inriktning på den framtida jordbrukspolitiken. Det handlar också om att idéer från andra partier tillförs det slutgiltiga resultatet så att det blir bättre.

Det finns saker som gör att man kan tänka sig för. Det är när man tittar på era budgetförslag och den skattechock som de facto kommer att drabba svenskt jordbruk.

Det är inte bara idéer om hur man ska fasa ut stöd och om man ska ha lite mer eller mindre ekologiskt i den delen. Svenska jordbrukare är företagare, och de verkar på en internationell marknad.

När jag tittar på oppositionens budgetalternativ kan jag inte se annat framför mig än kilometerskatt, höjda CO₂-skatter, skatt på allt och alla. Det kommer att vara mer avgörande, om det skulle bli verklighet, för jordbrukets framtida utveckling i Sverige än om man har en någorlunda gemensam syn på den europeiska jordbrukspolitiken.

Anf. 223 ERIK A ERIKSSON (c):

Fru ålderspresident! Ärade åhörare! Ärade ledamöter! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Centerpartiet är 99 år gammalt. Det bildades av ett stort behov att samla krafter på landsbygden. Man kan ställa frågan om det finns behov av ett parti i dag som har rötter som är 99 år gamla. Detta måste varje befintligt parti i dag fråga sig. Vi måste också ställa oss frågan varför vi en gång tog de utgångspunkter som vi gjorde.

När man bildade partiet var det bara 50 år efter att den senaste svälten bröt ut i Sverige. Märkt av detta och i kamp med maktkonstellationer ville man visa på alternativ och samlade idéer. Man ville ha ett alternativ till befintliga ideologier.

För att idéer ska samlas, vare sig det handlar om landsbygdsfrågor eller om frågor inför framtiden, måste man ta en utgångspunkt där man befinner sig. Vår tradition i Centerpartiet bottnar i arbetet med landsbygdsfrågor och djur och natur. Det har vi haft med oss hela vägen. Det är en fördel, inte minst när vi resonerar om kretslopp, klimatfrågor och andra utmaningar.

De gröna näringarna som innefattar jord, skog och fiske är otroligt viktiga för tillväxt och utveckling på landsbygden. Det är en stor del av Sverige. Centerpartiet och allianspartierna tillsammans vill inom ramen för ett hållbart nyttjande ta bort hinder och skapa förutsättningar för livskraftiga företag inom de gröna näringarna och övriga företag på landsbygden som kan bidra till arbetstillfällen.

Det är oerhört viktigt inför framtiden. Efter varje lågkonjunktur har Sverige förlorat arbetstillfällen. Vi har inte hämtat upp samma antal som vi hade före lågkonjunkturen. Detta är allvarligt. Fortsätter det så måste en ny generation människor emigrera från Sverige för att klara sitt uppehälle. Det vill vi inte. Vi vill vända på det.

Därför har alliansen sjösatt en bra politik för landsbygden. Budgeten presenterades av ledamot Sundell. Det sker under ett år med långkonjunktur och finansiell kris. Det är inte en slösaktig budget, men vi spenderar ganska mycket pengar – inte bara på detta utgiftsområde utan på flera andra – fast det är ett så tufft år som det är. Man kan reagera över detta.

Vi pratar om ett hållbart nyttjande. Det innebär att vi ska bruka utan att förbruka. Samtidigt är en tredjedel av arealen som vi nyttjar för mat belägen utanför Sverige. Det beroende som vi har i dag av import är möjligt för att vi i dag har en relativ köpkraft som är skapad med energi-intensiva processer med relativt höga lönekostnader. Vi vet ingenting om framtiden. Därför finns det även mervärde i att ha närproducerade livsmedel. Lyckligtvis gör vi ett antal saker för att stimulera det närproducerade.

Klimatförhandlingar och klimatförändringar är faktorer som i allra högsta grad påverkar det svenska jordbruket. Två andra faktorer är ekonomisk kris och usla priser för de bönder som levererar.

Vi pratar ofta i kammaren här om bönder i tredje världen som får för dåligt betalt, men ärligt talat har svenska lantbrukare det senaste året fått ett grundpris för mjölk på 2:49 kilot. Lantbrukare har levererat spannmål och fått mellan 3 och 9 öre kilot när energivärdet för att elda spannmål ligger över 1 krona kilot. Detta är skamligt, mina vänner, samtidigt som över 800 miljoner människor svälter. Detta kan inte vara vettigt.

Vi har subventioner som vi är tämligen överens om i kammaren borde försvinna. När vi pratar om satsningar som vi gör är det frågan om vi ska satsa på det sätt vi har gjort.

Många står inför likviditetsproblem i år. Det är otroligt smärtsamt att se det. De bokslut som kommer att presenteras i lantbruksföretagen i mars eller april kommer att få oanade konsekvenser för vårt samhälle, vill jag påstå. Det är mycket allvarligt.

Därför är det ännu viktigare att staten har starka finanser, vilket vi har nu, och presenterar en stark budget. För att göra en parallell är uteblivna intäkter från finansmarknaden 60 miljarder hittills. Det är av oerhörd stor vikt att ekonomin kommer i gång igen som Sundell sade tidigare här.

Det finns ett antal frågor som är mycket bekymmersamma, och mitt i detta fick vi under hösten en debatt om djurskyddet vilket jag bara kan beklaga. Som lantbrukare smärtar det mig minst lika mycket som någon annan. Det gör oss väldigt ont att se de bilder som presenteras.

Samtidigt kan det ibland smärta mig att människor uttalar sig utan att egentligen ha en aning om hur djuren har det i dag eller veta hur djur fungerar. Det är jätte viktigt att vi har en tilltro till veterinärväsendet, till dem som är djurskötare och har ett stort ansvar och till djurägarna.

I anslutning till vad Socialdemokraterna anförde förut ska jag säga att om vi så hade en kontrollapparat med en person per gris skulle det ändå vara grisar som dör. Sådant sker tyvärr. Det dör människor också, fast vi har en av världens bästa vårdapparater.

Det är bara att beklaga det som har uppdragats. Det som är positivt är ändå att vi kan göra något åt det. Det finns andra partiets företrädare som före mig har gjort jämförelser mellan grisar och människor, så jag är inte först, fru ålderspresident.

Det här med Djurskyddsmyndigheten anfördes tidigare, men det var ju ingen myndighet med kontrolluppgifter. En del av de bilder som har tagits och som föranledde debatten i tisdags i kammaren var tagna under den tid det var kommunal tillsyn.

Någonstans bottenar alltihop i en diskussion om så billiga livsmedel som möjligt och en pressad lönsamhet. Detta blir tyvärr resultatet, och det har inte skett de senaste tre åren. Detta har skett under mycket lång tid – sedan efterkrigstiden. Kravet på billiga livsmedel, effektiv hantering och ett effektivt jordbruk har gjort att vi tyvärr får effekter av detta slag.

Jag läser på s. 57 i betänkandet: ”När det gäller kontrollverksamheten under 2008 redovisas att andelen kommuner med en upprättad kontrollplan för djurskyddskontroll sjönk från 87 till 80 procent, och endast 60 procent av kommunerna uppgav att de kunde uppnå den rekommenderade kontrollfrekvensen.”

Detta är inte okej. Därför blev regeringen nödgad att göra något åt det, och det kom hit till kammaren. Det tycker jag är bra. Det visar att man tar tag i frågan.

Sedan har vi frågan om pengarna som har förts till länsstyrelserna. Det kanske var för lite pengar, men i den diskussion som först fördes anförde inte landshövdingarna att man behövde mer pengar i första skedet.

Nåväl – låt mig gå vidare. I årets budgetproposition fortsatte regeringen sitt arbete genom allianspartierna att stärka konkurrenskraften för de gröna näringarna. Detta var ett vallöfte, och vi har gjort som vi lovade i valet i stora delar. Det är jag nöjd över.

Vi gör vad vi kan för att på bästa sätt hantera krisen och dess efterföljande effekter. Det är viktigt, eftersom det handlar om att fria företagare ska kunna verka och tjäna pengar på en marknad där man producerar varor som behövs inom ekosystemtjänster, inom livsmedelsproduktion och övriga sektorer inom de gröna näringarna.

Totalt satsar regeringen 430 miljoner kronor på att stärka den svenska jordbruksnäringen. Egenavgiften sänks med 130 miljoner kronor. Handelsgodslskatten plockas bort helt, vilket innebär att Sveriges jordbrukare slipper den 300 miljoner kronor tunga ryggsäck de så länge behövt bära som enda land i EU, märk väl. Det är ingen som gödslar i onödan, utan detta är som vi pratade om tidigare en möjlighet för att effektivt kunna odla och få fram livsmedel som vi så väl behöver.

Som ett konkret exempel innebär den sänkta egenavgiften och borttagandet av handelsgodslskatten att en heltidsföretagare som bedriver växtodling på 200 hektar åkermark minskar sina kostnader med ca 50 000 kronor. Det är också positivt om Sverige kan ha växtodling och spannmålsodling i stället för att importera.

En annan aspekt på företagsnivån som jag skulle vilja lyfta fram är reformeringen av de sociala trygghetssystemen för företagare. Förändringarna i arbetslöshets-, sjuk- och föräldraförsäkring kommer att skapa större tydlighet och förutsägbarhet i regelverken, öka likabehandlingen av företagare och anställda samt öka valfriheten för företagare. Förslagen kommer även att göra det mindre riskfyllt att anställa.

Sammantaget innebär förändringarna i de sociala trygghetssystemen stora förbättringar av företagsklimatet inom de gröna näringarna. Det skapar i sin tur förutsättningar att bättre kunna tillvarata den tillväxtpot-

ential som finns på landsbygden. Som exempel går att nämna att sjukförsäkringsavgiften satts ned med 0,74 procent och att karenstiden i gengäld ökar med en till sju dagar.

Det här är pengar som kommer väl till pass, och det rör sig om ca 24 miljoner kronor per år.

Jag ska helt kort nämna matlandet Sverige. Trots det svenska jordbrukets svårigheter är trenden att den svenska livsmedelsexporten växer. Det är glädjande siffror och tecken på att regeringens vision om matlandet Sverige är rätt i tiden. I budgetpropositionen föreslås att ytterligare 10 miljoner kronor satsas på visionen om matlandet Sverige. Det blir alltså sammanlagt 69 miljoner kronor.

Om man lägger in landsbygdsprogrammets satsning blir det ca 170 miljoner. Det är inte illa. Totalt satsas det över 1 miljard på landsbygden i den här budgeten. Det är en stark budget, och det tycker vi är positivt. Det gör att vi kan gå stärkta framåt och se en landsbygd som utvecklas, för det är oerhört viktigt att vi får en landsbygdsutveckling.

En satsning som finns är på Visit Sweden med 50 miljoner kronor. Det är också viktigt för besöksnäringen att stärka landsbygdsföretagandet.

Vi har en satsning på forskning och teknikutveckling inom energiområdet som syftar till att skapa tillväxt, nya jobb, miljönytta och goda exportmöjligheter i alla delar av landet.

Om man tittar lite snabbt på vad oppositionen vill med de gröna näringarna skiljer det sig inte så mycket i pengar, om vi ska prata pengar och siffror. Men det finns trots allt några skillnader, och jag skulle vilja säga att det vore mycket negativt för näringen och för arbetstillfällena att lägga på handelsgodskatt igen. Det kan inte finnas någon nytta med det.

Jag reagerar också något på att man vill ha koldioxidskatt på torv. Det undrar jag om Socialdemokraterna är så sugna på egentligen.

Nåväl, jag ber att få korta ned mitt anförande med respekt för vidare talare. Jag tackar för ordet och hoppas att den här budgeten ska medföra mycket positivt för svensk landsbygd.

(Applåder)

Anf. 224 ANITA BRODÉN (fp):

Fru ålderspresident! Jordbruket i allmänhet och djurskyddet i synnerhet har varit föremål för en intensiv debatt under den senaste veckan. Så sent som i tisdags var det en aktuell debatt om djurskyddet, och där framgick det mycket klart att Sverige har en av världens starkaste och strängaste djurskyddslagar.

Regeringen fortsätter att utveckla det här, och regeringen beslutade dessutom om särskilda insatser efter det att djurmisshandeln uppdagades. Att flytta över djurskyddstillsynen till länsstyrelserna var helt rätt beslut, och ingen kan väl längre bestrida att Jordbruksverkets handläggning av djurskyddet fungerar alldeles utmärkt. Dessutom arbetar Sverige framgångsrikt med djurskyddsfrågorna inom EU.

Fru ålderspresident! Jag vill inledningsvis uttrycka min uppskattning till utskottets utvärderingsgrupp som återigen har presenterat värdefulla rapporter, en rörande statens insatser vad gäller småskalig livsmedelsproduktion och en annan rörande uppföljning och analys av regeringens

resultatredovisning för just det här området, det vill säga jordbruk, fiske och livsmedel.

Det är mycket intressant läsning där uppföljningsgruppen konstaterar, om vi koncentrerar oss på småskalig livsmedelshandling, att konsumenternas efterfrågan på och handelsintresse för småskalig livsmedelsproduktion har ökat och att det ekonomiska stödet för småskalig livsmedelsproduktion också har ökat. Man ser också en potential framöver. Det har även varit positivt med regeringens sänkta avgifter.

Man ser också att det behövs ytterligare regelförändring och förenkling. Under resans gång konstaterar man dock att Livsmedelsverket har beslutat om förenklingar, och man ser också att landsbygdsprogrammets regelverk har förenklats. Enligt Tillväxtverket har den administrativa bördan minskat med 36 procent mellan 2006 och 2008.

Fru ålderspresident! Det är positivt att allt fler ser vilken möjlighet som ryms inom det nya landsbygdsprogrammet som beslutades 2007. Det omfattar totalt 35 miljarder fram till 2013. Hittills har 220 småskaliga livsmedelsförädlingsföretag beviljats 61 miljoner kronor. Dessutom har 90 projektstöd för totalt 63 miljoner kronor beviljats.

Livsmedelsfrågorna har också berörts i samband med resultatredovisningen, där man kan konstatera att de livsmedel som konsumeras i allmänhet är säkra, men felaktiga kostvanor är en stor riskfaktor. Det finns också brister i livsmedelskontrollen, vilket sammantaget är ett observandum som vi får ta på största allvar.

Fru ålderspresident! Ekoodling har berörts av en del. Det är en spjutspets som har haft och har stor betydelse för att stimulera allt fler konventionella odlare att odla på ett mer hållbart och uthålligt sätt.

Inom ramen för landsbygdsutvecklingsprogrammet finns stora möjligheter för ekoodlare. Satsningen ”Sverige – det nya matlandet” kan givetvis också gynna ekoodlare. Till syvende och sist är det konsumenterna som styr och som då också får visa om de är beredda att betala för de extra kostnader som det innebär för en ekoproducent.

Skogen är ur många aspekter oerhört viktig. Vi har berört den i tidigare anföranden från talarstolen. Därför vill jag bara nämna att min förhoppning är att de här frågorna verkligen ska tas på största allvar i Köpenhamn.

Fru ålderspresident! På en budgetpost som vi nu diskuterar på 19 082 000 000 – man kan uttrycka det ännu tydligare som 19 082 miljoner – yrkar Socialdemokraterna på en ökning med 10 miljoner. I sitt yttrande skriver Socialdemokraterna att deras budget ”står i skarp kontrast till den borgerliga regeringens”. Det är ett intressant påstående då Socialdemokraterna på de allra flesta anslagsposterna faktiskt har anslutit sig till regeringens politik. Mycket väsen för lite ull.

Socialdemokraterna har alltså till den allra största delen anslutit sig till budgetbetänkandet. Vänsterpartiet vill öka budgeten med ytterligare 131 miljoner, och Miljöpartiet har också i det här betänkandet mer medel att förfoga över, för man är villig att spendera ytterligare 479 miljoner kronor.

Vänsterpartiet skriver i sitt yttrande bland annat att regeringen fört en passiv finanspolitik som gjort att vi har drabbats hårdare än övriga OECD-länder. Inget kan vara mer felaktigt. Tack vare regeringens förda

politik stod vi bättre rustade än många andra länder när den globala lågkonjunkturen slog till och drabbade också oss.

Till Ann-Kristine Johansson, Socialdemokraterna, vill jag säga – Ola Sundell har också påpekat det, precis som statssekreterare Rolf Eriksson gjorde i dag på morgonen – att ni kommer att inbjudas. Självklart är det viktigt att vi tillsammans kan arbeta fram en svensk ståndpunkt för hur vi vill se den framtida svenska jordbrukspolitiken inom EU och hur vi vill påverka den gemensamma jordbrukspolitiken. Känn tillförsikt! Det kommer en inbjudan.

Sammantaget, fru ålderspresident, presenterar regeringen en väl avvägd budget som konsekvent gör satsningar för att uppnå visionen Bruka utan att förbruka.

Med detta önskar jag er alla en god jul och yrkar bifall till betänkandet.

(Applåder)

Anf. 225 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru ålderspresident! Jag har läst en notis i en lantbrukstidning i dag. Jag vill fråga Anita Brodén om Folkpartiet står bakom det som står där.

Moderaterna vill avskaffa stödet till ekologisk odling. Det är dags för det ekologiska jordbruket att klara sig självt. Efter nästa år bör miljöersättningen till ekologisk odling och djurproduktion dras ned.

Står Folkpartiet bakom det Moderaterna vill göra?

Anf. 226 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru ålderspresident! Vi tycker att alla ska behandlas lika. Här har ekoodlare precis samma möjlighet som andra att ansöka om bidrag för sin odling. Jag nämnde i mitt anförande att det finns två tydliga vägar man kan gå. Man har landsbygdsprogrammet. Där finns det många möjligheter – 35 miljarder under sju år. Här finns det utrymme att ansöka om medel och stöd för den produktionen, men också inom satsningen ”Sverige – det nya matlandet”.

Dessutom, Ann-Kristine Johansson, är det konsumenterna som efterfrågar, och vi ser en ökad efterfrågan. Detta kommer ju att stimulera ytterligare satsningar på ekoodling.

Sist men inte minst kommer lagen om offentlig upphandling. Det är viktigt att kunskapen sprids ut i våra kommuner om vilken möjlighet man i den offentliga sektorn har i sina upphandlingar att faktiskt också använda sig av den här typen av produkter.

Anf. 227 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru ålderspresident! Jag kan bara konstatera att även Folkpartiet står bakom detta och tycker att miljöersättningarna till ekologisk odling och djurproduktion ska dras ned. Då kommer det att bli än tuffare för den ekologiska produktionen med den borgerliga regeringen.

Anf. 228 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru ålderspresident! Då ber jag att få säga att jag tycker att jag var väldigt tydlig. Ekoodlarna har alltså inom ramen för landsbygdsprogrammet en enorm möjlighet om de tar vara på den. Jag upprepar detta

därför att det är så viktigt att det kommer ut. Vi står bakom. Vi tycker att det är viktigt att varje odlare har samma möjligheter. Man behöver inte öronmärka utan här finns hela paletten: genom landsbygdsprogrammet 35 miljarder på sju år, genom ”Sverige – det nya matlandet”, genom möjligheterna i lagen om offentlig upphandling och sist men inte minst genom konsumenternas krav på vad man önskar köpa.
(Applåder)

Anf. 229 IRENE OSKARSSON (kd):

Fru ålderspresident! Jag ska se om jag lyckas stryka lite av mitt anförande också, som flera tidigare talare har gjort. Jag är inte säker. Det är ju så att ju senare på talarlistan man är desto mer rinner till av kommentarer till det som har sagts.

Jag kan konstatera att dagens debatt till stor del handlar om det vi debatterade i tisdags och kan sammanfattningsvis också säga att det som då sades inte har motsagts i dag, det vill säga att Socialdemokraterna gärna ser en återkommunalisering av djurskyddet medan Vänsterpartiet tycker att det är rätt bra att det ligger där det ligger. Det är intressant att vänsteralliansen inte har en gemensam syn på hur vi bäst ska förvalta djurskyddet i Sverige och utveckla detsamma. Regeringen var oerhört tydlig i den debatten, och kollegerna har varit det även här så jag tänker inte förlänga det. Det finns en djup samsyn inom alliansen. Vi har flyttat detta på grund av de siffror vi hörde tidigare. Jag tror att det var Erik A Eriksson som nämnde dem. När kommunerna inte sköter sig måste vi agera. Jag nämnde det också i debatten i tisdags och hänvisar till mina inlägg där.

Fru ålderspresident! Jag vill också lyfta fram uppföljningsrapporterna. Jag skulle hoppas och önska att fler tog del av dem. Om man inte tycker att man vill läsa utskottsbetänkanden, partimotioner och annat så läs utskottens uppföljningsrapporter! Det innebär att åhörare och kolleger lär sig oerhört mycket om den gröna sektorn och det som näringen håller på med på olika sätt. Det gäller inte minst den rapport som har kommit under höstens arbete med småskalig livsmedelsproduktion. Det är den andra rapporten och alltså en uppföljningsserie som pågår där vi har tittat på vad som händer.

Man kan konstatera att det fortfarande finns ett stort behov av ökade förenklingar inom detta område. Då, fru ålderspresident, är det mycket glädjande att kunna konstatera att det är precis just det arbete som regeringen nu bedriver, till exempel en ökad satsning inom småskalig livsmedelsproduktion och en ökad satsning som har gjorts under tre år på den småskaliga slakten som är oerhört väsentlig för detta arbete.

En annan del som uppföljningsgruppen också har arbetat med och som finns med i betänkandet – så någon må väl läsa det också då – är faktiskt hur vi ser på vad regeringen gör av uppföljningsarbete för att titta på hur resurserna har använts och hur vi kan fortsätta att följa upp det. Utifrån att regeringen och inte minst Jordbruksdepartementet nu har övergått till att följa en vision, Bruka utan att förbruka, med övergripande mål som sedan kommer att brytas ned i uppföljningsindikatorer har vi sagt att det är önskvärt att det här följs över tid.

Återigen är det glädjande att se att det är precis det arbete som man nu har påbörjat och som jag hoppas att vi kan följa de kommande åren. Min förhoppning är ju att vi ska slippa byta regering, utan att vi kan

fortsätta utveckla den gröna sektorn på det framgångsrika sätt som alliansen nu arbetar på.

(Applåder)

För Kristdemokraternas del är regelförenkling för företag en mycket viktig fråga. Därför är det oerhört positivt att kunna konstatera att vi på jordbruksområdet redan nått upp till den nivå som vi ska till, men därmed tar arbetet inte slut. Det måste fortgå, och det måste fortgå i det internationella perspektivet. Det gäller, precis som utskottets ledamöter hörde i morse av statssekreterare Eriksson, att vi driver detta tydligt på europeisk nivå därför att det svenska jordbruket är minst lika beroende av hur EU:s blanketter ser ut som av hur svenska statens synpunkter ser ut på hur man bedriver jordbruk.

Då måste vi, fru ålderspresident, lägga all vår kraft på att ge landsbygdsföretagare och framför allt jordbruksföretagare likvärdiga villkor som deras kolleger ute i Europa har. Den stora utmaningen för det kommande arbetet blir att kunna göra det arbetet utan att sätta upp gränshinder och annat. Vi måste se till att den fria marknaden fortfarande fungerar och att vi som konsumenter gör aktiva val och har förståelse för vilken kvalitet som den svenska produktionen har.

Fru ålderspresident! Jag nämnde redan tidigare slakten som ett viktigt område, och det tangerar till viss del den debatt som vi hade i tisdags. Det är viktigt att vi som konsumenter handlar, i dubbel bemärkelse, efter vad vi säger och inte bara talar vackert. Jag tycker också att Erik A Erikssons historielektion nyss var ganska intressant. Vi behöver reflektera över hur framtiden ser ut. Vi lär av historien och reflekterar framåt. Vi konstaterar att för hundra år sedan levde de flesta, i stort sett alla, av vad jord och skog gav. I dag är det ytterst få som gör det, och kunskapen om hur det fungerar är på många håll bristfällig. Det är någonting som vi behöver jobba med.

I detta arbete, fru ålderspresident, är satsningen på Sverige som det nya matlandet oerhört spännande och intressant. Jag hoppas att kollegerna som nu kommer in i kammaren för att få fortsätta debatten efter oss har tagit del av *Sverige – det nya matlandet* som kom i postfacken i veckan. Det ger en bra bild av de till viss del kanske uppkäftiga satsningar som regeringen gör för att profilera den kvalitet vi har att erbjuda.

Fru ålderspresident! Jag kan inte låta bli att beröra ytterligare ett ämne, och det har tagits upp av många. Vi är ett antal här inne som har växt upp med NPK 14617 eller något liknande, hieroglyfer för en del men konstgödsel för andra. Vad jag lärde mig redan tidigt, och som nu är än mer tydligt, är att det inte finns någon som köper mer än vad han absolut behöver. Eftersom kunskapen om hur behoven ser ut har ökat betydligt med den gedigna markkartering som de flesta lantbrukare i dag har vet man exakt vad man behöver, när det ska göras, hur mycket som ska läggas ut, och man köper inte ett kilo mer än vad man behöver.

Jag kan ge oppositionen den tryggheten att Jordbruksverket kommer att följa det här ytterst noggrant. Det finns statistik, precis som Ola Sundell sade, och det kommer framgent att finnas statistik som vi kan följa, och där vi kan se vad som påverkat inköpen och i vilken grad.

Ann-Kristine Johansson gjorde en härlig kullerbytta i sitt inlägg och i replikskiftena när det gäller skatten på diesel. Regeringen gjorde en energiuppgörelse, och som ett led i den lovade vi att kompensera jordbruksföretagarna. Den satsning som görs med anledning av handelsgödselborttagandet är egenavgiftssänkningen, förändringen när det gäller trygghets-system för småföretagare och företagare generellt, precis det vi lovade. Vi kommer alltså framgent att klara det vi har lovat. Jag tycker att Ann-Kristine Johansson borde ha lyft fram att hennes kolleger i den rödgröna alliansen i stället vill höja skatten med 2 kronor. Den där ekvationen går inte ihop, så jag skulle jag vilja se hur Ann-Kristine Johansson och Socialdemokraterna tänker kompensera lantbrukarna för merkostnaderna.

Fru ålderspresident! Jag tänker inte tala om bioenergiproduktion och biogasproduktion. Vi kan konstatera att regeringen satsar stora resurser på att utveckla den. Men jag vill ge ytterligare en kort kommentar, och det handlar om arbetsmarknadssituationen.

Vi har hört att vi borde återinföra de gröna jobben. Nej, fru ålderspresident, jag tror inte det. Däremot hoppas jag att opposition och andra lyssnare har läst att vi har någonting som heter Lyftet. Det finns för att människor inte ska behöva komma ifrån arbetsmarknaden men få ett extra stöd eller extra möjlighet att ta sig tillbaka och att hålla kontakten med arbetsmarknaden, och då ska det vara ganska kortvariga insatser. De här insatserna kommer både skogsstyrelse, kommuner och andra intressenter att kunna ta del av. Det här kommer att ge mycket god valuta för de satsningar vi gör, men framför allt kommer det att hjälpa människor att behålla kontakten med arbetsmarknaden och komma åter ut på den när konjunkturen vänder och när man fått mer kompetens och kunskap med sig.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

Anf. 230 TJÄNSTGÖRANDE ÅLDERSPRESIDENTEN:

Medan socialutskottets ledamöter intar sina platser vill jag påminna kammaren om att ärenden som inte blir färdigdebatterade i kväll kommer upp sist på föredragningslistan i morgon. Det beräknas bli ungefär kl. 19.

14 § Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2009/10:SoU1
Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (prop. 2009/10:1 delvis).

Anf. 231 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru ålderspresident! I kväll ska utskottets ledamöter debattera budgetpropositionen för 2010, det som lite torrt heter Utgiftsområde 9 men

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

som rör frågor som varje svensk på ett eller annat sätt kommer att beröras av under sitt liv. Ramen för utgiftsområde 9 för budgetåret 2010 är nästan 59 miljarder, exakt 58 707 837 000 kronor och fastställdes av riksdagen den 18 november i år.

Inom den här ramen fördelas medel till hälso- och sjukvårdspolitik. Det är allt från tandvårdsförmåner till vårdgaranti, till bidrag för psykiatri. Det handlar om folkhälsopolitik, till exempel insatser mot hiv/aids, om handikappolitik med bidrag till handikapporganisationerna, stöd till personer med funktionsnedsättningar, äldrepolitik, socialtjänst, barnrättspolitik och forskning.

Dessutom behandlas och debatteras ungefär 400 motionsyrkanden som är förknippade med anslaget eller som är näraliggande. 225 av dessa motionsyrkanden har behandlats tidigare i den här kammaren under mandatperioden och har därför behandlats förenklat.

Ledamöter från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet står inte bakom beslutet om ramen och har alternativa budgetförslag som de redovisar i särskilda yttranden. Det finns 17 reservationer och 7 särskilda yttranden till ärendet.

Med det, fru ålderspresident, överlämnar jag ärendet till debattörerna.

Anf. 232 CATHARINA BRÅKENHJELM (s):

Fru ålderspresident! Sverige står inför nya svåra utmaningar. Vi har nu att debattera hur mycket skattepengar vi ska använda till vår välfärd, för sjukvård och omsorg. Vårt budgetförslag står i skarp kontrast till den borgerliga regeringens som vill göra Sverige till ett europeiskt genomsnittsland med hög arbetslöshet, brister i välfärden, med underskott i de offentliga finanserna och ekonomiska klyftor med stora brister i välfärden.

Vi satsar 1 ½ miljard mer än regeringen i den här budgeten, och vi anser att Sverige har råd med det.

Regeringens budget har stora rättvisebrister som vi nu ser drabbar människor. Man är i full färd med att dela upp landets invånare i ett A-lag och ett B-lag och snart också ett C-lag.

Fru ålderspresident! När det gäller sjukvården har regeringen Reinheldt varit väldigt tydlig. Man har öppnat upp för förturer i vården som inte längre bygger på hur sjuk man är utan enbart på vilken ekonomi man har. Vi är inte alls emot valfrihet när det gäller privat eller offentlig drift, men det är samhället och inte marknaden som ska styra. Vår sjukvård bygger på gemensamma investeringar under lång tid där vi vill erbjuda alla en likvärdig vård.

Vi vill förutom ökade statsbidrag till landstingen genomföra en särskild sjukvårdssatsning och investera 1 miljard kronor per år 2010–2012 i ett nytt anslag. Satsningen ska främst riktas till att modernisera sjukvården, strukturera kvalitetsarbetet och genomföra förbättringar för de mest sjuka äldre. Vi vill också att andelen patienttid blir minst hälften av arbetstiden. För att klara det här krävs ett starkt ledarskap och en bra organisation.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen inledde ett långsiktigt och brett investeringsprogram för att utveckla och stärka vården om våra äldre. Den borgerliga regeringen har i stort sett fortsatt den satsningen. Det gäller dess värre inte satsning på personalen.

Socialstyrelsen har i granskningar av äldreomsorgen påpekat att staten bör satsa på kompetensutvecklingen. Vi satsade under tre år en dryg miljard kronor på Kompetensstegen. Satsningen var mycket lyckad men alldeles för kort, och vi vill fortsätta den. Vi anslår därför 100 miljoner kronor per år 2010–2011 för att kunna fortsätta Kompetensstegen.

När vi pratar om äldre i dag är det oftast i negativa ordalag. Hur ska vi ha råd med den växande skaran av äldre? Skulle det egentligen vara något negativt att vi har lyckats så bra att man lever många fler år med en bra hälsa nu för tiden? Men om vi i framtiden ska ha råd med våra äldre är det ett politiskt vägval, och det vägvalet gör vi nu. Frågan är förstas hur vi ska finansiera vården och omsorgen, för det handlar om en fördelning av våra resurser och vem som ska få tillgång till välfärden. Där går en solklar ideologisk skiljelinje.

Och regeringen är tydlig: Du går före i kön och får mer vård och omsorg om du kan betala för det.

Regeringen har delat ut pengar till olika mindre projekt inom äldreomsorgen, som jag gissar att vi får höra om från talarstolen i kväll. Där kan man se lyckad verksamhet där kreativ personal med härliga idéer berättar om ett värdigt och innehållsrikt liv på äldre dagar, som projektledarna har skapat. Det är många gånger så vi vill se ett liv för våra äldre.

Ni ger med ena handen under pompa och ståt när det är projekt och tar tillbaka verksamhetspengar ute i kommunen smygvägen med råge så att dessa idéer aldrig kommer att kunna bli permanentade. Det är en ganska osjyst politik.

Fru ålderspresident! Dagens regering säger att vi inte har råd med en god äldreomsorg för alla längre. Just därför har man heller inte satsat särskilt mycket, utan i stället vill man sänka skatten med lika många kronor som äldreomsorgen kostar. Det är en prioritering som heter duga.

Vi ser också att de särskilda boendena minskar i antal, något som regeringen använde flitigt i valrörelsen och lovade att det skulle bli fler. Men så blev det inte.

Man har infört LOV:en, lagen om valfrihet, där äldre får välja utövare. Lagen öppnar nu upp för dem som har råd att köpa tilläggstjänster i äldreomsorgen, alltså att köpa sig mer omsorg. Detta gör att det blir stora skillnader i exempelvis maten på bordet, hur ofta man får duscha och om man får gå på promenad. Skillnaderna riskerar att bli så stora att den svenska välfärdsmodellen kommer att försvinna. Verklig valfrihet handlar om att man även som äldre ska kunna ha ett stort inflytande över vad man vill ha hjälp med, hur hjälpen görs och när den görs. Man måste kunna vara med och påverka sin vardag även när man har blivit äldre.

I dag har man det rent materiellt sett bra, men man är väldigt ensam. Många äldre har inget socialt meningsfullt liv. Många upplever dessutom stora depressioner. Det är till och med så att många självmord begås av äldre människor. Vi har glömt att det gäller att våra äldre inte bara ska överleva utan också ska leva.

Tydlig blir skillnaden i synen på våra äldre när regeringspartierna skriver i budgetmotionen: Andelen äldre i befolkningen ökar, och allt fler överlever till mycket höga åldrar. Det här är ett synsätt som vi inte delar.

Många av oss längtar till måltiden och ser fram mot vad vi ska äta till helgen och till jul, och vi har favoriträtter som vi längtar efter. Men våra äldre är ofta fråntagna den möjligheten. I dag är maten som man ger våra

gamla inte särskilt upphetsande. Många äter dessutom sin mat i all ensamhet.

Fru ålderspresident! Läkemedel är den vanligaste behandlingsmetoden inom vården, och i takt med en framgångsrik forskning blir det möjligt att bota fler och fler sjukdomar. Men man måste se över läkemedelsförskrivningen till äldre. Mer än 95 procent av alla äldre över 75 år har någon form av receptbelagt läkemedel. Av alla äldre som läggs in akut har upp till en femtedel drabbats av biverkningar just av sina läkemedel. Också dödligheten i den här patientgruppen är avsevärt högre. Man har i genomsnitt tio läkemedel var, och många har ännu fler. Våldigt sällan gör man någon samlad bedömning av vilka mediciner de har när man bara fortsätter att skriva ut nya.

Vi anser därför att det bör införas en anmälningsskyldighet då personalen misstänker läkemedelsvanvård, och även när läkemedel skrivs ut i stället för att mänskliga behov har tillgodosetts, som att kunna sova, få röra på sig eller ha mänsklig kontakt och beröring, i stället för att bara stoppa i dem mediciner.

Vi anser därför att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för systematisk uppföljning och skärpt kontroll av antibiotikaförskrivningen till personer över 75 år.

När jag häromdagen slog upp Svenska Dagbladets näringslivsbilaga möttes jag av jätterubriken: ”Apoteket i topp när kunder sätter betyg.” Apoteket är nämligen svenska folkets favorit. Ingen annan detaljhandel får så höga kundnöjdhetsbetyg. Det som svenska folket tycker så bra om säljer man ut på ett akut, slarvigt och ganska ogenomtänkt sätt.

Regeringens hastiga avreglering av apoteksmarknaden öppnar nu naturligtvis för internationella läkemedels- och apoteksbolag att ta över vårt svenska apotek.

I debatten om apoteket har regeringens företrädare ständigt upprepat att utförsäljningen kommer att leda till lägre priser. Det har också varit ett av grundargumenten för utförsäljningen. Om det löftet är det nu alldeles knäpptyst. Nu talar i stället socialminister Hägglund om att hindra att kostnaderna skenar i väg. Tänk att ministern kan göra en sådan pudel när det handlar om så mycket pengar.

Regeringen avskedade bryskt hela Apotekets styrelse när den påpekade bristerna i hanteringen. Det kallar jag verklig politisk oprofessionallitet.

Vi säger nej till regeringens avreglering av apoteksmarknaden, och då säger vi självklart också nej till de 90 miljoner kronor för merkostnader som uppkommer vid avregleringen. Hela den här historien tycker vi är en bedrövlig hantering av svenska folkets vilja.

Människor med missbruksproblem blir snabbt socialt utslagna. Det vet vi. Därför startade 2005 satsningen Ett kontrakt för livet. Uppföljningen visar fina resultat jämfört med traditionell vård. Trots det har regeringen inte lämnat besked om framtiden i den här frågan, och några nya medel för fortsatt verksamhet finns inte i regeringens budgetförslag. Vi vill att Ett kontrakt för livet ska få fortsätta och anslår därför 30 miljoner kronor till den verksamheten.

Fru ålderspresident! Varje år dör det människor som står i kö i väntan på ett nytt livsviktigt organ, en kö där man har väntat förgäves i flera år för att få ett nytt liv. Varför är det så?

Bristen på donerade organ är stor, och det beror en del på att vi inte har tagit ställning till om vi vill donera. Det är ett beslut som många av oss skjuter på framtiden, kanske för att man känner obehag och man får en aning om att livet inte är oändligt. Men den dagen en nära anhörig eller vän drabbas blir det ganska tydligt. Vi har föreslagit att det ska bli enklare att ge sitt samtycke, exempelvis genom att det finns en ruta på deklarationsblanketten att kryssa i hur man ställer sig.

För att vi ska kunna ge fler människor ett nytt organ behövs det även en bra organisation för detta ute i våra landsting. Man måste ha en ledning som förstår och som prioriterar att personalen är utbildad och inriktad på donation på våra intensivvårdsavdelningar. Här skiljer det väldigt mycket mellan våra landsting. Något landsting har inte ens hanterat en enda organdonation de senaste åren. Det är rent ut sagt skamligt.

Kunskapen om transplantationer är stor i Sverige, och resultaten är väldigt bra, men organ att transplantera fattas. Något måste göras nu. Jag tycker att det är en värdighetsfråga för ett land.

Fru ålderspresident! Vi tycker att regeringen inte gör ett skvatt på vårdområdet förutom att man satsar några hundra miljoner som i en budget på nästan 60 miljarder kan kallas peanuts. Vi har inte råd, heter det gång på gång från regeringens håll samtidigt som man har sänkt skatten med 80 miljarder sedan maktskiftet. Det är vad hela äldreomsorgen kostar att driva under ett år. Vilket är viktigast, svenska folket? De blå insatserna är få, men skattesänkarpolitiken består.

Vi står bakom samtliga reservationer och yrkar bifall till reservation nr 16.

(Applåder)

Anf. 233 ELINA LINNA (v):

Fru ålderspresident! Jag vill inleda med att säga att jag i alla fall har försökt att förkorta mitt anförande.

Utgiftsområde 9 i statsbudgeten omfattar stora delar av de politikområden som betyder mycket för oss alla. Det handlar om hälso- och sjukvård, folkhälso-, handikapp- och barnpolitik samt social omsorg och äldrepolitik.

I Vänsterpartiets hälso- och sjukvårdsmotion presenterar vi förslag på en rättvis, jämställd och kostnadseffektiv hälso- och sjukvård. Det ekonomiska läget för kommuner och landsting är ansträngt. Vänsterpartiet vill motarbeta detta, och därför anslår vi i vårt budgetalternativ generella statsbidrag på drygt 3 miljarder mer än vad regeringen gör till landstingen för 2010. Utöver bättre vårdkvalitet innebär alltså våra satsningar också fler jobb. Vi har också andra jobbskapande förslag inom utgiftsområdet. Jag vill här nämna omsorgslyften inom handikapp- och äldreomsorgen.

Vänsterpartiet vill åstadkomma en kompetenshöjning för personalen inom området för funktionsnedsättningar. För detta ändamål avsätter vi 100 miljoner kronor för år 2010. Vi avsätter också 200 miljoner kronor för att garantera kompetenshöjningen inom äldreomsorgen.

Fru ålderspresident! Enligt min mening var ett av de viktigaste besluten som fattades under den förra regeringen beslutet om en ny folkhälsopolitik. Den nationella folkhälsokommittén hade gjort en utmärkt utred-

ning, och dess arbete resulterade i ett förslag om en nationell folkhälso- politik som antogs av riksdagen våren 2003.

Grunden för en god hälsa är en ekonomisk politik som motverkar klyftor. Genomgångar av all befintlig forskning om ojämlikhet och hälsa visar tydligt att stora inkomstklyftor försämrar människors hälsa. Det är bra att regeringen behållit det övergripande målet för folkhälsopolitiken, nämligen att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Men regeringen verkar inte fatta innebörden av orden. Regeringens politik går ut på att man snarare förstärker än försvagar de mekanismer som skapar ojämlikhet i hälsa. Den rikaste tiondelen av befolkningen har fått totalt 28 procent av regeringens samlade skattesänkningar och utgiftssatsningar. Den fattigaste tiondelen av befolkningen har bara fått 2 procent av regeringens satsningar. Klyftorna har ökat. Regeringens politik har också lett till ökade inkomstskillnader mellan kvinnor och män. Riksdagens utredningstjänst har räknat ut att de genomsnittliga inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män har ökat med 1 066 kronor i månaden.

Arbetslöshet, försämringar i trygghetssystemen och de skattesänkningar som regeringen har infört leder oss allt längre bort från målet att skapa samhällseliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor.

Fru ålderspresident! För drygt ett år sedan kom Världshälsoorganisationens rapport *Utjämna hälsoskillnaderna inom en generation*, också kallad för Marmotkommissionens rapport. Hoppet tändes, socialutskottets ordförande uttalade sig för en svensk Marmotkommission. Det var tomma löften. Vänsterpartiet vill däremot tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet att en kommission tillsätts för att beskriva hälsans bestämningsfaktorer och hur hälsan kan göras jämlik. Trots tidigare uttalanden för en kommission avslår regeringspartierna i socialutskottet vårt förslag. Det är obegripligt.

Fru ålderspresident! Regeringen har ökat medlen till psykiatrin, och det är bra, men vi anser att det är otillräckligt. Regeringen delar ut projekt pengar till det ena och det andra ändamålet, och vi borde alla här veta att det sällan nås hållbara förbättringar med projektmedel. Den psykiatriska vårdens problem kan inte lösas med tillfälliga bidrag. Det behövs långsiktiga och strategiska satsningar. Därför föreslår vi tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet en långsiktig handlingsplan för psykiatrin.

Det saknas psykiatriker, och antalet specialistutbildade sjuksköterskor har minskat med 16 procent. Skötarutbildningen finns inte mer. Det behövs en kompetenshöjning. Vi föreslår att regeringen tar initiativ till en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om att påbörja ett programarbete kring personalrekrytering för verksamheter som ger vård och omsorg till personer med psykisk sjukdom och psykisk funktionsnedsättning.

Vänsterpartiet är också bekymrat över konsekvenserna av privatiseringarna utifrån patienträttighetsperspektivet. Vi känner till att det i samband med privatiseringen sker en minskning av personalstyrkan. Speciellt bekymrade är vi över patientsäkerheten när det gäller personer med självmordstankar och personer som drabbas av psykos. Dessa individer behöver korta men snabba inläggningar med mycket stöd av kompetent

personal från både slutenvård och öppenvård. Dessa personer behöver kontinuitet i sina vårdkontakter. Vi anser att konsekvenserna av privatiseringarna måste utredas.

Fru ålderspresident! Vänsterpartiet har också många förslag i betänkandet för att förbättra levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättningar. Dagligen får vi läsa i medierna om hinder i samhället som försvårar livet för denna grupp. Senast i dag påmindes vi om det faktum att människor som använder rullstol utestängs från att åka tåg. Hindret är inte avsaknad av hissar, utan grundproblemet är att plattformarna på tågstationerna är för låga. Regeringens försämringar i sjukförsäkringen, som diskuterats mycket de senaste dagarna, drabbar också kvinnor och män med funktionsnedsättningar hårt.

Sverige har antagit FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. Syftet med konventionen är att personer med funktionsnedsättningar ska nå full jämlikhet och delaktighet i samhället. Vänsterpartiet, tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet, är av den bestämda uppfattningen att regeringen bör upprätta en genomförandeplan så att FN-konventionens rättigheter förverkligas.

Den nationella handlingsplanen för handikappolitiken löper ut år 2010 utan att vi har lyckats nå målet med ett tillgängligt samhälle för alla. Regeringen satsar 6 miljarder på informationsinsatser kring enkelt avhjälpna hinder. Vänsterpartiet tror inte att det behövs mer informationskampanjer utan menar däremot att det behövs öronmärkta pengar för att underlätta för kommunsektorn för att nå målet om enkelt avhjälpna hinder. Vi tror inte heller att vi når målet under 2010, och därför kräver Vänsterpartiet att den nationella handlingsplanen för handikappolitiken ska vara genomförd senast 2014.

Fru ålderspresident! Jag vill avslutningsvis ta upp en viktig fråga som inte diskuteras varje dag, nämligen organdonation. Catharina Bråkenhielm har tagit upp den frågan, så jag förkortar mitt anförande.

Vi har ett annat förslag än Socialdemokraterna på hur man skulle kunna få fler att ansluta sig till donationsregistret. Vi vill införa ett nytt system för donationsregister där organdonation ses som standardalternativet. Vi förstår dilemmat med att bestämma sig för att donera organ. Det är inte lätt att besluta, och det behövs en utredning som kommer med förslag på hur vi ska få fler personer att ansluta sig till organdonationsregistret. Man måste också se över riktlinjerna för intensivvård i samband med en organdonation.

Till sist, fru ålderspresident, vill jag yrka bifall till den gemensamma reservationen som Vänsterpartiet har med Socialdemokraterna och Miljöpartiet, nämligen reservation nr 8.

Anf. 234 GUNVOR GERICSON (mp):

Fru ålderspresident! Den här budgetdebatten om hälso- och sjukvård och social omsorg innehåller väldigt många olika områden. Jag kommer här att försöka hålla mig till tre olika områden, nämligen elevhälsovård, läkemedel och klimat och hälsa.

Jag börjar med förstärkt elevhälsovård. Miljöpartiet ser stora brister när det gäller skolhälsovården i Sverige. Vi behöver en skolhälsovård med högre kvalitet och större tillgänglighet. Vi behöver också bättre tillsyn för att kontrollera att lagar, förordningar och riktlinjer följs, både i

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

kommunala och fristående skolor. Det är viktigt att tidigt upptäcka problem hos barn och unga samt att åtgärda dem.

Det är viktigt att agera innan problemen har hunnit utvecklas. Mobbning, våld, skolk och dåliga skolresultat har ofta psykologiska eller ibland fysiologiska orsaker som man kan göra något åt om man kommer in tidigt och på rätt sätt. Skolhälsovårdens arbete är därför både förebyggande och hälsofrämjande.

I skollagens 14 kap. står det att skolhälsovårdens syfte är att följa elevernas utveckling, bevara och förbättra deras själsliga och kroppsliga hälsa och verka för sunda levnadsvanor hos dem. Det sägs i lagen att skolhälsovården främst ska vara förebyggande, men det sägs också att den ska omfatta hälsokontroller och enkla sjukvårdsinsatser.

Det anges bara att det ska finnas skolläkare och skolsköterska, dock inte i vilken omfattning. Yrkesföreningen för skolsköterskor och kuratorer menar att antalet elever på vissa ställen är så stort att det är omöjligt att göra ett bra jobb. Det är hög tid att detta ändras.

Alla skolor i Sverige, fristående som kommunala, är skyldiga att anordna skolhälsovård för sina elever, men kvaliteten varierar alldeles för mycket mellan olika skolor och olika huvudmän. Detta beror dels på bristande tillsyn, dels på för lite resurser.

I dag har Socialstyrelsen tillsynsansvaret för skolhälsovården medan Skolinspektionen följer upp annan verksamhet inom skolan. Socialstyrelsen har utarbetat bra riktlinjer för skolhälsovården, men de är frivilliga och därför följs de sällan.

För att det ska bli bättre kontroll anser vi att ansvaret för tillsynen av en utvidgad elevhälsa bör övergå till Skolinspektionen som kontinuerligt genomför tillsynsbesök i alla Sveriges skolor. De allvarliga brister som i dag finns inom elevhälsan gör att vi anser att elevhälsan bör stärkas. Tidiga, välriktade insatser kan förebygga mycket lidande och är dessutom ur samhällsekonomiskt perspektiv lönsamma.

Vi måste få en elevhälsa som är tillgänglig och som säkerställer att rätt hjälp ges i tid. Vi föreslår därför i vårt budgetförslag till riksdagen en riktad satsning på skolhälsovården på totalt 900 miljoner kronor under tre år. Det är en kraftfull satsning för att kommunerna ska kunna anställa fler personer i elevhälsovården i ett brett perspektiv. Det innebär ungefär 800 nya heltidstjänster inom elevhälsan.

På vilket sätt skolorna gör satsningen och hur den ska utformas och vilka yrkeskategorier som den inbegriper avgörs bäst lokalt.

När det gäller läkemedel har frågan om felaktig läkemedelsanvändning under de senaste åren uppmärksammats i dagspress, fackpress och tv vid ett stort antal tillfällen. Det är ett stort samhällsekonomiskt, medicinskt och folkhälsopolitiskt problem, och det är de flesta överens om.

Felaktig läkemedelsanvändning kan innebära att en patient fått fel läkemedel, fel dosering eller ett onödigt läkemedel och/eller bristande uppföljning och behandling. Vi vet i dag inte hur många människor i Sverige som drabbas och vilka orsakerna är. Inte heller vet vi exakt hur stor den totala samhällskostnaden är. Uppskattningar talar dock för att kostnaderna för den felaktiga läkemedelsanvändningen ligger någonstans på 25–30 miljarder och att det är hundratals patienter som drabbas av problem och sjuklighet och kanske tusentals som avlider på grund av läkemedelsrelaterade orsaker.

Problemet finns i alla grupper, men den åldersgrupp som kanske är den mest utsatta är äldre människor. Särskilt uppmärksammat var fallet med Gulli Johansson som lyftes fram i SVT:s *Uppdrag granskning* förra året.

Ca 20 procent av alla äldre som läggs in akut på sjukhus har drabbats av biverkningar. En tredjedel av alla Sveriges gamla dementa har fått antipsykotisk medicin trots att forskningen visar entydiga resultat på att dementa patienter som får dessa läkemedel löper tre till fyra gånger högre risk än andra att dö eller skadas.

Bristen på en patientsäker och kvalitetssäkrad läkemedelsbehandling till våra äldre utgör ett direkt hot mot ett värdigt och tryggt åldrande i dagens Sverige.

Miljöpartiet vill införa en lex Gulli, och vi har gemensamt i de rödgröna partierna en sådan reservation i betänkandet. Det skulle innebära att det införs en anmälningsskyldighet om personalen misstänker läkemedelsvanvård.

Sjukvården behöver klimatåtgärder. Då tänker ni säkert att det inte hör hemma i den här debatten. Jo, det gör det. Även om det pågår ett klimatmöte i Köpenhamn just nu är det inte alltid man kopplar den diskussionen till vår hälsa. Att klimatförändringarna påverkar vår miljö är alla överens om, men det handlar inte bara om glaciärer, djur och växter, utan det handlar också om dig och mig. Vår hälsa påverkas också, inte minst möjligheten till jämlik hälsa, som Elina Linna förtjänstfullt lyfte i sitt tidigare anförande.

Forskarna har fokuserat på sex kritiska områden när det gäller klimat och hälsa. Det är sjukdomsmönster, säker mat, vatten och avlopp, boende, extrema händelser och folkomflyttningar. Man diskuterar vad som händer på dessa områden om jordens medeltemperatur stiger mellan två och sex grader.

I sjukvårdsdebatten sägs ofta att det behövs mer resurser för att möta de ökade behoven på grund av fler äldre eller för att få fram nya mediciner. Däremot talar vi sällan om effekterna av klimatförändringarna eller att klimatåtgärderna kan vara hälsosmarta.

I reservation nr 8, Bestämningsfaktorer för hälsa, tar vi rödgröna upp hur man skulle kunna minska skillnaderna i hälsa och förbättra hälsan över lag. Under värmeböljan i Europa i augusti 2003 räknade Världshälsoorganisationen med att ca 70 000 person dog som en direkt följd av hettan. Människor som har sämst hälsa riskerar att bli de som drabbas hårdast av klimatförändringarnas effekter.

Parallellt finns en annan oroande utveckling i form av vårt alltmer stillasittande liv. Barn spenderar mer och mer tid vid dator och tv och allt mindre tid med utomhuslekar. Ungdomar får mindre motion i skolan. Vuxna tar bilen även korta sträckor i stället för att gå eller cykla. De korta bilresorna, under fem kilometer, står för cirka hälften av alla bilresor totalt i Sverige. I tätorterna utgör de ungefär 80 procent.

Sjukdomar relaterade till dessa trender ökar och ställer därmed krav på ökade resurser i vården, till exempel överviktsoperationer. Sjukdomar som astma och KOL är klart kopplade till luftens kvalitet och orsakar mycket mänskligt lidande. Allra värst utsatta är barnen. Forskningen visar att barn som bor nära starkt trafikerade områden utvecklar astma

och andra lungsjukdomar. Dessutom förorsakar partiklar i föroreningarna från trafiken omkring 5 000 fall av dödliga hjärt-kärlsjukdomar i Sverige.

Även maten har stor betydelse för miljön och hälsan. Att som sjukhusen i borgerligt styrda Stockholm och Uppsala lägga ned de egna köken och frakta maten med lastbil är varken klimatsmart eller hälsosmart. All hälsosam mat är inte klimatsmart, men mindre miljöbelastande livsmedel är oftast även hälsosamma.

Ett exempel är Ät S.M.A.R.T, som är ett informations- och utbildningsmaterial där S står för större andel vegetabilier, M för mindre andel tomma kalorier, A för andelen ekologiskt ökar, R för rätt kött och grönsaker och T för transportsnålt. Det är en modell som ger många vinster. Till exempel blir maten billigare och djurhänsynen större. Den globala rättvisan ökar.

Trots denna kunskap, Maria Larsson, har jag inte sett särskilt mycket agerande från folkhälsoministern, som egentligen borde koppla ihop klimat- och folkhälsoarbetet. Om detta fanns det väldigt lite i folkhälso-propositionen. Detsamma gäller budgeten från regeringen. Kristdemokraterna, som så sent som i den förra valrörelsen drev frågan om sänkt bensinskatt, tycker kanske inte att dessa frågor är de viktigaste att prioritera.

Sjukvården behövs för alla sjukdomar som inte går att undvika, men om man kopplar ihop de förebyggande och hälsofrämjande åtgärderna med klimatarbetet kommer resurser att frigöras inom sjukvården, resurser som kan användas på ett mycket klokare sätt än i dag.

Självfallet står Miljöpartiet bakom samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 18, Läkemedel och äldre, och reservation 8, Bestämningsfaktorer för hälsa.

(Applåder)

Anf. 235 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru ålderspresident! Jag ska börja med tre viktiga frågor. För det första vill jag säga välkommen till Anders Andersson som ny gruppleddare för Kristdemokraterna. För det andra vill jag tacka utskottskollegerna och kanslipersonalen för att vi klarat behandlingen av SoU1 på ett smidigt sätt. För det tredje står jag bakom majoritetens budget och yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga motioner.

Fru ålderspresident! Centerpartiet och övriga allianspartier har utifrån rådande, mycket besvärliga, ekonomiska omständigheter presenterat en mycket stark budget för 2010. Det handlar bland annat om åtgärder inriktade på att fortsatt stå upp för arbetslinjen, att människor ska ha ett jobb att gå till som ger inkomster och främjar hälsan, samt att med beslutsamhet värna välfärdens kärna. I budgeten är mångmiljardsatsningarna till kommuner och landsting viktiga, liksom företagsåtgärderna som ger jobb och tillväxt.

Vi mobiliserar kraften hos den enskilda unika människan och ett i grunden starkt socialt skyddsnät när vi behöver det. Vi behöver förnya välfärden.

Vi måste släppa loss entreprenörskapet i vården och omsorgen och ge den enskilda människan, patienten, servicemottagaren mer makt och ökade möjligheter att påverka och vara delaktig. Av vem och var behandlingen ska utföras, vem jag som assistansberättigad ska ha som assistent,

när och till vilket äldreboende jag flyttar är viktiga frågor. För att klara detta behöver informationen förbättras och patientens rättigheter stärkas.

Allianspartierna har sjösat, eller håller på att sjösätta, stora och viktiga reformer på välfärdens område. Tillgängligheten till vården har förbättrats. Vår kömiljard ger resultat. Vi vänder trenden och ser att det över så gott som hela landet börjar bli lättare att komma till vården. Den nödvändiga upprustningen av psykiatrin genomförs. På punkt efter punkt bockar vi av de förslag som fanns i Miltonutredningen.

Trygghetsboenden för äldre genomförs, anhörigvården har förstärkts, stora och viktiga valfrihetsreformer som LOV – lag om valfrihet – och fritt vårdval i primärvården har införts liksom fast vårdkontakt. Vi genomför nu den nationella cancerstrategin, som vi utlovade inför det senaste valet. Vidare har vi tillsynsreformen, säker vård samt en omreglering av apoteksmarknaden, vilket ger tillgängligare apoteksservice över hela landet. Ja, listan kan göras lång, längre än den jag nu redovisat.

Dessa reformer är bra och nödvändiga. Vi lyssnar och tar till oss vad människor har behov av och efterfrågar. Reformerna genomförs på ett handfast sätt. Ni i oppositionen – i den mån ni kan enas – börjar ofta med att säga nej. Därefter hotar ni med att riva upp. Så småningom blir det någon form av otydlig tyst acceptans.

Jag hade tänkt fråga er i det rödgröna laget om ni har för avsikt, ifall olyckan är framme och ni får majoritet efter valet nästa år, att riva upp LOV och lagen om fritt vårdval i primärvården. Ni röstade nej till dessa. Ni var emot dem. Det skulle vara intressant att höra om ni tänker riva upp dem.

Jag hade också tänkt fråga om ni tänker riva upp besluten om omregleringen av apoteksmarknaden. Den socialdemokratiska kongressen gav definitivt ingen tydlighet i den frågan. Miljöpartiet har jag hopp om. Vänsterpartiet har jag noll hopp om i den frågan. Här har vi definitivt en splittring. Det vore spännande att få ett besked. Jag hade egentligen tänkt fråga om ni skulle riva upp det beslutet.

Detsamma gäller vinst i vården. Det hade jag också tänkt fråga om. Den socialdemokratiska kongressen har accepterat vinst i vården. Man köper de argument som vi har när vi säger att det är helt okej. Elina Linna och Vänsterpartiet brukar inte vara särskilt glada i vinst i vården. Det verkar vara helt oenigt i det rödgröna laget. Jag hade tänkt ställa frågan om ni accepterar detta eller om ni är oeniga. Hur ska ni hantera den frågan? Jag tror att det är många med mig som är intresserade av att få besked på de områdena. Vi får väl se om vi får något besked här i dag.

Fru ålderspresident! Även om vi har en i många stycken väl fungerande välfärd, en sjukvård i världsklass och en äldreomsorg och en socialtjänst som i många delar är mycket bra saknas det inte utmaningar. Hur vi ska finansiera den framtida vården? Hur ska vi på ett bra sätt klara att ge de äldre äldre god vård och omsorg? Vi har också andra utmaningar, som regionala skillnader och hälsoklyftor.

Låt mig ge ett direkt besked till Elina Linna: Jag tycker att Marmotkommissionen är utmärkt. Jag tycker att det är jättebra att statsrådet Maria Larsson har gett Folkhälsoinstitutet i uppdrag att se vad den betyder för Sverige. I mars månad får vi deras bedömning. Att man tar fram underlag, tar fram fakta, tittar på det material som kommer och sedan drar slutsatser och tar ställning är jättebra. Vi har gjort precis det som jag har

uttalat mig för och föreslagit och som snart ger oss ett svar. Vad betyder den för Sverige? Jag vet att arbetet pågår för fullt inom Folkhälsoinstitutets ram.

Vi har många andra utmaningar, som barn som far illa och behovet av att tak-över-huvudet-garantin förstärks ytterligare. Vi har områden i handikappolitiken som är jätteviktiga: att trycka på speedknappen när det gäller tillgänglighetsarbetet, att leva upp till alla människors lika värde och inte minst att markera att LSS, lagen om stöd och service, är en viktig rättighetslagstiftning som har kommit för att stanna och utvecklas. Även här tycker jag att statsrådet Maria Larsson har visat höga ambitioner.

Fru ålderspresident! Centerpartiet och övriga allianspartier har i budgeten redovisat klara och höga ambitioner, men också att det finns utmaningar att ta tag i. Det är min övertygelse att dessa utmaningar klaras bäst genom en regering som har ordning på ekonomin och folket i jobb, satsar på utbildning, teknik och annat och är beredd att fortsätta att förnya välfärden utifrån enskilda människors unika behov och önskemål. Jag ser fram emot att alliansregeringen får minst fyra nya år för att fortsätta sitt viktiga och nödvändiga värv.

Till sist: God jul!
(Applåder)

Anf. 236 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik:

Fru ålderspresident! Jag vill säga lite grann till utskottets ordförande om det här med att vi i oppositionen alltid skulle säga nej och inte med ett enda ord tala om vad vi ska göra. Så är inte fallet. Vad jag vet har ingen av oss i kväll börjat våra anföranden med eller pratat hela tiden om att vi ska säga nej eller att vi ska riva upp. Jag hörde ingen av oss tre nämna det. Men möjligtvis är det så att Kenneth Johansson har skrivit talet i förväg. Så står det skrivet i sten och så är det sagt.

Kenneth Johansson ställer en rad frågor. Det är fritt fram för dig att ställa frågor från talarstolen. Min fråga nu i replikskiftet handlar om hiv/aids. I en bred överenskommelse 2006 kom man fram till att man skulle göra en satsning på att halvera antalet nysmittade under en tioårsperiod. Vi ser dock nu att antalet fall ökar. Kunskaperna hos ungdomarna är väldigt låg. Kondomanvändningen minskar, och antalet könssjukdomar ökar. Ändå ser vi ingen satsning i budgeten på detta. Detta har varit känt för regeringen en tid. Jag hade förväntat mig att det skulle komma någonting. Man pratar ju ständigt om att ungdomarna är viktiga. Dessa ungdomar var inte födda när man gjorde en massiv satsning på information förra gången. Man behöver göra någonting nu. Det går åt fel håll. Varför gör man inga satsningar på detta? Är detta inte ett prioriterat område för majoriteten?

Anf. 237 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru ålderspresident! Mitt tydliga och klara svar är: Jo. Det är en mycket prioriterad fråga för regeringen och allianspartierna. Jag vet inte om Catharina Bråkenhielm missade det på det seminarium som socialutskottet nyligen anordnade tillsammans med utrikesutskottet och Uneskorådet. Det framgick tydligt att det är ett stort problem. Det är framför allt ett mycket stort internationellt problem, men det är ett problem även i

vårt land. Det framgick också tydligt att regeringens satsningar görs med ett ganska stort antal miljoner. Jag vet dock att ni har ytterligare några miljoner i er alternativbudget.

Det nya var att Socialstyrelsens hivråd, som var med på vårt öppna seminarium, tydligt redovisade att man äntligen är klar med sin kommunikationsplan och också redovisade ett antal nya grepp och metoder för att nå nya målgrupper, som att använda ny teknik för att nå inte minst ungdomar. Det gäller kondomanvändning, attityder, information och att påverka beteenden. Detta är definitivt prioriterat. Ett omfattande arbete görs, och vi är helt överens om att det är viktigt.

Visst är det mycket nejsägeri. Catharina Bråkenhielm sade i sitt inlägg att Socialdemokraterna vill riva upp avregleringen. Men det är en omreglering av apoteksmarknaden. Kommentera det, bara lite kort! River ni upp LOV och det fria vårdvalet? River ni upp omregleringen av apoteksmarknaden? Och vad gäller för vinst i vården? Kan jag få några svar?

Anf. 238 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru ålderspresident! Replikskiftet är mitt, och frågorna är mina. Jag väljer att inte svara på Kenneth Johanssons frågor.

Jag sade inte att vi river upp beslutet om apoteken. Jag nämnde inte det med ett ord.

När det gäller hiv/aids har skolan en viktig roll. Sedan 50 år tillbaka har man sex- och samlevnadsundervisning i läroplanen i skolan i Sverige. Men våra lärare, som har en jätteviktig roll, har inte en enda minuts undervisning i ämnet. Nu har det kommit en utredning om den nya lärarutbildningen. Vår utbildningsminister har en längre tid lovat att detta ska ingå i lärarutbildningen. När utredningen nu kommit finns det inte ett ord med om att lärarna ska ha utbildning på området, vilket är en bedrövelse, när det är så viktigt. Det handlar inte bara om att socialutskottet eller departementet ska göra något, utan även om att de som har hand om våra ungdomar under en väldigt viktig tid, till stor del under dagtid, naturligtvis ska ha kunskap i det de undervisar om. De är med ungdomarna hela dagen. Varför lägger man inte in detta i lärarutbildningen, något man har lovat, om man nu tycker att detta är en så viktig fråga?

Anf. 239 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru ålderspresident! Jag ska inte ställa några följdfrågor, men jag konstaterar att jag inte fick svar på en enda fråga, utom på den punkten att du inte har sagt att man ska riva upp apoteksomregleringen. Det kanske var ett svar.

Sex och samlevnad är ett viktigt område som är eftersatt. När det gäller skolan, organisationslivet och föräldrars möjligheter att ta upp diskussioner och påverka sina barn är det en oerhört angelägen fråga. Inom folkhälsoområdet är det likadant. Jag vet många landsting som inom mödrhälsovård, barnhälsovård, föräldrastödsutbildning etcetera har detta som något prioriterat. Om det står tydligt i lärarutbildningens direktiv eller inte kan jag inte svara på, men oavsett det är detta någonting som klart uttalat ska finnas med i skolans värld. Skolans personal har en väldigt viktig uppgift – lärare, kuratorer och andra. Egentligen har alla vuxna som jobbar i skolan en viktig roll i detta sammanhang.

Prot. 2009/10:47
10 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

Anf. 240 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru ålderspresident! Det handlar om klimat och hälsa. Jag vill fråga er i Centerpartiet, som gärna vill kalla sig för ett grönt parti, om ni är nöjda med det regeringen har gjort när det gäller klimatarbete och folkhälsoarbete, vilka exempel ni kan lyfta fram som viktiga och om det har gjorts något för att koppla samman folkhälsoarbete och klimatarbete.

Jag hörde också Kenneth Johansson nämna Marmotkommissionen. Nu blev det inte en nationell Marmotkommission på det sätt som man har gjort i Storbritannien, utan det blev ett uppdrag till Folkhälsoinstitutet som mer eller mindre ska vara klar på tre månader. Det är en väldigt kort tid, och resultatet ska redovisas redan i mars till regeringen.

Jag skulle gärna vilja höra Kenneth Johansson utveckla de viktiga delar som Kenneth Johansson och Centerpartiet ser att en Marmotkommission i svensk modell behöver se över. Vilka är de viktigaste delarna i kommissionens arbete? Handlar det om det övergripande målet för hälsa, det vill säga att utjämna skillnaderna i hälsa mellan olika delar av befolkningen, eller är det andra faktorer som man tycker är viktigt att fokusera på i det arbete som Folkhälsoinstitutet nu har att ta fram utifrån ett svenskt perspektiv?

Anf. 241 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru ålderspresident! När det gäller den första frågan om klimat och hälsa är det för Centerpartiet ett prioriterat område. Inget parti i detta parlament har kommit särskilt långt. Men många partier är i början och diskuterar.

Vi är först och främst klara över att det finns ett samband. Det är helt nödvändigt att det kommande arbetet intensifieras. Jag själv hade sett att det skulle komma längre fram. Centerpartiet har i stämmobeslut och liknande lyft fram detta som ett för oss prioriterat område. Vi anstränger oss för att driva på. Det har gjorts för lite.

Det finns ett antal landsting som har kommit i varje fall hyfsat i gång. Stockholms läns landsting är ett av dem. Vid Umeå universitet finns det intressanta jobb som görs. Det finns också embryon till att arbeten startar på en del andra universitet.

Vi jobbar mycket med den frågan och vill lyfta in det som ett prioriterat område. Vi har inte kommit tillräckligt långt än. Det är mitt ärliga och tydliga svar.

När det gäller Marmotkommissionen är det precis det som jag har uppfattat som syftet. Folkhälsoinstitutet ska bedöma vad det föranleder för den svenska folkhälsopolitiken. Vad är det som behöver förändras? Vad är det som eventuellt behöver få en ny inriktning? Hur prioriterar man olika delar?

I den delen tror jag att folkhälsoministern kan ge ett tydligare svar. För mig är fattigdom en väldigt klar grund för ohälsa. För mig har en låg utbildningsnivå alldeles tydligt samband med ohälsa.

Det handlar om utanförskapet. Vi från allianspartierna jobbar så hårt med arbetslinjen för att få bort utanförskapet så långt det går. Det har en stor betydelse för hälsan.

Anf. 242 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru ålderspresident! Jag önskar att det vore så att man tog klimat- och folkhälsoarbetet på allvar. Om man gjorde det skulle man inse att partiklar och luftkvalitet har väldigt stor betydelse. Då skulle man inte säga ja till Förbifart Stockholm eftersom det kommer att leda till mer trafik och därmed mer utsläpp. Det är en logisk konsekvens. Jag beklagar att ni ändå har gjort det och inte ser det sambandet.

I samband med behandlingen av den folkhälsopolitiska propositionen hade Miljöpartiet ett antal yrkanden som kopplade ihop folkhälsopolitiken och miljöpolitiken. Men tyvärr yrkade majoriteten avslag på det. Vi kommer att fortsätta att driva det, och jag beklagar att Centerpartiet inte har lyckats få igenom det bland sina regeringskolleger.

När det gäller Folkhälsoinstitutet och Marmotuppdraget tycker jag att det råder en viss otydlighet om åtgärderna som kan föreslås är sådana åtgärder som Folkhälsoinstitutet har ansvar för eller om det är åtgärder inom hela det nationella ansvarsområdet. Folkhälsopolitiken löper egentligen genom väldigt många politikområden, ja, faktiskt nästan alla.

Är det möjligt för den kommission som Sverige nu har att föreslå åtgärder inom alla politikområden, till exempel skattepolitiken eller miljöpolitiken, för att åstadkomma minskade klyftor?

Jag har en rättelse till protokollet. Jag yrkar bifall till reservationerna 16 och 8, för att det ska bli tydligt.

Anf. 243 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru ålderspresident! Låt oss utveckla sambandet klimat och hälsa, lyfta in det i debatten och hitta de delar som behöver åtgärdas. Jag tror själv att det behövs mer forskning och mer nationell politik.

Men det behövs kanske framför allt ett engagemang på hälsoområdet lokalt. Jag tror att man kan göra mycket där utifrån den kunskap som redan finns. Men det behöver utvecklas ytterligare.

Vi ska självklart tänka på partiklar, luft och miljö. Vi ska ha miljövänligare bränslen och bilar och kollektivtrafik. Man kan utveckla det resonemanget långt. Det står vi för.

När det gäller Marmotkommissionen kan jag bara uttrycka min förhoppning. Min förhoppning är att det ska leda till att man pekar på vad hela samhället kan bidra med. För mig är det ganska självklart att det gäller hela samhället.

Vi är dessutom en del i ett globalt sammanhang. Det finns så mycket mer. Men vi kan börja med att gräva där vi står. För mig gäller det hela politiken. Jag vill se en sådan utveckling och en sådan inriktning.

Därför ska det bli väldigt intressant i mars när Folkhälsoinstitutets bedömningar och förslag kommer. Därefter ska vi dra slutsatserna.

Anf. 244 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru ålderspresident! I denna sena timme kan man välja att begränsa sig något. Jag tänker prioritera ett par ämnen och i övrigt instämma i vad mina allianskolleger kommer att bidra med under denna sena timme.

Allians för Sverige har fått ett fantastiskt förtroende som vi varje dag jobbar för att förvalta. Det handlar om att utveckla svensk vård och omsorg utifrån vad brukaren, patienten och personalen har för förväntningar inför framtiden.

Jag börjar också med att yrka bifall till förslaget i socialutskottets betänkande i dess helhet.

Vården och omsorgen har enorma utmaningar. Alliansregeringen fick ett starkt förtroende för tre år sedan som vi nu förvaltar. En av de starkare majoritetsregeringar som nu sitter bockar nu av de löften som vi har lovat väljarna inför framtiden.

Men vi blickar också framåt. Vi är inte nöjda med den verklighet i vilken vi befinner oss i varje dag i svensk hälso- och sjukvård. Det finns otroligt mycket mer att göra. På tre år har vi hunnit långt. Men det finns en hel del kvar att göra i detta.

Vården och omsorgen är välfärdens kärna. Patienten, brukaren och den enskilde ska inte bara i ord utan också i handling stå i centrum i det arbete för att förhöja kvaliteten som vi intensivt måste fortsätta att arbeta med.

Det är därför inte acceptabelt att det fortfarande i Sverige är bostadsorten som avgör vilken tillgänglig sjukvård du har, vilken kvalitet i omsorgen du har eller var någonstans som medarbetarna får ett större inflytande än på andra orter.

Vi måste få en mer jämlik vård över landet men också en mer jämlik omsorg. Det finns olika sätt att jobba med detta på. Alliansregeringen har lovat väljarna stärkta patienträttigheter, och genomför därför detta både utifrån lagstiftningen och självfallet utifrån att se till att fundamenten i välfärdens kärna möjliggör att det är den enskilde som får mer att säga till om.

Tillsynen och även den oberoende granskningen är andra viktiga delar och komponenter för att stärka rättigheten också enligt lag. Vi jobbar nu med att utveckla detta så att man kan mäta kvalitet, följa upp kvalitet och framför allt se till att använda det för att utveckla kvaliteten ytterligare.

För ett par veckor sedan hade socialutskottet en otroligt bra hearing kopplad till äldrefrågorna. Där fick vi lära mycket från många kommuner i olika delar av landet om hur man kan jobba rent praktiskt med att förstärka kvaliteten. Där såg vi just hur lagen om valfrihet har lyckats se till att skärpa framför allt den enskildes rättigheter men också den enskildes höjda kvalitet i omsorgen.

Men välfärdens kaka måste först bakas för att sedan fördelas. Om välfärdens kaka ska bakas måste det ske genom att fler är i arbete. Därför är det en självklar prioritering även för det här utgiftsområdet att vi har jobbat med att det ska löna sig mer att arbeta och att fler ska komma i arbete. Framför allt har vi sänkt skatten för låg- och medelinkomsttagare. 99 procent av de skattesänkningar som vi gör träffar just låg- och medelinkomsttagare.

Därför är det rätt skrämmande att höra att oppositionspartierna inte vill se att sjuksköterskan i Skövde fortsatt ska få 1 700 kronor mer i plånboken, vilket gör att hon nästan får en hel månadslön mer över i plånboken per år. Det här vill oppositionspartierna ta bort. Detta är en del av att vi ska kunna fortsätta att utveckla välfärdens kärna. Vi måste själv-

fallet ha en kaka att fördela, och då måste vi tillsammans fortsätta att baka den. Då är det bara arbetslinjen i den delen som gäller om vi ska lyckas med alla de andra önskemål vi har på det här området.

Ohälsa har varit omdiskuterat de senaste dagarna. För vårt ansvar inom socialutskottet är psykiatrin en otrolig utmaning som vi står inför. Alliansregeringen tog därför ett grepp tidigt under mandatperioden för att stärka den psykiatriska vården och omsorgen. Vi jobbar utifrån tre olika huvudområden: vården, vardagen och valfriheten.

Det handlar om vården som är kopplad till barn och vuxna med psykiatriska sjukdomar. De ska ha tillgång till en kunskapsbaserad god vård på lika villkor med rehabilitering oavsett var man bor i landet. Alliansregeringen har som en röd tråd genom sitt arbete att jobba med att förbättra hälsan för alla.

I vardagen är det viktigt att utbudet är starkt och att man jobbar utifrån arbete, sysselsättning och boendeformer. Det hela ska vara varierat och anpassat utifrån den enskildes behov. Att se individen är en röd tråd för alliansregeringens politik generellt, men framför allt på detta område.

Valfriheten är självfallet viktig. Det handlar om att stärka rättigheten inte bara i ord utan återigen i handling. Valfriheten ska öka, och vi ska se till att utveckla den ytterligare.

De insatser vi har gjort inom psykiatrins områden är många. Men vi kommer att fortsätta med det fortsatta förtroende som vi hoppas att väljarna ger oss i nästa val för att skynda på utvecklingen och den långsiktiga förstärkningen av psykiatrin. Ohälsan är i dag alldeles för hög, och vi har oerhört många utmaningar framför oss fortsättningsvis.

Vi har inledningsvis valt att efter tolv år av socialdemokratiskt moras se till att stärka framför allt de unga människornas hälsa på området. Vi har stärkt vårdgarantin inom området, men vi har också skapat ett nationellt centrum för barn och unga för att bygga upp en ökad kompetens på området. Vi ser i dag brister inom många specialiteter, och vi jobbar därför aktivt för att öka antalet utbildningsplatser men också för att inrätta forskartjänster som vi kan vara med och utveckla inför framtiden.

Vallöfte efter vallöfte bockas av. Vi blickar nu inför framtiden på de utmaningar som vi står inför. Kvaliteten är självfallet helt avgörande och måste stärkas i omsorgen och vården. Men det handlar också om att stärka den enskildes rättigheter.

När man lyssnar på oppositionspartierna kan man inte annat än förundras över hur det ska bli om Vänstern får vara med och styra med Socialdemokraterna och Miljöpartiet framöver. Då blir det väl så att ni åternationaliserar apoteksomregleringen. Det måste ju bli på det sättet om man ska göra upp när man är tre partier. Det kan inte bli på annat sätt än att valfriheten kommer att kopplas bort. Vänsterpartiet kommer säkert inte att ge sig i den delen. Valfriheten kommer inte att finnas kvar vid ett sådant eventuellt maktskifte.

Miljöpartiet som vurmar för mångfalden även inom omsorgen och sjukvården kommer inte att se någon mångfald framöver när ni ska göra upp med Vänsterpartiet, som inte vill ha de här delarna.

Är det så vi vill ha det framöver? Är det så vi stärker den enskildes rättigheter i sjukvården? Är det så vi ser den enskildes ohälsa hela tiden utvecklas till att i stället bli bättre hälsa? Nej, vi tror inte det. För oss handlar det om att se den enskilde framför systemen. Vi har sett nog av

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

system i hälso- och sjukvården och i omsorgen. Nu är det dags att fortsätta tillsammans och att hjälpa de svaga, de sjuka och de sköra. Nu är det dags att verkligen låta det bli möjligt framöver att politiken tar ett steg tillbaka och att personalen, de människor som aktivt i vardagen jobbar med detta, får möjlighet till mycket mer utökade incitament och möjligheter att påverka detta.

(Applåder)

Anf. 245 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru ålderspresident! Cecilia Widegren tar upp sjuksköterskan och pläderar för hennes värde eller hennes sänkta skatts värde. Men jag vill lyfta fram att sjuksköterskan också kan bli sjuk. Det är en prioritering om man vill att hon ska ha en trygghetsförsäkring värd namnet, rätt att vara sjuk och få ersättning för den tid det tar att komma åter i arbete. Det är en prioritering där våra partiers ideologier skiljer sig åt. Det är helt klart.

Vi vill att det ska finnas en trygghetsförsäkring värd namnet som också gör att en enskild individ kan få jobba och komma tillbaka utifrån den tid det tar. Det är inte bara fråga om medicinsk rehabilitering. Det kan även vara fråga om arbetslivsinriktad rehabilitering eller helt enkelt livsrehabilitering.

Det är intressant att höra Cecilia Widegren prata om den röda tråden i er politik. Är den inte blå, er tråd?

Mångfald i Moderaternas värld är mer av samma sak bara det är någon annan utförare. Vad som sedan är innehållet är inte alltid det viktiga. Jag tycker att det är viktigt att visa skillnader i politiken, och det vill jag tacka Cecilia Widegren för. Hon gör det tydligt, fru ålderspresident, att Moderaterna och Miljöpartiet har skillnad i politiken. Det är också ett värde. Jag undrar om skattesänkningarna är viktigare än ett starkt trygghetssystem.

Anf. 246 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru ålderspresident! När Gunvor G Ericson och hennes allianspartner var ansvariga förtidspensionerade ni 140 människor om dagen direkt in i passivitet. Nu väljer vi att se den enskilde utifrån den enskildes möjligheter. Nu ska den enskilde äntligen i sin takt få återkomma till arbetsmarknaden. Men vi gör det också med möjligheter till rehabilitering. Man ska inte förtidspensioneras därför att man har varit sjukskriven i ett år.

Att gå från passivitet till aktivitet är vad många enskilda människor har saknat. Nu väljer alliansregeringen att ge den hjälpande handen och att vara den rehabkedja som vi har talat så länge om i politiken men som inte har varit verkningsfull. Nu ger vi redskapen till dem som är experter och som sitter i vården och kan hjälpa den enskilde att också jobba med detta.

Inte kan Gunvor G Ericson som tidigare vårdpolitiker vara emot den förbättringen – att gå från passivitet till aktivitet? Det skrämmer mig att Gunvor G Ericson som tidigare vårdpolitiker inte ser nyttan av mångfalden även inom välfärden.

När Gunvor G Ericson och Miljöpartiet ska göra upp med Vänsterpartiet blir det ingen mångfald i välfärden. Då är det monopolisering som

gäller. Då är det inte personalens initiativ som får råda i framtiden för att utveckla de vård-, välfärds- och omsorgstjänster vi behöver.

Gunvor G Ericson har ett eget litet bekymmer. Det är att komma överens med Vänsterpartiet. Hur ska man få Vänsterpartiet att tycka att mångfald är underbart? För Miljöpartiet har väl inte ändrat uppfattning i den delen?

Anf. 247 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru ålderspresident! Det är intressant att höra detta mantra som de borgerliga politikerna så ofta upprepar om hur många som utförsäkrades under 90-talet och en bit in på 2000-talet. RUT, riksdagens utredningstjänst, har tittat på hur siffrorna såg ut 1991–1994. Då var det 137 personer om dagen som också gick i förtidspension. Siffrorna är inte så jätteejka. Det har alltså sett ut så under ganska lång tid, även förra gången ni regerade Sverige med en ände med förskräckelse.

Det sägs här att det handlar om en arbetslinje. Men det gör det inte fullt ut. Det är inte en värdig arbetslinje som Miljöpartiet och de rödgröna ser det. Den som har ett halvtidsjobb ska i er värld bli tvungen att säga upp sig för att söka ett annat arbete trots att det finns förutsättningar att komma tillbaka om man får den rehabilitering man behöver.

Den rutschkana ut ur sjukförsäkringen som inträffar vid årsskiftet innebär att många av de som utförsäkras inte är friska utan sedan kommer tillbaka till sjukförsäkringen. Försäkringskassan har pratat om att en tredjedel av dessa individer kommer att komma tillbaka. För de individerna innebär det helt krass en karens på tre månader innan man kvalificerar sig in i försäkringen igen. Det tycker jag inte är värdigt.

Till sist vill jag säga att mångfald i Miljöpartiets värld är en pluralism i vården. Innehållet i vården är det som är det intressanta.

Anf. 248 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru ålderspresident! Vi i alliansregeringen accepterar inte längre att människor som kan och vill bidra inte får den hjälp de behöver och förtjänar. Därför ser vi till att aktivera dem utifrån deras egen förmåga på bästa möjliga sätt. Det är därför vi gör om försäkringarna för att hjälpa de sjuka och svaga. Det är därför vi har en stark kärna i välfärden.

Vi är inte nöjda med den verklighet som ni lämnade ifrån er till oss, och därför väljer vi nu att förbättra detta. Vi gör det ytterst därför att vi vill att samhället tillsammans ska hjälpa, stötta, supporta och utveckla utifrån den enskildes egen förmåga. Otroligt många av de människor som nu har fått kontakt med exempelvis Arbetsförmedlingen efter att under lång tid ha befunnit sig i passivitet och utanförskap hör av sig och är glada och nöjda för att vi hjälper dem.

Det är synd att Gunvor G Ericson som vårdpolitiker inte ytterst kämpar för att hjälpa de svaga och sjuka.

Anf. 249 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru ålderspresident! Först vill jag säga att Folkpartiet liberalerna ställer sig bakom regeringens proposition och betänkandet, och vi avstyrker reservationerna.

När jag blickar tillbaka på efterkrigstiden är det tre perioder som lyser fram då de borgerliga partierna – alliansen, som de heter i dag – har haft

makten. Här finns en röd tråd, och jag säger ”röd”, för det finns inget monopol på den färgen. Den röda tråden handlar om att politiken baseras på att vi är individer i samhället. Vi är olika varandra, med olika behov, och lagstiftningen ska ta hänsyn till det och till vårt självbestämmande, vår integritet och vår trygghet.

När hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen kom 1982 respektive 1981 var det revolutionerande att man, under borgerlig regering, skrev in i lagen att individerna hade rätt till självbestämmande när det gällde den vård och den omsorg som de skulle erbjudas. Det var inte någon annan som skulle tycka när det gällde hur man själv skulle ha det.

Detta kom igen nästa period, 1991–1994. Då fick vi LSS och LASS, som revolutionerade vardagen för människor med funktionshinder. Man fick en helt annan möjlighet att påverka sin egen vardag och sin egen trygghet. Lagen sade att man var en del av samhället. Vi fick också husläkarreformen. Den blev det problem med, för vi hade ett vågmästarparti som ibland stödde regeringssidan och ibland oppositionen, och lagarna blev därefter.

Nu är vi inne i den tredje perioden. Då ser man återigen att det kommer lagar och olika beslut som gagnar människor såtillvida att självbestämmandet står i centrum liksom integriteten och värdigheten. Vi har LOV som ett sådant exempel, och det har nämnts flera.

På boendesidan är detta väldigt tydligt. Redan innan vi har tagit beslut här i kammaren har det börjat byggas trygghetsboenden i en utsträckning som jag inte kunde ana. Människor ville ha den valmöjligheten. Särskilda boenden har också kommit i gång, och nedgången har inte fortsatt, utan nu ökar antalet särskilda boenden för äldre människor med demens och med många sjukdomar samtidigt.

Vi bygger naturligtvis vidare på detta. I dag kom *Stärkt ställning för patienten – vårdgaranti, fast vårdkontrakt och förnyad medicinsk bedömning*. Det är en proposition som vi har att behandla här och som återigen understryker detta: Människor är individer och är olika. Vi måste se till att deras olika behov tillgodoses.

Catharina Bråkenhielm tog upp äldresidan. Den vill jag gärna kommentera närmare. Här har vi öppnat dörren för äldre människor som vill och kan fortsätta arbeta. Det betyder mycket för deras hälsa och välbefinnande. Bland det viktigaste som finns är att människor känner sig behövda. Detta tar vi hänsyn till också i sjukförsäkringen och trygghetssystemen. Vi ska visa att alla människor är viktiga, betyder något och ska känna sig behövda – inte som tidigare flyttas ut från samhällets liv.

När det gäller äldre har Folkhälsoinstitutet inom ramen för ett EU-projekt tagit fram ett program för hälsosamt åldrande. Här finns faktiskt detta med klimat och hälsa med. Man lyfter särskilt fram vad värmeböljor kan medföra men också annat i form av ändrade infektionsmönster. Jag vill gärna påminna om att detta finns med i arbetet.

Läkemedel och äldre är fortfarande ett problem. Här har Socialdepartementet, SKL och Socialstyrelsen haft en arbetsgrupp som har tagit fram en arbetsplan, och den arbetar man vidare med. Den finns inbegripen i överenskommelsen om läkemedelspengarna. Arbetet med läkemedelsgenomgångar och att ge förskrivare information är i högsta grad på g, och vi skönjer nu i statistiken en förändring till det bättre. Den är liten, men den syns, och den är viktig att följa. Det som saknas är en utbildning värd

namnet för förskrivarna när det gäller geriatrik och läkemedelsbehandling av äldre. Men nu kommer en översyn av läkarutbildningen för att få den utformad utifrån samhällets behov av insatser. Här kommer alltså en rad saker.

Apotekets höga siffror har också nämnts. Jag har stått på apotekets lönelista i 13 år. Det är jag stolt över. Jag ser också att genom den konkurrenssituation som nu kommer utvecklas detta bolag på ett sätt som det inte skulle ha gjort om vi hade fortsatt med monopol-situationen. Jag tror att det kan bli väldigt bra när detta nu landar.

En sak som betyder mycket när det gäller äldrepolitiken är regeringens satsning på teknik och äldre, 22 miljoner om året. Det kommer att revolutionera många äldres vardag – äldre med funktionsnedsättningar – när de projekten är utvärderade. Här finns mycket lovande teknik som kan hjälpa äldre människor att leva ett mycket mer oberoende liv.

(Applåder)

Anf. 250 ANDERS ANDERSSON (kd):

Fru ålderspresident! Efter mer än 20 år med förtroendeuppdrag inom landstingspolitiken har jag nu förmånen att få delta i riksdagens arbete i socialutskottet och i riksdagsarbetet här i kammaren för debatt och beslut i hälso- och sjukvårdsfrågor. Det känns mycket spännande och som en härlig utmaning. Med stor ödmjukhet vill jag gå in i detta uppdrag. Jag vill rikta ett tack till Kenneth Johansson för det välkomnande jag fick.

Regeringens proposition och socialutskottets betänkande markerar det jag vill inleda mitt anförande med. Sverige har en hälso- och sjukvård som vi har anledning att vara stolta över. Grundprincipen om en behovsstyrd vård som solidariskt finansieras av alla har varit och är en framgångsrik modell. Den modellen har givit oss utrymme för en medicinsk utveckling som har varit till glädje för patienter med olika vårdbehov.

Svensk hälso- och sjukvård har många kunniga och engagerade medarbetare. Det är just det som ger trygghet och en utvecklingskraft i vår sjukvård.

Därför vill jag inledningsvis yrka bifall till förslaget i socialutskottets betänkande som nu framläggs.

Fru ålderspresident! För mig har utgångspunkten alltid varit att sjukvården är till för patienten och inte tvärtom. Systemen måste vara underordnade de behov och uppgifter som ska lösas. Vården ska vara patientstyrd för att ge den enskilde och dennes anhöriga trygghet. Patientens behov och önskemål måste vara det som styr den sjukvårdsutveckling vi har. För att nå dit krävs det att vi ständigt söker nya lösningar som kan stärka patientens ställning inom svensk hälso- och sjukvård.

Patientstyrd vård innebär att du som patient själv väljer den vårdcentral eller hälsocentral som du har störst förtroende för. Då spelar det ingen roll om vården drivs i privat regi eller av landstinget, för finansieringen är ändå solidarisk och gemensam. Patientstyrd vård är också att det ska gå snabbt att komma i kontakt med såväl primärvården som sjukhuskliniker.

De värdköer som vi tyvärr fortfarande kan notera på olika håll har olika anledningar. Det varierar mellan de landsting vi har runt om i landet. För mig är det inte acceptabelt med väntetider som ligger utanför vårdgarantin. Jag vet av erfarenhet från mitt hemlandsting i Kalmar län

Prot. 2009/10:47
10 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

att det går att vända en utveckling där landstinget befinner sig på bottennivå med en bottenplacering. Det går att vända det till det som normalt kallas medaljplats.

Det handlar om att gå från bottennotering till medaljplats när det gäller tillgänglighet till sjukvården, att åstadkomma korta vårdköer och att samtidigt ha en sjukvårdsekonomi i balans. Det finns exempel, och de exemplen ska vi använda. Det har vi som allianspolitiker varit med och banat vägen för. Det är därför vi med stolthet talar om utvecklingen av sjukvården där man klarar av helheten.

Fru ålderspresident! En snabb tillbakablick ger entydiga besked om att under de tolv år som Socialdemokraterna regerade på Socialdepartementet kunde vi tyvärr inte se att det blev någon verklig förbättring när det gäller väntetider och vårdköer i Sverige generellt sett. Vändningen kom först med de framåtsyftande initiativ som alliansregeringen och vår socialminister Göran Hägglund redovisade i den så kallade kömiljarden.

För patienterna i landet var det en mycket välkommen satsning. Till skillnad från tidigare regeringars försök fungerade kömiljarden som en morot. Den ger såväl landsting som enskilda sjukhus och kliniker den motivation som behövs för att man ska kunna infria det löfte som har givits till patienterna.

Redan nu efter ett år kan vi se att kömiljarden har gett en mycket positiv effekt. Det är en klar förändring från det röda Sverige till det gröna och gula där man klarar vårdköerna. Det har vi sett som ett resultat av kömiljardsatsningen.

Jag vill påstå att denna vinst är av stor betydelse för patienterna i Sverige just nu. Det är en förbättring som borde ha genomförts långt tidigare men som nu tack vare alliansregeringens initiativ har blivit verklighet.

Fru ålderspresident! Patientstyrd hälso- och sjukvård handlar också om bemötande. Som patient ska man kunna förvänta sig att bli bemött som den person man själv är, inte som en i ett kollektiv av höftledspatienter eller multisjuka. Varje individ är unik, och alla har samma värde.

Tid är en bristvara i vårt samhälle generellt. Tyvärr kan vi se att det ofta är så i sjukvården. Patienterna måste ges mer tid och möjlighet att berätta om alla sina symtom, om graden av smärta och om den oro de känner.

Därför vill jag hävda att bemötandefrågorna inom vården tillhör ett prioriterat område när vi nu går in i utveckling och förstärker den svenska hälso- och sjukvården. Det gäller att utveckla en god vårdetik som bygger på människovärdes- och behovsprincipen.

Fru ålderspresident! Vårdens resultat måste kontinuerligt följas upp. Resultaten måste jämföras och utvärderas och informationen göras tillgänglig för i första hand patienterna men också för verksamhetsföreträdare och beslutsfattare.

Vi kan nu se att allt fler undersökningar ger tydliga besked om att öppna jämförelser är en av de största drivkrafterna just nu i utvecklingen av hälso- och sjukvården. Jämförelser bör utvecklas och användas metodiskt. Det är därför som vi välkomnar öppna jämförelser.

Ny kunskap och informationsteknik måste nyttjas ännu bättre för att man ska kunna förbättra vården. Utvecklingen går snabbt. Väl fungerande informationsflöden, tror jag, säkerställer en trygg vårdkedja. Dessa kan samtidigt vara en del i en ökad patientsäkerhet.

Fru ålderspresident! Det finns ytterligare ett område inom hälso- och sjukvården som jag kort vill beröra. Det är det förebyggande arbetet. Det handlar om att gå från vårdcentraler till hälsocentraler. Vissa landsting har gått före och visat vägen för detta synsätt när det gäller den grundläggande hälso- och sjukvården.

Vidare gäller det att i det förebyggande arbetet ha ett fokus på skolhälsovården. Jag vill också i det förebyggande arbetet se en framtid där vi kan erbjuda patienten en egen hälsodagbok på nätet. Att stimulera den ideella sektorn och det preventiva tandhälsoarbetet har också stor betydelse för den folkhälsa som vi vill uppnå.

Fru ålderspresident! Kortare vårdköer, ökad patientsäkerhet och bättre bemötande är tre områden som jag som kristdemokrat och företrädare för ett av allianspartierna vill se som viktiga områden när vi fortsätter att utveckla och forma en ännu bättre hälso- och sjukvård.

Med de reflexionerna ber jag att än en gång få yrka bifall till förslaget i socialutskottets betänkande.

(Applåder)

Anf. 251 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru ålderspresident! Anders Andersson står här i talarstolen och skryter om minskade köer i vården men glömmer att tala om att det är fler personer som står i vårdkö i dag än innan den här regeringen tillträdde. Visserligen har köerna minskat lite sedan förra året, men då var de rekordhöga precis efter sjuksköterskestrejken.

Fortfarande är det sammanlagda antalet personer som väntar i kö många fler än innan den borgerliga regeringen tog över. Det är faktiskt stora skillnader nu mot tidigare, för nu har man infört dubbla köer. Vissa landsting har satt i system att föra över så många som möjligt från den ena kön till den andra i hopp om att detta ska ge miljoner i statsbidrag från regeringen.

Är det verkligen så vi vill ha det, Anders Andersson – fler köer men ännu fler som köar?

Anf. 252 ANDERS ANDERSSON (kd) replik:

Fru ålderspresident! Jag är ny i kammaren och ny i riksdagen, men jag är något överraskad över Catharina Bråkenhielms besked att köerna skulle öka.

Den redovisning jag kan visa upp här – Catharina Bråkenhielm kan också få del av den – visar att vi det senaste året har gått från ett rött Sverige till ett grönt och gult Sverige. Fortfarande utmärker sig det socialdemokratiskt styrda Västernorrlands läns landsting.

När det gäller antalet personer som befinner sig i kö kan vi konstatera att för ett år sedan var det, när det gällde att vänta på ett besök, 97 000 personer som stod och väntade längre tid än vad vårdgarantin möjliggjorde. I dag är det 35 000 personer. Är det en ökning? För mig är det en minskning med 64 procent, och jag hoppas att även Socialdemokraterna kan förstå att det är en glädje och något som patienter uppskattar.

Det är detta som händer ute på varje sjukhus och på varje vårdcentral. Det är den förbättringen som har åstadkommit genom kömiljardsatsningen. Det är den som applåderas av den enskilda patienten.

Vill du gå tillbaka till de köer som ni hade under tolv år av socialdemokratiskt styre?
(Applåder)

Anf. 253 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru ålderspresident! Jag tror att vi har olika siffror. De siffror jag har och den vardag som finns ute visar att köerna ökar, och det är inte allmänheten nöjd med.

Det här med ett rött och grönt Sverige låter ju jättebra tycker jag, speciellt när en kd-politiker säger det. Men det är faktiskt så att köerna är på tok för långa, och det är fler som köar i dag än när ni tog över regeringsmakten.

Det landsting som har de kortaste köerna är Anders Anderssons eget Kalmar läns landsting, dock inte styrt av kd utan av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister. Min partikamrat där, Anders Henriksson, som är landstingsstyrelsens ordförande i Kalmar krävde i veckan att systemet med de här dubbla köerna skulle bort. De dubbla köerna inbjuder till fusk och tricksande, och vi vill precis som Anders Henriksson att de ska avskaffas.

Nu ställer jag frågan till Anders Andersson: Kommer ni att göra som i Kalmar och avskaffa systemet med dubbla köer?

Anf. 254 ANDERS ANDERSSON (kd) replik:

Fru ålderspresident! Det känns nästan som man är hemma i landstingsfullmäktige. Jag tar mig faktiskt friheten i mitt första replikskifte att säga att är det någonting jag har jobbat med så är det att korta köerna. När man i augusti månad 2006 mätte Sverige var Kalmar län det absolut ledande. Det var tack vare fyra år av alliansstyre.

Nu har vi snart fyra år av alliansstyre i landet, och då har vi fått en utveckling som ger en liknande situation som i Kalmar län. Allianspartier i Kalmar län såg till att bana väg för något som Anders Henriksson har försökt förvalta. Fattas bara att Kalmar län som redan förra mandatperioden gått före när det gäller att korta köerna inte hade fortsatt den här mandatperioden! Då hade det varit dubbelt underkänt till den socialdemokratiska ledningen av sjukvården. Så illa vill jag inte ens benämna någon socialdemokrat.

Vilka siffror Catharina har förstår inte jag, men det verkar inte vara så mycket utifrån verkligheten. Det är ju ändå på det sättet att i landsting efter landsting har man tack vare kömiljarden sett till att få ett nytt arbetssätt. Vi ser att patienter, den ena efter den andra, tusental efter tusental, får sitt besök och sin behandling inom vårdgarantin. Det lyckades ni inte med under tolv år. Under tre års tid och framför allt under det senaste arbetsåret har alliansregeringen i samverkan med sjukvårdshuvudmännen klarat av att nå den förändring som innebär att patientkvaliteten och kortare vårdköer blir något av ett signum för svensk sjukvård.

(Applåder)

Anf. 255 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru ålderspresident! Man får säga att man beundrar socialutskottets uthållighet så här dags på dygnet.

I denna Nobelkväll möttes jag av en tre-rättersmeny när jag steg in här, serverad av Catharina Bråkenhielm. Jag skulle vilja börja med att gå till rätta med en del av det som sades.

Som förrätt hörde jag att vi raserade äldreomsorgen. Som huvudrätt raserade vi hela välfärden. Som dessert hade platserna i äldreomsorgen minskat.

Jag måste ändå säga att ska vi föra en debatt så måste vi hålla oss något så när till sanningen. Då är faktum att de resurser till äldreomsorgen som har tillförts under den här mandatperioden av alliansregeringen aldrig har varit större. Det är det största resurstillskott som någon regering har gett öronmärkt till äldreomsorgen.

Vi har nu gett 17 miljarder extra till kommunerna för att de ska klara att bibehålla välfärden. Välfärden ska inte vara ett dragspel utifrån konjunkturläge. Det är vår prioritering som alliansregering. Vi kan göra det därför att vi har haft en tydlig jobblinje som har genererat skatteintäkter till Sverige. Vi har lagt i ladorna under de goda åren för att kunna spendera nu när det är kärvare tider.

Jag hoppas också att Catharina Bråkenhielm har läst att platserna på särskilt boende i äldreomsorgen nu ökar för första gången sedan år 2000. Det är glädjande nyheter.

Det här är socialutskottets sista ordinarie budgetdebatt under mandatperioden. Jag tänkte därför ta tillfället i akt och blicka tillbaka en smula på de förslag och den inriktning som vi har arbetat efter den här mandatperioden. Jag kommer att hålla mig till det som ligger i min portfölj, det vill säga socialtjänstpolitik och folkhälsopolitik.

Det finns de som påstår att det inte skiljer så mycket mellan blocken. Det kanske inte är alldeles synligt på ett års eller två års tid, men jag skulle vilja säga att i förlängningen skapar vår politik kontra oppositionens politik helt olika samhällen.

Det finns en linje. Det finns en sammanhållen inriktning för alliansregeringens politik. Låt mig nämna något om den.

Innan maktskiftet 2006, efter ett mycket långt socialdemokratiskt regeringsinnehav, såg vi hur socialtjänsten, vården och omsorgen stod och stampade. Det var kortsiktiga insatser utan tydliga mål som karakteriserade politiken.

Jag vet inte vad det berodde på. Kanske var det rädsla, kanske var det försiktighet eller kanske var man rent av nöjd med sakernas tillstånd. Men faktum är att man lät uppenbara brister vara. Man tog inte sitt statliga systemansvar. De beslut som fattades saknade inte sällan evidens och nämnvärd effekt. Sådan var medicinen som stora delar av välfärden ordinerades.

Fru ålderspresident! Allians för Sverige hade en frustration över sakernas tillstånd. Den yttrade sig i en uppdämd reformvilja. Vi ville inte fortsätta i Socialdemokraternas spår.

Jag vill nämna fyra tydliga inriktningar för vårt arbete.

Den första övergripande inriktningen är att vi har genomfört en rad åtgärder som stärker utvecklingen av kvaliteten. Vi har påbörjat ett arbete med att upprätta öppna jämförelser där landstings och kommuners prestationer verkligen mäts och jämförs på ett likartat sätt i hela landet. Vi vet att det skapar incitament för förbättringar av kvalitet och av effektivitet.

Jag måste säga att jag är förvånad över att detta försummats under så många år av socialdemokratiskt regeringsinnehav.

Visst är det så att vi får nya kunskaper som blottar brister och som medierna skriver om, men jag är stolt över att vi vågar söka kunskapen. För oss är det en självklarhet att fråga exempelvis de äldre själva vad de tycker om kvaliteten. Det gjorde ni aldrig. Vi sätter människan, brukaren, i centrum.

Ni har skapat systemen som ni alltid känner att ni måste försvara. För oss är systemen underordnade. Vi behöver inte försvara dem. Därför är vi inte heller rädda för sanning.

Därför vågar vi också tillsätta en ny tillsynsorganisation för socialtjänst och hälso- och sjukvård. Den börjar gälla om mindre än en månad. Syftet är att upptäcka systematiska kvalitetsbrister i vården och socialtjänsten. Det gagnar människorna, de sköra äldre, missbrukarna och barn som far illa. De är vårt fokus.

Den andra inriktningen är att öppna upp för nytänkande, mångfald, valfrihet, att flytta makt från politiker till dem som behöver välfärdens tjänster. Vi har ett fritt-val-projekt för hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning som vi hoppas kunna genomföra i hela landet nästa mandatperiod.

Lagen om valfrihetssystem, LOV, gäller sedan årsskiftet. Många kommuner ligger nu i startgroparna för att inrätta valfrihetssystem inom socialtjänsten så att människor ska få större valfrihet. Det är en radikal omställning av synen på självbestämmande och valfrihet. Äldre måste få bestämma själva vem som ska utföra hemtjänsten, vem som ska hjälpa till med morgonduschen. De måste kunna välja något där de känner att de får ett gott bemötande, där de kan känna ett välbefinnande i omsorgen.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet sade nej till LOV. Ni vill inte att äldre ska få välja. Men monopol, byråkrati och obefintliga valmöjligheter utvecklar ingen verksamhet. Ändå har det varit den förhärskande inriktningen för vänsterpolitiken under decennier.

Den tredje inriktningen handlar om att lägga särskilt fokus på grupper med stora behov. Välfärden har standardiserats i så hög grad att personer med de största behoven inte alltid får dem tillgodosedda. Vi vill stärka den enskilda människans rätt att få medagera i varje vård- och omsorgssituation och stärka värdigheten för dem som har det tuffast. Vi har stärkt rätten för barn som far illa i sin kontakt med socialtjänsten. Vi har sjösat strategier för hemlöshet och för missbrukarvård, frågor som berör några av de allra mest utsatta i vårt samhälle.

Den fjärde inriktningen är att ta till vara allt vad den ideella sektorn kan och vill bidra med, utan tvång men med tacksamhet. Vi tror inte att det goda samhället byggs när staten följer dig från vaggan till graven och ska vara garanten för trygghet.

Vi vågar bejaka familjens betydelse för människors trygghet, därav satsningen på föräldrastöd. Vi välkomnar varje anhörigvårdares insatser, men vi vill ge dem uppbackning och stöd. Därav den nya anhöriglagstiftningen som Socialdemokraterna aldrig vågade genomföra.

Fru ålderspresident! Vi står här med mindre än tio månader till nästa riksdagsval. Det är hög tid att börja diskutera vad som behöver göras de nästkommande fyra åren. Allians för Sverige har sin inriktning klar. Den ligger fast. Vi kommer att fortsätta utvecklingen mot större möjlighet för

människor att bestämma själva också när de behöver samhällets vård och omsorg. Vi kommer att fortsätta arbetet med att utveckla kvaliteten i verksamheterna. Vi omhuldar inte systemen utan de människor som behöver stöd och omsorg.

Vi vill initiera mer av effektiva förebyggande åtgärder inom socialtjänst, vård och omsorg och vi vill värna samarbetet med civilsamhället, för vi vet att det medverkar till ett samhälle med mjukare hörn.

Vilka besked har oppositionen om den gemensamma politik ni vill föra? Jag är intresserad av svaren.

(Applåder)

Anf. 256 ELINA LINNA (v) replik:

Fru ålderspresident! Statsrådet Maria Larsson nämnde inte personer med funktionsnedsättning. Jag passar på att ta upp en fråga som jag tycker är rätt intressant. Regeringen talar väldigt mycket om arbetslinjen. Vi har hört talas om den här i kväll också. När det gäller bidrag till arbets hjälpmedel och lönesubvention vet säkert Maria Larsson om att dessa inte utbetalas till personer som är äldre än 65 år. Personer med funktionsnedsättning kan inte fortsätta att arbeta om de är i behov av arbets hjälpmedel.

Jag har frågat socialförsäkringsministern om den här problematiken, därför att personer som är 65 år och vill fortsätta arbeta känner sig diskriminerade om de behöver arbetshjälpmedel och inte har rätt till det. Jag fick ett svar från Cristina Husmark Pehrsson som lyder så här: ”Regeringen arbetar aktivt med att främja arbetslinjen och avser därför att höja åldersgränsen för rätt till bidrag till arbetshjälpmedel till 67 år.” Det är bra därför att det står så också i budgeten.

Marie Nordén, Socialdemokraterna, har sedan ställt samma fråga till Sven Otto Littorin. Då säger Sven Otto Littorin att personer över 65 år enligt regeringens mening inte tillhör denna grupp, alltså de som behöver arbetshjälpmedel. ”Med tanke på att den som fyllt 65 år har sin försörjning tryggad genom garantipension är en anvisning dock inte generellt sett motiverad”, det vill säga av förlängt lönebidrag eller hjälpmedel.

Vad är det som gäller?

Anf. 257 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru ålderspresident! Jag vill först säga till Elina Linna att det är svårt att uppfatta alla anföranden så här sent på kvällen, men jag nämnde faktiskt personer med funktionsnedsättning. Jag talade om fritt-val-reformen som ett exempel på politik och jag angav en hel del generella inriktningar där det handlar om att inkludera personer med funktionsnedsättning, självklart.

När det gäller frågan om arbetshjälpmedel är det verkligen en fråga som regeringen har jobbat mycket med. Vi ser att det finns hinder på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning. Vi vill undanröja de hindren och se till att människor kan komma in. Därför höjde vi bidraget för arbetshjälpmedel från 50 000 kronor till 100 000. Det är en rejäl höjning. Det ska inte vara något hinder. Vi höjde också ersättningen för arbetsbiträde.

Min mening är att det är självklart att finns möjligheten och rätten att fortsätta till 67 år måste vi göra det möjligt också för personer med funkt-

ionsnedsättning. Det är någonting som vi naturligtvis tittar på nu i regeringsarbetet. Det måste finnas en generell bestämmelse som omfattar alla.

Jag skulle vilja skicka en fråga tillbaka till Elina Linna. Jag har läst Elina Linnas reservation nr 14 där det står om LOV och där Elina Linna sammanfattar den så här: "Jag anser sammanfattningsvis att LOV bör avskaffas." Är detta ett villkor också för regeringsdeltagandet? Menar Elina Linna att LOV ska avskaffas om det nu skulle hända sig så olyckligt att det skulle bli en valseger för vänstersidan?

Anf. 258 ELINA LINNA (v) replik:

Fru ålderspresident! Först vill jag säga att jag inte ville kritisera statsrådet på något sätt för att hon inte nämnde personer med funktionsnedsättning. Jag kom inte ihåg det. Det var inte alls någon kritik.

Regeringsdeltagandet kommer jag inte att förhandla här med statsrådet. Vi har arbetsgrupper som arbetar med vår gemensamma politik. Jag tror inte att statsrådet behöver vara orolig över att vi inte kommer fram till gemensamma lösningar.

När det gäller den regering som sitter oroar det mig att det finns två ministrar som ger helt olika besked när det handlar om rätten till arbets hjälpmedel när man vill fortsätta arbeta efter 65 års ålder. Mig veterligen har inte regeringen pengar till arbetshjälpmedel för just den gruppen personer som är 65 år och vill fortsätta att arbeta till 67 års ålder, som andra kan göra. Det är ett hinder för personer med funktionsnedsättning som behöver arbetshjälpmedel.

Jag tycker att det är mycket oroväckande att arbetsmarknadsministern anser att dessa personer har sin försörjning tryggad med garantipensionen. Gäller inte regeringens politik för personer med funktionsnedsättning Arbetsmarknadsdepartementet?

Anf. 259 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru ålderspresident! Jag hoppas att Elina Linna, som liksom jag värnar om möjligheten för personer med funktionsnedsättning att finnas på arbetsmarknaden, är glad över den dubblering av stödet till arbetshjälpmedel som den här regeringen har gjort. Vi har ökat stödet till arbetsbidrag. Jag hoppas att Elina Linna också är glad över att 24 procent av de nystartsjobb som fanns i förra månaden hade gått till personer med funktionsnedsättning. Det är ett alldeles enastående resultat.

Jag är väldigt angelägen om att personer med funktionsnedsättning inte i större utsträckning än andra drabbas av långvarig arbetslöshet i krisens spår. Det har vi sett i tidigare lågkonjunkturer. Nu gör vi allt för att förhindra att det ska bli så denna gång. Jag har till exempel tillsammans med Sven Otto Littorin träffat arbetsmarknadens parter för att diskutera hur vi kan komma framåt med en gemensam vision, en gemensam skrivning om hur vi ska arbeta för att sänka trösklarna in till arbetsmarknaden.

Det här är viktiga steg att ta.

Den fråga som Elina Linna ställer har jag redan svarat på. Jag har gett min syn på saken. Det här är en fråga som vi naturligtvis arbetar vidare med.

Jag kan konstatera att Elina Linna är mycket tydlig angående LOV i sin reservation: Jag vill sammanfattningsvis att LOV avskaffas. Är det så att Elina Linna inte står bakom det, eftersom Elina Linna inte kan ge ett besked? Jag tror att det är väldigt intressant för väljarna.

Anf. 260 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik:

Fru ålderspresident! När man lyssnar till Maria Larsson här undrar man om vi lever i samma land. Hon talar om att man ska stärka tryggheten för människor. Det är inte precis det vi sett i de här dagarna i riksdagen – de beslut som är tagna är en bedrövelse. Det är inte precis en förbättring av välfärden, vården och omsorgen som står på dagordningen i landets kommuner och landsting heller. I de flesta landsting och kommuner håller man på att genomföra stora nedskärningar, stora besparingar och massor av uppsägningar av personal. Det är verkligen en svältkur som regeringen har gett våra kommuner och landsting. Det är ett resultat av en otroligt misslyckad politik. Även i borgerligt styrda kommuner tvingas man höja skatten, för man ser att det inte går att genomföra en borgerlig politik när man kommer ned på människors levnadsnivå.

Maria Larsson uttrycker sig så här: Om det händer sig så olyckligt att ni kommer att ta över makten vid nästa val. Det är en ganska olycklig formulering. Vi har val där människor väljer. Vi skulle kunna vända och kontra: Om det händer sig så olyckligt att den borgerliga regeringen sitter kvar, kommer man fortfarande inte att vilja satsa på personalen? Ska vi ha utbildad personal bland våra äldre och omsorgstagare? Det är så man har gjort nu. De är inte viktiga. De pengar som vi ville satsa på Kompetensstegen har man i stället delat ut till människor på Djursholm, Lidingö och liknande platser. Är det så det blir i framtiden?

Anf. 261 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru ålderspresident! Jag vet inte om det har gått Catharina Bråkenhielm förbi att vi har haft en finanskris inte bara i Sverige utan i världen. Det gör att vi får vara återhållsamma både i den nationella statsbudgeten och i kommuner och landsting. Men det fina är att Sverige är ett av två länder i Europa som i lågkonjunktur kan ha en expansiv budget. Att vi har sparat under två goda år och lagt i ladorna gör att vi nu är ett av två länder i EU-kretsen som kunnat lägga fram en expansiv budget.

Det gör att vi kan ge kommuner och landsting ett extra tillskott, mer än de själva sade att de behövde, 17 miljarder mer än vad man sade att man behövde. Sedan varierar det från kommun till kommun. Men välfärden är viktig för oss. Vårnandet av välfärden ska inte vara en regulator i en lågkonjunktur. När vi har genomgått den mest djupa lågkonjunktur som vi haft de senaste 60–70 åren är det klart att det får konsekvenser. Det är naturligtvis inte regeringen som har skapat den krisen, det hoppas jag att vi kan vara överens om.

Låt mig säga angående personalen att satsningen på Kompetensstegen lät vi fortsätta därför att vi tycker att personalsatsningar är viktiga. Tyvärr visar den utredning som vi fått att den inte har haft någon större betydelse. Man kan inte mäta om den har haft någon positiv effekt för de äldre i äldreomsorgen. Vi tror att det behövs mer omfattande grepp än vad Kompetensstegen, som ju är en fortbildning, har kunnat ge. Därför har jag beställt en utredning för att titta på hur vi kan få en baskunskap,

Prot. 2009/10:47
10 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

en grundläggande kunskap för all personal som arbetar inom äldreomsorgen. Den utredningen håller vi på att remissbehandla och arbeta med i Regeringskansliet. Sedan ska vi återkomma.

Personalen är förutsättningen för en god kvalitet i äldreomsorgen. De gör fantastiska insatser. De har ett hjärta av guld.

Min moster Elsa brukade tala om dem som sina flickor, för de var hennes följeslagare i sorg och glädje i vardagen. Det är vad personalen i äldreomsorgen kan åstadkomma. Därför är de värda att få en bra kompetensutveckling för att utvecklas i arbetet.

Anf. 262 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Fru ålderspresident! Det låter fantastiskt. Det låter så gulligt om Elsa att man nästan är tillbaka i Emil i Lönneberga. Men till syvende och sist har man dragit tillbaka pengarna. Det finns ingen kompetensutveckling för personalen. De lever i ett vakuum just nu, och vi har fler och fler utbildade i personalen.

Det har inte gått mig förbi att vi har en finanskris i världen. Det är bara det att Sverige har hanterat den betydligt sämre än vad man gjort i övriga jämförbara länder i världen. Därför har vi nu en arbetslöshet som är jättestor, mycket högre än EU-genomsnittet, och vi har en stor ungdomsarbetslöshet. I stället för att satsa de pengar som vi verkligen behöver i landet väljer man att sänka skatten, låna pengar till det, samtidigt som de sjuka och de sköra får betala priset. Är det detta som är att stärka värdigheten?

Maria Larsson tar upp LOV gång efter gång. Det är inte så att vi inte tycker om att man ska kunna få välja vad man vill ha i sin vardag. Vi tycker bara inte om lagen om valfrihet såsom den borgerliga regeringen har utformat den. Det är en stor skillnad. Människor som är äldre ska få välja i sin vardag. Det tycker vi är bra. Däremot tycker vi inte om LOV såsom den borgerliga regeringen har formulerat den. Det måste vara ett solklart svar som inte går att missuppfatta.

Anf. 263 Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik:

Fru ålderspresident! Catharina Bråkenhielm påstår att Sverige skulle ha hanterat krisen sämre än andra. Det är bara att gå till alla de ekonomer, nationella och internationella, som säger att Sverige har hanterat krisen på ett mycket bra sätt. Jag läste i en internationell rapport att det är svårt att förstå hur Sverige skulle ha kunnat agera på ett bättre sätt under den finansiella kris som vi har genomlevt. Det är ett mycket högt betyg. Jag vet inte vad Catharina Bråkenhielm har för källor, men de måste finnas någon annanstans. Det är något som vi andra inte har sett.

Det handlar om att hålla sig lite till sanningen, Catharina Bråkenhielm. Vi har inte dragit tillbaka några pengar från Kompetensstegen. Vi lät satsningen fortsätta precis som planerat tills det var slut, för det hade ett slut. Sedan lägger ni till mer pengar, men vi har utvärderat den och tittat på resultatet. Vi har sett att den förde mycket gott med sig, men den gav inga stora förändringar vad gäller de äldre. Då tyckte vi att det är angeläget att titta på baskunskaperna. Därför tror vi att det behövs större grepp när det gäller vidareutbildning och kompetensutveckling för personalen, och där tänker vi återkomma.

Det är som vanligt: När alliansen lägger fram förslag som stärker människors rätt, och det är det vi har gjort med LOV, får vi släpa Socialdemokraterna efter oss. De säger: Jodå, vi vill ha valfrihet, men vi vill inte ha det här. När jag läser vad ni vill är det väldigt svårt att förstå varför ni sade nej till LOV. Det hänger inte ihop.

Min fråga är naturligtvis om LOV ska avskaffas om Socialdemokraterna kommer till makten. Jag får inte svar på frågan i dag, men den återstår för Catharina Bråkenhielm att svara på.

Anf. 264 TJÄNSTGÖRANDE ÅLDERSPRESIDENTEN:

Jag vill göra ett litet konstaterande till socialutskottets ledamöter. Vi behöver avbryta överläggningen kl. 23, och vi har gjort ett överslag på dem som finns kvar på talarlistan och räknar med att vi kanske kan klara av det, men då räknar vi också med ett samarbete från utskottets sida. Då slipper ni att komma tillbaka i morgon kl. 19 för att avsluta debatten, som ett litet tips.

Anf. 265 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp):

Fru ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Att resa obehindrat, besöka restauranger, biografier, butiker, att kunna komma in i vallokaler när man ska rösta, att ta del av partiernas webbsidor, att ta del av information som berör oss medborgare, att som synskadad känna trygghet, att kunna lägga ett brev i postens brevlådor – det kan vi tycka vara självklarheter, men så är det inte.

I den nationella handlingsplan som riksdagen beslutade om år 2000 är just tillgänglighet och delaktighet de övergripande målen. Till min och mångas glädje har alliansregeringen under denna mandatperiod arbetat mycket intensivt med dessa mål. Det fanns i högsta grad all anledning att göra det eftersom inte så mycket hade hänt i frågan när alliansregeringen tillträdde 2006.

Fru ålderspresident! Handisam har fått uppdraget att genomföra öppna jämförelser av tillgänglighet, att ta fram indikatorer för att göra öppna jämförelser i kommunerna och för att utreda behovet av lokala tillgänglighetsdatabaser. Det känns oerhört bra, även om det kommer att återstå en hel del kring tillgänglighetsarbetet vid utgången av 2010.

Fru ålderspresident! I en nyligen presenterad rapport från länsstyrelserna framkommer det att av de 190 kommuner som svarade på enkäten har bara 17 kommuner undanröjt samtliga enkelt avhjälpta hinder vid utgången av 2010. 114 kommuner har vid den tidpunkten bara kommit halvvägs.

Alliansregeringen kommer att lämna en skrivelse till riksdagen när det gäller en sista uppföljning av den nationella handlingsplanen. Det kommer att bli mycket intressant eftersom vi då kommer att få ta del av den utvärdering som Statskontoret har fått i uppdrag att göra, nämligen att utvärdera och följa upp det samlade arbetet just med den nationella handlingsplanen för handikappolitiken.

Fru ålderspresident! En annan högprioriterad fråga är om bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning ska ses som diskriminering. Utredaren kommer att lämna sin rapport senast i slutet av denna månad, så det känns väldigt bra att vi får lite fart på den frågan.

Ett annat initiativ från regeringen är attityduppdraget, som också känns helt rätt. Attityder och värderingar och bristen på kunskap utgör stora hinder för personer med funktionsnedsättning och deras möjligheter till full delaktighet. Vi får inte heller glömma den satsning som görs kring arbete och sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Fru ålderspresident! För ett drygt år sedan sade en enhällig riksdag ja till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. För att uppfylla konventionens åtaganden och krav kvarstår en hel del arbete. LSS-kommitténs betänkande bereds nu av regeringen. Vi kan inte nog understryka vikten av denna rättighetslagstiftning. Jag och Folkpartiet följer nogsamnt detta.

FN-konventionen ska även beaktas i LSS. Tyvärr har vi nog alla tagit del av beslut från myndigheters sida som gått stick i stäv mot denna konvention, och därför är det glädjande att utskottet i sitt ställningstagande konstaterar att regeringen även bereder frågan om hur genomförandet och övervakningen av konventionen ska organiseras för att garantera personer med funktionsnedsättning deras mänskliga rättigheter.

Fru ålderspresident! Det betyder för mig och Folkpartiet att rätten till arbete, att bilda familj och att i övrigt leva jämlikt även ska beaktas i bland annat den pågående beredningen av LSS.

Folkpartiet liberalerna vill se en kraftfull politik som har fokus på personer med funktionsnedsättning och deras rättigheter, men vi vill också ha en politik som ändrar attityder.

(Applåder)

Anf. 266 LARS-AXEL NORDELL (kd):

Fru ålderspresident! Det var en solig och fin sommardag. En flod ringlade sig fram genom det vackra landskapet.

Plötsligt ropar någon på hjälp. En man har hamnat i floden och driver hjälplöst nedströms. Lyckligtvis uppfattas ropet på hjälp av en person i närheten som kommer till undsättning.

När han upptäcker att ännu en man kommer drivande i floden ropar han till sig en medhjälpare, och de lyckas få upp även den mannen på torra land.

När sedan en tredje hjälplös man dyker upp i strömmen går medhjälparen plötsligt mot land och får då frågan: Vad sysslar du med? Sviker du dessa människor? Nej, svarar mannen, det där klarar du så bra själv. Jag ska bara gå uppströms för att se varför de faller i.

Fru ålderspresident! Folkhälsoarbete måste vara att jobba just uppströms, att förebygga att människor så långt som möjligt kan bibehålla sin hälsa och slippa sjukdom och ohälsa.

Betänkandet markerar på ett tydligt sätt att en solidariskt finansierad hälso- och sjukvård av god kvalitet måste arbeta med både reparation och prevention. Jag vill därmed yrka bifall till förslaget i socialutskottets betänkande.

Vår folkhälsominister Maria Larsson har klart och tydligt satt fokus på det förebyggande folkhälsoarbetet, och det har varit framgångsrikt.

Många av oss kanske sätter likhetstecken mellan god hälsa och en frisk kropp. Men god hälsa är framför allt en personlig upplevelse av helhet som kan finnas oavsett ålder, funktionshinder och livssituation.

Kunskapen om kost, motion och att leva sunt finns i dag hos de allra flesta. Människor är i dag mer engagerade än någonsin i sin egen hälsa. Samtidigt är det ingen hemlighet att hälsan är ojämnt fördelad. Hos vissa grupper ökar stress, psykisk påfrestning, rökning, alkoholriskbruk, övervikt och andra hälsoproblem.

Beräkningar visar att minst en tredjedel av hjärt-kärlsjukdomarna och vart tredje fall av de tolv största cancersjukdomarna skulle kunna förebyggas med förändrade levnadsvanor.

Det är inte alltid lätt att leva sunt, och därför behövs det stöd för att förebygga sjukdomar, främst de så kallade livsstils- eller välfärdssjukdomarna.

Fru ålderspresident! Det går inte att debattera folkhälsa utan att beröra alkoholen, som är vårt samhälles i särklass största sociala och medicinska problem. Hela 80 procent av allt våld i vårt land är relaterat till alkoholen.

I dag är det bara två veckor kvar till julhelgen. För de allra flesta av oss är det en högtid som vi förknippar med glädje och gemenskap. Men för en del är julhelgen något som man bävar inför. Många känner ensamhet, och många barn känner oro och obehag inför en julhelg där alkoholen står i centrum.

Folkhälsoinstitutet har räknat ut att 20 procent eller 385 000 barn i vårt land lever i så kallade riskbrukshem. För min egen valkrets, Örebro län, rör det sig om närmare 12 000 barn som växer upp med föräldrar som konsumerar alkohol i en omfattning som utgör en uppenbar hälso-risk.

Tänk att det är närmare 400 000 barn i vårt välfärdssamhälle som riskerar att få sina juldrömmar kraschade på grund av vuxnas alkoholkonsumtion. Medan alkoholindustrin firar stora ekonomiska framgångar får Bris, inte minst nu under julhelgen, ta emot allt fler samtal från barn som är oroliga för att deras föräldrar dricker.

Undersökningar visar att upp till 90 procent av befolkningen vill diskutera sina levnadsvanor med vårdpersonalen. Trots det är det bara 30 procent av dem som sökt vård det senaste året som uppger att detta har skett.

Att jobba uppströms, fru ålderspresident, innebär att ge människor redskap att kunna förebygga sjukdomar och leva ett gott liv.
(Applåder)

Anf. 267 EVA OLOFSSON (v):

Fru ålderspresident! Kvällen är sen, och vi ska alla bli klara före klockan elva. Min partikamrat Elina Linna har pratat om många frågor som ligger inom socialutskottets område. Jag tänker prata en del om vad Vänsterpartiet vill när det gäller äldreomsorgen. Jag ska försöka göra det så kort som möjligt.

När man blir äldre är det oerhört viktigt att man fortsätter att ha inflytande och makt över sitt eget liv. När det inte fungerar bra utan hjälp och stöd är det viktigt att man känner den tryggheten att man kan få det. Om det inte fungerar bra hemma måste man veta att man kan få en plats på ett äldreboende.

Valfrihet är en mycket mer komplicerad fråga än att man ska prata om privatisering och marknadsanpassning och om att välja mellan olika

utförare. Det är inte det vi i Vänsterpartiet menar med verklig valfrihet. Det är alltför sällan som man kopplar det till resurser. Det handlar om att hemtjänsten har tillräckligt med resurser så att man har tid att sitta ned och prata när någon behöver det, att sitta med vid måltider, att ta promenader, att ha sociala aktiviteter, att inte behöva stressa och att ta in vikarier. Om detta inte fungerar är det väldigt svårt att få den hjälp man vill ha och kunna påverka den hjälp som man får från hemtjänsten.

Det är naturligtvis likadant på ett äldreboende. Finns det för få äldreboendeplatser blir valfriheten inte speciellt stor. Då får man ta första bästa plats efter att ha väntat alldeles för länge i stället för att kunna välja det äldreboende man vill bo på i kommunen. Finns det för lite personal på äldreboendet finns det inte heller utrymme till egen tid och till att se till varje individ, som man borde kunna göra.

Man måste naturligtvis vara med vid biståndsbedömningen. Att kunna påverka vad jag får hjälp med, hur det utförs och av vilken person tycker vi är viktigt. Det bör skrivas in i socialtjänstlagen. Hur arbetet organiseras påverkar också. Om man har kontinuitet och har lagt upp ett bra kontaktmannaskap så att man får samma personal som känner en och vet vad man vill ha, som man känner sig trygg med, som man kan förklara för vad det är man vill ha påverkar man mycket mer.

Det handlar också om bemötandet och kompetensen. Det är viktigt att kunna få äldreomsorg på det egna modersmålet. Hur kan det bli en bra kvalitet i äldreomsorgen om man inte kan göra sig förstådd och inte kan förstå den som ska hjälpa en med väldigt personliga saker? Det blir det naturligtvis inte. Det blir inte tillräckligt bra kvalitet.

Det är samma sak om man har en annan sexuell läggning och känner att man inte blir bemött som den människa man är, inte blir synliggjord. Då blir det inte heller något bra kvalitet i äldreomsorgen för den personen.

Jag tycker att det på många sätt var en bra hearing vi hade. Det var roligt att höra exemplet från Piteå. Det var speciellt roligt eftersom jag hade varit där själv på besök och träffat några av de undersköterskor som jobbade på äldreboendet Öjebyn. De var väldigt spända inför hur det skulle gå på kvalitetsmässan och om de skulle få Götapriset, och de vann faktiskt det. Det är ett av de finare priser man kan få.

De var väldigt engagerade. De berättade hur de hade funderat och diskuterat vad man kunde göra med sina guldkantspengar, som det kallas där. De såg det som en resurs att ha en simhall tvärs över vägen. De diskuterade med de äldre, köpte badbyxor, baddräkter och simdynor. De var över och badade. De som inte ville bada följde med och tyckte att det var en rolig utflykt, de satt och fikade, de har cykelturer och grillfester ute på gården. De har gjort allt möjligt som gör att det finns meningsfulla aktiviteter att se fram emot och roliga saker att diskutera efteråt.

Det här har man gjort på ett kommunalt äldreboende. Det finns alltså entreprenörskap och engagemang också när man är kommunalt anställd. Det är lite roligt att kunna säga att Piteå inte heller tänker införa lagen om valfrihet. De har en väldigt genomtänkt äldreomsorg. När jag var där såg jag också att man stärker sin personal. Man åker och tittar på saker på andra ställen i landet. Man tar till sig vad andra gör. Man utvecklar det i Piteå. Man låter den egna personalen växa. Det var många undersköter-

skor som hade utvecklats och tagit på sig mycket ansvarsfulla arbetsuppgifter.

Samtidigt som man ser sådana saker som i Piteå, som också har bekymmer med ekonomin, ser man på allt fler ställen kommuner som måste spara. Det är neddragningar. Personalen berättar att det är tuffare för de äldre att få komma på äldreboenden. Biståndsbedömningarna är hårdare. Man tar inte in vikarier. Arbetstiderna blir sämre. Det här bryter ofta en positiv utveckling. Man tappar geisten när det blir på det här sättet.

Den viktigaste frågan för Vänsterpartiet handlar egentligen om mer pengar till kommunerna. Regeringens satsning räcker inte. Det är tillfälliga pengar. Jag kan inte låta bli att påpeka att man tog över ett stort överskott när man vann förra valet. Man har inte sparat in de pengar man har använt på de två åren innan krisen kom.

Jag vill också tala om att det finns tre områden som vi i Vänsterpartiet har velat lyfta fram alldeles extra och som vi vill lägga 140 miljoner på om året framöver.

Det handlar för det första om att kunna få äldreomsorg på sitt eget språk.

Det handlar för det andra om multisjuka äldre. Där finns det ett stort behov av att samla hälso- och sjukvården och äldreomsorgen runt den äldre. Det handlar om en helhetssyn, kontinuitet och samverkan över professions- och organisationsgränserna.

För det tredje handlar det om psykisk ohälsa. Vi vet att många äldre har psykiska problem, och de har blivit väldigt försummade. Det behövs kompetens och ett samarbete.

Till sist vill jag säga att vi föreslår en kompetenssatsning, ett äldreomsorgslyft, en investering i personalen. Det gör vi därför att Kompetensstegen är över, som sades förut. Det finns många som saknar utbildning, och det finns också ett stort behov av kvalificerad utbildning när man har jobbat ett tag och har en grundutbildning. Det vet vi alla.

Vad vore bättre än att sätta i gång det här nu när vi har människor som behöver grundutbildning och ett stort behov av fortbildning? Nu har vi människor som vill jobba inom äldreomsorgen och utbildar sig men har svårt att få jobb på grund av de neddragningar som sker runt i kommunerna. Därför vill vi satsa 400 miljoner om året i tio år. Vi vill också återuppliva utbildningsvikariatet, som var bland det första som alliansregeringen avskaffade.

I stället för nedskärningar och mindre personal i äldreomsorgen vill vi satsa på en stabil satsning till kommunerna med pengar för kompetensutveckling för personalen. I stället för privatisering och marknadsanpassning satsar vi i Vänsterpartiet på inflytande i vardagen för äldre kvinnor och män som behöver hemtjänst eller behöver bo på äldreboenden. I stället för konkurrens och uppsplittring satsar vi på en helhetssyn och det samarbete som såväl behövs kring äldre människor.

(Applåder)

Anf. 268 GÖRAN THINGWALL (m):

Fru ålderspresident! I denna stund pågår festernas fest på andra sidan Riddarfjärden. Goda viner och annan dryck inmundigas med behag. För många män är det dock inte allom givet att ohejdat låta dessa drycker likt

Prot. 2009/10:47
10 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg
m.m.*

en ström flöda nedför strupen. Jag påstår att en och annan frackklädd gentleman tänker sig för och inte låter sig förföras av en ljuvlig bouquet. Det kan vara genant att i detta folkhav i Blå hallen avbryta banketten för att uppsöka ett ställe visst för att lätta på trycket.

Det är nämligen så, fru ålderspresident, att prostatan med tiden har en tendens att öka i storlek och på så sätt ställa till miktionsproblem för den som är bärare av denna blåshalskörtel.

En vän av ordning ställer sig självfallet frågan om detta fenomen på något sätt går att undvika, för att inte säga förhindra. Alla vet vad prostatagubben har för besvär, men frågan är varför han över huvud taget ska behöva bli en prostatagubbe.

Miktionsproblem är inte något som kommer plötsligt som en blixtnedslåg från klar himmel, utan det smyger sig på den presumtive gubben sakta men säkert.

Finns det då inget observandum på denna väg? Jo, fru ålderspresident, det finns det. Genom ett enkelt blodprov kan man få en uppfattning om prostatans storlek. Man mäter nämligen halten av PSA, prostataspecifikt antigen, i blodet. Ju högre värdet är desto större är prostatan.

Vad jag hittills beskrivit kan vara effekten av en snäll, benign, förstoring av prostatan. Denna förstoring av körteln är snäll, alltså inte farlig, inte malign, men ack så förgärlig i sammanhang där det krävs ett långt stillasittande med allehanda frestelser eller ett flanerande i staden som hela tiden måste planeras efter toalettillgång.

Genom att mäta PSA och kombinera detta med en somatisk undersökning och låta patienten göra en tidsmiktionslista kan man erbjuda en farmakologisk behandling till att börja med. Hur lyckat detta blir avgörs självfallet av kliniken efter några månader och den förmodade reduktionen av PSA-värdet. Eventuellt kan det bli fråga om operation.

Om man tar ett PSA-prov omkring 50 års ålder – amerikanska urologsällskapet förordar att man ska börja vid 40 års ålder – får man ett så kallat baseline-värde att förhålla sig till framöver. Inom den medicinska vetenskapen är det viktigt att se förändringar över tid för att kunna sätta dessa i relation till den kliniska bilden som patienten uppvisar här och nu.

Nu är det tyvärr så att alla män inte får denna möjlighet då doktorerna har olika uppfattning om provtagningars betydelse. En studie visar så och en annan visar så. Patienten hamnar med andra ord i doktors garn på gott och på ont. En sann demokrat måste då tycka att det väl ändå är patientens prostata det handlar om och inte doktors. Han borde ha något att säga till om.

Samhället borde naturligtvis kunna ge alla män valmöjlighet att undersöka sin prostata. Det var så mammografin kom till i Socialstyrelsens regi 1986 då Sverige som första land i världen införde den. Mammografi är alltså en screening för bröstcancer.

Observera att kallelsen till mammografi är en inbjudan som alla kvinnor får mellan 40 och 79 år. Det är alltså inget tvång utan det är ett erbjudande om att undersöka bröstet. Varje kvinna kan med kallelsen i sin hand bege sig till en bröstmottagning, nota bene utan att först konsultera läkare för att få en remiss, eller så kan hon helt enkelt låta bli.

I en demokrati kallar man detta för valfrihet. I det mest jämställda landet i världen har inte männen denna möjlighet därför att de helt sonika inte får någon inbjudan till att undersöka sin prostata. Om det vore för att

prostatan endast kunde drabbas av snälla förstoringar, som jag tidigare har beskrivit, kunde jag förstå beslutet. Men, fru ålderspresident, även prostatan kan drabbas av cancer. Det är nämligen de facto så att ca 10 000 män varje år insjuknar i prostatacancer och ungefär drygt en fjärdedel av dem dör i sin sjukdom. Det är ungefär samma siffror som för kvinnorna. 9 000 insjuknar och en tredjedel dör i sin sjukdom.

Varför får kvinnorna denna möjlighet till undersökning utan att först besöka en läkare och inte männen? Liksom mammografins vara eller inte vara understundom blossar upp diskuteras PSA-värdets sensitivitet, alltså möjligheten att skilja snäll prostataförstoring från elak. Vi lever ständigt i den medicinska vetenskapen med olika resultat och tolkningar av studier. Som jag tidigare sade kan en studie tala för en screening medan en annan talar emot.

Det är så, fru ålderspresident, att det pågår flera studier som inom cirka två år kommer att visa, likt den nyligen gjorda stora europeiska studien, att mätning av PSA minskar dödligheten med drygt 20 procent.

Under tiden, fru ålderspresident, innan riksdagen kommer till ett beslut, dör ca 2 500 män varje år i prostatacancer. Riksdagen måste kunna ta ett beslut och uppmana Socialstyrelsen att å det snaraste införa pappografi.

I betänkandet står det att Socialstyrelsen under 2009 kommer att inleda arbetet med att göra vissa uppdateringar av de nationella riktlinjerna för prostatacancer. Men hur lång tid kommer det att ta? Tar det ett, fem eller tio år? Tar det fem år hinner ytterligare 12 500 män dö i sjukdomen.

Jag tror inte att någon av dessa män som faller offer för sjukdomen, och speciellt deras anhöriga, ifrågasätter PSA-värdets tillförlitlighet. Den som drabbas hade säkert önskat att halten PSA hade mätts på ett tidigare stadium för att sedan kunna differentiera genom en biopsi, ett vävnadsprov, mellan snäll och elak förstoring.

Fru ålderpresident! Det är inte roligt att upplysa en till synes frisk patient som söker för underlivsbesvär att han har en långt framskriden prostatacancer – en man som aldrig har fått ett erbjudande om att undersöka risken för en av våra vanligaste cancersjukdomar.

Fru ålderspresident! Låt mig beskriva ett patientfall. En 51-årig man kommer på årskontroll och tillfrågas om han vill kontrollera PSA. Han svarar ja. Värdet visar sig vara för högt och urolog utreder vidare.

Jag påstår att han nu tio år senare inte hade levt utan dött i sin cancer. Observera att han inte hade några symtom på prostataförstoring. Ödet låg alltså i läkarens händer som frågade om patienten var intresserad av att veta PSA-värdet.

Jag frågar mig nu: Varför ska det vara så? Borde inte avgörandet ligga hos den enskilde som får en möjlighet att själv ta ställning genom ett hemskickat brev för screening av PSA precis som alla kvinnor får göra i fråga om mammografi? Varför ska männen vara utlämnade till olika företrädare i sjukvården beträffande en av de vanligaste cancerformerna?

Okej, PSA är inte ett hundra procentigt mått på prostatacancer, men i nuläget har vi inget bättre. Det forskas för att få fram andra mer känsliga biomarkörer, men under tiden får vi väl ändå använda oss av det som finns tillgängligt!

Fru ålderspresident! 2 500 män dör varje år i prostatacancer.

En annan invändning mot PSA-screening är att man kan få ett falskt positivt svar och på så sätt behandla någon i onödan med risk för komplikationer i form av inkontinens, minskad libido eller erektionsförmåga. Här vill jag dock, fru ålderspresident, framhålla arbetet som görs av Peter Wiklund som är professor i urologi på KS. Han har varit med om att ta fram robotkirurgin för prostataoperationer. Det är en banbrytande behandling som minskat till exempel inkontinensbesvären med 50 procent. Det finns med andra ord stora förhoppningar om att komplikationerna vid robotkirurgi framöver ytterligare kommer att reduceras och kanske rent av elimineras.

Fru ålderspresident! Innebär då denna undersökning och det falskt positiva svaret att det var en onödig undersökning? Självt skulle jag, om jag råkade ut för att få ett falskt positivt svar på mitt PSA-värde, vara väldigt tacksam för att det inte var cancer och att jag nu får möjlighet att uppleva den sista tredjedelen av mitt liv och, fru ålderspresident, ställa till med en sjudundrande 90-årsfest!

Jag tror att vi är många som föredrar att få uppleva våra barnbarns uppväxt och konstatera att kärleken och den sexuella tillfredsställelsen inte nödvändigtvis måste vara fysisk. Det finns faktiskt andra värden, och om jag trots allt vill ha lite krydda i tillvaron får jag väl dra mig till minnes alla de ljuvliga stunder som varit, eller hur, manliga kolleger?

Har jag min partner kvar i livet – förhoppningsvis – får vi väl syssla med verbalsex som substitut till den av komplikationer genomgångna behandlingen av en förmodad prostatacancer, om nu inte Peter Wiklund har opererat någon av oss!

Fru ålderspresident! Det vore hälsosamt om vi i denna kammare för en gångs skull lämnar partipolitiken åt sidan och fattar ett beslut, trots att beslutet redan är fattat i utskottet, om en rättighet för män att själva få bestämma om de vill kontrollera sin prostata i syfte att utesluta en av de vanligaste cancerformerna.

Jag är övertygad om att de flesta skulle klara av detta. De som inte gör det skulle i varje fall få lite råg i ryggen och med erbjudandet i handen ta upp det med sin läkare.

Om kvinnorna i 20 års tid har klarat av att ta beslut om sina bröst måste väl ändå männen klara av att ta beslut om sin prostata! Om vi inte gör det är jag övertygad om att kvinnorna, eller partnern, kommer att ta initiativ i besluten när kallelsen dimper ned i brevlådan. Liksom vi månar om våra kvinnors bröst månar kvinnorna om våra prostator, eller hur, kära kolleger?

Avslutningsvis, fru ålderspresident, låtom oss göra detta till ett historiskt beslut när vi så småningom går till votering! Det är ett viktigt inlägg i jämställdhetsdebatten och ett kvitto på respekt för den enskilde mannen. Låt oss sätta honom i centrum, precis som Maria Larsson nyss sade! I december 2009 blev mannen betrodd och bemyndigad att ta beslut om sin prostata i och med införandet av pappografi.

Fru ålderspresident! Jag yrkar bifall till min motion So542.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 december.)

15 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Prot. 2009/10:47
10 december

Anmälades och bordlades

Skrivelse

2009/10:66 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2008

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna skrivelse skulle förlängas till *fredagen den 22 januari 2010*.

Motioner

med anledning av prop. 2009/10:48 Åtgärder med anledning av Laval-
domen

2009/10:A8 av Hans Stenberg m.fl. (s)

2009/10:A9 av Berit Högman m.fl. (s, v, mp)

med anledning av framst. 2009/10:RS4 Uppföljning av riksrevisionsre-
formen

2009/10:K5 av Anne-Marie Pålsson m.fl. (m, c)

2009/10:K6 av Anne-Marie Pålsson m.fl. (m, c)

2009/10:K7 av Eva Flyborg (fp)

2009/10:K8 av Lennart Hedquist (m)

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2009/10:SfU13 Ändringar i sjukförsäkringen

Kulturutskottets betänkanden

2009/10:KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

2009/10:KrU5 Tid för kultur

Näringsutskottets betänkanden

2009/10:NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

2009/10:NU3 Utgiftsområde 21 Energi

Civilutskottets betänkande

2009/10:CU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning,
byggande samt konsumentpolitik

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 10 december

2009/10:167 Uttagsskatt på kooperativ vindkraft

av *Per Bolund* (mp)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:168 Utvecklingen för kooperativ vindkraft

av *Per Bolund* (mp)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2009/10:169 Nationell samling kring kreativa näringar
av *Luciano Astudillo* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 december.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 10 december

2009/10:320 Försenade utbetalningar av stöd till jordbrukare
av *Krister Örnjäder* (s)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2009/10:321 Den inre marknadens förutsägbarhet
av *Christina Axelsson* (s)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2009/10:322 Skattesänkningar och utanförskapet
av *Monica Green* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:323 Vräkning av barn
av *Carina Hägg* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2009/10:324 Förändring av semesterlagen
av *Christina Oskarsson* (s)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 december.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 10 december

2009/10:275 Industriinvesteringarna
av *Hans Olsson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:276 Konsekvenser av nordiskt skatteavtal
av *Lars Mejern Larsson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2009/10:285 Det nordiska skatteavtalet
av *Marie Engström* (v)

till finansminister Anders Borg (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 december.

19 § Kammaren åtskildes kl. 22.59.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 4 §
anf. 34 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 48 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.58,
av förste vice talmannen därefter till och med 6 § anf. 150,
av tredje vice talmannen därefter till och med 10 §,
av tjänstgörande ålderspresidenten Margareta Israelsson därefter till och
med 12 § anf. 204 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Sonia Karlsson därefter till och med
13 § anf. 217 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Margareta Israelsson därefter till och
med 14 § anf. 234 (delvis),
av tjänstgörande ålderspresidenten Sonia Karlsson därefter till och med
anf. 252 (delvis) och
av tjänstgörande ålderspresidenten Margareta Israelsson därefter till
sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
3 § Förnyad bordläggning.....	1
4 § Utbildning och universitetsforskning.....	1
Utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU1	1
Anf. 1 MARIE GRANLUND (s)	1
Anf. 2 AMINEH KAKABAVEH (v).....	4
Anf. 3 MATS PERTOFT (mp).....	7
Anf. 4 SOFIA LARSEN (c)	9
Anf. 5 MATS PERTOFT (mp) replik	11
Anf. 6 SOFIA LARSEN (c) replik.....	11
Anf. 7 MATS PERTOFT (mp) replik	12
Anf. 8 SOFIA LARSEN (c) replik.....	12
Anf. 9 MARIE GRANLUND (s) replik	13
Anf. 10 SOFIA LARSEN (c) replik	13
Anf. 11 MARIE GRANLUND (s) replik.....	14
Anf. 12 SOFIA LARSEN (c) replik	14
Anf. 13 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	15
Anf. 14 SOFIA LARSEN (c) replik	15
Anf. 15 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	16
Anf. 16 SOFIA LARSEN (c) replik	16
Anf. 17 MARGARETA PÅLSSON (m).....	17
Anf. 18 MARIE GRANLUND (s) replik.....	19
Anf. 19 MARGARETA PÅLSSON (m) replik.....	19
Anf. 20 MARIE GRANLUND (s) replik.....	19
Anf. 21 MARGARETA PÅLSSON (m) replik.....	20
Anf. 22 MATS PERTOFT (mp) replik	21
Anf. 23 MARGARETA PÅLSSON (m) replik.....	21
Anf. 24 MATS PERTOFT (mp) replik	21
Anf. 25 MARGARETA PÅLSSON (m) replik.....	22
Anf. 26 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	22
Anf. 27 MARGARETA PÅLSSON (m) replik.....	23
Anf. 28 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	23
Anf. 29 MARGARETA PÅLSSON (m) replik.....	23
Anf. 30 FREDRIK MALM (fp)	24
Anf. 31 MATS PERTOFT (mp) replik	27
Anf. 32 FREDRIK MALM (fp) replik	28
Anf. 33 MATS PERTOFT (mp) replik	28
Anf. 34 FREDRIK MALM (fp) replik	29
Anf. 35 MARIE GRANLUND (s) replik.....	29
Anf. 36 FREDRIK MALM (fp) replik	30
Anf. 37 MARIE GRANLUND (s) replik.....	30
Anf. 38 FREDRIK MALM (fp) replik	31
Anf. 39 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	32
Anf. 40 FREDRIK MALM (fp) replik	32
Anf. 41 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	33

Anf. 42 FREDRIK MALM (fp) replik	33
Anf. 43 GUNILLA TJERNBERG (kd)	34
Anf. 44 MIKAEL DAMBERG (s)	36
Anf. 45 LAGE RAHM (mp).....	39
Anf. 46 BETTY MALMBERG (m)	42
Anf. 47 MIKAEL DAMBERG (s) replik	44
Anf. 48 BETTY MALMBERG (m) replik	45
Anf. 49 MIKAEL DAMBERG (s) replik	45
Anf. 50 BETTY MALMBERG (m) replik	46
Anf. 51 LAGE RAHM (mp) replik	46
Anf. 52 BETTY MALMBERG (m) replik	47
Anf. 53 LAGE RAHM (mp) replik	47
Anf. 54 BETTY MALMBERG (m) replik	48
Anf. 55 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	48
Anf. 56 AMINEH KAKABAVEH (v) replik	51
Anf. 57 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	51
Anf. 58 AMINEH KAKABAVEH (v) replik	51
Anf. 59 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c).....	52
Anf. 60 MIKAEL DAMBERG (s) replik	52
Anf. 61 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	53
Anf. 62 MIKAEL DAMBERG (s) replik	54
Anf. 63 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	55
Anf. 64 LAGE RAHM (mp) replik	55
Anf. 65 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	56
Anf. 66 LAGE RAHM (mp) replik	56
Anf. 67 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	57
Anf. 68 EVA JOHNSON (kd).....	57
(Beslut fattades under 10 §.).....	59
5 § Studiestöd	59
Utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU2	59
Anf. 69 CAROLINE HELMERSSON-OLSSON (s)	59
Anf. 70 AMINEH KAKABAVEH (v)	61
Anf. 71 LAGE RAHM (mp).....	63
Anf. 72 PATRIK FORSLUND (m).....	64
Anf. 73 CAROLINE HELMERSSON-OLSSON (s) replik.....	66
Anf. 74 PATRIK FORSLUND (m) replik	66
Anf. 75 CAROLINE HELMERSSON-OLSSON (s) replik.....	67
Anf. 76 PATRIK FORSLUND (m) replik	67
Anf. 77 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	67
Anf. 78 PATRIK FORSLUND (m) replik	68
Anf. 79 AMINEH KAKABAVEH (v) replik.....	68
Anf. 80 PATRIK FORSLUND (m) replik	69
Anf. 81 LAGE RAHM (mp) replik	69
Anf. 82 PATRIK FORSLUND (m) replik	70
Anf. 83 LAGE RAHM (mp) replik	70
Anf. 84 PATRIK FORSLUND (m) replik	71
Anf. 85 PER LODENIUS (c)	71

Anf. 86 CAROLINE HELMERSSON-OLSSON (s) replik.....	72
Anf. 87 PER LODENIUS (c) replik.....	73
Anf. 88 CAROLINE HELMERSSON-OLSSON (s) replik.....	73
Anf. 89 PER LODENIUS (c) replik..... (forts. 7 §).....	73 74
Ajournering.....	74
Återupptagna förhandlingar	74
6 § Frågestund	74
Anf. 90 FÖRSTE VICE TALMANNEN	74
<i>Utförsäkringen.....</i>	<i>74</i>
Anf. 91 VERONICA PALM (s).....	74
Anf. 92 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	74
Anf. 93 VERONICA PALM (s).....	75
Anf. 94 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	75
<i>Utvecklingen av sjukförsäkringen</i>	<i>75</i>
Anf. 95 KARL SIGFRID (m)	75
Anf. 96 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	76
Anf. 97 KARL SIGFRID (m)	76
<i>Arbetslivsanknytning för utbildade humanister och samhällsvetare</i>	<i>76</i>
Anf. 98 BJÖRN VON SYDOW (s).....	76
Anf. 99 Statsrådet TOBIAS KRANTZ (fp)	77
Anf. 100 BJÖRN VON SYDOW (s).....	77
Anf. 101 Statsrådet TOBIAS KRANTZ (fp)	77
<i>Reformeringen av studiemedelssystemet</i>	<i>78</i>
Anf. 102 ROGER TIEFENSEE (c).....	78
Anf. 103 Statsrådet TOBIAS KRANTZ (fp)	78
Anf. 104 ROGER TIEFENSEE (c).....	78
Anf. 105 Statsrådet TOBIAS KRANTZ (fp)	79
<i>Konsekvenser av utförsäkringen.....</i>	<i>79</i>
Anf. 106 LISELOTTE OLSSON (v)	79
Anf. 107 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	79
Anf. 108 LISELOTTE OLSSON (v)	80
Anf. 109 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	80
<i>Satsning på forskning i Sverige</i>	<i>81</i>
Anf. 110 CARL B HAMILTON (fp).....	81
Anf. 111 Statsrådet TOBIAS KRANTZ (fp)	81
Anf. 112 CARL B HAMILTON (fp).....	81
Anf. 113 Statsrådet TOBIAS KRANTZ (fp)	82
<i>Ny lagstiftning på sjukförsäkringsområdet.....</i>	<i>82</i>
Anf. 114 MATILDA ERNKRANS (s).....	82

Anf. 115 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	82
Anf. 116 MATILDA ERNKRANS (s).....	83
Anf. 117 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	83
<i>Betalservice på landsbygden</i>	83
Anf. 118 LENNART SACRÉDEUS (kd)	83
Anf. 119 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	84
Anf. 120 LENNART SACRÉDEUS (kd)	84
Anf. 121 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	84
<i>Konsekvenser av sjukförsäkringsreformerna</i>	85
Anf. 122 GUNVOR G ERICSON (mp)	85
Anf. 123 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	85
Anf. 124 GUNVOR G ERICSON (mp)	85
Anf. 125 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	86
<i>Situationen för sjukskrivna efter årsskiftet</i>	86
Anf. 126 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s).....	86
Anf. 127 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	86
Anf. 128 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s).....	87
Anf. 129 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	87
<i>Ombyggnad av Södertälje sluss</i>	87
Anf. 130 STAFFAN ANGER (m).....	87
Anf. 131 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	87
Anf. 132 STAFFAN ANGER (m).....	88
Anf. 133 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	88
<i>Vanvård av djur</i>	88
Anf. 134 HELENA LEANDER (mp).....	88
Anf. 135 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	89
Anf. 136 HELENA LEANDER (mp).....	89
Anf. 137 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	89
<i>Klimatmässigt hållbar livsmedelsproduktion</i>	90
Anf. 138 ANITA BRODÉN (fp)	90
Anf. 139 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	90
Anf. 140 ANITA BRODÉN (fp)	90
Anf. 141 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	91
<i>Resurser till kommuner och landsting</i>	91
Anf. 142 EVA-LENA JANSSON (s).....	91
Anf. 143 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	91
Anf. 144 EVA-LENA JANSSON (s).....	92
Anf. 145 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	92
<i>Kritiken mot förändringar inom sjukförsäkringen</i>	92
Anf. 146 JASENKO OMANOVIC (s).....	92
Anf. 147 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	93
Anf. 148 JASENKO OMANOVIC (s).....	93

Anf. 149 Statsrådet CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	93
Anf. 150 FÖRSTE VICE TALMANNEN	94
7 § (forts. från 5 §) Studiestöd (forts. UbU2)	94
Anf. 151 FREDRIK MALM (fp)	94
Anf. 152 LAGE RAHM (mp) replik	96
Anf. 153 FREDRIK MALM (fp) replik	96
Anf. 154 LAGE RAHM (mp) replik	97
Anf. 155 FREDRIK MALM (fp) replik	97
Anf. 156 AMINEH KAKABAVEH (v) replik	98
Anf. 157 FREDRIK MALM (fp) replik	98
Anf. 158 AMINEH KAKABAVEH (v) replik	99
Anf. 159 FREDRIK MALM (fp) replik	99
Anf. 160 EVA JOHNSSON (kd)	99
Anf. 161 LAGE RAHM (mp) replik	101
Anf. 162 EVA JOHNSSON (kd) replik	101
Anf. 163 LAGE RAHM (mp) replik	102
Anf. 164 EVA JOHNSSON (kd) replik	102
(Beslut fattades under 10 §.)	102
8 § Obligatorisk befattningsutbildning för nyanställda rektorer.....	102
Utbildningsutskottets betänkande 2009/10:UbU6.....	102
Anf. 165 THOMAS STRAND (s).....	102
Anf. 166 AMINEH KAKABAVEH (v).....	104
Anf. 167 MATS PERTOFT (mp).....	105
Anf. 168 SOFIA LARSEN (c)	106
(forts. 11 §).....	107
9 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 9 december	107
SfU1 Utgiftsområdena 10, 11 och 12 inom socialförsäkringsområdet	107
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	111
UbU1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	111
UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd	111
Meddelande om den fortsatta ärendebehandlingen	112
11 § (forts. från 8 §) Obligatorisk befattningsutbildning för nyanställda rektorer (forts. UbU6)	112
Anf. 169 MATS PERTOFT (mp) replik	112
Anf. 170 SOFIA LARSEN (c) replik	112
Anf. 171 MATS PERTOFT (mp) replik	112
Anf. 172 SOFIA LARSEN (c) replik	113
Anf. 173 THOMAS STRAND (s) replik	113
Anf. 174 SOFIA LARSEN (c) replik	113
Anf. 175 THOMAS STRAND (s) replik	114
Anf. 176 SOFIA LARSEN (c) replik	114
Anf. 177 MATS GERDAU (m)	114
Anf. 178 MATS PERTOFT (mp) replik	116

Anf. 179	MATS GERDAU (m) replik	117
Anf. 180	MATS PERTOFT (mp) replik	117
Anf. 181	MATS GERDAU (m) replik	117
Anf. 182	THOMAS STRAND (s) replik	118
Anf. 183	MATS GERDAU (m) replik	118
Anf. 184	THOMAS STRAND (s) replik	119
Anf. 185	MATS GERDAU (m) replik	119
Anf. 186	AMINEH KAKABAVEH (v) replik	120
Anf. 187	MATS GERDAU (m) replik	120
Anf. 188	AMINEH KAKABAVEH (v) replik	121
Anf. 189	MATS GERDAU (m) replik	121
Anf. 190	GUNILLA TJERNBERG (kd)	122
	(Beslut skulle fattas den 14 december.)	123
12 §	Allmän miljö- och naturvård	123
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10:MJU1	123
Anf. 191	ANDERS YGEMAN (s)	123
Anf. 192	WIWI-ANNE JOHANSSON (v)	126
Anf. 193	TINA EHN (mp)	128
Anf. 194	SOFIA ARKELSTEN (m)	131
Anf. 195	CLAES VÄSTERTEG (c)	133
Anf. 196	ANDERS YGEMAN (s) replik	135
Anf. 197	CLAES VÄSTERTEG (c) replik	136
Anf. 198	ANDERS YGEMAN (s) replik	136
Anf. 199	CLAES VÄSTERTEG (c) replik	137
Anf. 200	TINA EHN (mp) replik	137
Anf. 201	CLAES VÄSTERTEG (c) replik	137
Anf. 202	TINA EHN (mp) replik	138
Anf. 203	CLAES VÄSTERTEG (c) replik	139
Anf. 204	ANITA BRODÉN (fp)	139
Anf. 205	TINA EHN (mp) replik	141
Anf. 206	ANITA BRODÉN (fp) replik	142
Anf. 207	TINA EHN (mp) replik	142
Anf. 208	ANITA BRODÉN (fp) replik	143
Anf. 209	JAN ERIK ÅGREN (kd)	143
Anf. 210	JAN-OLOF LARSSON (s)	145
Anf. 211	LARS TYSKLIND (fp)	147
Anf. 212	IRENE OSKARSSON (kd)	148
Anf. 213	JAN LINDHOLM (mp)	149
Anf. 214	MAX ANDERSSON (mp)	154
	(Beslut skulle fattas den 14 december.)	156
13 §	Areella näringar, landsbygd och livsmedel	156
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2009/10:MJU2	156
Anf. 215	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s)	156
Anf. 216	JACOB JOHNSON (v)	159
Anf. 217	TINA EHN (mp)	161
Anf. 218	OLA SUNDELL (m)	163
Anf. 219	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	165
Anf. 220	OLA SUNDELL (m) replik	166

Anf. 221	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik.....	166
Anf. 222	OLA SUNDELL (m) replik	167
Anf. 223	ERIK A ERIKSSON (c).....	167
Anf. 224	ANITA BRODÉN (fp).....	170
Anf. 225	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik.....	172
Anf. 226	ANITA BRODÉN (fp) replik.....	172
Anf. 227	ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik.....	172
Anf. 228	ANITA BRODÉN (fp) replik.....	172
Anf. 229	IRENE OSKARSSON (kd).....	173
	(Beslut skulle fattas den 14 december.).....	175
Anf. 230	TJÄNSTGÖRANDE ÄLDERSPRESIDENTEN.....	175
14 §	Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m.	175
	Socialutskottets betänkande 2009/10:SoU1	175
Anf. 231	MAGDALENA ANDERSSON (m)	175
Anf. 232	CATHARINA BRÅKENHIELM (s).....	176
Anf. 233	ELINA LINNA (v).....	179
Anf. 234	GUNVOR G ERICSON (mp).....	181
Anf. 235	KENNETH JOHANSSON (c)	184
Anf. 236	CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	186
Anf. 237	KENNETH JOHANSSON (c) replik	186
Anf. 238	CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	187
Anf. 239	KENNETH JOHANSSON (c) replik	187
Anf. 240	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	188
Anf. 241	KENNETH JOHANSSON (c) replik	188
Anf. 242	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	189
Anf. 243	KENNETH JOHANSSON (c) replik	189
Anf. 244	CECILIA WIDEGREN (m).....	189
Anf. 245	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	192
Anf. 246	CECILIA WIDEGREN (m) replik.....	192
Anf. 247	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	193
Anf. 248	CECILIA WIDEGREN (m) replik.....	193
Anf. 249	BARBRO WESTERHOLM (fp).....	193
Anf. 250	ANDERS ANDERSSON (kd)	195
Anf. 251	CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	197
Anf. 252	ANDERS ANDERSSON (kd) replik	197
Anf. 253	CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	198
Anf. 254	ANDERS ANDERSSON (kd) replik	198
Anf. 255	Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	198
Anf. 256	ELINA LINNA (v) replik	201
Anf. 257	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik.....	201
Anf. 258	ELINA LINNA (v) replik	202
Anf. 259	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik.....	202
Anf. 260	CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	203
Anf. 261	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik.....	203
Anf. 262	CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik.....	204
Anf. 263	Statsrådet MARIA LARSSON (kd) replik.....	204
Anf. 264	TJÄNSTGÖRANDE ÄLDERSPRESIDENTEN.....	205
Anf. 265	MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp).....	205
Anf. 266	LARS-AXEL NORDELL (kd)	206

Anf. 267 EVA OLOFSSON (v)	207	Prot. 2009/10:47
Anf. 268 GÖRAN THINGWALL (m).....	209	10 december
(Beslut skulle fattas den 14 december.).....	212	<hr/>
15 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	213	
16 § Anmälan om interpellationer.....	213	
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	214	
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	214	
19 § Kammaren åtskildes kl. 22.59.....	215	

Tryck: Elanders, Vällingby 2010